

■ Нова редакція
Правил безпеки
систем газопостачання

■ Ризики запозиченої
праці

№ 7/2015

НАУКОВО-ВИРОБНИЧИЙ ЖУРНАЛ

ОХОРОНА ПРАЦІ

індекс 74377

**ЧИМ
закінчиться
ТИША?**

www.ohoronapraci.kiev.ua

ДИХАЛЬНІ АПАРАТИ

MSA
The Safety Company

Для пожежно-рятувальних підрозділів та служб охорони праці

**AirXpress
AirGo
ПОСТ-АУЕР**

ПОСТ-01
Нас обирають професіонали!

вул. Введенська, 29/58, оф. 93
04071 Київ, Україна
info@post-01.com.ua
www.post-01.com.ua

(044) 492 2704

ТОВ «Восток-Сервіс»

Сайт: ukrvostok.prom.ua

Київ: 0(44) 422-95-30
Харків: 0(44) 766-72-91

Дніпропетровськ: 0(562) 36-68-86
Кривий Ріг: 0(56) 409-67-31

БЕЗПЕКА ПОНАД УСЕ!

АВЦЕНТР

ДНІПРОПЕТРОВСЬК • ДОНЕЦЬК • ЗАПОРІЖЖЯ • КИЇВ • КРИВИЙ РІГ • ЛЬВІВ • ХАРКІВ

+380 44 230-87-07

WWW.AVCENTR.COM.UA

ЗАСОБИ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

ТРИВАЄ ПЕРЕДПЛАТА НА II ПІВРІЧЧЯ 2015р.

ЩОМІСЯЧНИЙ НАУКОВО-ВИРОБНИЧИЙ ЖУРНАЛ

ОХОРОНА ПРАЦІ

Для зручності фахівців з охорони праці додаток з актуальними нормативно-правовими документами видається окремим збірником обсягом 64 сторінки

Передплатити журнал можна на рік або з будь-якого місяця у відділенні зв'язку

Індекси журналів:

«Охорона праці» – 74377
«Охрана труда» – 74378

Передплатна ціна:

на один місяць – 97 грн 85 коп.
на квартал – 293 грн 55 коп.
на півріччя – 587 грн 10 коп.
на рік – 1174 грн 20 коп.

Адреса редакції журналу:
Сайт:
E-mail:
Тел./факс:
Реквізити:

02100, м. Київ, вул. Попудренка, 10/1,
ДП «Редакція журналу «Охорона праці»
www.ohoronapraci.kiev.ua
peredplata.op@gmail.com
(044) 559-19-51, тел. 558-74-27
Р/р 26009300879173 в ФГУ
по м. Києву та Київській обл.
АТ «Ощадбанк»
МФО 322669 ЄДРПОУ 21601181

Шановні читачі!

Бути чи не бути перевіркам? Питання щодо продовження/не продовження обмеження контролю за діяльністю суб'єктів господарювання наглядовими органами ось-ось має вирішитися на законодавчому рівні. Уряд (вкотре підтвердивши власну «бізнес-орієнтованість») уже сказав своє слово: подав пропозицію до парламенту щодо продовження мораторію на перевірки аж до кінця 2016 року. Очевидно, зараз, коли ви тримаєте в руках сьомий номер нашого журналу, Верховна Рада вже визначилася з цього питання.

Зі свого боку Державна служба України з питань праці на всіх рівнях влади доводила, що мораторій згубно впливає на соціальну сферу, зокрема щодо неможливості перевіряти дотримання трудових прав і прав працівників на безпечні та здорові умови праці. Тож, навіть якщо дію мораторію вирішать продовжити, Держпраці наполягатиме, щоб її було виключено з переліку контролюючих органів, діяльність яких знову «заморозять».

До речі, попри таке піклування влади про «свободу» для бізнесу, деякі підприємства самостійно звертаються до теруправління Держгірпромнагляду/Держпраці з проханням перевірити/провести аудит стану охорони праці. Вони вже зараз відчувають гостру потребу не тільки в консультаціях, але й у контролі з боку інспекторів за безпечністю виробничих процесів.

Важливо також відзначити повну підтримку Держпраці з боку профспілок. Більше того, вже третій місяць триває колективний трудовий спір між Спільним представницьким органом репрезентативних всеукраїнських об'єднань профспілок на національному рівні та Кабінетом Міністрів України. У переліку вимог профспілок серед соціальних питань щодо підвищення доходів громадян, погашення заборгованості по зарплатах тощо (всього 7 пунктів) вимога 4 проголошує:

«Забезпечити дієвий державний нагляд та контроль за додержанням законодавства у сфері трудових відносин, охорони праці та гігієни праці з метою попередження правопорушень, зниження рівня виробничого травматизму і професійних захворювань, нелегальної зайнятості та «тіньової» виплати заробітної плати.

З метою протидії масовим порушенням трудових прав усунути невиконання Україною Конвенцій МОП 81 та 129 про інспекцію праці, для чого з першого півріччя 2015 року **привести нормативно-правові акти України у відповідність до норм вказаних конвенцій, гарантувати вільний, безперешкодний доступ державних інспекторів праці до об'єктів перевірки і робочих місць, необхідну їх кількість та достатнє матеріально-фінансове забезпечення Державної служби України з питань праці».**

Трудовий спір між урядом і профспілками триває: створено примирну комісію, розроблено регламент її роботи, визначено склад членів комісії від обох сторін тощо. Чи дослухається влада до вимог профспілок? Чи доведе уряд, що насправді «рухає» Україну до Євросоюзу, де найголовнішою цінністю і метою держави та суспільства є підвищення якості життя громадян? Рішення, яке прийме Кабінет Міністрів (а часу в нього обмаль), не повинно суперечити вимогам законодавства ЄС. Інакше влада, попри євроінтеграційні прагнення своїх громадян, знову натисне на гальма.

Головний редактор журналу «Охорона праці» **Дмитро Матвійчук**

Менше амбіцій, більше роботи!

Стаким проханням звернувся голова Державної служби України з питань праці Роман Чернега до присутніх під час робочої наради з керівниками регіональних управлінь Держпраці та Держгірпромнагляду. На початку зал був буквально наелектризований емоціями та купою проблем, з якими кожному, від керівника теруправління до інспектора, доводиться стикатися під час реорганізації колишніх служб та створення єдиної нової організації.

Зокрема, учасники зустрічі зверталися до керівництва Держслужби з такими болючими питаннями, як переоформлення договорів оренди приміщень, передача майна і активів, переведення працівників Держгірпромнагляду на нові посади, відтік висококваліфікованих кадрів, залучення спеціалістів до роботи у новій службі (найскладніше з фахівцями з гігієни праці), брак коштів навіть на відрядження, застаріла нормативна база, фінансування Держпраці, організація навчання «універсальних» інспекторів, атестація працівників, видача їм посвідчень, співробітництво представників Держпраці з іншими державними інституціями, виконання контрольних функцій і розслідування нещасних випадків (нині накопичилося понад 900 незавершених спецрозслідувань),

здійснення дозвільної діяльності тощо. Такі ось труднощі перехідного періоду.

У деяких виступах відчувалася навіть певна безпорадність перед ними та намагання перекласти відповідальність на інших. На що голова Держпраці відреагував так: «Ви щось ділите чи державу будете?!» Здається, саме після цих слів пристрасті вгамувалися, і розмова повернулася у конструктивне русло. На завершення кожен з керівників регіональних управлінь відзвітував про процес налагодження роботи своїх територіальних підрозділів – від реєстрації, оренди приміщень, кадрових призначень до налагодження контактів з іншими організаціями та соціальними партнерами.

Зустріч у Києві тривала чотири години без перерви, але байдужих не було, тож вона пройшла на одному диханні.

P.S. Під час наради Роман Чернега представив колегам свого нового заступника Румежака Олега Миколайовича.

Олександр Фандєєв, спецкор

Академія з оцінки ризиків розпочала навчання

На базі журналу «Охорона праці» відкрилась «Академія систем менеджменту гігієни та безпеки праці». Першими її слухачами стали спеціалісти з охорони праці підприємств та завідувачі секторів з охорони праці райдержадміністрацій столиці. На початку липня вони прослухали перший модуль навчального курсу за темою: «Розробка та впровадження систем менеджменту охорони праці на основі управління ризиками».

Проект зі створення Академії став логічним продовженням кількарічної діяльності журналу на ниві популяризації в Україні методик управління ризиками як сучасного інструменту попередження травм на виробництві. Досвід підприємств у цій царині активно висвітлюється на сторінках видання. Окрім цього, три роки поспіль журнал проводить Національну науково-практичну конференцію «Управління

ризиками в системах менеджменту охорони праці та промислової безпеки». До речі, на численні побажання учасників останньої конференції до її резолюції було включено рекомендації для журналу щодо надання можливості міжнародним та національним експертам з системного менеджменту поділитися з усіма бажаючими своїми знаннями, зокрема з управління ризиками, та досвідом їх практичного застосування у сфері забезпечення безпеки праці на підприємстві.

Викладачами Академії стали провідні міжнародні та національні експерти з впровадження систем менеджменту, які, окрім цього, є постійними авторами журналу. Підготовка слухачів здійснюється за трьома навчальними модулями, кожен з яких має статус окремого науково-практичного семінару з видачею проміжного сертифіката (наступні два модуля: «Аудит і сертифікація систем менеджменту охорони праці» та «Інструменти та методи управління ризиками в системах менеджменту охорони праці»). Для слухачів проводяться практичні заняття на підприємствах, що вже впровадили в свою СУОП елементи управління ризиками. За результатами засвоєння матеріалу кожного з модулів передбачено складання тестів, після чого слухач допускається до захисту дипломної роботи в частині авторської розробки поліпшення одного з елементів систем менеджменту охорони праці. Тим, хто успішно пройде навчальну програму, буде видано міжнародний сертифікат спеціаліста систем менеджменту охорони праці.

У започаткованій справі журнал керується думкою Едвардса Демінга: «Удосконалюватися не обов'язково. Виживання — справа добровільна. Глибинні знання мають прийти в систему ззовні та лише за запрошенням».

Редакція журналу

Реформа служби зайнятості

Під час Міжнародної науково-практичної конференції «Ринок праці України: європейський вимір», що відбулася в Києві 25 червня, міністр соціальної політики України Павло Розенко презентував концепцію реформування служби зайнятості.

Наявну ситуацію на ринку праці України Розенко охарактеризував як складну, але загалом керовану: «У 2014 р. проти 2013-го кількість зайнятого населення скоротилася на 1 міль-

йон 200 тисяч осіб. Це прямий наслідок агресії Росії та викликаного нею зниження економічної активності. Лише у Донецькій області втрачено 800 тисяч робочих місць. Загалом 1 мільйон 345 тисяч українців були змушені покинути свої домівки». За прогнозами експертів, в Україні до кінця поточного року очікується зростання безробіття до 11%.

«Ключовим, основоположним рішенням» Павло Розенко назвав заплановане у рамках реформи створення Національного агентства зайнятості на базі чинної Державної служби зайнятості. Агентство виконуватиме функції виконавчої дирекції Фонду соціального страхування на випадок безробіття. Акцент у практичній роботі агентства буде зроблено на активному посередництві і регулюванні ринку праці за допомогою новітніх інформаційних технологій. Буде сформовано єдину електронну базу вакансій.

Агенція розширюватиме можливості працевлаштування громадян, застосовуватиме нові механізми підтримки молоді віком до 24 років, сприятиме збереженню зайнятості людей, що старші за 45 років. Активніше вирішуватимуться питання зайнятості членів особистих селянських господарств, учасників антитерористичної операції, внутрішньо переміщених осіб та інших категорій.

«Національне агентство зайнятості має запрацювати до кінця року, — заявив Розенко. — Сподіваємося на підтримку з боку Верховної Ради змін до законодавства, що регулює ринок праці в Україні».

За матеріалами ЗМІ

Робоча група працює

Дев'ятого липня відбулося друге засідання робочої групи з перегляду нормативно-правових актів з питань державного нагляду (контролю) за дотриманням законодавства про працю, охорону та гігієну праці, а також удосконалення законодавства у цих сферах. (Робочу групу створено згідно з наказом Голови Держпраці від 02.06.2015 № 45).

На засіданні обговорювалося питання про скасування 213 застарілих НПАОП. Гострі дискусії викликала тема відміни нормативно-правових актів, які регулюють питання безпеки праці у будівельній галузі. Членами робочої групи було прийнято рішення доопрацювати зазначені пропозиції.

Склад робочої групи та підгруп, положення про робочу групу, а також перелік НПАОП, що планується відмінити та переглянути, розміщено на сайті Держпраці <http://dsp.gov.ua/?p=171>

Власна інформація

Держпраці формується

У Державній службі України з питань праці станом на 06.07.2015 р. призначено таких керівників територіальних підрозділів Служби в областях:

- Управління Держпраці у **Вінницькій** області: перший заступник начальника — **Боковець** Володимир Андрійович
- Управління Держпраці у **Волинській** області: перший заступник начальника — **Давидюк** Олександр Кузьмович
- Головне управління Держпраці у **Дніпропетровській** області: начальник управління — **Іванко** Віктор Леонідович
- Головне управління Держпраці у **Донецькій** області: заступник начальника — **Кущинська** Світлана Миколаївна
- Управління Держпраці у **Житомирській** області: перший заступник начальника — **Сечін** Сергій Миколайович
- Управління Держпраці у **Закарпатській** області: перший заступник начальника — **Дорош** Богдан Володимирович
- Головне управління Держпраці у **Запорізькій** області: перший заступник начальника — **Бабенко** Олександр Петрович
- Управління Держпраці в **Івано-Франківській** області: перший заступник начальника — **Мазур** Руслан Богданович
- Головне управління Держпраці у **Київській** області: начальник управління — **Музиченко** Станіслав Валерійович
- Управління Держпраці у **Кіровоградській** області: начальник управління — **Подорожний** Сергій Михайлович
- Головне управління Держпраці у **Луганській** області: перший заступник начальника — **Міленін** В'ячеслав Миколайович
- Головне управління Держпраці у **Львівській** області: начальник управління — **Вільхова** Ольга Орестівна
- Управління Держпраці у **Миколаївській** області: перший заступник начальника — **Сидоренко** Валерій Павлович
- Головне управління Держпраці в **Одеській** області: начальник управління — **Дзюба** Андрій Миколайович
- Управління Держпраці у **Полтавській** області: начальник управління — **Щербак** Сергій Леонідович
- Управління Держпраці у **Рівненській** області: начальник управління — **Бучинський** Олексій Андрійович
- Управління Держпраці у **Рівненській** області: перший заступник начальника — **Семеног** Юрій Дмитрович
- Управління Держпраці у **Тернопільській** області: перший заступник начальника — **Лаба** Михайло Петрович
- Головне управління Держпраці у **Харківській** області: начальник управління — **Назаренко** Олена Миколаївна
- Головне управління Держпраці у **Херсонській** області: перший заступник начальника — **Берлим** Віталій Володимирович
- Управління Держпраці у **Хмельницькій** області: перший заступник начальника — **Корнійчук** Леонід Іванович
- Управління Держпраці у **Черкаській** області: заступник начальника — **Кошелюк** Іван Васильович
- Управління Держпраці у **Чернігівській** області: перший заступник начальника — **Дорошенко** Сергій Володимирович

Зміст

7

16

№ 7 (253)/2015
ОХОРОНА ПРАЦІ

Науково-виробничий щомісячний журнал

Видається з липня 1994 р. Перереєстрований 19.06.95 р.
Свідцтво КВ № 1496

Засновники: Державний комітет України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду; трудовий колектив редакції журналу «Охорона праці»

На першій сторінці обкладинки колаж **Олександра Антоненка**

■ Управління охороною праці

Олег Моїсеєнко

Травматизм очима профспілок

6

*Про підсумки розширеного засідання президії
Запорізької обласної ради профспілок*

Наталія Данько

Профілактика по-німецьки

7

*У статті йдеться про можливість самостійно
оцінити стан ОП свого підприємства
за допомогою програми GDA*

Олександр Одаренко

Державний нагляд: «Камо грядеши»

10

*Про проблеми сучасної України у сфері
забезпечення права працівника на безпечну працю*

Наталія Чумакова

Про нову редакцію Правил безпеки систем газопостачання

13

*У статті розглянуто нову редакцію
Правил безпеки систем газопостачання*

Вадим Кобець

Щоб не рвалося там, де тонко

16

*Досвід упровадження міжнародних стандартів
у сфері управління якістю та безпекою праці
у ПрАТ «Камвольно-суконна компанія «Чексіл»*

Ірина Новак

Хто платить більше за виробничі ризики

18

*Аналіз витрат, пов'язаних з нещасними
випадками на виробництві та професійними
захворюваннями*

Олександр Лисенко

OHSAS 18001: крок за кроком

22

*У третій частині матеріалу про внутрішній
аудит зібрано й проаналізовано приклади
найчастіших невідповідностей, які були виявлені
при проведенні аудитів систем менеджменту*

Вадим Кобець

З роботою по життю

26

*Життєвий шлях В. Сумського — експерта
технічного з промислової безпеки
ТОВ «Центр сертифікації ТИСК Плюс»*

Анатолій Романчук

Лідерами не народжуються, лідерами стають

28

*Стаття допоможе визначити, чи володіє
керівник вашого підприємства лідерськими
якостями і як це допомагає у вирішенні
питань, що стосуються ОП*

Редакційна колегія

Матвійчук Дмитро Лаврентійович —
головний редактор журналу «Охорона праці»

Больман Георгій Олександрович —
заступник виконавчого директора
Асоціації незалежних експертів України
«Укрексперт»

Деньгін Анатолій Петрович —
директор ННДІПБОП, канд. техн. наук

Зіміна Олена Спиридонівна —
Державна інспекція
ядерного регулювання України

Костриця Василь Іванович —
Національний координатор
(06.1996—02.2013) МОП в Україні

Лисюк Микола Олександрович —
заступник директора з наукової
роботи ННДІПБОП, канд. техн. наук

Мірошніченко Олексій Валентинович —
виконавчий віце-президент Конфедерації
роботодавців України

Савчук Сергій Петрович — національний
координатор Міжнародної організації праці
в Україні

Українець Сергій Якович —
заступник Голови Федерації
профспілок України

Цопа Віталій Андрійович — докт. техн. наук,
професор, міжнародний експерт і аудитор систем
менеджменту ISO 9001, 14001, 50001
і OHSAS 18001

Чернюк Володимир Іванович — заступник
директора з наукової роботи Інституту
медицини праці АМН України, докт. мед. наук

■ Безпека праці

Людмила Солодчук

Вадим Гудошник: «В експертно-технічних організаціях залишилося півроку, щоб пройти процедуру акредитації в НААУ й таким чином забезпечити своє майбутнє»

30

Інтерв'ю з головою ради Дніпропетровської обласної організації роботодавців експертних та інспекційних організацій, генеральним директором ТОВ СП «Товариство технічного нагляду ДІЕКС» В. Гудошником

Сергій Колесник

Щоб не затьмарити новосілля

36

Відтепер службам охорони праці доведеться самим перевіряти безпечність нових виробничих об'єктів

Юрій Сагань

Заручники обставин

38

Про обставини та причини аварії, що сталася в ПАТ «Шахта ім. О. Засядька» 4 березня цього року

Сергій Колесник

Увага! Аварія!

40

Про особливості проведення протиаварійних тренувань на підприємствах енергетичної галузі, зокрема на ПАТ «Одеська ТЕЦ»

Володимир Терещенко

Чим закінчиться тиша?

42

Ситуація щодо перевірок наглядовими органами технічного стану атракціонів

■ Медицина праці

Людмила Аладишева

Про психофізіологічну експертизу як інструмент зниження виробничого травматизму

44

Про необхідність підвищення якості психофізіологічних досліджень, упровадження атестації лабораторій, що здійснюють ПФЕ, та розробки критеріїв ПФЕ для певних професійних груп

■ Соціальний захист

Анна Лисохмара

Ризики запозиченої праці

48

Про ризики застосування основних форм запозиченої праці у вітчизняному бізнес-середовищі

■ Безпека життєдіяльності

Олександр Малишев, Наталія Костира

Обережно: геопатогенні зони!

50

Про виявлення геопатогенних зон, їх вплив на конструкції будівель та інженерних споруд

■ На допомогу спеціалісту з охорони праці

Що заважає фахівцю охорони праці в чинному ТП про навчання

Правила улаштування електроустановок

40

42

Читайте в наступному номері:

**Механізм здійснення ринкового нагляду
Професійне вигорання як профзахворювання**

ЧИТАЙТЕ НАС НА

www.facebook.com/1415021262063604

facebook

Редакція журналу

Приймальня (044) 558-74-11
02100, Київ-100, вул. Попудренка, 10/1.
ДП «Редакція журналу «Охорона праці»

Теличко Костянтин Едуардович (044) 296-05-69
перший заступник головного редактора, канд. техн. наук

Солодчук Людмила Миколаївна (044) 558-74-18
заступник головного редактора

Дизайн Борецька Ганна, Турчанова Алла,
Антоненко Олександр

Реклама (044) 296-05-65, 296-82-56

Відділ реалізації та маркетингу (044) 559-19-51

Поліграфічні послуги (044) 559-62-79

mail@ohoronapraci.kiev.ua www.ohoronapraci.kiev.ua

Власні кореспонденти:

Луганська, Сумська, Харківська та Чернігівська обл. —
Кобець Вадим Володимирович (057) 397-16-77

Автономна Республіка Крим, Миколаївська,
Кіровоградська, Одеська та Херсонська обл. —
Колесник Сергій Анатолійович (051) 632-23-29

Донецька, Дніпропетровська та Запорізька обл. —
Моїсеєнко Олег Васильович (097) 694-01-21

Житомирська, Закарпатська, Київська та м. Київ,
Львівська, Полтавська, Чернівецька та Черкаська обл. —
Терещенко Володимир Вікторович (044) 559-60-63

Вінницька, Волинська, Івано-Франківська,
Рівненська, Тернопільська та Хмельницька обл. —
Фандеев Олександр Іванович (044) 296-01-73

Точка зору редакції не завжди збігається з думкою авторів матеріалів. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв та інших відомостей несуть автори публікацій. Рукописи не рецензуються. За достовірність реклами несе відповідальність рекламодавець.

Підписано до друку 9.07.2015. Формат 60x84/8.
Папір — крейдований глянцеви. Друк — офсетний.
Ум. друк. арк. — 14,02. Наклад 4735. Зам. № 811
Надруковано в друкарні ТОВ «Інтерекспресдрук».

03680, Київ, вул. Сим'ї Сосніних, 3.
Журнал видається українською та російською мовами.
Загальний наклад — 6 884 прим.

Редакція журналу «Охорона праці» — колективний член

Європейської асоціації з безпеки.

© ОХОРОНА ПРАЦІ

Передплатний індекс 74377

Передплатна ціна — 97 грн 85 коп.

ТРАВМАТИЗМ ОЧИМА ПРОФСПІЛОК

Олег Моїсєнко,
власкор

У Запорізькій обласній раді профспілок вважають, що зниження рівня травматизму відбувається за рахунок приховування нещасних випадків. Свідчення тому – збільшення майже вдвічі показників не виробничого травматизму в регіоні.

21 травня відбулося розширене засідання президії Запорізької обласної ради професійних спілок. У матеріалах, підготовлених до цього заходу, зазначається, що у 2014 р. в Запорізькій області спостерігалася тенденція до зниження рівня виробничого травматизму (загального та зі смертельними наслідками) і профзахворюваності. Проте ситуація з охороною праці на підприємствах і в організаціях залишається складною та вимагає особливої уваги з боку профспілок, органів державного нагляду та управління.

Зношення основних фондів підприємств становить 70–80%, санітарно-гігієнічні умови праці, як показує статистика, не поліпшуються. Питома вага працівників, які трудяться у шкідливих і небезпечних умовах, становить 34,9% (по країні – 29,5%). 1/4 частина працюючих у таких умовах – жінки. Вкрай незадовільна ситуація складається на підприємствах приватної форми власності малого та середнього бізнесу, умови праці на яких державними органами і профспілками не контролюються і не враховуються.

Коефіцієнт тяжкості травматизму в період 2004–2014 рр. збільшився з 28,8 до 36,5 дня. Це свідчить про те, що рівень травматизму знижується не завдяки забезпеченню безпечних умов праці, посиленню нагляду та громадського контролю, а в результаті приховування виробничого травматизму від розслідування та обліку, коли нещасні випадки на робочому місці зараховують до розряду «не пов'язаних з виробництвом» (невиробничий травматизм у 2014 р. порівняно з 2013 р. збільшився майже у два рази – з 89 878 до 145 252 потерпілих). Не сприяє встановленню реальної картини й те, що відносини між роботодавцями

та найманими робітниками найчастіше оформлюються у вигляді цивільно-правових договорів замість трудових. За даними лікувальних установ, реальний рівень виробничого травматизму є набагато вищим, ніж свідчить офіційна статистика.

Характерно, що Запорізька область посідає одне з перших місць за кількістю смертельних випадків на виробництві, обумовлених природними причинами: 2010 р. – 46 випадків, 2011 р. – 48; 2012 р. – 53; 2013 р. – 47; 2014 р. – 48 випадків.

Викликає тривогу загальний стан здоров'я працездатного населення області, особливо чоловіків, смертність серед яких утричі вища, ніж серед жінок. Незадовільні умови праці, ліквідація цехових медичних служб, що переймалися раннім виявленням профпатологій і загальних захворювань безпосередньо на виробництві, проблеми в соціально-економічній та екологічній сферах (стреси, неповноцінне харчування, зниження імунітету, недоступність медичного обслуговування та лікарських препаратів через їх дорожнечу, забруднення навколишнього середовища) призводять до погіршення стану здоров'я працездатного населення, розвитку інфекційних, неінфекційних (гіпертонічна та ішемічна хвороби серця, інфаркти й інсульти) та хронічних захворювань.

Погіршення умов праці прямо пов'язано з недостатнім фінансуванням охорони праці, а також з обмеженням функцій державного нагляду та контролю. Крім того, громадський контроль стану охорони праці в області теж здійснювався не на належному рівні – у 2014 р. зафіксовано зменшення кількості перевірок і розглянутих питань у колегіальних профспілкових органах.

ПРЕЗИДІЯ ПРОПОНУЄ

За підсумками засідання президії Запорізької облпрофради прийняла постанову, в якій **обласній раді профспілок, обласним, міським, районним первинним профспілковим організаціям рекомендовано:**

⇒ систематично проводити заходи, спрямовані на підвищення ефективності громадського контролю на основі Угоди з теруправлінням Держгірпромнагляду «Про взаємодію...»;

⇒ за згодою роботодавців залучати держслужби з нагляду за охороною праці для проведення профілактичних обстежень персоналу підприємств;

⇒ проводити системну роботу в первинних профспілкових організаціях щодо впровадження механізмів регулювання охорони праці в колективному договорі;

⇒ вносити до колективних договорів підприємств, що нараховують більше ніж 1000 працюючих, положення щодо створення медичних пунктів, які повинні надавати медичну допомогу, перейматися раннім виявленням профпатологій і загальних захворювань.

Облдержадміністрації спільно зі сторонами соціального діалогу пропонується:

⇒ заслухати на черговій Раді з безпечної життєдіяльності населення питання «Про стан не виробничого травматизму в області та заходи щодо його поліпшення»;

⇒ обговорити проблему невиконання Територіальної угоди на 2014–2016 рр. у частині виділення коштів на охорону праці в бюджетних організаціях.

Крім того, **Запорізька облпрофрада запропонує звернутися до Кабінету Міністрів України з питань, що стосуються:**

⇒ відновлення функцій державної служби з нагляду за охороною праці відповідно до ратифікованих Україною конвенцій МОП № 81 1947 р. «Про інспекцію праці у промисловості та торгівлі» та № 129 1969 р. «Про інспекцію праці в сільському господарстві»;

⇒ відновлення колишніх обсягів фінансування заходів з охорони праці, що існували до 2012 р.;

⇒ перегляду чинного Порядку розслідування та обліку нещасних випадків не виробничого характеру.

Профілактика по-німецьки

Наталія Данько,
директор органу із сертифікації систем
менеджменту ТОВ «Учбово-методичний центр
«Новатор» – партнера міжнародного органу
із сертифікації Quality Austria в Україні,
провідний аудитор з ISO 9001, ISO 14001,
BS OHSAS 18001, ISO 50001

Пропонуємо за допомогою розробленого у ФРН і доступного всім у мережі Інтернет інструменту GDA-ORGAschek самостійно, при цьому легко й просто, оцінити стан охорони праці на своєму підприємстві.

Що таке стратегія з охорони праці не конкретно взятого підприємства або галузі, а всієї країни? У нашому розумінні — це документ зі статусом не нижче закону або постанови уряду. У ньому, як правило, прописані важливі, докладні цілі, але при цьому відсутні дієві механізми, що «запускають» його у виконання.

Яскравий приклад такого документа — вітчизняна Загальнодержавна соціальна програма поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2014–2018 роки, затверджена Законом України від 4 квітня 2013 р. № 178-VII. Вона ухвалювалася довго

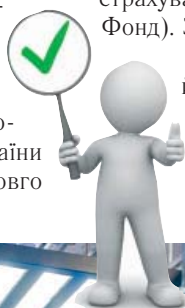
й болюче, але так і залишилася безславно лежати під суком її виконавців та не стала корисною своїм кінцевим споживачам — працівникам підприємств, установ та організацій.

Що таке стратегія з охорони праці для німця? Це конкретний інструмент, з яким працюєш. Німецька стратегія з поліпшення виробничого середовища та профілактики травматизму не має форми загальнодержавного документа з мокрою печаткою й підписом президента або прем'єра. Німці — народ прагматичний, вони вважають за краще діяти. Тому переступають через бюрократію й без зайвої паперотворчості розробляють прості й зрозумілі інструменти для використання на підприємствах. При цьому пропонований інструментарій абсолютно безкоштовний і загальнодоступний, і не тільки німецьким роботодавцям, а й усім охочим, навіть нам з вами.

От молодці, подумаємо ми, як держава опікується охороною праці своїх громадян! Це дійсно так, але й не зовсім так. Усі ці розробки та інтернет-ресурс, на якому вони представлені, фінансуються й підтримуються всіма роботодавцями ФРН при посередництві Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві (далі — Фонд). Звичайно ж, за підтримки держави.

Саме Фонд, за аналогією якого створювалася й аналогічна українська структура, взяв на себе важливу місію — сприяти підприємствам у поліпшенні робочих місць, зміцненні здоров'я працівників та профілактиці травматизму.

Зміни, внесені до закону ФРН «Про охорону праці» і Кодексу соціального права в листопаді 2008 р., стали передумовою для створення Єдиної німецької стратегії з охорони праці (Gemeinsame Deutsche Arbeitsschutzstrategie — GDA). Її метою є тривала, сконцентрована на основних проблемах у сфері охорони праці, спільна діяльність держави й Фонду. Для цього вже наявні заходи щодо підвищення безпеки робочих місць і профілактики профзахворювань потрібно було зробити уніфікованими й прозорими, а також пришвидшити їх впровадження на робочих місцях. Кооперація, координація й фокусування на основних проблемах

є лейтмотивом спільної роботи держави й Фонду у сфері профілактики й держнагляду за охороною праці.

Таким чином, Єдина німецька стратегія з охорони праці — це набір прикладних і простих у використанні заходів. Пропонує послідовно розібратися в тому, що в рамках GDA пропонує німецький Фонд, реалізуючи головний напрям своєї діяльності — профілактику нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань.

Отже, у період з 2013 по 2018 р. органи, що здійснюють GDA, спільно працюють над реалізацією таких цілей:

- ⇒ поліпшення організації охорони праці підприємств;
- ⇒ зниження рівня професійних захворювань опорно-рухового апарату;
- ⇒ охорона й зміцнення здоров'я у випадку підвищених психічних навантажень у процесі професійної діяльності.

Для реалізації цих цілей в органах GDA розробили три робочі програми — по одній для кожної мети. Ці програми спільно впроваджуються країною, окремими федеральними землями та органами соціального страхування. Заходи з профілактики нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, впроваджені підприємствами, а також діяльність у сфері зв'язків із громадськістю приводяться у відповідність один з одним. До кінця 2018 р. реалізацію зазначених вище цілей планується завершити.

До речі, з лютого 2014 р. інспектори органів держнагляду у сфері охорони праці та страхові експерти Фонду здійснюють свої перевірки узгоджено. При цьому пильна увага приділяється питанням організації охорони праці, а також ідентифікації небезпек та оцінки ризиків.

Отже, коротко про програми, які розміщені на сайті Фонду (<http://www.dguv.de/de/Pr%C3%A4vention/Gemeinsame-Deutsche-Arbeitsschutzstrategie/index.jsp>).

РОБОЧА ПРОГРАМА «ОРГАНІЗАЦІЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ — ОЦІНІТЬ СЕБЕ»

Цей девіз закликає поліпшувати організацію охорони праці на підприємстві, оскільки чим краще інтегровані питання охорони праці в процеси підприємства, тим ефективнішою є діяльність з охорони праці.

Здоровий персонал і, як наслідок, підвищення продуктивності праці й зменшення виробничого браку є неzapечними перевагами діяльності, спрямованої на забезпечення здорових і безпечних умов праці на робочих місцях.

Згадана робоча програма допомагає підприємствам оцінити й поліпшити організацію охорони праці. У центрі її уваги перебувають два напрями:

- ⇒ ідентифікація небезпек і оцінка ризиків як основний інструмент в охороні праці;
- ⇒ удосконалення інтеграції питань охорони праці у виробничі процеси.

У процесі реалізації програми застосовується комплекс інформаційних, консультативних і контрольних заходів. При цьому слід враховувати, що немає однакових підприємств, тому набір зазначених заходів повинен визначатися індивідуально.

ІНСТРУМЕНТ GDA-ORGCheck

З допомогою цього інструмента можна самостійно оцінити стан охорони праці на підприємстві. Для цього необхідно перейти за посиланням www.gda-orgcheck.de. Оцінювання проводиться

анонімно. У результаті перевірки можна визначити слабкі місця в організації охорони праці й впровадити відповідні заходи для її поліпшення. Цей інструмент підходить також для оцінювання постачальників, партнерських організацій і контрагентів.

Наголосуючи на простоті застосування такого інструмента, як GDA-ORGCheck, не можна не помітити, що:

- ⇒ самооцінка (самодіагностика) організацій, спрямована на аналіз результатів діяльності й використовуваних підходів в охороні праці, є основою для вироблення стратегії організації в умовах стрімких змін зовнішнього середовища;
- ⇒ глибина діагностики залежить від обраної моделі, а пропонується модель дає змогу досить об'єктивно й системно оцінити модель управління охороною праці та її ефективність;
- ⇒ індикатори, використані при розробці цього інструмента, стосуються різних рівнів організації й питань охорони праці;
- ⇒ організація не витратить багато часу на проведення самооцінки за допомогою GDA-ORGCheck, а в результаті її автоматично будуть запропоновані заходи з поліпшення діючої в організації системи управління охороною праці.

Погодьтеся, зручно, чи не так? До того ж безкоштовно. Чому б і не скористатися величезним досвідом і напрацюваннями фахівців німецького Фонду? А потрібний вам для цього всього-на-всього комп'ютер з виходом в Інтернет.

Далі хотілося б запропонувати покроковий алгоритм застосування зазначеного вище інструмента оцінювання стану охорони праці GDA-ORGCheck.

- ⇒ **КРОК 1.**
ЗАДАЙТЕ В РЯДКУ ПОШУКУ
WWW.GDA-ORGACHECK.DE
І ОДРАЗУ ПОТРАПИТЕ НА СТАРТ САМООЦІНКИ.

⇒ КРОК 2. ОБЕРІТЬ МІЖ БАЗОВОЮ ВЕРСІЄЮ (BASISVERSION) І ПОВНОЮ ВЕРСІЄЮ (VOLLVERSION) САМООЦІНКИ.

Скажімо, ви обрали базову версію. Один клік комп'ютерної мишки на згаданій версії, і ви потрапите на потрібну сторінку.

⇒ КРОК 3. ПРОГРАМА ДАЄ НАМ МОЖЛИВІСТЬ ОБРАТИ КАТЕГОРІЮ ДЛЯ САМООЦІНКИ:

1. Завдання та відповідальність (Verantwortung und Aufgaben).
2. Контроль у сфері охорони праці (Arbeitsschutzkontrolle).
3. Діяльність з охорони праці/фахівці з охорони праці/виробничі лікарі/комісія з охорони праці (Betreuung/Sifa/Betriebsarzt/ASA).
4. Кваліфікація (Qualifikation).
5. Ідентифікація небезпек (Gefährdungsbeurteilung).
6. Інструктажі (Unterweisung).

Можна (і потрібно) пройти послідовно по всіх категоріях, але ми для прикладу оберемо, скажімо, категорію «Ідентифікація небезпек». Клікаємо мишкою на позицію 5 і відразу потрапляємо в запитальник.

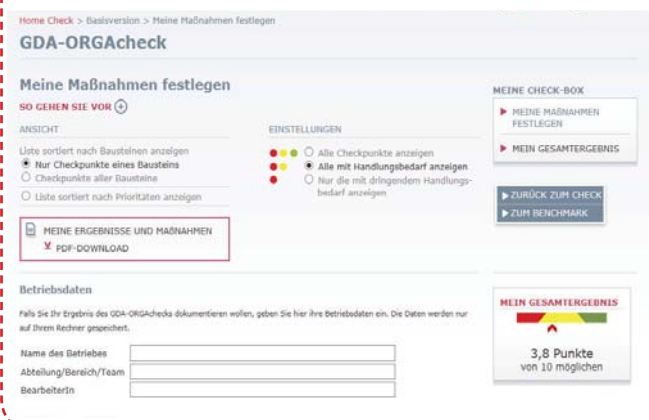

⇒ КРОК 4.

Натиснувши на червону стрілку поруч зі словом «Далі» (Weiter) ми потрапляємо на перше запитання: «5.1. Чи організовано у вас на підприємстві проведення ідентифікації небезпек?». У нас є можливість обрати відповідь (у правій частині сторінки варіанти відповіді позначені червоним — «Негайні дії з поліпшення», жовтим — «Потенціал до поліпшення» і зеленим кольором — «На цей момент немає потреби в поліпшенні»). Відповівши на запитання 5.1, натискаємо на стрілку «Далі» (Weiter) і переходимо до наступного запитання. Також ми можемо скористатися підказками, натиснувши на один із плюсиків у нижній частині сторінки.

⇒ КРОК 5. ПРОЙШОВШИ ДО КІНЦЯ ТЕСТУ В ОБРАНИЙ КАТЕГОРІЇ, ПРОГРАМА САМА СФОРМУЄ РЕЗУЛЬТАТИ ОЦІНЮВАННЯ В БАЛАХ.

КРОК 6.

Далі програма допомагає нам сформувати «пріцільний» план заходів щодо поліпшення діяльності по «провальних» за результатами оцінювання напрямках діяльності у сфері охорони праці із наведенням самих заходів, дати їх реалізації, заходів з контролю за їх результативністю, відповідальних осіб, що допоможе організаціям, що пройшли самооцінку, систематизувати свою діяльність з поліпшення охорони праці, зробити її прозорою й вимірною.

Звичайно, далеко не всі наші співвітчизники володіють німецькою, що, скажете ви, ускладнить використання такого зручного інструмента, як GDA-ORGcheck. Але в епоху суцільної інтернетизації суспільства навіть школяр знає, як перекласти інтернет-сторінку на бажану мову, а саме: клікнути правою кнопкою комп'ютерної миші на екрані й обрати в меню опцію «Перекласти сторінку».

Успіхів вам у проведенні самооцінки системи управління охороною праці вашої організації, колеги! Нехай західноєвропейський досвід стане у пригоді і нам під час впровадження удосконалень у сфері охорони праці. І нехай також, як і у ФРН, де реалізація GDA є систематичною й прозорою, а оцінювання досягнень поставлених цілей — інтегральною складовою цієї стратегії, наші плани й починання перестануть носити характер гучних гасел і декларацій, а стануть абсолютно чіткими кроками й заходами.

У наступних номерах журналу ми розповімо про дві інші робочі програми GDA: «Зниження рівня професійних захворювань опорно-рухового апарату» та «Психіка».

ДЕРЖАВНИЙ НАГЛЯД: «КАМО ГРЯДЕШИ»

Олександр Одаренко,
начальник відділу
організації державного
нагляду та управління
охороною праці
теруправління
Держгірпромнагляду
у Харківській області

Проблеми сучасної України у сфері забезпечення права працівника на безпечну працю. Або про дивне перетворення наглядового органу з охорони праці на «консультанта-аудитора».

З самого початку утворення самостійної держави під назвою Україна вищим законодавчим органом країни було взято напрям на адаптацію національного законодавства до європейських норм. Так, Закони України «Про охорону праці» та «Про загальнообов'язкове соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» були багаті в чому скальковані з відповідних німецьких законів.

Задля виконання першого закону в період 1992–1993 рр. було створе-

но орган центральної виконавчої влади з нагляду за охороною праці з такими повноваженнями: безперешкодний доступ інспектора на будь-яке підконтрольне підприємство в будь-який час, негайне реагування на виявлені порушення, а саме можливість зупинити устаткування та роботи, накладати штраф на порушника та ініціювати накладення штрафу на підприємство. Інспектор мав право втрутитися в ситуацію, навіть якщо він випадково став її свідком не в межах проведення перевірки. Хоча звернути увагу, на той час Верховною Радою ще не було ратифіковано жодної конвенції МОП з цих питань.

Така повнота реалізації повноважень наглядового органу дозволила суттєво вплинути на рівень виробничого травматизму, як загального, так і смертельного, який, починаючи з кінця 90-х років минулого століття, щорічно знижувався приблизно на 7–10%. Ця тенденція посилилася з початком роботи структур виконавчої дирекції Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та профзахворювань (далі — Фонд) в регіонах.

Але що відбувається у подальшому? Організація, яка в ході реалізації своїх статутних завдань отримала реальні важелі впливу на роботодавців, починає позиціонуватися окремими

політиками від бізнесу як силовий орган влади. Далі більше. Колись самостійний комітет, що управлявся напряму Кабінетом Міністрів України, підпорядковується різним міністерствам: чи то з метою отримання ними додаткових владних повноважень, чи додаткової політичної ваги. З того часу триває безперервна низка перепідпорядкувань, реорганізацій, ліквідацій з подальшим створенням нових структур, що позначилося не на краще на роботі наглядового органу, як стосовно кадрового потенціалу, так і щодо реальних повноважень цієї державної структури.

Разом зі змінами наглядового органу урядом та депутатами вносилися й відповідні зміни до законодавства. Серед них є й такі, що цілком кореспондуються з нормами європейської практики. Наприклад, введення уніфікованої форми Акта перевірки суб'єкта господарювання. Досягненням України є також ратифікація Верховною Радою цілої низки конвенцій МОП.

Але... є велике АЛЕ...

Для повного розуміння ситуації необхідно з'ясувати, **хто і яким чином в останні роки захищає інтереси роботодавців**. З цією метою створено Держкомпідприємництво, яке послідовно готувало та проводило через Верховну Раду України закони, що необхідні для розвитку бізнесу. Приклад: Закон «Про основні засади державного нагляду (контролю) в сфері господарської діяльності». Впродовж останніх років керівництво Держкомпідприємництва його постійно «удосконалювало». Давайте згадаємо його найпершу редакцію, де була викладена програма-максимум на підтримку роботодавців. У ній наглядовому органу центральної виконавчої влади, на який покладено функції нагляду за дотриманням безпечних та гідних умов праці, була відведена своєрідна роль скромного «консультанта-аудитора». З іншим Законом — «Про дозвільну діяльність» — теж відбувалися певні дива. У його початковій редакції містилася норма про вилучення у підприємства продукції та обладнання, якщо останнє експлуатувалося без дозволу,

передбаченого законодавством. Але ніякого механізму чи порядку застосування цієї норми законодавцем зазначено не було. Отак ми рухаємося до Європи, отаке вирішення питань промислової безпеки!

Тепер розглянемо інше питання — **захист законних прав та інтересів найманих працівників на безпечні та гідні умови праці**: робітників промислових підприємств, службовців різноманітних установ та закладів. Здавалося б, для суспільства і політикуму немає важливішої точки докладання спільних зусиль. Адже йдеться про життя і здоров'я всієї активної частини населення, що створює матеріальні блага, навчає та створює підростаюче покоління, утримує літніх громадян.

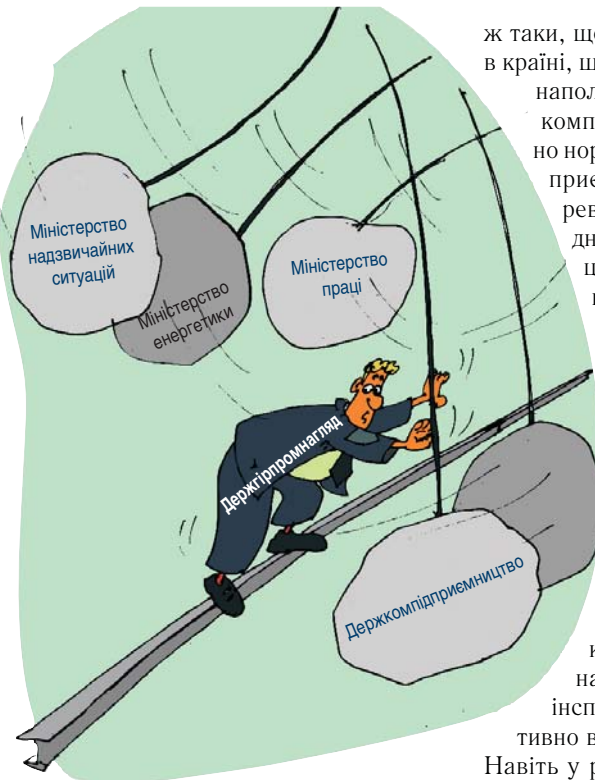
Звичайно, держава в своїх законодавчих актах декларує права найманих працівників та утримує за бюджетні кошти наглядові органи, що мають контролювати їх додержання. Але погляньмо, що відбувається впродовж останніх років? Багаторічне «перетягування ковдри» у бік роботодавців призвело до того, що порятунок потопаючого (в даному випадку найманих працівників) стає справою самого потопаючого.

Сучасне громадянське суспільство передбачає, що контроль за додержанням прав найманих працівників мають здійснювати різноманітні громадські організації, передусім профспілки. Але справа в тому, що вітчизняні профспілки не мають достатніх, співмірних з бізнесом, важелів впливу в країні. Тому Федерації профспілок України (ФПУ) та іншим профспілковим об'єднанням «продати» через Верховну Раду будь-який законопроект набагато складніше, ніж роботодавцям, інтереси яких у законодавчому органі представляє якщо не кожен другий, то кожен третій народний обранець.

УВАГА! Впродовж чотирнадцяти років Фонд соціального страхування від нещасних випадків та профзахворювань не може отримати в своє розпорядження (її не приймають) вже давно напрацьовану методичку (аналогічну німецькій) обрахунку страхового внеску від суб'єктів господарювання, розмір якого залежатиме від стану охорони праці на підприємстві.

Про що свідчить такий факт!? Як на мене, лише про одне: **вітчизняний фонд-страхувальник виконує роль такої собі каси-допомоги для не дуже законослухняних роботодавців**. Тоб-

то всі підприємства скинулися по копійці (для деяких ця копійка вийшла дуже кругленькою), і з цих закумуляованих Фондом коштів отримують страхові виплати потерпілі працівники тих підприємств, де роботодавці не бажають приділяти увагу питанням охорони праці. Де ж тут справедливість? Де, як це передбачено в німецькому законі про соціальне страхування, його стимулююча роль? Де механізм економічного впливу на роботодавця?

У держави є ще одна теоретична можливість економічно вплинути на роботодавця. Мова йде про ст. 44 «Відповідальність за порушення вимог щодо охорони праці» Закону України «Про охорону праці». З неї поки що ніхто не вилучив права держави накладати санкції на винних осіб, в тому числі й притягувати їх до матеріальної та кримінальної відповідальності. Але знову згадуємо Держкомпідприємництво, яке дуже «своєчасно» звернуло увагу, що роботодавець не може бути одночасно покараний за порушення НПАОП з охорони праці двома органами (Держгірпромнаглядом та Фондом). У результаті такої «пильності» та додержання букви Закону було взагалі призупинено накладення будь-яких штрафних санкцій на порушників.

Наступний момент — **це організація проведення перевірок підприємств щодо дотримання ними законодавства про охорону праці**. Знову

ж таки, ще задовго до бурхливих змін в країні, що сталися минулого року, за наполегливою ініціативою Держкомпідприємництва було введено норму щодо попередження підприємства про проведення перевірки за десять календарних днів. Багато хто з роботодавців уміло використовував цей час для негайного «наведення порядку». Для невеликого підприємства цього періоду було достатньо не тільки для наведення зовнішнього лоску, а й для «несподіваного» припинення виробництва та закриття з метою уникнути перевірки. Результат таких незаборонених маніпуляцій був один: точної картини стану охорони праці на підприємстві державний інспектор не отримував і оперативно впливати на ситуацію не міг.

Навіть у разі виявлення порушення, що тягло за собою необхідність зупинки устаткування, включався механізм судового розгляду справи.

Відразу виникає питання: чи багато хто з пересічних громадян може скласти позов до суду без допомоги юриста? Тож і державний інспектор з охорони праці був змушений разом з юристом теруправління витрачати значну частину робочого часу на скла-

дження позовів, робити кілька комплектів копій матеріалів перевірки та передавати їх до адміністративного суду. Це займало з моменту складення акта від одного до п'яти днів. Далі розгляд справи в суді, на який відповідач часто-густо і не приходив, і тоді суд переносили. Чи варто казати, що з моменту виявлення порушення до реальної зупинки обладнання або заборони робіт

проходить не менше місяця, і весь цей час устаткування працює, роботи виконуються з порушеннями, а працівники наражаються на небезпеку.

Інакше ніж «ляпасом по іміджу держави» я це назвати не можу! І не можу не поставити певних запитань до лідерів профспілкового руху! Чому вони в це своєчасно не втруtilись і, схоже, не поспішають втрутитися й зараз? Невже не зрозуміло, до чого в майбутньому може призвести такий розвиток подій? Хто з роботодавців завтра стане зважати на якесь там право працівника на безпечне робоче місце, безкоштовний спецодяг тощо? Адже сьогодні в країні навіть за обґрунтованою справедливою скаргою

працівника фактично неможливо організувати перевірку підприємства, бо після прийняття **Постанови КМУ від 13 серпня 2014 р. № 408 «Питання запровадження обмежень на проведення перевірок державними інспекціями та іншими контролюючими органами» та інших урядових ініціатив аналогічного змісту** всі (окрім фінансових) перевірки суб'єктів господарювання в країні проводяться тільки за погодженням з Кабінетом Міністрів... Між тим механізм такого погодження до сьогодні фактично не визначений. То ж виходить, що скаритися на порушення законодавства про охорону праці неможливо і юридично немає кому, тож всі зусилля працюючих громадян щодо захисту свого конституційного права на безпечну працю є марними.

Наступне питання — щільність нагляду. Першочерговим об'єктом перевірок Держгірпромнагляду були і лишаються підприємства з високим ступенем ризику провадження господарської діяльності. Це є логічним з огляду на норми законодавства, але певною мірою суперечить аналізу даних виробничого травматизму. Так, аварії, що трапляються внаслідок виходу з ладу устаткування підвищеної небезпеки, дійсно можуть призводити до численних жертв, але такі надзвичайні події трапляються дуже рідко. А от травмування осіб, зайнятих у соціально-культурній сфері, на середніх і дрібних переробних підприємствах, агроформуваннях тощо, мають більшу питому вагу в загальній кількості травмованих на виробництві. Причому в кожній із цих двох галузей працює сьогодні більше працівників, ніж у будь-якій іншій. **Незначні на перший погляд виробничі ризики на підприємствах переробної галузі, обслуговування, у бюджетних організаціях та установах об'єктивно загро-**

жують набагато більшої кількості працюючих в Україні. Минулого 2014 р. так і сталося: з 32 працівників, які загинули на Харківщині під час виконання службових обов'язків, 17 належать саме до цих галузей. Приблизно така ж ситуація і з травмованими під час виконання службових обов'язків.

Чому я привертаю увагу саме до цього факту? Насамперед задля того, аби не «зсувати» акцент здійснення нагляду лише в бік підприємств з високим ступенем ризику, (а це ніяк не більше 10% від загальної кількості суб'єктів господарювання), забуваючи про інші. Громадяни країни незалежно від того, на яких підприємствах вони працюють, мають однакове право на безпечні та здорові умови праці.

Держгірпромнагляд звинувачували, та за інерцією й продовжують звинувачувати у великій кількості перевірок, що нами проводилися. Але якщо якесь підприємство і знавало позачергових візитів інспекторів, то це було обгрунтовано в першу чергу станом охорони праці в його виробничих приміщеннях.

Що ж до організації нагляду сьогодні, якщо кожен інспектор з охорони праці виїздитиме на перевірку суб'єкта господарювання, де є в наявності виробниче обладнання підвищеної небезпеки, згідно сформованого плану, то наступне коло його, підкреслюю, планової перевірки почнеться не раніше, ніж через п'ять-пять з половиною років. Це при тому, що є чітка вимога законодавства перевіряти підприємства з високим ступенем ризику хоча б один раз на рік. Що ж до суб'єктів господарювання з невеликим ступенем ризику, через брак часу і завантаженість наглядовців інтервал між перевірками може збільшитися приблизно до семи років і більше. А якщо додати сюди обсяги різноманітного службового листування, які постійно

зростають і відволікають державних інспекторів від виконання прямих службових обов'язків, то і цей термін може бути збільшено.

З усього цього я роблю висновок: **впродовж останніх десяти років у країні все робиться для того, щоб звести захист прав працівника до мінімально можливого рівня!**

Не можу не поставити інше болісне запитання, яке вже стосується проблем безпосередньо Держгірпромнагляду, а точніше його персоналу. Через названі вище проблеми в структурі кожного з територіальних спостерігається велика плінність кадрів, що негативно позначається на професійному рівні інспекторів. Середня зарплата державного інспектора — півтори-дві тисячі гривень. А це вже створює певні умови для корупції, до того ж, як це не дивно, обумовлені державою. (До речі, працівники підприємств, які зайняті у сфері охорони праці або обслуговування устаткування, заробляють вдвічі або вчетверо більше). Іншою причиною плінності кадрового складу є відсутність всебічної та повної підготовки державного інспектора. Звісно, навіть вкладати кошти в навчання держслужбовця, якщо через два-три роки він звільниться.

Не треба бути пророком, аби побачити, що державна служба нагляду за охороною праці рік за роком, день за днем втрачає свої позиції.

Як відновити колишні повноваження Служби і повагу до неї з боку роботодавців та працівників? Сьогодні вкрай необхідні:

- ⇒ допомога щодо наукового обґрунтування діяльності інтегрованого наглядового органу, щоб він повною мірою зміг захищати права громадян України на безпечні та нешкідливі умови праці;
- ⇒ повернення наглядовому органу права оперативно реагувати на порушення законодавства;
- ⇒ створення умов для розгляду в судах правомірності вимог державного нагляду впродовж одного судового засідання;
- ⇒ впровадження економічних важелів впливу на роботодавців та власників підприємств.

Без цих кроків дуже легко скотитися до ототожнення працівників підприємств з безправними істотами, з якими ніхто не хоче та не буде рахуватися! Чи про такий шлях здобуття Україною європейських цінностей мріяли українці на початку своєї незалежності?

Про нову редакцію Правил безпеки систем газопостачання

Наталія Чумакова,
завідувач лабораторії
нормативно-правових
актів (ДУ «ННДІПБОП»)

Основна мета нових Правил полягає в тому, що відповідальність за технічний стан і безпечне користування газопроводами, газовими приладами, димовими та вентиляційними каналами несе власник (балансоутримувач та/або орендар (наймач)). Його обов'язком є забезпечення утримання систем газопостачання відповідно до вимог чинного законодавства України.

Нова редакція Правил безпеки систем газопостачання (попередня не переглядалася впродовж 17 років) розроблялась більше трьох років, протягом яких декілька разів змінювались організації-розробники документа. Правила опрацьовані фахівцями ПАТ «УкрНДІінжпроект», ПАТ «Київоблгаз» та Держгірпромнагляду та затверджені наказом Міненерговугілля від 15.05.2015 № 285, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 08.06.2015 р. за № 674/27119 (наберуть чинності з дня офіційного опублікування). Цим наказом визнано таким, що втратив чинність, наказ Державного комітету України по нагляду за охороною праці «Про затвердження Правил безпеки систем газопостачання України» (НПАОП 0.00-1.20-98) від 01.10.1997 № 254. До речі, Міненерговугілля востаннє затверджувало нормативно-правовий акт з охорони праці. Усі подальші НПАОП затвер-

джуватиме Міністерство соціальної політики України.

Однією з основних причин підготовки нової редакції Правил стало збільшення кількості аварій та випадків травматизму під час використання газу в побуті протягом останніх років. Причинами таких аварій є самовільне встановлення газових приладів, недотримання вимог безпеки під час їх експлуатації, неякісне та несвоєчасне технічне обслуговування газового обладнання, автоматики безпеки опалювальних приладів, а також відсутність контролю за проведенням перевірок стану димових і вентиляційних каналів (ДВК) та непроведення їх технічного обслуговування та прочистки.

Згідно із попередніми Правилами відповідальність за технічний стан і безпечну експлуатацію газового обладнання житлових і громадських будинків, а також побутових газових приладів і апаратів, димових і вентиляційних каналів, ущільнень вводів підземних інженерних комунікацій в будинки і будівлі було покладено на їх власників. А відповідальність за справний стан і безпечне користування газовими приладами і апаратами, що встановлені в житлових будинках (квартирах) — на квартиронаймачів чи власників цих будинків та квартир. Утім, із появою такої порівняно нової організаційної форми суб'єктів господарювання, як ОСББ, виникла необхідність врегулювання, зокрема, питання щодо забезпечення безпечної експлуатації газового обладнання, димових і вентиляційних каналів багатоквартирних будинків, що перебувають на балансі ОСББ.

Саме тому до нової редакції Правил включено таких суб'єктів право-відносин:

- **газорозподільне підприємство** — суб'єкт господарювання, що на підста-

ві ліцензії здійснює транспортування природного газу газорозподільними мережами безпосередньо споживачам¹ до межі балансової належності, у власності чи в користуванні якого перебувають газорозподільні системи та інші виробничі об'єкти та який здійснює щодо них функції з оперативно-технологічного управління;

- **балансоутримувач** — власник² або юридична особа, яка за договором з власником утримує на балансі відповідне майно, а також веде бухгалтерську, статистичну та іншу передбачену законодавством звітність, здійснює розрахунки коштів, необхідних для своєчасного проведення капітального і поточного ремонтів та утримання, а також забезпечує управління цим майном і несе відповідальність за його експлуатацію згідно з чинним законодавством України;

- **орендар (наймач)** — фізична або юридична особа, яка бере в тимчасове користування нерухоме або рухоме майно. У договорі оренди — це сторона, якій передано майно в оренду за окрему плату в тимчасове користування, де друга сторона це — орендодавець, який передає в оренду майно для орендаря.

Поява нових суб'єктів у нових Правилах передбачена потребою розмежування ділянок обслуговування (експлуатаційної відповідальності) систем газопостачання відповідно до межі балансової належності.

Межі балансової належності та експлуатаційної відповідальності між споживачем і газорозподільним підприємством за технічний стан і обслуговування об'єктів газоспоживання фіксуються в акті розмежування балансової належності об'єктів газоспоживання та

¹ Термін «споживач» вживається у значенні, наведеному в Законі України «Про засади функціонування ринку природного газу».

² Термін «власник» вживається у значенні, наведеному в Законі України «Про житлово-комунальні послуги».

ПОРІВНЯНО З ПОПЕРЕДНІМИ ПРАВИЛАМИ ДО НОВОЇ РЕДАКЦІЇ НЕ ВКЛЮЧЕНО:

- 1 Розділ «Проектування і будівництво». Це можна пояснити тим, що згідно із Законом України «Про будівельні норми» встановлення в нормативних актах обов'язкових вимог у сфері будівництва, містобудування та архітектури є діяльністю суб'єктів нормування в будівництві. Тобто включення цього розділу до НПАОП є неправомірним, а питання щодо проектування та будівництва систем газопостачання регулюються відповідними державними будівельними нормами, зокрема ДБН В.2.5-20-2001 «Інженерне обладнання будинків і споруд. Зовнішні мережі та споруди. Газопостачання».
- 2 Главу «Вимоги до посадових осіб і обслуговуючого персоналу». Положення щодо проведення обов'язкових медичних оглядів працівників певних категорій, а також навчання і перевірки знань з питань охорони праці включено до пп. 3.4, 3.5 розділу «Загальні положення» Правил. Інші кваліфікаційні вимоги, завдання та обов'язки посадових осіб і працівників визначаються посадовими (робочими) інструкціями з урахуванням відповідних випусків ДКХП, тому включення таких положень до НПАОП, на мою думку, є недоцільним.
- 3 Главу «Організація відомчого контролю за дотриманням вимог цих Правил». На сьогоднішній день Законом України «Про охорону праці» не передбачено поняття «відомчий контроль», наразі існує лише державний нагляд та громадський контроль.
- 4 Главу «Відповідальність за порушення цих Правил». Ст. 92 Конституції України встановлено, що виключно законами України визначаються діяння, які є злочинами, адміністративними або дисциплінарними правопорушеннями, та відповідальність за них, тому включення положень щодо відповідальності є порушенням вимог Основного закону. Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці встановлена Законом України «Про охорону праці».
- 5 Главу «Порядок розслідування аварій і нещасних випадків». Положення щодо розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві, а також порядку розслідування нещасних випадків та аварій під час використання газу в побуті викладено у п. 3.9 розділу «Загальні положення» Правил. Включення окремої глави, на мою думку, є надлишковим і призведе лише до перевантаження НПАОП зайвою деталізацією.

експлуатаційної відповідальності сторін.

Необхідність узгодження точок розмежування балансової належності між ліцензіатом (суб'єктом господарювання, який одержав ліцензію на провадження господарської діяльності з постачання газу) та іншими власниками газорозподільних мереж передбачена положеннями Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з постачання природного газу, газу (метану) вугільних родовищ за регульованим тарифом (постанова НКРЕ від 13.01.2010 № 11), що є певною гарантією надійності функціонування всіх ланок системи газопостачання, експлуатаційної відповідальності власників газових мереж, безпеки життя та здоров'я населення.

Значною мірою змінилася структура нових Правил, яка наразі включає дев'ять розділів. Крім основних («Сфера застосування», «Терміни та визначення понять», «Загальні положення») у Правилах наявні спеціальні розділи: «Вимоги безпеки при проведенні передпускових та пускових робіт систем газопостачання», «Вимоги безпечної експлуатації систем газопостачання (природний газ)», «Вимоги безпечної експлуатації систем газопостачання (зріджений газ)», «Вимоги

безпеки під час виконання газонебезпечних робіт», «Вимоги до організації роботи аварійно-диспетчерських служб» та розділ «Захист сталевих споруд систем газопостачання від електрохімічної корозії».

Досить суттєвим доповненням нових Правил стали положення щодо необхідності укладання договорів про постачання газу між газорозподільним підприємством та споживачами. Між іншим, потреба в укладенні таких договорів вже передбачена Порядком доступу та приєднання до Єдиної газотранспортної системи України (постанова НКРЕ від 19.04.2012 № 420), Правилами користування природним газом для юридичних осіб (постанова НКРЕ від 13.09.2012 № 1181) та Правилами надання населенню послуг з газопостачання (постанова КМУ від 09.12.1999 № 2246). Тобто включення цих положень до Правил відбулося через необхідність приведення останніх у відповідність до вимог вже чинного законодавства.

Отже, маємо, що лише після складання та підписання акта розмежування балансової належності газопроводів та експлуатаційної відповідальності сторін, а також укладання договору про постачання газу сторони вступають у правовідносини, де виступають

як уповноважені та зобов'язані особи. Тобто вимоги до суб'єктів правовідносин щодо безпечної експлуатації систем газопостачання, викладені у Правилах, застосовуються до них лише в разі виконання цих двох умов.

Іншим важливим моментом, на мій погляд, є доповнення Правил вимогами щодо технічного обслуговування димових та вентиляційних каналів. Так, згідно із Правилами безпечної експлуатації та технічне обслуговування ДВК житлових і громадських будинків покладено на власника (орендаря (наймача)). Проте перевірку та очищення ДВК може здійснювати виключно спеціалізована організація, яка має дозвіл центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю на виконання таких робіт. Згідно із Правилами перевірку і очищення ДВК необхідно виконувати щороку перед початком опалювального сезону. До того ж досить вагомим стало включення до Правил форми акта, в якому фіксуються результати перевірки, оскільки навіть якщо зміниться спеціалізована організація, результати перевірки щороку будуть відображатися в технічній документації.

Акт № _____

Рекомендована форма
первинної, повторної
(необхідне підкреслити)перевірки та прочищення димових і вентиляційних каналів комунально-побутових об'єктів,
житлових та громадських будинків

м. _____ «_____» _____ 20____ р.

Виконана перевірка та прочистка димових і вентиляційних каналів у житловому будинку, комунально-побутовому об'єкті, громадському будинку, розташованому за адресою: вул. _____, буд. № _____, кв. № _____.

Розташовано газові прилади: _____

Власник (балансоутримувач та/або орендар (наймач)) об'єкта _____

Встановлено:

- Відповідність конструкції та використаних матеріалів вимогам проектної документації: _____
- Димові канали виконано з: _____
- Вентиляційні канали виконано з: _____
- Площа перерізу складає:

ДК _____	мм ²
ДК _____	мм ²
ВК _____	мм ²
ВК _____	мм ²
- З'єднувальна димовідвідна труба, що приєднує газовий прилад до димового каналу, виконана з матеріалу: _____ та її перетин складає _____ мм²
- Довжина вертикальної ділянки димовідвідної труби _____ м
- Сумарна довжина горизонтальних ділянок димовідвідної труби _____ м
- Ухил димовідвідної труби _____, кількість поворотів _____, радіус закруглення _____ мм
- Стан з'єднувальної димовідвідної труби та місця приєднання до димового каналу _____
- Наявність та справність перетинки в ДК _____
- Прохідність каналів та наявність тяги _____
- Герметичність каналів _____
- Відокремленість каналів _____
- Протопожежні переділкі від горючих конструкцій наявні та справні і складають _____ м
- Справність оголовка _____
- Правильність розташування оголовка відносно даху _____
- Розташування оголовка із врахуванням зони вітрового підпору _____
- Стан внутрішніх поверхонь димових каналів _____, вентиляційних каналів _____
- Відсутність тріщин на зовнішніх поверхнях димових каналів _____, вентиляційних каналів _____
- Наявність «кишені» та люка для очищення _____
- Димові канали на горищах або дахах мають нумерацію квартири _____
- Величина тяги в каналах на день перевірки:

ДК _____	Па (мм вод. ст.)
ДК _____	Па (мм вод. ст.)
ВК _____	Па (мм вод. ст.)
ВК _____	Па (мм вод. ст.)
- Величину тяги перевірено приладом: _____, № _____
- Дата останньої перевірки приладу: _____
- Кратність повітрообміну приміщення складає _____
- Кратність повітрообміну перевірена приладом: _____, № _____
- Дата останньої перевірки приладу: _____

Висновок:

Димові та вентиляційні канали за адресою _____ буд. № _____ кв. № _____ відповідають проектному рішенняу та придатні до експлуатації.

Димові та вентиляційні канали за адресою _____ буд. № _____ кв. № _____ непридатні до експлуатації з причин: _____

Власника попереджено про заборону користування газовими приладами і апаратами

(ПІБ власника) _____

(час) _____

(підпис) _____

Акт перевірки та прочистки димових і вентиляційних каналів (далі — ДВК) передано до газорозподільного підприємства _____

Керівник суб'єкта господарювання,
що виконав перевірку та прочистку ДВК

(підпис) _____

(ПІБ) _____

М. П. (за наявності)

Дозвіл центрального органу виконавчої влади,
що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю
за додержанням законодавства про працю № _____ від «_____» _____ 20____ р.

Чистильник ДВК _____

(підпис, ПІБ) _____

Чистильник ДВК _____

(підпис, ПІБ) _____

Представник власника _____

(підпис, ПІБ) _____

М. П. (за наявності)

Щоб не рвалося там, де ТОНКО

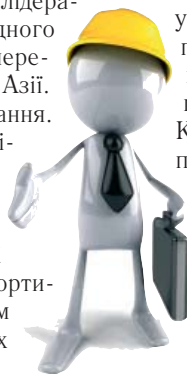

Вадим Кобець,
власник

В компанії «Чексіл» успішно впроваджені міжнародні стандарти у сфері управління якістю та безпекою праці. Як ця обставина допомагає підприємству підвищувати ефективність виготовлення натуральних тканин та знижувати показники виробничого травматизму?

Чернігівський камвольно-суконний комбінат, (сучасна назва — ПрАТ «Камвольно-суконна компанія «Чексіл») збудовано ще за часів СРСР. Тоді підприємство було найбільшим в Європі виробником вовняних і напіввовняних тканин. Його характерною особливістю є порівняно дорога та достатньо складна технологія виготовлення вовняної пряжі, камвольних та суконних тканин. Що відрядно — найбільшим в Європі воно залишається й зараз. Річ у тому, що європейські виробники такої продукції, скажімо з Італії чи Німеччини, які донедавна були лідерами з виготовлення вовняної пряжі і відповідного технологічного устаткування, закрилися або перенесли свій бізнес до країн Південно-Східної Азії. Туди ж масово перемістили й необхідне обладнання.

Саме цією обставиною скористалися чернігівці, які за останні вісім-десять років суттєво модернізували свою виробничу базу, закупивши хоч і не найсучасніше, але доволі високо-ефективне устаткування у Європи. Тож наразі в Чернівці виготовляється дуже широкий асортимент вовняних тканин та пряжі з додаванням натуральних та штучних волокон будь-яких комбінацій і призначень.

Для того щоб усе наявне на підприємстві устаткування ефективно запрацювало, інвестори запросили очолити технічну службу комбінату італійського фахівця Мірко Ванджі. Оскільки виробництво вовняної пряжі не тільки технологічно складне, а й потенційно травмонебезпечне, менеджмент подбав і про вирішення питань охорони праці. За орієнтир було взято вітчизняний стандарт оцінки та управління виробничими ризиками ДСТУ OHSAS 18001:2010 «Системи управління гігієною та безпекою праці. Вимоги». Запровадження елементів цього стандарту дозволило упродовж двох останніх років на якісно новому рівні ідентифікувати наявні на підприємстві загрози та небезпеки. Тут створено реєстр небезпек та ризиків як у розрізі структурних підрозділів, так і щодо найменування потенційно небезпечного обладнання. Нині реєстр розширено інформацією про працівників/спеціальності, які проводять технічне обслуговування такого обладнання. Крім видів небезпек, у реєстрі перелічено і заходи з безпеки, що обов'язкові до виконання, та ті, які рекомендується здійснювати додатково.

На підприємстві намагаються досягти того, аби всі працівники не тільки безумовно виконували вимоги інструкцій з охорони праці, а й усвідомлено долучалися до управління тими чи іншими небезпеками на робочих місцях. Мова йде, за словами начальника відділу охорони праці підприємства Валерія Негляда, про ті необхідні зміни у способі мислення працюючих, які перетворюють кожного працівника на добре обізнаного в питаннях безпеки праці союзника та однодумця керівництва. І це не могло не дати позитивного результату. Якщо раніше, ще до впровадження процедур OHSAS, на комбінаті щорічно фіксувалося до 10 випадків виробничого травматизму, то у 2014 р. стався всього один нещасний випадок.

Вперше відвідавши подібне виробництво, автор цих рядків був здивований великою кількістю потенційно небезпечних для здоров'я та життя працівників факторів. Практично весь наявний перелік устаткування, на якому здійснюється понад сорок різноманітних технологічних переходів, належить до категорії підвищеної небезпеки. Так, переважна більшість машин та механізмів має безліч рухомих частин, та ще й з голчатою та пилчастою гарнітурою. Чесальні та прядильні машини, інше обладнання

оснащені різноманітними пневматичними пристроями, що працюють на стисненому повітрі. Апарати, що фарбують тканини, — це посудини, які працюють під тиском. Звідси — необхідність утримання цілого компресорного господарства. На більшості виробничих дільниць використовуються вантажопідіймальні механізми. Ще одна особливість виробництва — чимала кількість машин, особливо чесальні, мають значну інертність руху. Тож навіть після екстреної зупинки рух небезпечних частин продовжується десятки секунд. Це ще один фактор ризику, пояснив В. Негляд, у тій величезній кількості потенційно травмуючих факторів, які присутні у виробництві натуральних тканин. Не така вже й легка, як бачимо, справа — вичесати та скрутити якісну вовняну нитку з купи хаотично спрямованих волокон.

Оцінювання виробничих ризиків — це лише один елемент складного механізму безпеки. Чільне місце в ньому займає устаткування, особливо іноземного виробництва. Адже воно могло неодноразово монтуватися й демонтуватися, удосконалюватися та модернізуватися. Відтак, перед введенням в експлуатацію дане устаткування пройшло обов'язкові процедури сертифікації та експертизи на його відповідність вимогам вітчизняних нормативно-правових актів з охорони праці.

Окрім спеціальних настанов, положень і стандартів підприємства, робочих інструкцій, методик з охорони праці, які розробляються силами власних сертифікованих аудиторів і діють у межах комбінату, наявні виробничі ризики детальним чином виписані і в інструкціях з охорони праці, що перебувають на конкретних робочих місцях. Наприклад, на самому початку інструкції з охорони праці №02/2/3 для операторів чесальних апаратів перелічено всі небезпечні виробничі фактори, котрі можуть завдавати шкоди здоров'ю і життю працюючих. У даному випадку це: робочі органи, які обтягнуті голчатою та пилчастою гарнітурою (живильні та приймальні валики, головний та знімний барабани), колкова решітка, зрівнюючий та знімний гребінь, давальні вали, механізм сукання, ремінні, зубчаті та ланцюгові передачі, всі деталі, що обертаються, електромотор, електропроводка, пульт управління. Поза робочим місцем працівник в межах території цеху піддається таким небезпечним виробничим факторам: обладнання, що працює, внутрішньоцеховий технологічний транспорт, слизькість та нерівності підлоги, люки каналізаційних каналів або несправні кришки, які їх закривають, місця проведення монтажних, будівельних або зварювальних робіт, робіт з заміни або чистки світильників, електроштити, пульт управління. Шкідливими виробничими факторами в інструкціях зазначені також пил та шум.

Таким чином, працівники, щоденно переглядаючи інструкції з охорони праці, мають не тільки достатнє уявлення про всі потенційні небезпеки на своїх робочих місцях, а й чітко дотримуються вимог безпеки перед початком, у ході та після закінчення роботи, а також в аварійних ситуаціях. Під час планових та позапланових інструктажів, які проводять керівники середньої ланки (часто у присутності інженерів відділу охорони праці), увага звертається також на випадки виробничого травматизму, що мали місце на підприємстві за всю його 50-річну історію.

В. Негляд підкреслив, що створити сучасні безпечні умови праці на тому чи іншому конкретному робочому місці без урахування психофізіологічних особливостей працівників неможливо. Ефективність організаційних та технічних заходів щодо запобігання нещасним випадкам багато в чому залежить від свідомості, сумлінності працюючих, від їхньої поведінки, здатності до розподілу і концентрації уваги, спостережливості, кмітливості, розсудливості,

дисциплінованості тощо. Звісно, що на ці психофізіологічні особливості людини в першу чергу звертають увагу під час прийняття на роботу. Добре організована на комбінаті і робота з навчання персоналу: виробнича база та кадровий потенціал колись провідного у своїй галузі підприємства дозволяють й сьогодні проводити якісне змістовне навчання як за професією, так і з питань охорони праці. Більш того, підприємство продовжує плідну співпрацю з кількома закладами професійно-технічної освіти міста Чернігова, надаючи їм для цього все необхідне.

Не менш результативно адміністрація та профспілковий комітет ПрАТ «КСК «Чексіл» співробітничать і з місцевим теруправлінням Держгірпромнагляду. Тут завжди першими відгукуються на ініціативи наглядовців, проводячи у своїх цехах різного роду зустрічі, семінари, наради, інші превентивні заходи, спрямовані на підвищення рівня промислової безпеки та виробничої санітарії в регіоні. Дуже шкода, поскаржився В. Негляд, що зараз ці контакти дещо обмежені через відповідну державну політику. Наглядовці анітрохи не заважали виробникам, а навпаки — надавали корисну оперативну інформацію, знайомили зі змінами в законодавстві.

Практикують на «Чексілі» і різні форми інформаційної роботи. Йдеться про ознайомлювальні екскурсії працівників комбінату на провідні підприємства регіону, обмін досвідом та співпрацю спеціалістів з охорони праці підприємств, участь у семінарах та тренінгах. У компанії є власна інтернет-сторінка, де можна знайти та опрацювати необхідний нормативний акт, роздрукувати форми документів та ін. Для полегшення цієї роботи на сайті створено відповідний реєстр. Поряд з основними законодавчими документами з питань охорони праці тут розміщені і власні напрацювання підприємства — внутрішні інструкції, методики, положення тощо.

Наприкінці знайомства із ПрАТ «Чексіл» слід зазначити, що поряд з новими, визнаними у світі механізмами управління безпекою виробництва, тут не забувають і про вітчизняні напрацювання. Як можна відмовитися від традиційної СУОП з її триступеневим оперативним адміністративно-громадським контролем за станом охорони праці, від щомісячних днів культури виробництва. Відображені питання охорони праці і у колективному договорі. Наприклад, протягом 2014 р. на виконання більш ніж 20 заходів у сфері гігієни та безпеки праці було витрачено майже 200 тис. грн. Передбачено кошти на ці потреби і в цьому році, завдяки чому підприємство живе й розвивається та намагається звести до мінімуму ризики травмування працюючих. Таким чином, на «Чексілі» мають твердий намір зберегти та примножити славні традиції української ткацької галузі, а також бути взірцем в питаннях створення безпечних умов праці.

Фото з сайту www.ksk.com.ua

Хто платить більше ЗА ВИРОБНИЧІ РИЗИКИ

Ірина Новак, провідний науковий співробітник сектора соціальних ризиків у сфері зайнятості населення, канд. екон. наук, Інститут демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України

Різні оцінки економічних наслідків від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань свідчать, що зниження виробничих ризиків більше відповідає інтересам суспільства, аніж окремих компаній. Водночас саме бізнес відіграє основну роль у створенні цих ризиків та подоланні їх наслідків.

В Україні кожного року на виробництві отримують травми близько 14 000 і гинуть 1 400 працівників, реєструється 7 000 випадків професійних захворювань. Виплати потерпілим з Фонду соціального страхування щорічно збільшуються на 12–20%. За приблизними оцінками, на відшкодування збитків, пов'язаних з порушенням здоров'я працівників, зайнятих у шкідливих і небезпечних умовах праці, витрачається у 5–7 разів більше коштів, аніж на покращення умов праці.

У 2013 р. в Україні було витрачено:

- ✓ на виплату забезпечення за страхуванням у зв'язку з нещасними випадками на виробництві і професійними захворюваннями 6,2 млн грн (0,43% ВВП);
- ✓ на відшкодування за рахунок коштів підприємств потерпілим, членам їхніх сімей та утриманцям померлих — 22,1 млн грн (0,002% ВВП);
- ✓ на виплату дострокових пенсій за роботу в шкідливих умовах праці — 75,5 млн грн (0,005% ВВП);

За даними МОП, виплати компенсацій витрат на лікування та реабілітацію від наслідків нещасних випадків і професійних захворювань, пов'язаних з трудовою діяльністю, призводять до непродуктивних утрат 4% ВВП. А загальні економічні втрати типової країни з розвинутою економікою від виробничого травматизму і професійних захворювань за консервативними оцінками нараховують 3% ВВП.

За даними **Європейської агенції з безпеки й гігієни праці**, у більшості країн витрати, пов'язані з нещасними випадками на виробництві та професійними захворюваннями, становлять від 2,6 до 3,8% ВВП. Економічні втрати **США**, розраховані на замовлення Інституту виробничих проблем охорони праці у 1992 р., були оцінені в 3% ВВП. У доповіді **Японської асоціації з безпеки та охорони праці** в промисловості зазначена можлива економія на макрорівні в розмірі 2,2% ВВП.

✓ на виплату пенсій за інвалідністю внаслідок нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань — 79,4 млн грн (0,005% ВВП).

При цьому, за оцінкою Національного дослідження з питань реєстрації нещасних випадків на виробництві, професійних захворювань і повідомлення про них, виконаного в рамках проекту Євросоюз — Міжнародне бюро праці «Поліпшення стану безпеки праці та здоров'я на робочих місцях в контексті гідної праці» (2012 р.), офіційна статистика в Україні фіксує лише 25% усіх нещасних випадків на виробництві.

Аналіз стану професійної безпеки й охорони праці свідчить про наявність і зростання виробничих ризиків, що негативно впливають на здоров'я та тривалість життя працюючих (зокрема, чоловіків працездатного віку). Через масштабну захворюваність, тимчасову непрацездатність, інвалідизацію постраждалих економіка безповоротно втрачає кваліфікований трудовий потенціал, кошти держбюджету та фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Міжнародна організація праці (МОП) використовує класифікацію витрат, пов'язаних з нещасними випадками на виробництві та професійними захворюваннями, що складається з чотирьох груп (табл. 1).

Співвідношення прямих і непрямих витрат за різними оцінками варіює від 1:1 до більш ніж 20:1 залежно від виду діяльності та методології розрахунку. Зокрема, згідно з «теорією айсберга» Герберта Хенріха, непрямі витрати від нещасного випадку на виробництві чотирикратно перевищують прямі.

Суб'єктами витрат, пов'язаних з нещасними випадками на виробництві та професійними захворюваннями, виступають роботодавці, працівники і члени їхніх сімей, місцеві

Таблиця 1. Класифікація витрат, пов'язаних з нещасними випадками на виробництві та професійними захворюваннями

Групи витрат	Критерії	Значення
Економічні/неекономічні	Можливість кількісної оцінки (у вигляді ціни втрачених товарів, не наданих послуг)	Визначають економічний характер заходів, що вживаються (на відміну від заходів морального й медичного характеру)
Постійні/змінні	Залежність витрат від кількості нещасних випадків і професійних захворювань, важкості травм	Визначають наявність економічних стимулів до зниження частоти і ступеня важкості нещасних випадків та професійних захворювань
Прямі/непрямі	Віднесення витрат у бухгалтерському обліку	Визначають ступінь зв'язку з нещасними випадками та професійними захворюваннями
Внутрішні/зовнішні	Зв'язок між джерелами виникнення витрат та їх оплатою	Визначають відношення витрат до компанії або суспільства

Рис. 1. Економічні витрати суспільства, пов'язані з нещасними випадками на виробництві та професійними захворюваннями

спільноти та суспільство в цілому. З огляду на це економічна оцінка даних витрат здійснюється на:

✓ макrorівні (національний рівень, країна) — економічна вартість витрат з використанням низки умовних припущень;

✓ мікрорівні (рівень підприємства) — «внутрішня» вартість витрат з використанням фактичних даних.

Підходи до економічної оцінки наслідків нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань на макrorівні виходять з необхідності розрахунку:

✓ суми витрат на компенсації, виплачувані як відшкодування шкоди від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань;

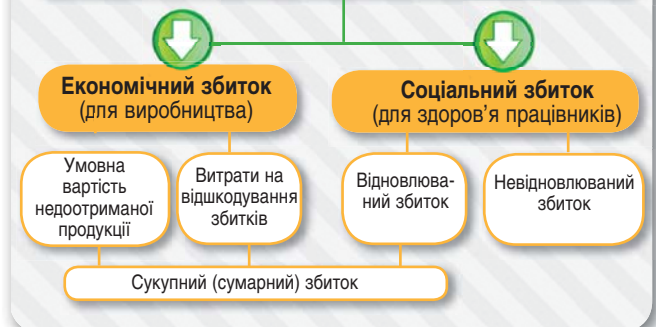
✓ утрачених можливостей суспільства внаслідок нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань (наприклад, втрати людського потенціалу (здоров'я населення), пов'язані із захворюваністю, інвалідністю та передчасною смертністю, вартість утрачених (або не вироблених) товарів і ненаданих послуг через нещасні випадки на виробництві та професійні захворювання).

Частина витрат розраховується досить точно, оскільки вони відстежуються страховими компаніями. При оцінці втраченої для суспільства продукції іноді порівнюють заробітну плату працівника за пропущені робочі дні та продуктивність праці для суспільства.

Д. Колезнев пропонує відображати економічні витрати суспільства у зв'язку з нещасними випадками на виробництві та професійними захворюваннями як суму економічних витрат роботодавців та непрямих витрат суспільства (рис. 1). Т. Міхнюк розглядає сукупний (сумарний) збиток від виробничого травматизму і професійних захворювань як суму економічного збитку для виробництва та відновлюваного соціального збитку для здоров'я працівників (рис. 2).

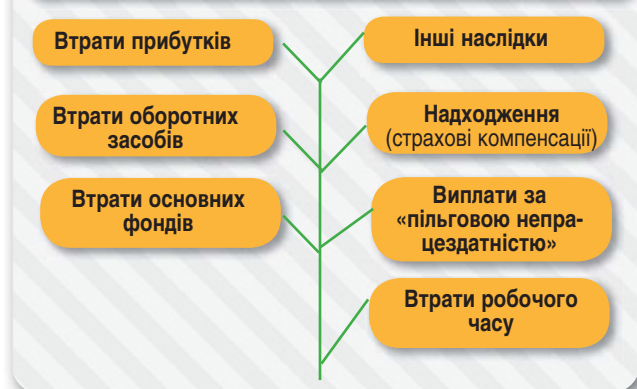
Для оцінки вартості нещасного випадку на рівні компанії у Фінляндії був розроблений «метод дерева» — модель, що не передбачає розподілу витрат на прямі й непрямі (рис. 3).

Рис. 2. Збиток від виробничого травматизму та професійних захворювань

Джерело: Міхнюк Т. Ф. Охорона труда. — Минск: ИВЦ Минфина, 2007. — 320 с. Электронный учебник

Рис. 3. «Дерево» економічних наслідків нещасного випадку для компанії

Джерело: Охорона труда и бизнес*

Національний інститут охорони праці США в 1992 р. профінансував дослідження з оцінки витрат у зв'язку з виробничим травматизмом та професійними захворюваннями за їх джерелами і кінцевими платниками.

Для розрахунку економічних втрат у зв'язку з виробничими травмами і професійними захворюваннями розподіл останніх здійснювався за їх наслідками (рис. 4).

Найбільшу частину всіх витрат (83,2%) склали витрати, пов'язані з виробничими травмами без смертельного наслідку (табл. 2).

Таблиця 2. Витрати у зв'язку з виробничими травмами і професійними захворюваннями в США

Категорія	Кількість	Витрати	
		млрд дол США	%
Виробничі травми			
Зі смертельним наслідком	6 529	3,8	2,2
Без смертельного наслідку	13 247 000	144,6	83,2
Професійні захворювання			
Зі смертельним наслідком	60 290	19,5	11,2
Без смертельного наслідку	862 200	5,8	3,4
Разом		173,9	100,0

Джерело: Охрана труда и бизнес*

У структурі витрат у зв'язку з виробничими травмами дві третини становили непрямі витрати, а приблизно половину склали втрачені заробітки (табл. 3).

Таблиця 3. Витрати у зв'язку з виробничими травмами

Види витрат	Сума витрат, млрд дол США	Структура витрат, %
Прямі витрати	50,1	33,8
• медичні витрати	25,1	16,9
• схеми приватного страхування, трансфери медичного страхування	5,7	3,9
• витрати схем компенсації працівникам (фактичні витрати роботодавця), приватного страхування, трансфери страхування з відшкодування шкоди	8,9	6,0
• майнові збитки	8,7	5,9
• поліцейська та пожежна служби	0,8	0,5
• прямі витрати третіх сторін, що не мають відношення до нещасного випадку	0,9	0,6
Непрямі витрати	98,2	66,2
• утрачені заробітки (включно з додатковими виплатами)	82,5	55,6
• утрата можливості повноцінної участі в домогосподарстві	8,2	5,5
• навчання на робочому місці, перерозподіл кадрів, порушення виробничого процесу	5,2	3,5
• непрямі витрати третіх сторін, що не мають відношення до нещасного випадку	2,0	1,4
• інші непрямі витрати	0,3	0,2
Прямі й непрямі витрати	148,3	100,0

Джерело: Охрана труда и бизнес*

Розподіл витрат у зв'язку з професійними захворюваннями виявився майже рівномірним — трохи більше половини їх загального обсягу припало на прямі витрати (табл. 4).

Таблиця 4. Витрати у зв'язку з професійними захворюваннями

Види витрат	Сума витрат, млрд дол США	Структура витрат, %
Прямі	10,7	54,3
Непрямі	9,0	45,7
Загальні	19,7	100,0

Джерело: Охрана труда и бизнес*

Близько 45% усіх медичних витрат, пов'язаних з виробничими травмами та професійними захворюваннями, покривав Фонд компенсації працівникам, що є аналогом Фонду соціального страхування в Україні. Решта медичних витрат і втрачена заробітна плата припадали на самих працівників, треті сторони та уряд.

На основі аналізу перерозподілу витрат Фонду компенсації працівникам було зроблено припущення, що роботодавці перекладають близько 10% сумарних витрат на компенсацію працівникам на споживачів у вигляді завищених цін та 80% — на працівників у вигляді заниженої заробітної плати (табл. 5).

* Охрана труда и бизнес. МОТ. – М., 2007. [Електронний ресурс]. – www.ilo.org/public/russian/region/eurpro/moscow/info/publ/economic_book.pdf, с. 37

** Прохоров Б. Б., Горшкова И. В., Шмаков Д. И., Тарасова Е. В. Общественное здоровье и экономика. Коллективная монография. – М.: МАКС Пресс, 2007. – 288 с. [Електронний ресурс]. – www.ecfor.ru/pdf.php?id=books/proh04/gl_09

Таблиця 5. Розподіл сумарних витрат на компенсацію працівникам

Соціальна група	Сума витрат, млрд дол США	Структура витрат, %
Роботодавець	19,1	11,0
Споживач	15,6	9,0
Працівник	139,1	80,0
Разом	173,8	100,0

Джерело: Охорона труда и бизнес*

Разом з тим автори дослідження підкреслили значно занижений характер зроблених припущень і зазначили, що в разі усереднення підсумкові дані могли бути на 25–50% вищими. Навіть за умови якщо роботодавці реально покривали б не десяту частину, а половину витрат Фонду компенсації працівникам, їх частка в загальних економічних витратах була би менше 25%.

Економічні витрати становлять лише частину загальних втрат, пов'язаних із втратою працездатності й передчасною смертю. У другій половині XX ст. здійснювалися спроби оцінити матеріальні збитки від зниження рівня здоров'я зайнятого населення: розраховувалися втрати робочого часу через тимчасову непрацездатність, пов'язану з певними захворюваннями, а також економічні еквіваленти трудових днів та їх втрати внаслідок непрацездатності через хворобу й інші причини. Оцінка економічних збитків від втрат здоров'я населення передбачає визначення шкоди для різних вікових груп з урахуванням видів захворювань та втрачених років потенційного життя внаслідок смертності й інвалідності. Для визначення втрат від смертності використовується показник вартості статистичного життя та розрахунок прогнозованої економічної вигоди від підвищення рівня суспільного здоров'я з урахуванням економічного ефекту заходів щодо зниження захворюваності, інвалідизації та смертності населення (табл. 6). За даними Європейської агенції з безпеки й гігієни праці (European Agency for Safety and Health at Work – EU-OSHA), збільшення очікуваної тривалості життя на п'ять років за інших рівних умов здатне приносити країні 0,3–0,5% щорічного приросту ВВП.

Економічна оцінка наслідків нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань передбачає диференціацію понять «витрати» і «втрати» (табл. 7).

Витрати є більш широкою категорією, що включає втрати. Здійснення витрат має на меті поліпшення виробничого середовища, запобігання нещасним випадкам на виробництві та професійним захворюванням, а також компенсацію наслідків у разі настання цих подій, тоді як втрати проявляються в недоотриманні продукції (ВВП) та зменшенні людського потенціалу. Відтак загальний обсяг витрат може розглядатися як сумарні витрати на поліпшення виробничого середовища та втрати від негативних явищ, що мають місце в цьому середовищі.

Вимушені витрати ВВП об'єктивно існують у вигляді компенсації негативних наслідків нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань постраждалим (або членам їхніх сімей) і в разі зменшення або відсутності цих наслідків можуть бути використані в інший спосіб. Утрати ВВП у вигляді недоотриманої продукції мають умовний характер, оскільки не відображають реальних витрат створеного суспільством продукту, а визначаються за певних умов. Відтак ідеться про втрачену вигоду та економічний ефект від усіх можливих видів економії (реальних і умовних у сфері виробництва і споживання).

Таблиця 6. Витрати, що враховуються при оцінці економічних збитків від втрат здоров'я населення

Втрати здоров'я через:	Витрати за групами населення у віці		
	молодше працездатного	працездатному	старше працездатного
захворювання	на лікування	на лікування	на лікування
		виплати за соціальним страхуванням за період тимчасової непрацездатності	
		втрачена вигода у виробництві ВВП через невиходи на роботу в зв'язку з хворобою	
інвалідність	на лікування		
	пенсії у зв'язку з інвалідністю		
	утрачена вигода у виробництві ВВП (у разі повної втрати працездатності)		
	протягом майбутнього життя	через вибуття з виробничого процесу	
смертність		соціальні виплати у зв'язку із втратою годувальника	
	утрачена вигода у виробництві ВВП		
	протягом майбутнього життя	через зменшення чисельності зайнятих в економіці	
	вартість утрачених (непрожитих) років		

Джерело: Общественное здоровье и экономика**

Таблиця 7. Витрати і втрати, пов'язані з нещасними випадками на виробництві та професійними захворюваннями

Витрати на:	Втрати
поліпшення виробничого середовища (забезпечення належних умов праці)	ВВП (недоотримання продукції, невиконання робіт, ненадання послуг)
попередження нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань	
компенсацію наслідків нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань	людського потенціалу

Джерело: складено автором

Більша частина витрат є непрямими та/або зовнішніми і оплачуються не роботодавцем, а працівниками, їхніми сім'ями й місцевими спільнотами, що спричиняє існування межі між стимулами підприємств та інтересами суспільства.

Масштаби зовнішніх витрат свідчать, що зменшення виробничих ризиків більше відповідає інтересам суспільства, аніж окремих компаній. Водночас саме бізнес відіграє основну роль у створенні цих ризиків та подоланні їх наслідків. У разі якщо наявні рівні травматизму і професійної захворюваності перевищують економічно й технологічно виправдані, саме суспільство має встановлювати правила, що зобов'язують компанії вживати заходів щодо поліпшення умов праці понад межі їх власної економічної та фінансової вигоди.

OHSAS 18001:

крок за кроком

Олександр Лисенко,
провідний експерт НААУ, провідний викладач IRCA,
провідний аудитор «Бюро Верітас»,
технічний директор навчально-наукового центру
«Ощадливе виробництво»

Safety first

Продовження. Початок в № 8–12/2014, 2–3, 5/2015

⇒ КРОК 9

ВНУТРІШНІЙ АУДИТ, ЧАСТИНА 3

попередніх статтях мова йшла про вимоги стандарту до проведення внутрішнього аудиту й до аудиторів. У цьому номері журналу публікуються зібрані й проаналізовані автором приклади найчастіших невідповідностей, які були виявлені при проведенні аудитів систем менеджменту.

Пункти OHSAS 18001	Невідповідність	Вимога
4.1	Сфера застосування системи менеджменту професійної безпеки і здоров'я (СМПБіЗ) документально не встановлена	Організація повинна визначити й документувати сферу застосування своєї СМПБіЗ
Коментар аудитора Як правило, опис сфери застосування наведено в Посібнику з СМПБіЗ		
4.2.f	Політику у сфері професійної безпеки і здоров'я не доведено до персоналу	Усі особи, що працюють під управлінням організації, повинні бути ознайомлені з політикою та сповіщені про індивідуальні зобов'язання у сфері професійної безпеки і здоров'я
4.2.d	У політиці відсутні зобов'язання щодо вдосконалення системи менеджменту	Політика має включати зобов'язання щодо запобігання травмам і погіршенню здоров'я, а також щодо постійного вдосконалення СМПБіЗ та підвищення її результативності
Коментар аудитора Політика має бути викладена простою й доступною мовою. Досить часто на запитання «Що ви знаєте про політику у сфері менеджменту професійної безпеки і здоров'я?» чую відповідь: «Політикою ми не опікуємося. Ми робимо окатиші, двигуни, цукерки тощо», або: «Там написано, що ми повинні працювати добре»		
4.3.1	Відсутні записи, що підтверджують періодичну оцінку ризиків	Організація повинна документувати й оновлювати результати ідентифікації небезпек, оцінки ризиків і встановлених заходів управління
4.3.1.b	Ризики, пов'язані із закуповуваною продукцією, а також ризики, пов'язані з роботою субпідрядників, не оцінені	Процедури для ідентифікації небезпек та оцінки ризиків повинні враховувати: b) діяльність усіх осіб, що мають доступ до робочого місця (включаючи субпідрядників і відвідувачів)
Коментар аудитора Як правило, оцінка ризиків до здійснення закупівель не виконується. Дуже часто результати оцінки ризиків є неповними. У багатьох випадках персонал не знає процедуру ідентифікації небезпек і оцінки ризиків. Досить часто на запитання «Як ви одержали такий результат оцінки ризику?» дається відповідь: «А нам таке принесли»		
4.3.2	Відсутні докази оновлення інформації про законодавчі та інші вимоги у сфері професійної безпеки і здоров'я. Відповідальність за виконання цієї роботи не встановлена	Організація повинна оновлювати інформацію про законодавчі та інші вимоги у сфері професійної безпеки і здоров'я. Організація має повідомляти відповідну інформацію про законодавчі й інші вимоги особам, що працюють під управлінням організації, та іншим заінтересованим сторонам
4.3.3	Цілі недосяжні й не мають кількісної оцінки (невимірні). Сформульовані цілі не стосуються сфери професійної безпеки і здоров'я або є посадовими обов'язками	Цілі повинні бути по можливості вимірні й погоджені з політикою у сфері професійної безпеки і здоров'я, включаючи зобов'язання щодо запобігання травмам і погіршенню здоров'я, щодо дотримання застосовних законодавчих вимог та інших вимог, які організація зобов'язалася виконувати, а також щодо постійного поліпшення

Коментар аудиторів

«Те, що можна виміряти, можна поліпшити». Д. І. Менделєєв

Серед цільових показників хоча виділити курйозні, наприклад: не спізнаватися на роботу; виконувати положення Колективного договору

4.4.1	Запобіжні ремонти й обслуговування устаткування не виконуються в установлені строки. При визначенні періодичності виконання планово-запобіжних ремонтів не враховується оцінка ризиків	Вище керівництво має демонструвати свою відповідальність шляхом: а) забезпечення доступності ресурсів, достатніх для встановлення, упровадження, функціонування й поліпшення СМПБіЗ
4.4.1	Працівників підрядних організацій не поінформовано про те, кого вище керівництво призначило представником за OHSAS	Особа призначеного вищим керівництвом представника повинна бути відома всім, хто працює під управлінням організації
4.4.1.b	Нечіткий розподіл (дублювання) обов'язків і повноважень. Незнання відповідальності, своїх повноважень і повноважень суміжників. Посадові інструкції не відповідають законодавчим вимогам	Вище керівництво має демонструвати свою відповідальність шляхом: б) визначення ролей, розподілу відповідальності й підзвітності, делегування повноважень для полегшення результативного менеджменту професійної безпеки і здоров'я; ролі, обов'язок, відповідальність і повноваження повинні бути документовані й доведені до відома

Коментар аудиторів

Інструкції з охорони праці, пожежної безпеки, посадові інструкції тощо є системними документами, і їх виконання потрібно демонструвати під час аудиту.

Найчастіше виконавець не знає їх змісту й не може надати докази виконання.

Дуже рідко працівники підрядних організацій можуть назвати представника вищого керівництва

4.4.2	Відсутнє розуміння ступеня особистого внеску в досягнення цілей компанії. Незнання основних принципів, покладених в основу стандартів серії OHSAS 18000. Відсутня оцінка результативності навчання. Не ведуться записи щодо навчання. Персонал не навчений процедури ідентифікації небезпек і оцінки ризиків. В інструкціях з охорони праці не розкриті наслідки невиконання встановлених вимог щодо безпеки виконання робіт	Організація повинна оцінити результативність навчання або інших учинених дій, а також зберігати супутні записи. Організація повинна встановити, впровадити й виконувати процедури, які дадуть можливість особам, що працюють під її управлінням, розуміти: а) реальні або потенційні наслідки для професійної безпеки і здоров'я, їх робочої діяльності, їх стосунки, а також вигоди для професійної безпеки і здоров'я від поліпшеної індивідуальної результативності; б) свою роль і відповідальність, а також важливість досягнення відповідності політиці у сфері професійної безпеки і здоров'я, процедурам, вимогам СМПБіЗ, включаючи вимоги готовності й реагування в аварійних ситуаціях; с) потенційні наслідки відхилень від установлених процедур
-------	---	--

Коментар аудиторів

Характерна невідповідність — співробітник не знає свого місця в системі менеджменту і свого впливу на безпеку виконання робіт.

Професійний рівень працівників підрядних організацій не завжди відповідає їх заявленій компетентності

4.4.3.1.b	Не забезпечений оперативний зв'язок з підрядниками та іншими відвідувачами робочих місць	Організація повинна встановити, впровадити й виконувати процедури для: б) зв'язку з підрядниками та іншими відвідувачами робочих місць
-----------	--	---

Коментар аудиторів

Зазвичай виникають труднощі з наданням відповіді на запитання «Скільки підрядників і відвідувачів перебуває зараз на вашому підприємстві?» І чим більше організація, тим менше шансів почути точну цифру

4.4.5	Часткове управління документами зовнішнього походження. Наявність документів на двох і більше видах носіїв (як правило, описане управління документами лише на паперових носіях). Відсутність документів на робочому місці. Обмежений доступ до документів системи менеджменту. Робота виконується у дві-три зміни, а документи доступні тільки в першу зміну. Обіг неконтрольованих (неврахованих) примірників документів	Організація повинна встановити, впровадити й виконувати процедури: с) забезпечення ідентифікації змін і поточного статусу перегляду документів; д) забезпечення наявності чинних видань відповідних документів на місцях їх використання; е) забезпечення збереження чіткості документів і простоти ідентифікації; ф) забезпечення ідентифікації документів зовнішнього походження, визначених організацією як необхідні для планування й функціонування СМПБіЗ, і управління їх розповсюдженням; г) запобігання ненавмисному використанню застарілих документів і застосування відповідної їх ідентифікації, якщо вони зберігаються для якихось цілей
-------	--	---

Коментар аудиторів

Це той розділ вимог стандарту, де легше за все ідентифікувати невідповідність.

Під час проведення перших внутрішніх аудитів найбільша кількість невідповідностей виявляється саме тут

4.4.6	Випуск продукції з порушенням технологічних інструкцій та інструкцій з охорони праці. Відсутність доказів проведених інструктажів під час виконання небезпечних процесів. Результати оцінки ризиків не відбиті в інструкціях з охорони праці. Не визначені заходи управління, пов'язані з придбаними продуктами, обладнанням і послугами	Організація повинна ідентифікувати операції й види діяльності, пов'язані з ідентифікованими небезпеками, де потрібне впровадження заходів для управління ризиками у сфері професійної безпеки і здоров'я. Для цих операцій і видів діяльності організація має впровадити й підтримувати: а) операційне управління, застосовне до організації та її діяльності; організація повинна інтегрувати це операційне управління в загальну СМПБІЗ; б) заходи управління, пов'язані з придбаними продуктами, обладнанням і послугами; с) заходи управління, пов'язані з підрядниками та іншими відвідувачами робочих місць; д) документовані процедури, які охоплюють ситуації, де їх відсутність може призвести до відхилень від політики й цілей у сфері професійної безпеки і здоров'я; е) обговорені операційні критерії, відсутність яких може призвести до відхилень від політики та цілей у сфері професійної безпеки і здоров'я
Коментар аудитора Спостереження: система сама собою, а технологія сама собою. Результати оцінки ризиків не враховані в технологічних процесах		
4.4.7	У процедурах реагування на потенційні й реальні аварійні ситуації відсутні дії, спрямовані на пом'якшення несприятливих наслідків. Формальне проведення тренувань з реагування в аварійних ситуаціях. Критерії результативності не встановлені. Не забезпечені ресурси для проведення тренувань з реагування в аварійних ситуаціях (обладнання, вимірювальні засоби, засоби зв'язку, ресурс часу)	Організація повинна реагувати на реальні аварійні ситуації та запобігати пов'язаним з ними несприятливим наслідкам для професійної безпеки і здоров'я або пом'якшувати їх. Організація має періодично аналізувати та, за необхідності, коригувати свою аварійну готовність і процедури реагування
Коментар аудитора Як правило, організації обмежуються положеннями плану ліквідації аварій або плану ліквідації аварійних ситуацій, що не повною мірою забезпечує виконання вимог OHSAS 18001. Часто ці документи розробляються сторонніми організаціями. Як наслідок, ціла низка істотних ризиків до них не потрапляють		
4.5.1.f	Результати моніторингу та вимірів не представлені. Використання засобів вимірювальної техніки з невстановленим статусом щодо калібрування й перевірки	ф) запис даних і результатів моніторингу та вимірів, достатній для сприяння подальшому аналізу коригувальних і запобіжних дій. Необхідно вести записи щодо калібрування, обслуговування й результатів
Коментар аудитора Наявність не повірених засобів вимірювальної техніки цілком припустима, якщо їх належним чином ідентифікувати. А от проводити виміри такими засобами – злочин		
4.5.2	Записи з оцінкою відповідності законодавству не підтримуються	Організація повинна вести записи результатів періодичної оцінки
4.5.3	Інциденти, які мали місце, але не призвели до втрати працездатності працівником, не документуються і, як наслідок, відсутні результати розслідування інцидентів. Відсутні пропозиції щодо коригувальних і запобіжних дій	Результати розслідування інцидентів мають бути документовані та збережені. Організація повинна встановити, упровадити та виконувати процедури розгляду реальних і потенційних невідповідностей, а також процедури вчинення коригувальних і запобіжних дій. Організація має підтримувати: д) записи та інформування про результати вчинених коригувальних і запобіжних дій
Коментар аудитора За фактом, найчастіше такі пропозиції є, але вони не документуються. У багатьох випадках це результат поганої мотивації співробітників. Те, що вигідно компанії, має бути вигідно працівникові		
4.5.4	Ведення записів з порушенням затвердженої форми. Заведено бланки, журнали, яких вимагає процедура, але записів немає (отже, процедура не впроваджена). Відсутні записи, яких вимагає стандарт. Спосіб вилучення (знищення) записів після закінчення строку зберігання не встановлений	Організація повинна встановити, упровадити й виконувати процедури ідентифікації, зберігання, захисту, пошуку, утримання й вилучення записів. Записи мають бути розбірливими, такими, що ідентифікуються й відстежуються

4.5.5	Неповне охоплення внутрішніми аудитами всієї системи OHSAS (не можна зробити аналіз). Неадекватність коригувальних дій. Внутрішні аудитори не знають власної процедури. Не ведеться моніторинг процесу внутрішнього аудиту. Не виконана перевірка результативності коригувальної дії та не складений звіт	Організація повинна забезпечити проведення внутрішніх аудитів СМПБіЗ із запланованою періодичністю, для того щоб: а) визначити, чи дійсно СМПБіЗ: 1) відповідає запланованим заходам менеджменту професійної безпеки і здоров'я, включаючи вимоги даного стандарту OHSAS; 2) упроваджена й функціонує належним чином; 3) результативна в досягненні політики й цілей організації; б) надати керівництву організації інформацію про результати аудитів
Коментар аудитора Внутрішній аудит – це такий же процес системи менеджменту, як і інші. Отже, його теж потрібно оцінювати. Необхідно звернути увагу на оцінку результативності коригувальних дій щодо виявлених невідповідностей. Якщо коригувальна дія результативна, то невідповідності не повторюватимуться		
4.6	Вхідні дані для аналізу неповні: ● не дотримується встановлена періодичність аналізу; ● немає аналізу запобіжних дій; ● відсутній аналіз дій після попереднього аналізу з боку керівництва; ● відсутній аналіз роботи постачальників і підрядників. Вихідні дані аналізу не містять рекомендацій щодо вдосконалення систем менеджменту й забезпеченості ресурсами	Вище керівництво має переглядати СМПБіЗ організації із запланованою періодичністю, щоб забезпечити її постійну придатність, актуальність і результативність. Вхідні дані для аналізу з боку керівництва повинні включати: а) результати внутрішніх аудитів і оцінки відповідності застосовуваним законодавчим вимогам, а також іншим вимогам, прийнятим організацією; б) результати участі й консультування; в) відповідну інформацію від зовнішніх заінтересованих сторін, включаючи скарги; г) результативність організації у сфері професійної безпеки і здоров'я; д) ступінь досягнення цілей; е) статус розслідування інцидентів, коригувальних і запобіжних дій; ж) виконання рішень попередніх аналізів з боку керівництва; з) зміни обставин, включаючи зміни законодавчих та інших вимог, пов'язаних з професійною безпекою і здоров'ям; и) рекомендації щодо поліпшення. Вихідні дані аналізу з боку керівництва повинні узгоджуватися із зобов'язаннями організації щодо постійного поліпшення і включати всі рішення й дії, пов'язані з можливими змінами в: а) результативності у сфері професійної безпеки і здоров'я; б) політиці й цілях у сфері професійної безпеки і здоров'я; в) ресурсах; г) інших елементах СМПБіЗ
Коментар аудитора Мета такого аналізу – оцінити процеси системи менеджменту за встановленими критеріями, виявити слабкі місця і правильно розподілити ресурси, тобто дати оцінку системі менеджменту як інструменту управління підприємством		

З РОБОТОЮ ПО ЖИТТЮ

Вадим Кобець, власкор

Біографія В'ячеслава Сумського варта того, щоб лягти в основу повісті або навіть сценарію фільму, що здатні підняти статус однієї конче потрібної професії.

Народившись у передвоєнному 1940 році, В'ячеслав практично не пам'ятав батька — той загинув на фронті. Вони жили в Харкові, мати працювала на заводі «Світло шахтаря» й самотужки піднімала сина. Дитинство, як і в переважній більшості його ровесників у ті роки, було холодним і голодним.

Після десяти класів В'ячеслава взяли на завод, де працювала мати, учнем слюсаря-модельника в ливарний цех. Робота була не з легких, але це не завадило наполегливому юнакові закінчити вечірнє відділення Харківського технологічного технікуму за спеціальністю «Технологія обробки металів різанням». Пізніше, продовжуючи працювати на заводі вже майстром, він здобув вищу освіту в Українському заочному політехнічному інституті за спеціальністю «Машини та технології ливарного виробництва».

Сумський дуже відповідально ставився до будь-якої роботи, яку йому доручали, особливу увагу приділяючи виробничій безпеці. Керівництво підприємства оцінило ці якості В'ячеслава та доручило йому очолювати велику виробничу дільницю. Згодом на працюючого й активного молодого фахівця звернув увагу, а потім і залучив до громадської роботи технічний інспектор Харківської обласної ради профспілок Василь Дубчак, який того часу був одним із піонерів впровадження триступінчастої системи адмі-

На початку 1970-х років перед підприємством, на якому працював Сумський, було поставлено завдання щодо значного збільшення випуску спеціальних ліхтарів і світильників, необхідних у шахтарській роботі. Ці вироби дуже трудомісткі у виробництві, оскільки майже всі дрібні деталі виготовлялися вручну. Щоб не зірвати виконання поставленого завдання, В'ячеслав Сумський вирішив звернутися по допомогу до освітян. Він запропонував створити в навколишніх школах добре оснащені виробничі майстерні, в яких би старшокласники вчилися працювати на токарно-револьверних верстатах й одночасно допомагали підприємству виконувати план, одержуючи при цьому можливість непогано заробити. Дуже скоро його ідею було втілено в життя. Про цю взаємовигідну ініціативу писали в газетах — спочатку в місцевих, а потім і в центральних. Із Москви через якийсь час і нагрянула несподівана перевірка...

Неважко уявити, як за тих часів могло бути покарано головного ініціатора такого почину, якби у шкільних виробничих майстернях стався хоча б один нещасний випадок! Але тут усе було організовано на найвищому рівні. Перш ніж залучати старшокласників до роботи, В'ячеслав Михайлович досконально інструктував і вчителів трудового навчання, і учнів. Ініціативу харківських виробничників щодо залучення молодого покоління до корисної праці не тільки схвалили, але й стали поширювати в межах усієї країни.

Фото автора

В'ячеслав Сумський (другий справа) в оточенні колег-ветеранів

ністративно-громадського контролю за станом охорони праці. Завдяки отриманим у вузі знанням і тісному співробітництву з технічними інспекторами праці профспілок Сумському вдалося добитися чіткого функціонування СУОП на всьому підприємстві, при цьому особлива увага приділялася організації триступінчастої системи контролю на найбільш травмонебезпечних виробництвах. Отже той факт, що на заводі за тих часів був дуже низький рівень травматизму, без перебільшення можна вважати позитивним результатом роботи В'ячеслава Михайловича.

Цілком заслужено 36-літнього Сумського було обрано до центрального комітету профспілок працівників вугільної промисловості СРСР. За кілька років надійшла пропозиція перейти працювати до ВЦРПС, що передбачало переїзд до Москви. Але корінний харків'янин від неї відмовився. По-перше, літня мати не погодилася на зміну місця проживання, а по-друге, рутинна робота номенклатурного функціонера зовсім не приваблювала сповненого енергії та сил В'ячеслава Сумського.

У 1982 році ініціативного фахівця запрошують на посаду технічного інспектора праці в обласний комітет профспілки працівників машинобудування та приладобудування. Декілька разів у середині 1980-х років Сумського направляли на курси підвищення кваліфікації до Вищої школи профспілкового руху ВЦРПС ім. Шверніка, де викладали визнані фахівці, розробники загальносоюзних нормативно-правових актів. Теоретичне навчання чергувалося з виконанням різноманітних практичних завдань: хтось за певний час повинен був розрахувати потрібну кількість вентиляційних установок у виробничому приміщенні, хтось — необхідний рівень освітлення тощо. Якщо під час іспиту слухач не знав відповіді хоча б на одне запитання за такими темами, як електробезпека або вентиляція виробничих приміщень, він направлявся на повторне навчання.

Спілкування з колегами із наглядових органів інших регіонів і науковцями в різних галузях знань, зокрема пов'язаних з безпекою виробництва, значною мірою сприяло підвищенню професійного рівня нашого героя. Згодом це допомагало йому вільно та ефективно спілкува-

тися з керівниками промислових підприємств індустріально розвиненого Харкова.

Знаючи В'ячеслава Михайловича не один рік, мені важко уявити, щоб він підвищив на когось голос навіть у суперечці або неввічливо з кимось повівся. Крім глибоких знань нормативно-правових актів з охорони праці, він має феноменальне вміння слухати співрозмовника та аргументовано відстоювати свою позицію. Все це неодноразово допомагало йому виходити переможцем із протистоянь з несумлінними роботодавцями (яких, на жаль, і зараз вистачає).

Про один такий випадок, що стався в середині 1980-х років, слід розповісти докладніше. В'ячеслава Сумського було направлено з перевіркою на харківський завод «Еталон», який у ті роки був високотехнологічним підприємством і входив до системи Держстандарту. Після завершення перевірки інспектор заборонив виконання робіт у його цехах, оскільки основне виробниче приміщення перебувало в аварійному стані. Директор «Еталона» негайно зателефонував очільнику профільного міністерства та проінформував начальство, що роботу підприємства зупинено, а його самого «виселив із заводу інспектор». Баталії, спричинені принциповістю Сумського, тривали кілька тижнів як на рівні міністерства, так і на рівні місцевої виконавчої влади. Яких тільки погроз не довелося тоді вислухати В'ячеславу Михайловичу, але він не змінив своєї позиції. Нарешті до Харкова приїхав заступник начальника главку міністерства, результатом чого стало виділення для «Еталона» нових виробничих площ. Уже за рік завод налагодив виробництво в просторах світлих корпусах, за що і трудовий колектив, і директор особисто дуже дякували наполегливому інспекторові.

Настав знаковий для органів державного нагляду у сфері охорони праці 1992 рік, коли набув чинності Закон України «Про охорону праці», а також відбулося об'єднання під одним дахом фахівців Держтехнагляду та технічних інспекторів профспілок. Сумський завжди і скрізь перебував на передньому краї, працюючи над створенням у регіоні профільної машинобудівної інспекції Держнаглядохоронпраці. Вже в перші роки становлення незалежної України за безпосередньої участі В'ячеслава Сумського було напрацьовано ефективні підходи до організації проведення перевірок, а також сформовано кадровий кістяк інспекції.

Закон «Про охорону праці» передбачав створення відділів охорони праці у складі місцевих облдержадміністрацій, міських і районних органів виконавчої влади. В'ячеслав Михайлович, маючи великий досвід у відповідній сфері, підказав тодішньому керівництву області, як вирішувати це завдання. Саме в ті роки було започатковано проведення засідань обласної ради з питань безпечної життєдіяльності населення. Крім того, почала формуватися стала практика, коли всі особи, відповідальні за безпечну експлуатацію будівель і споруд, газового та електричного господарства бюджетних установ, проходили відповідне навчання та перевірку знань з питань охорони праці.

Після виходу на заслужений відпочинок Сумський продовжує працювати. Майже десять років обіймає посаду експерта технічного з промислової безпеки в ТОВ «Центр сертифікації ТИСК Плюс».

Цьогоріч В'ячеслав Михайлович святкує свій 75-річний ювілей. Редакція журналу «Охорона праці» щиро вітає заслуженого ветерана. Бажає йому міцного здоров'я та успіхів у трудовій діяльності.

ТОВ “УЧБОВИЙ КОМБІНАТ “СЛАВУТИЧ”

проводить:

НАВЧАННЯ ТА ПЕРЕВІРКУ ЗНАТЬ
КЕРІВНИКІВ ТА СПЕЦІАЛІСТІВ НА ЗНАННЯ:

- ▶ Правил безпеки систем газопостачання України;
- ▶ Правил будови та безпечної експлуатації: вантажопідіймальних кранів, підйомників, ліфтів, котлів, посудин, що працюють під тиском, трубопроводів пари і гарячої води;
- ▶ Правил ТЕ теплових установок і мереж;
- ▶ Правил охорони праці під час експлуатації тепломеханічного обладнання електростанцій, теплових мереж і тепловикористовувальних установок;
- ▶ Правил БЕ і ТЕ електроустановок споживачів (група II-V з електробезпеки);
- ▶ Правил будови та безпечної експлуатації стаціонарних компресорних установок, повітропроводів і газопроводів;
- ▶ Системи стандартів безпеки праці. Охорона праці і промислова безпека у будівництві (ДБН);
- ▶ Правил охорони праці під час роботи з інструментом та пристроями;
- ▶ Правил охорони праці під час виконання робіт на висоті;
- ▶ Правил охорони праці при виробництві, зберіганні, транспортуванні та застосуванні хлору;
- ▶ Правил будови та безпечної експлуатації ескалаторів;
- ▶ Правил будови та безпечної експлуатації навантажувачів;
- ▶ Правил безпечної виконання робіт при спорудженні об'єктів з монолітного бетону та залізобетону;
- ▶ Правил будови та безпечної експлуатації фреонових холодильних установок;
- ▶ Правил будови та безпечної експлуатації аміачних холодильних установок;
- ▶ Правил безпечної експлуатації магістральних газопроводів;
- ▶ Правил безпечної експлуатації та обслуговування обладнання автомобільних газонаповнювальних компресорних станцій (АГНКС).

03062. м. Київ, пр. Перемоги, 67
а/с 59 (ст. м. "Нивки")
Тел.: 451-00-47, 205-36-77

www.slav.in.ua

НАВЧАННЯ БЕЗПЕЧНИХ МЕТОДІВ ТА ПРИЙОМІВ ВИКОНАННЯ
РОБІТ ПРИ ЕКСПЛУАТАЦІЇ, ОБСЛУГОВУВАННІ ТА ВИКОНАННІ
РЕМОНТНИХ РОБІТ НА ОБ'ЄКТАХ ПІДВИЩЕНОЇ НЕБЕЗПЕКИ:

- ▶ посудини, що працюють під тиском;
- ▶ димові та вентиляційні канали;
- ▶ аміачно-холодильні установки;
- ▶ газонебезпечні та вогневі роботи;
- ▶ самопідймальні колиски;

- ▶ використання перекису водню;
- ▶ роботи на висоті з використанням спеціальних страховальних засобів;
- ▶ газове господарство та ін.

ПРОФЕСІЙНЕ НАВЧАННЯ З ПРИСВОЄННЯМ
КВАЛІФІКАЦІЇ ЗА ПРОФЕСІЯМИ:

- ▶ оператор АЗС, оператор ГРС, оператор котельні;
- ▶ слюсар з експлуатації та ремонту газового устаткування;
- ▶ слюсар з ремонту технологічних установок; машиніст технологічних компресорів;
- ▶ машиніст компресорних установок; машиніст холодильних установок;

- ▶ машиніст крана (кранівник); машиніст крана автомобільного, стропальник, водій навантажувача, ліфтер;
- ▶ електрозварник (атестація дипломованих зварників);
- ▶ електрогазозварник, газорізальник; наповнювач балонів та ін.

ПОЖЕЖНО-ТЕХНІЧНИЙ МІНІМУМ

Ліцензія Міністерства України № 270654 від 02.07.2013 р.

Реклама

Лідерами не народжуються, ЛІДЕРАМИ СТАЮТЬ

Анатолій Романчук,
фахівець з охорони праці

Ця стаття є своєрідним тестом, що дає змогу визначити, чи має керівник вашого підприємства лідерські якості та яким чином це допомагає у вирішенні питань, що стосуються охорони праці.

Мал. Ю. Судака

Поняття лідерства, яке зазвичай пов'язують із комерційною та бізнес-діяльністю, безпосередньо стосується і сфери охорони праці. Підтвердженням цього служать принципи, що закладені у стандартах ДСТУ ISO 9004:2001 «Системи управління якістю. Настанови щодо поліпшення діяльності», ДСТУ ISO 9001:2009 «Системи управління якістю. Вимоги», ДСТУ OHSAS 18001:2010 «Системи управління гігієною та безпекою праці. Вимоги», ДСТУ ISO 14001:2006 «Системи екологічного керування. Вимоги та настанови щодо застосовування».

У загальному сенсі **бути лідером** — означає робити краще, більше, швидше за інших, більш якісно та безпечно. З урахуванням цього лідерство розглядається як наявність у керівника певних особистісних якостей, у той час як від колективу вимагається ефективне виконання відповідних функцій.

Лідерство у сфері охорони праці (гігієни та безпеки праці) передбачає роботу у двох напрямках. Перший: **підвищення ролі керівника** (власника, роботодавця) як лідера, який несе відповідальність за життя та здоров'я персоналу, формує цілі, завдання та політику компанії (підприємства, установи, організації), контролює дотримання відповідних законодавчих норм. Другий: створення умов, за яких **підприємство** здатне посісти **провідне місце**, зокрема у сфері охорони праці,

що засвідчить результативність інноваційних підходів до вирішення працеворонних проблем і стане показником привабливості компанії чи організації для бізнес-партнерів.

Провідну роль керівника трудового колективу будь-якого підприємства (установи) незалежно від сфери діяльності та форми власності, у тому числі в галузі охорони праці, важко переоцінити. Тим більше що зараз на заміну авторитарній формі управління приходить нова, сучасна функція керівника — лідерство, коли він стає і радником, і помічником, і тренером.

Наявність керівника, який одночасно є лідером, — необхідна умова успішного розвитку компанії, за якої стає можливим вирішення будь-яких завдань і проблем. І, навпаки, без лідера проблематично створити гнучку, динамічну організаційну структуру, визначити шляхи її подальшого розвитку, завдяки чому колектив і підприємство зможуть максимально ефективно виконувати свою місію.

Тільки керівник, що є лідером, може сформувати на підприємстві (в організації, фірмі) внутрішню корпоративну культуру, комфортну соціально-психологічну атмосферу, вмотивувати персонал брати активну участь у діяльності, спрямованій на досягнення проголошених цілей. Саме лідер здатний створити умови та можливості для розкриття творчого потенціалу кожного працівника, забезпечити конструктивну взаємодію всіх служб.

Особливістю прояву лідерських якостей керівника у сфері охорони праці є його відповідальне ставлення до питань, що стосуються підвищення виробничої безпеки, поліпшення умов праці, впровадження нових форм і методів працеворонного менеджменту, а також здатність брати на себе відповідальність за часом досить складні рішення. Крім того, позитивний імідж керівника, безсумнівно, є конкурентною перевагою очолюваного ним підприємства (організації).

Залежно від аспектів діяльності керівника-лідера виокремлюють кілька типів функцій лідерства.

Адміністративно-організаційні. Керівник, відповідно до наданих йому прав, повинен виконувати такі функції:

- об'єднувати та мотивувати членів колективу на виконання визначених цілей і завдань;
- розподіляти обов'язки між співробітниками;
- контролювати процес виконання поставлених завдань;
- оцінювати результат, нести відповідальність за дії окремих співробітників і всієї групи (колективу).

Стратегічні, пов'язані з визначенням цілей, вибором методів їх досягнення. Реалізація цих функцій дає керівникові можливість проявити свій творчий потенціал, енергійність, витримку, здатність генерувати нові ідеї. До стратегічних функцій входить умін-

ЧИННИКИ ЕФЕКТИВНОГО ЛІДЕРСТВА

- ⇒ Здатність підприємства вирішувати на сучасному рівні найамбіційніші завдання, що стосуються не лише бізнес-діяльності, але й сфери охорони праці.
- ⇒ Вдосконалювання менеджменту охорони праці на основі державних і міжнародних стандартів на системи управління професійною безпекою і здоров'ям та системи екологічного менеджменту.
- ⇒ Наявність компетентного та вмотивованого персоналу, створення умов (можливостей) для постійного розвитку кожного працівника.
- ⇒ Досконала нормативно-правова база.
- ⇒ Впровадження безпечних технологій і постійне їх вдосконалювання.
- ⇒ Рациональна організація безпеки праці та виробничих процесів.
- ⇒ Забезпечення високої якості продукції, послуг і культури виробництва.
- ⇒ Систематичне зниження рівня небезпек і ризиків, створення на робочих місцях умов праці з прийнятними значеннями професійних ризиків.
- ⇒ Інвестування в підвищення безпеки праці та виробничих процесів, що, відповідно, веде до зниження рівня виробничого травматизму (професійних захворювань).
- ⇒ Формування передумов для стабільного зниження рівня травматизму, професійних захворювань і запобігання аварійним ситуаціям.
- ⇒ Формування та розвиток позитивного іміджу підприємства в якості надійного та привабливого бізнес-партнера.

ня аналізувати великі обсяги інформації, прогнозувати розвиток подій, планувати роботу й передбачати кінцевий результат.

Експертно-консультативні.

Висока професійна кваліфікація є однією з основних складових авторитету керівника-лідера. Це дає йому змогу здійснювати консультування персоналу та надавати рекомендації з питань охорони праці, оскільки він є фахівцем, що володіє системними знаннями та великим практичним досвідом.

Виховні. Функція виховання містить у собі дисциплінарні методи як заохочення — за позитивні результати діяльності у сфері охорони праці, так і покарання — за неякісне виконання своїх обов'язків, порушення встановлених норм і правил. Якщо керівник-лідер хоче бути вихователем для своїх підлеглих, він повинен прагнути

стати «лідером думок», співробітники мають його сприймати як «одного із нас» та «кращого з нас». І якщо гарного керівника сприймають як «мозок» колективу, то лідера — як його «серце».

Представницькі. Виступаючи від імені всіх членів колективу, керівник повинен відповідати найвищим стандартам ділової та соціальної поведінки: володіти навичками спілкування з представниками різних соціальних верств, хорошими манерами, культурою мовлення, вмінням переконувати. Культурний рівень керівника визначається його взаємостосунками з персоналом, коли люди відчують, що їх розуміють, поважають, цінують. Лідер насамперед є творцем матеріальних і духовних цінностей шляхом забезпечення членів колективу роботою. Він пробуджує в підлеглих почуття значимості, створює умови, за яких персонал прагне виконувати свою роботу якісно та безпечно.

Багато хто з керівників, які дотримуються традиційного стилю управління, вимагають до себе поваги. Керівники-лідери, навпаки, викликають до себе повагу. Таким чином, лідер — це внутрішньо цілісна людина, здатна бути життєвою моделлю для інших. Вона веде за собою прикладом, а не погрозами; не підштовхує персонал до дії, а мотивує його; управляє стосунками, а не людьми; будує мости, але не бар'єри.

ПОРТРЕТ СПРАВЖНЬОГО КЕРІВНИКА

Враховуючи вищевикладене, керівник повинен мати такі лідерські якості та виконувати наступні лідерські функції:

- вести за собою колектив;
- зацікавлювати підлеглих у вирішенні проблем, а не покладатися винятково на свою владу;
- прагнути ідентифікувати себе з колективом (говорити не «я», а «ми»);
- бути прикладом пунктуальності та організованості, вимагаючи дотримання дисципліни від підлеглих;
- мати мужність визнавати свої помилки та виправляти їх, а не шукати «винних»;
- вірити у свою справу, бути сміливим, цілеспрямованим, рішучим і вміти демонструвати ці якості своїм підлеглим;
- цікавитися передовим досвідом, що стосується управління персоналом;
- цінувати час підлеглих;
- виявляти за необхідності суворість і вимогливість (але без зайвої прискіпливості);

- вміти критикувати та сприймати критику на свою адресу;
- грамотно застосовувати методи заохочення та покарання, але не зловживати останніми;
- виявляти привітність, тактовність і доброзичливість до будь-якого члену колективу.

Підтвердженням лідерських позицій компанії (підприємства, організації) є застосовувані **інноваційні рішення** у сфері охорони праці, зокрема:

- удосконалювання систем менеджменту на основі впровадження сучасних стандартів управління, процесного підходу до управління, цільових й інших форм і методів як бізнес-діяльності в цілому, так і у сфері охорони праці;
- формування сучасної нормативно-правової бази;
- розробка та впровадження методології аналізу й оцінки професійних ризиків, яка відповідає статусу нормативного акта;
- розробка методології аналізу й оцінки стану охорони праці на основі найбільш репрезентативних показників і критеріїв;
- розробка механізму мотиваційного регулювання;
- розробка пакета документів, що визначають організаційний механізм забезпечення безпечних і здорових умов праці на рівні підприємства, цеху, дільниці, бригади;
- розробка базових принципів і моделей на основі процесного підходу в межах єдиної інтегрованої системи управління.

Квінтесенцією всього викладеного вище є три основні постулати.

Перший. Позитивні результати діяльності керівника-лідера в першу чергу проявляються у сфері охорони праці, що позначається на поліпшенні умов роботи персоналу.

Другий. Формується громадська думка стосовно підприємства як престижної організації, яка є лідером, а впровадження вдосконалених форм і методів управління дає змогу підвищити результативність функціонування СУОП.

Третій. Підприємство, очолюване лідером, може бути прикладом для інших організацій та фірм і тим самим сприяти розвитку на них ефективних СУОП.

І на закінчення питання на засипку: **чи є в нас у країні такі керівники — лідери у сфері охорони праці?**

Вадим ГУДОШНИК:

«В експертно-технічних організаціях залишилося півроку, щоб пройти процедуру акредитації в НААУ й таким чином забезпечити своє майбутнє»

На початку червня до редакції нашого журналу надійшов лист від Дніпропетровської обласної організації роботодавців експертних та інспекційних організацій, у якому повідомляється, власне, про створення цієї структури та про ті завдання, які вона перед собою ставить. Зокрема, організація має намір «представляти й захищати інтереси своїх членів, а також консолідувати їхні дії для посилення впливу на процес формування соціально-економічної політики, вдосконалення соціально-трудова відносин» тощо. Прокоментувати викладені в листі цілі й завдання нової громадської організації ми попросили голову її ради, генерального директора ТОВ «Спільне українсько-німецьке підприємство «Товариство технічного нагляду ДІЕКС» Вадима Гудошника.

— Вадиме Анатолійовичу, в Україні вже 17 років здійснює свою діяльність асоціація «Укрексперт». Чому виникла потреба створити обласну організацію роботодавців експертних та інспекційних організацій?

— Давайте від самого початку розставимо всі крапки над «і», щоб не було двояких тлумачень. Асоціація, створена в Дніпропетровській області, жодним чином не є конкурентом асоціації «Укрексперт». Остання створювалася як «закритий клуб» державних експертно-технічних центрів (далі — ЕТЦ). Згодом, через розвиток і дерегуляцію підприємницької діяльності, коли Службу очолював О. І. Хохотва, був зроблений свого роду крок назустріч бізнесу, і в «Укрексперт» запросили експертні організації недержавної форми власності. На мій погляд, ці зміни тільки поліпшили діяльність «Укрексперта», і сьогодні до асоціації входять уже 43 підприємства.

Ми не перебуваємо в конфронтації з «Укрекспертом» — її не було, немає, не буде й не може бути в принципі. Ці дві організації можуть тільки доповнювати одна одну. «Укрексперт» — асоціація з багатим досвідом, займається вирішенням глобальних, стратегічних питань у сфері охорони праці та промислової безпеки. Через те що «Укрексперт» прив'язаний до Держпраці, у нього є й свої специфічні завдання.

Чому ми (в регіонах України експертні організації об'єднуються в аналогічні структури) пішли шляхом створення обласних організацій роботодавців експертних та інспекційних організацій? По-перше, зараз готується до прийняття пакет законів щодо передачі максимально більших повноважень місцевим органам влади. Відповідно, регіональні громадські організації отримають змогу більшою мірою впливати на прийняття тих чи інших рішень для свого напрямку бізнесу на місцевому рівні. По-друге, перед нашою організацією та іншими регіональними об'єднаннями, які в перспективі, я сподіваюся, об'єднуються в одну всеукраїнську федерацію, стоїть завдання вирішувати ті актуальні питання у сфері промислової безпеки, які повинні вирішуватися на територіальному рівні.

— Скільки аналогічних організацій уже створено в регіонах? Які короткострокові, середньострокові й стратегічні цілі ставите перед собою?

— Зараз я кажу саме про організацію Дніпропетровської області. Стратегічних завдань два. Перше — боротьба з різного роду проявами корупції й таким чином — сприяння створенню відкритих і прозорих умов роботи в експертному середовищі. Друге завдання — створення умов для ведення експертної діяльності у сфері охорони праці та промислової безпеки в рамках переходу України на європейські норми й директиви.

За моєю інформацією, у деяких областях України вже створені обласні організації, де проходить процедура реєстрації в органах юстиції, а де тільки ведуться переговори між потенційними членами асоціацій. Триває процес об'єднання конкурентів, тому переговори проходять не просто. Але там, де ведеться такий діалог, — це вже прогрес, можна вважати, що ми прорубали вікно в Європу.

Що стосується європейських тенденцій, в Україні, як і в Європі, рано чи пізно ринок експертних послуг повинен буде консолідуватися. В усіх на слуху багаторічна історія німецьких ТЮФів (експертні та аудиторські організації Німеччини), яких раніше було близько 18, а тепер, унаслідок злиттів і поглинань, залишилося близько п'яти. Щоправда, крім ТЮФів у цій країні працюють 700—800 різного роду маленьких експертних організацій в українському розумінні, а в європейському — випробувальних лабораторій та інспекційних органів. Причому, як правило, це організації, що створюються із числа колишніх працівників ТЮФів, які вийшли на пенсію. Такі компанії можуть складатися з 3—5 осіб, вони беруть якийсь один вузький напрям і займаються, наприклад, інспекцією ліфтів в окремо взятому маленькому містечку.

При цьому в Німеччині існує величезна кількість громадських організацій, куди входять експертні підприємства. Є, наприклад, асоціація, що об'єднує ТЮФів, є значна кількість галузевих асоціацій з підприємств, діяльність яких пов'язана, наприклад, з металургією або хімічною галуззю та до яких також входять експертні організації, що

працюють у галузі. У рамках цих об'єднань вони порушують питання, які потрібно вирішувати спільно, а також розробляють стандарти.

До речі, про стандарти. В Україні склався стереотип, що стандарти має розробляти або адаптувати держава. У Європі все не так. Якщо ти (суб'єкт господарської діяльності) хочеш мати стандарт з якогось напрямку, ти сам його розробляєш, вкладаєш гроші в проходження всіх необхідних офіційних процедур і потім впроваджуєш його. Інший шлях — можна замовити розробку стандарту в спеціалізованій європейській інституції, яка передає тобі на нього авторські права. Потім ти можеш отримувати роялті за використання цього стандарту іншими організаціями. Адже просто так зробити копію стандарту для експертної організації — це нереально. Потрібно придбати його офіційну версію, інакше під час першого ж проведення наглядного аудиту буде виявлено «піратство», і ти не пройдеш аудит.

— Як вдалося домовитися з експертними організаціями й чому обрали таку форму об'єднання, як федерація? Чи можуть державні ЕТЦ увійти до регіональних об'єднань, а потім і до федерації?

— Якщо ми ведемо мову про сферу експертної діяльності, то її можна назвати свого роду закритим клубом. За великим рахунком, те ж саме можна сказати й про будь-яку іншу сферу діяльності. Наприклад, хімічна галузь або торгівля нерухомістю. На цих ринках усі компанії із усіх міст і областей один одного знають. Те саме й тут, у сфері експертної діяльності — усі компанії з різних регіонів більш-менш варті уваги і всі один одного добре знають. Причому як державні, так і приватні. Ідея створити об'єднання експертних організацій регіонального рівня народилася кілька років тому, а форму об'єднання — федерацію — порекомендував Сергій Сторчак, голова Держгірпромнагляду (2006–2011 рр.). Після цього достатньо було зробити кілька дзвінків колегам і конкурентам. Як не дивно, ідею підтримали найрізноманітніші компанії, що працюють у цій сфері.

Більш того, цю ідею підтримали державні ЕТЦ. Але через своє підпорядкування (тепер уже Держпраці) вони повинні погоджувати свою участь у громадських організаціях з вищим керівництвом. Зараз ЕТЦ, як ви знаєте, перебувають у стані чергового реформування (це окрема тема для статті), з їх керівниками укладають нові контракти. Таким чином, ця тема для них зараз не актуальна. Поки що.

— Ідея не нова, але чому тільки цього року почали об'єднуватися?

— Каталізатором процесу стало «гальмування» експертної системи, та й усієї сфери охорони праці в загальному русі України в Європу. Згідно з Угодою про асоціацію з ЄС, уже з 1 січня 2016 р. Україна повинна виконувати директиви ЄС, у тому числі й ті, що діють у сфері охорони праці та промислової безпеки. Що стосується ринку експертизи, якщо вимоги директив дійсно будуть виконуватися, то працювати на ньому зможуть лише ті підприємства, які пройшли процедуру акредитації за своїм видом діяльності в Національному агентстві з акредитації України

(НААУ). Є ризик, що через неготовність експертних організацій до роботи в нових умовах строк переходу на євродирективи буде перенесено на кілька років. А це — крок назад у розвитку всієї системи. І головні уповільнювачі євроінтеграції — це експертні організації державної форми власності.

Європейська модель функціонування ринку експертизи передбачає, що всі її учасники повинні пройти дві процедури — акредитацію й нотифікацію. З понад двох десятків державних ЕТЦ у НААУ акредитовані сьогодні тільки Придніпровський, Рівненський і Київський експертно-технічні центри. Усі інші ЕТЦ поки не пристосовані до роботи в нових умовах, які настануть із 1 січня 2016 р. Скільки разів на всіх нарадах, конференціях, проведених і Службою, і «Укрекспертом», виступаючи я казав про те, що держпідприємствам необхідно проходити процедуру акредитації в НААУ. Але чув від їх керівників лише про дві проблеми: «Нам інспектори погано підкидають роботу» і «У мене у фінплані не передбачені витрати на проходження процедури акредитації». Хто хотів — той передбачив і витрати, і процедуру, хто не захотів — пролітає.

Сьогодні державні ЕТЦ сконцентрувалися переважно на проведенні експертиз для отримання підприємствами дозвільних документів. Але ніде в Європі таких дозволів немає, і в нас не буде. Це тільки справа часу. Сьогодні підприємці, промисловці, які вміють думати, активно лобюватимуть законодавче рішення про скасування дозвільної системи у сфері охорони праці й промбезпеки та про перехід на декларативний принцип роботи (декларувати перед державою наявність устаткування підвищеної небезпеки та факт його експлуатації суб'єктом господарювання). Це нормально й правильно. Безумовно, це додатковий тягар відповідальності, насамперед, на власників, але це працює в усьому світі. Таким чином, рано чи пізно цей вид експертних робіт (для отримання дозволів) буде в минулому. І що тоді робитимуть державні ЕТЦ?

— Державні ЕТЦ — підприємства підневільні. Не було вказівки «зверху» займатися акредитацією, вони цим не займалися (тим більше що процедури в НААУ дорогі, а гроші у підприємств — державні). Можливо, нове керівництво, тепер уже Держпраці, по-іншому дивиться на організацію діяльності ЕТЦ?

— Основна проблема державних ЕТЦ у тому, що вони досі державні. Цей нонсенс характерний тільки для України. У країнах колишнього СРСР державних експертних організацій немає. Їх немає в Казахстані, Білорусі, Росії. У Європі тим більше такого немає. Наприклад, в Естонії на ринку технічної експертизи працює тільки одна компанія — фінська «Інспекта». У свій час вона просто викупила систему естонського держнагляду і тепер здійснює роботи в країнах Північної Європи. З багатьох питань вона є серйозним конкурентом тих же ТЮФів.

У 1996 р., коли ми (я тоді працював першим заступником начальника Придніпровського ЕТЦ) починали переговори з ТЮФами про створення спільного підприємства, нам було важко розмовляти з німцями. Як тільки вони дізналися, що ми представляємо державне підприємство, з нами не захотіли співпрацювати. Європа не довіряє державному управлінню й держпідприєм-

ствам. На думку європейців, держава — неефективний власник.

Я розумію, що зараз перед Держпраці постала проблема, як реформувати систему експертно-технічних центрів. Можливо, ситуація, що склалася, підштовхне керівництво країни до рішення про приватизацію експертних підприємств. Це пожвавить ринок, створить умови для відновлення, модернізації ЕТЦ.

Ми знаємо, що в Україні 85% устаткування, у тому числі й підвищеної небезпеки, відпрацювало нормативний строк служби. І контроль за його технічним станом, чим, власне, і займаються експертні підприємства, сьогодні більш ніж актуальний. Але при цьому оснащення багатьох державних ЕТЦ не найкраща. У якихось підприємств є підготовлені й акредитовані рентген-лабораторії. У когось є устаткування, що дає змогу проводити хімічний аналіз, металографічні дослідження тощо. Але насправді на сьогоднішній день таких інструментально оснащених лабораторій у держвласності дуже мало.

Безумовно, є проблема: як правильно приватизувати ЕТЦ, щоб «не втратити» їх. Дуже просто — потрібно прийняти закон про особливості приватизації експертно-технічних центрів Держпраці. У ньому вказати, що підприємства можуть бути викуплені або взяті в оренду із правом викупу трудовими колективами ЕТЦ, а також вказати строки такої приватизації. Упродовж цього періоду весь прибуток, отриманий трудовим колективом, спрямовується на придбання компанії. Від цього виграють усі: і держава, отримавши гроші, і співробітники підприємства, оскільки вони стають тепер уже власниками перспективної справи (такою мотивацією ми «прив'язуємо» висококваліфікованих співробітників до своїх робочих місць). Але найголовніше, ми уникнемо ситуації, коли якась олігархічна структура викупить ЕТЦ, скажімо, заради вдалого об'єкта нерухомості або земельної ділянки. А через деякий час ліквідує компанію й побудує на її місці щось інше, наприклад, дорогий офісний центр.

Ще один плюс такої приватизації — трудові колективи будуть зацікавлені спрямовувати фінансові ресурси на технічне переоснащення підприємств. Сьогодні ЕТЦ оновлюють устаткування вкрай рідко. Адже щоб отримати якесь ноу-хау, щось таке, чого немає в інших, потрібно брати кредити в банках. А брати кредити — не передбачено фінпланами.

— Повернемося до цілей і завдань вашої організації. Яку користь ви можете принести всій системі? Як будете боротися з корупцією?

— Ми готові до співпраці, до спільної діяльності з усіма учасниками експертної сфери. Готові (!) допомагати Держпраці в розвитку, становленні й адаптації до міжнародних стандартів усієї експертної діяльності у сфері охорони праці та промислової безпеки. Наприклад, раніше ми вже зверталися до керівництва Держгірпромнагляду із пропозицією організувати ознайомчо-навчальні поїздки до Німеччини для співробітників Служби, щоб вони мали уявлення про те, яким спектром робіт займаються ті ж ТЮФи. Цей проект можна реалізувати зараз.

Що стосується корупції, а я б сформулював точніше — корупційних проявів, хотів би навести приклад. На підприємстві ПАТ «ДніпроАЗОТ» проходять іспити в рамках на-

вчання з питань охорони праці. Створено експертну комісію, призначено її голову — посадову особу місцевого управління Держгірпромнагляду. Але раптом замість нього приїжджає приймати іспити інша людина — заступник начальника управління. І замість бесіди за суттю заходу він ставить запитання: «У кого підприємство робить діагностику? А чому роботи виконує ця компанія, а не державне ЕТЦ або якесь інше приватне підприємство?». Це тільки запитання, це ще не прояв корупції. Але при виконанні своїх службових повноважень ця людина зупинилася приблизно за півкроку до корупції. Можливо, через незнання, непрофесіоналізм, може, у неї був поганий настрій. Але це чиновник, держслужбовець! Зараз у всіх важкі часи, рівень зарплат не відповідає тим завданням, які потрібно виконувати. Але рано чи пізно держава створить комфортні умови для держслужбовців. І нинішній період потрібно перетерпіти. Головне — не наробити непоправних помилок, про які можна жалкувати потім усе життя. І в цьому ми готові допомогти, ми прагнемо займатися профілактикою корупційних дій. До речі, ми написали про цей випадок начальнику управління Держгірпромнагляду у Дніпропетровській області В. Іванку, але відповіді досі не отримали.

Як ще один напрям співпраці ми пропонуємо організувати для інспекторів Держпраці навчальні семінари, пов'язані із застосуванням європейського законодавства. Адже сьогодні, якщо взяти 100% інспекторського складу, у кращому разі 1—3% співробітників читали євродирективи (потрібно врахувати той факт, що більшість із них ще не перекладені українською). А їх потрібно знати, адже ми хоч і повільно, але рухаємося в Європу.

— У вашому розумінні, які це «зрозумілі й прозорі умови функціонування ринку експертних послуг», сприятимуть створенню яких ви плануєте?

— Тут теж все дуже просто. Ми маємо на увазі перехід від «зашореної» нормативної бази, яка регулює сьогодні діяльність у сфері охорони праці та промбезпеки, до двох термінів, що позначають дві процедури — акредитація й нотифікація.

Ці процедури, як я вже згадував вище, проводить НААУ, яке підпорядковується Міністерству економіки України. Більше того, НААУ є членом ЕА — Європейської кооперації з акредитації. Крім цього, НААУ також є асоційованим членом Міжнародної асоціації з акредитації лабораторій (ILAC). Між НААУ й ЕА підписана угода про визнання атестатів акредитації з: персоналу, калібрувальних і випробувальних лабораторій, інспекційних органів, сертифікації систем менеджменту. Маючи атестат акредитації НААУ, будь-яка компанія, акредитована у своїй сфері діяльності, має повне право виконувати роботи в Європі. Там її атестат акредитації буде визнаний. Експертна компанія, яку я очолюю і яка акредитована в НААУ за кількома стандартами, має досвід роботи в Польщі, Румунії, Естонії. Не знаю точно, як працює законодавство в країнах Близького Сходу, але апостильований атестат акредитації НААУ англійською мовою визнається в Катарі, Саудівській Аравії, Ємені, Об'єднаних Арабських Еміратах, Австралії. Ми й там виконуємо роботи. Тепер скажіть, хто раніше зава-

жав державним ЕТЦ отримати акредитацію й сьогодні, коли в економіці України криза й фінплани все одно не виконуються, отримувати підживлення, маючи міжнародні контракти. Тут ми знову повертаємося до попередньої теми — держава не є ефективним власником.

У сфері нормативів однозначно потрібно відходити від документа, що регламентує діяльність організації. Це Порядок проведення огляду, випробування та експертного обстеження (технічного діагностування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки, затверджений постановою КМУ від 26 травня 2004 р. № 687 (далі — Порядок № 687). Він наскрізь просочений корупцією. У авторів цього документа спочатку була блага мета — створити базу даних устаткування підвищеної небезпеки та здійснювати моніторинг його стану.

Так, Порядком № 687 передбачено, що незалежно від форми власності експертна організація може стати уповноваженою, якщо вона відповідає встановленим вимогам. І тут, увага! Із незрозумілих причин усі державні ЕТЦ, незалежно від того, відповідають вони встановленим вимогам чи ні, відразу стають уповноваженими. На підставі чого? Ідемо далі. Тепер усі інші експертні й спеціалізовані організації, згідно з Порядком № 687, повинні надавати в певний термін уповноваженим організаціям інформацію про своїх клієнтів. Інакше кажучи, вони надають комерційну інформацію своїм же конкурентам! Наприклад, інформують про те, що на такому-то підприємстві в такому-то місті проведено діагностику котла, і що котлу продовжений строк експлуатації на два роки. А це означає, що через два роки представник уже уповноваженого ЕТЦ поїде туди пропонувати свої послуги. Або на підприємство піде інспектор (якщо працює зв'язка інспектор — експерт) і «порекомендує» замовити експертизу тепер уже в «потрібного» підприємства.

Запитання: для чого все це? За більш ніж 10 років чинності Порядку № 687 я не знаю жодного випадку, щоб на основі аналізу інформації, зібраної уповноваженими організаціями (а вони повинні узагальнювати її, аналізувати дефекти устаткування), вищий наглядовий орган зі-

ДОВІДКА

Національне агентство з акредитації України (НААУ) в період з 25.05.2015 р. по 29.05.2015 р. успішно пройшло оцінювання з боку Європейської кооперації з акредитації (ЕА). На сьогодні НААУ є підписантом Двосторонньої угоди з Європейською кооперацією з акредитації та підтвердило визнання за напрямками акредитації:

⇒ органів із сертифікації систем менеджменту (стандарт ISO/IEC 17021:2011 «Оцінка відповідності. Вимоги до органів, що здійснюють аудит і сертифікацію систем менеджменту»);

⇒ калібрувальних і випробувальних лабораторій (стандарт ISO/IEC 17025:2006 «Загальні вимоги до компетентності випробувальних та калібрувальних лабораторій»);

⇒ органів із сертифікації персоналу (стандарт ISO/IEC 17024:2012 «Оцінка відповідності. Загальні вимоги до органів, що здійснюють сертифікацію персоналу»);

⇒ органів з інспектування (стандарт ISO/IEC 17020:2012 «Оцінювання відповідності. Вимоги щодо діяльності різних типів органів, що здійснюють інспектування»)

та отримало позитивний висновок групи з оцінювання ЕА за результатом оцінювання щодо отримання статусу підписанта у сфері акредитації органів з сертифікації продукції (ДСТУ EN 45011-2001 «Загальні вимоги до органів, які керують системами сертифікації продукції» та стандарт ISO/IEC 17065:2012 «Оцінювання відповідності. Вимоги до органів, що сертифікують продукцію, процеси та послуги»).

11 грудня 2014 р. НААУ отримало статус підписанта Угоди про взаємне визнання з Міжнародною кооперацією з акредитації — ILAC MRA для сфери інспектування відповідно до міжнародного стандарту ISO/IEC 17020 «Оцінювання відповідності. Вимоги щодо діяльності різних типів органів, що здійснюють інспектування».

16 жовтня 2014 р. у м. Ванкувері (Канада) на засіданні Генеральної Асамблеї ILAC/IAF підписано Угоду про надання НААУ статусу повноправного члена ILAC — підписанта угоди ILAC MRA у сферах випробування та калібрування відповідно до міжнародного стандарту ISO/IEC 17025.

брав експертів й інспекторів та провів розбір польотів. Чи допоміг цей Порядок запобігти аварії на горлівському «Стиролі» або пожежі на нафтобазі у Василькові? Ні. Таким чином, Порядок № 687 — це гальмуючий чинник у розвитку експертно-технічних організацій. Але скасовувати його потрібно по-розумному: не вигадувати нічого зайвого, а відразу переходити на акредитацію й нотифікацію. Стосовно першої процедури я вже казав вище. Що стосується нотифікації, у всій Європі цим займаються міністерства економіки. Це невигадана бюрократична процедура: після акредитації компанія направляє необхідні документи до Мінекономіки, і після їх перевірки акредитоване підприємство заноситься до бази даних Nando. Nando, у свою чергу, доступна й відкрита для потенційних клієнтів акредитованих організацій у всіх країнах, де діє атестат акредитації НААУ.

— А як процедура акредитації зможе запобігти промисловим аваріям?

— Вона допоможе очистити експертний ринок від підприємств, що надають неякісні послуги. Логічно, що сумлінні експерти не «пропустять» дефекти металу й не закриють очі на те, що з устаткуванням підвищеної небезпеки працюють непрофесіонали або що був допущений недогляд за ним.

Чому я наполягаю на акредитації. Кілька років тому в Держгірпромнагляді намагалися актуалізувати інформацію про експертні організації, що працюють на ринку. Ми проаналізували висновки експертизи, подані до Служби для одержання дозволів, і нарахували близько 1200 експертних організацій. На нашу пропозицію зібралася всім цим організаціям відгукнулися 300—400 підприємств, але реально приїхали на зустріч близько 80 осіб. Звідси ми робимо висновки, що сьогодні Держгірпромнагляд і, відповідно, Держпраці не мають інформації, яка кількість компаній працюють на ринку, який в усьому світі називається регульованим. Чому він так називається? Тому що на здійснення такої діяльності потрібно отримати акредитацію, що передбачає виконання певних вимог: з навчання й сертифікації персоналу, з калібрування устаткування тощо.

Який механізм контролю за ринком, у тому числі й з боку держави, закладено в процедуру акредитації? По-перше,

процедура первинної акредитації передбачає наявність у комісії НААУ представника центрального органу виконавчої влади (ЦОВВ), у сфері діяльності якого виконуватимуться роботи: чи це лабораторія, акредитована за ДСТУ ISO/IEC 17025:2006, чи це інспекційний орган з ISO/IEC 17020:2012, чи орган з оцінки відповідності, акредитований за іншими стандартами. Без представника ЦОВВ акредитація просто не відбудеться. І саме він, у даному випадку представник Держпраці, зможе звернути увагу комісії на специфіку виконання тих чи інших робіт.

А далі найголовніше. Процедура акредитації передбачає укладення угоди з НААУ на проведення щорічних наглядових аудитів. Ніколи в історії наглядового органу за охороною праці такого не було, щоб він проводив щорічні перевірки експертних організацій. Так, були окремі спроби, але ефективного механізму контролю за експертною діяльністю створено не було, він не був прописаний жодним нормативним документом. А тут усе зрозуміло й прозоро: пройшов акредитацію — ти вже «на гачку» НААУ.

— Але процедура акредитації досить тривала, складна й дуже витратна. Вона не по кишені багатьом ЕТЦ.

— По-перше, в Україні є асоціації, які створені з метою допомоги й сприяння компаніям, що стали на цей шлях. По-друге, ціна послуги НААУ дуже різна — усе залежить від сфери акредитації й виду діяльності, у якому працюватиме компанія. Ще рік-два-три, і в Україні відбуватиметься сегментація ринку, експертні компанії ставатимуть вузькопрофільними, їм не потрібно буде сто акредитацій за різними стандартами. Бути фахівцем у всіх галузях неможливо. У Європі малий бізнес у сфері експертизи вузькоспеціалізований. І навіть німецькі ТЮФи мають холдингову структуру, де під одним брендом зібрані окремі ТОВ з різними напрямками діяльності. Ці фірми також займаються вузькопрофільною діяльністю.

До речі, у Європі великі брендові органи з оцінки відповідності витрачають на підтримання своїх акредитацій до 100 млн євро на рік. При цьому обороти компаній, залежно від їх величини, становлять від 1 млрд 200 млн до 3 млрд євро на рік.

Сьогодні послуги НААУ трохи дешевші, ніж послуги національних органів з акредитації європейських країн. Хоча у сфері акредитації виконується умова, що вартість таких послуг повинна бути приблизно однаковою. Справа в тому, що якщо НААУ не в змозі акредитувати з якогось стандарту, клієнт може звернутися до національного органу з акредитації іншої країни. У свою чергу НААУ також підтримує свою акредитацію в ЕА, а це також затратно.

З іншого боку, така висока ціна акредитації — своєрідний поріг виходу на ринок, це спосіб позбутися недобросовісної конкуренції. Адже всім відомо, що коли проводяться тендери, часто з нізвідки з'являються сумнівні фірмочки й збивають ціну торгів. І не на 10—20%, і навіть не на 50%, а в 10—20 разів. Мені відомий випадок, коли тендер виграла одна така компанія: роботи були виконані силами заводу-замовника, а вона тільки підписувала документи. Проші, відповідно, «роздирбанили» між собою.

— Ви можете дати якісь рекомендації експертним організаціям? За якими стандартами акредитуватися?

— Зараз неможливо сказати, хто ким стане. Що таке економіка? Це вміння господарювати. А що таке підприємництво? Це ризик або ризикова діяльність з метою одержання прибутку. Керівники або команда підприємства повинні самі для себе визначити, куди рухатися. Обрати ринок, на якому працювати, вивчити конкурентів, вивчити внутрішнє й зовнішнє середовище, визначити сильні й слабкі сторони компанії, а потім обрати, за яким стандартом та в якій сфері акредитуватися. Причому на вибір дуже сильно впливає географічний принцип — у якому регіоні перебуває компанія, з якими підприємствами та з яким устаткуванням хоче працювати.

Порятунок потопляючих — справа рук самих потопляючих. Акредитація триває не один день, але експертні організації мають ще півроку, щоб заскочити до останнього вагона поїзда. Якщо ж ні, поїзд піде.

До речі, у Європі дуже багато експертних організацій уже «б'ють копиром», щоб вийти на український ринок з 2016 р. Це компанії з Польщі, Румунії, Угорщини. Тому ми й створюємо федерацію, щоб говорити про це зараз, а не коли вже буде пізно. У пресі звучала інформація про те, що Держгірпромнагляд не виконує плану Угоди про асоціацію з ЄС. Чому б нам не об'єднатися й разом не зробити прорив. А зробити потрібно дуже багато. Однозначно скасовувати дозволи на експлуатацію устаткування/виконання робіт підвищеної небезпеки, змінювати законодавство у сфері охорони праці, переробляти технічні регламенти, адаптувати стандарти. Я б рекомендував уряду, наприклад, «методом обкладинки» перекласти всі директиви ЄС з охорони праці й безпечної експлуатації устаткування та ввести їх у дію. А ще краще прийняти постанову КМУ, згідно з якою ті директиви, що не перекладені національною мовою, використовувати мовою оригіналу. Тоді не буде двоякого читання документів. Ми хочемо, щоб органи влади почули думку учасників ринку й активніше приймали рішення, необхідні для розвитку експертної діяльності.

Бесіду вела **Людмила Солодчук**,
заступник головного редактора журналу «Охорона праці»

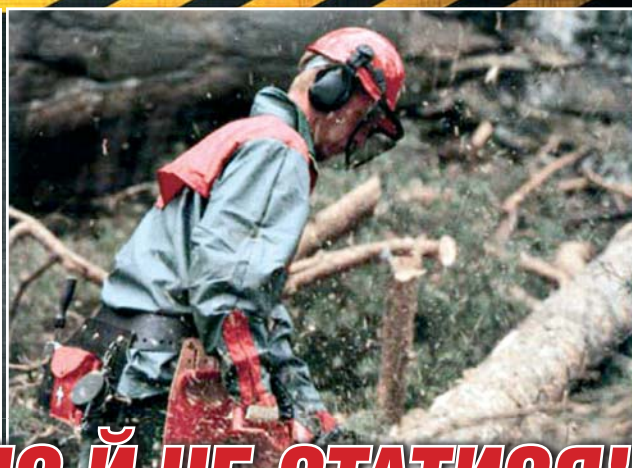
**Психофізіологічна експертиза =
профілактика аварійності,
травматизму, професійної
дизадаптації**

ТОВ «Експертно-навчальний центр» (ліцензія МОЗ АВ № 83473 від 27.03.2014 р.) здійснює психофізіологічну експертизу працівників для виконання робіт підвищеної небезпеки на договірних засадах з використанням сертифікованого МОЗ України програмного тестового комплексу.

Необхідність психофізіологічної експертизи визначено вимогами статті 5 Закону України «Про охорону праці», спільного наказу МОЗ України та Держнаглядохоронпраці від 23 вересня 1994 року № 263/121, наказу МОЗ України від 21 травня 2007 р. № 246

Тел.: (044) 362-44-31, (044) 362-44-85
E-mail: pfzexp@gmail.com
www.enec.kiev.ua

Гірка статистика

А ЦЬОГО МОГЛО Й НЕ СТАТИСЯ!

За оперативними даними, у червні 2015 р. в Україні на виробництві загинуло 37 осіб – на 14 менше, ніж за аналогічний період минулого року; сталося 9 групових нещасних випадків, під час яких травмовано 22 особи, у тому числі 6 – зі смертельними наслідками.

Основними видами подій, під час яких сталися нещасні випадки зі смертельними наслідками, пов'язані з виробництвом, були:

- ДТП, наїзд транспортних засобів – загинуло 30%;
- ураження електричним струмом – 22%;
- падіння потерпілих – 16%;
- падіння, обрушення предметів, матеріалів, породи, ґрунту тощо – 11%;
- дія предметів і деталей устаткування, які рухаються, обертаються – 8%.

Коротко про обставини деяких нещасних випадків.

01.06. Київ

Під час виконання робіт на пресі оператор з подрібнювального обладнання ТОВ «Крамар Рісайклінг» з невідомих причин потрапив в зону переміщення плити гідравлічного преса, внаслідок чого він отримав смертельну травму.

04.06. Чернівецька область

На ДП «Путильське лісове господарство» внаслідок пориву вітру впали ялина та бук, які своїми вершинами смертельно травмували двох працівників, зайнятих валкою дерев.

05.06. Кременчук

Водій ТОВ «ВКП «Котлогаз» їхав з трьома співробітниками – двома будівельниками і слюсарем із ремонту техустаткування – автодорогою в районі с. Піщане і допустив лобове зіткнення з вантажівкою, внаслідок чого троє осіб травмовані, а слюсар помер. Причини з'ясовуються.

17.06. Одеська область

Покрівельник ТОВ «Сфера Білдінг» на будмайданчику ЖК виконував роботу на даху сьомого поверху, підсковзнувся на металевій покрівлі і впав з висоти 21 м. «Швидкою» його доправили до лікарні, де він невдовзі помер.

19.06. Івано-Франківська область

Під час складання шпону в ТзОВ «Галфанера» Галицької РДА нижня частина кофти складальниці виробів з дерева зачепилася за частину лінії нарізки шпону, яка рухається, обертається. Як результат – нещасний випадок зі смертельним наслідком.

25.06. Вінницька область

На території ТОВ «Гренвіс» стався наїзд КамАЗа на водія, який саме ремонтував його. Як результат – нещасний випадок зі смертельним наслідком.

26.06. Чернігівська область

Під час виконання робіт з відключення КТП-494 електромонтер електромереж ПАТ «Чернігівобленерго» ВП Городнянського району наблизився на неприпустиму відстань до струмопровідних частин КТП, які перебували під напругою, в результаті чого його було смертельно уражено електричним струмом.

29.06. Тернопільська область

На ПП «Агро-культура» під час засипання вибоїн на польовій дорозі водій підняв кузов КамАЗа. При опусканні кузов притиснув голову водія до рами, внаслідок чого бідолага отримав смертельну травму.

30.06. Вінницька область

У ТОВ «Агро-Еталон» на тракторному стані Васильківської дільниці під час проведення заміни гідравлічного шлангу на плузі раптово плуг впав на тракториста, внаслідок чого він одержав травму, не сумісну з життям.

Підготувала головний спеціаліст Держгірпромнагляду
Галина Мельник

Щоб не затьмарити НОВОСІЛЛЯ

Сергій Колесник,
експерт з умов праці

Лібералізація державного контролю за введенням в експлуатацію нових будівель і споруд додасть роботи службам охорони праці. Тепер їм доведеться самим перевіряти безпечність нових виробничих об'єктів.

Журнал «Охорона праці» вже не раз публікував статті про негативні наслідки реформ у будівельній галузі. У них, зокрема, йшлося і про притягнення до відповідальності, у тому числі кримінальної, інженерів з охорони праці за результатами розслідувань нещасних випадків на виробництві, що сталися внаслідок неналежного утримання будівель і споруд. Спрощення процедур розроблення, погодження проектної документації та її експертизи, отримання дозволів на початок будівництва, введення об'єктів в експлуатацію призвело до того, що послабилися вимоги до якості проектів, будівництва, застосовуваних будівельних матеріалів. Черговим спрощенням стало прийняття у квітні поточного року Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень у сфері архітектурно-будівельного контролю та удосконалення містобудівного законодавства». Згідно з цим законом, функції і повноваження Державної архітектурно-будівельної інспекції передані на місцевий рівень. Причому вказано, що органи архітектурно-будівельного контролю створюватимуться, виходячи з можливостей та потреб відповідних регіонів. А можливість на даний час у місцевих органах влади, на жаль, не краща. Скасовується зобов'язання забудовників інформувати місцеві органи влади та самоврядування про початок виконання підготовчих чи будівельних робіт та про введення об'єктів в експлуатацію.

Тому, щоб уведений в експлуатацію об'єкт відповідав установленим вимогам охорони праці, керівник під-

приємства, служба охорони праці замовника будівництва повинні добре знати чинні вимоги з охорони праці на об'єкті, що будеться, і пильно стежити за обов'язковим їх дотриманням підрядною організацією.

Необхідність додержання вимог щодо охорони праці під час проектування, будівництва (виготовлення) та реконструкції підприємств, об'єктів і засобів виробництва передбачена ст. 21 Закону «Про охорону праці».

Згідно з ДБН А.2.2-3-2014 «Склад та зміст проектної документації на будівництво» (набрали чинності з 01.10.2014) проект виробничого об'єкту обов'язково повинен містити основні рішення з охорони праці, санітарно-побутового обслуговування працюючих, вибухопожежної безпеки виробництва.

Порядок введення в експлуатацію конкретного об'єкту будівництва залежить від категорії його складності. Категорії складності визначаються проектною організацією згідно з ДБН В.1.2-14-2009 «Загальні принципи забезпечення надійності та конструктивної безпеки будівель, споруд, будівельних конструкцій та основ» та ДБН А.2.2-3-2014 «Склад та зміст проектної документації на будівництво».

Згідно з Порядком прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 13.04.2011 № 461, прийняття в експлуатацію об'єктів, що належать до I–III категорії складності, та об'єктів, будівництво яких здійснено на підставі будівельного паспорта, проводиться шляхом реєстрації Державною архітектурно-будівельною інспекцією та її територіальними органами поданої замовником декларації про готовність об'єкта до експлуатації. Прийняття в експлуатацію об'єктів, що належать до IV і V категорії складності, здійснюється на підставі акта готовності об'єкта до експлуатації шляхом видачі Державною архітектурно-будівельною інспекцією сертифіката.

Постановою КМУ від 01.10.2014 № 512 внесені зміни до згаданого Порядку. П. 7 доповнено абзацом: «Якщо згідно з будівельним паспортом передбачено будівництво декількох об'єктів, кожен з них може бути прийнятий в експлуатацію окремо». Але в цьому ж пункті зазначено, що в разі зміни складу пускового комплексу з нього не повинні виключатися будівлі та споруди санітарно-побуто-

ДОВІДКА

КЗпП України, ст. 154: Проектування виробничих об'єктів, розробка нових технологій, засобів виробництва, засобів колективного та індивідуального захисту працюючих повинні провадитися з урахуванням вимог щодо охорони праці.

Виробничі будівлі, споруди, устаткування, транспортні засоби, що вводяться в дію після будівництва або реконструкції, технологічні процеси повинні відповідати нормативним актам про охорону праці.

Ст. 155: Жодне підприємство, цех, дільниця, виробництво не можуть бути прийняті і введені в експлуатацію, якщо на них не створено безпечних і нешкідливих умов праці.

Введення в експлуатацію нових і реконструйованих об'єктів виробничого та соціально-культурного призначення без дозволу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, забороняється. Власник, який створив нове підприємство, зобов'язаний одержати від центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, дозвіл на початок його роботи.

Ст. 156: Виготовлення і передача у виробництво зразків нових машин, механізмів, устаткування та інших засобів виробництва, а також впровадження нових технологій без дозволу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, забороняється.

вого призначення, а також ті, що призначені для створення безпечних умов життєдіяльності.

У п. 9 даного Порядку вказано, що на об'єкті повинні бути виконані всі роботи, передбачені проектною документацією згідно з державними будівельними нормами, стандартами і правилами, а також змонтоване і випробуване обладнання. На об'єкті виробничого призначення, де встановлено технологічне обладнання, повинні бути проведені пускаючі, налагоджувальні роботи згідно з технологічним регламентом, передбаченим проектом будівництва, створено безпечні умови для роботи виробничого персоналу та перебування людей відповідно до вимог нормативно-правових актів з охорони праці та промислової безпеки, пожежної й техногенної безпеки, екологічних і санітарних норм.

Основним нормативним документом з охорони праці, яким повинні керуватися будівельники під час виконання робіт, є ДБН А.3.2-2:2009 «Охорона праці і промислова безпека в будівництві» (НПАОП 45.2-7.02-12). Зокрема, згідно з додатком Г до нього, необхідно розробити перелік заходів з охорони праці, які здійснюються субпідрядною (підрядною) організацією під час зведення будівельного об'єкта, із зазначенням назви, строку виконання заходу й відповідальних виконавців. У процесі виконання заявлених робіт служба охорони праці замовника може діяти як контролюючий орган.

У разі виявлених порушень правил охорони праці вона складає приписи, в яких, посиляючись на відповідні пункти нормативно-правових актів, пропонує усунути недоліки в зазначені строки, а якщо ці приписи не виконуються, звертається до адміністрації з вимогою призупинити виконання робіт.

Згідно з договором підряду на будівництво, підрядник зобов'язаний гарантувати відповідність якості матеріалів і обладнання, що використовуються ним при виконанні робіт, вимогам до якості матеріалів та обладнання, затвердженим проектною документацією. Він має надавати замовнику документи, що підтверджують якість використаних матеріалів і обладнання. Усі матеріали і устаткування повинні мати видані в установленому порядку сертифікати, що засвідчують безпеку їх використання.

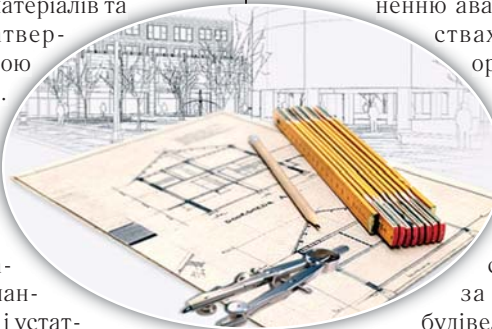
Відповідно до розділу 20 НПАОП 45.2-7.02-12, експлуатація обладнання в будівлях, що вводяться в експлуатацію, дозволяється після його устаткування згідно з проектом та складання акта про його прийняття в експлуатацію після випробування у визначеному порядку.

Згідно зі ст. 13 Закону «Про охорону праці» питання належного

утримання будівель і споруд, моніторинг їх технічного стану є частиною СУОП на підприємстві і обов'язком роботодавця. Але ці питання не повинні покладатися виключно на службу охорони праці. Згідно з НПАОП 45.2-4.01-98 «Положення про безпечну та надійну експлуатацію виробничих будівель і споруд» для виконання організаційно-технічних заходів щодо забезпечення надійності й безпечної експлуатації будівель, споруд та інженерних мереж і запобігання виник-

ненню аварій на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форми власності і видів їх діяльності роботодавцем створюється служба спостереження за експлуатацією будівель і споруд. Тож

у разі виявлення службою охорони праці порушень вимог НПАОП на введеному в експлуатацію об'єкті (а вірогідність їх допущення велика через наявні спрощення і послаблення контролю) відповідне повідомлення в письмовому вигляді обов'язково має бути надане керівнику підприємства і згаданій службі спостереження, яка й повинна організовувати заходи з усунення виявлених порушень на збудованому об'єкті та відповідати за можливі наслідки.

Будь кращим – використовуй можливості!

Учбовий центр «Новатор» провів 24 червня другий заключний етап п'ятого ювілейного конкурсу для спеціалістів з охорони праці «Збережемо життя–2015». Переможцями першого туру стали 18 представників провідних підприємств України.

Фіналістів очікували непрості, але захоплюючі завдання. Спочатку – тест із 10 запитань на знання теорії охорони праці. У кожного питання – 7 варіантів відповіді. За кожен правильний – 1 бал. Визначитися з відповідями потрібно було

за 10 хв. Після «інтелектуальної розминки» настав час проявити свої особисті якості в командних конкурсах. Кожна команда одержала завдання вибрати ті інструменти, пристосування та засоби захисту, які застосовуються в різних ситуаціях при роботі з електроустановками. Ну а найбільш активним і видовищним виявився конкурс з надання потерпілому долікарської допомоги з елементами лайфрестлінгу.

По закінченні заходу всі його учасники одержали пам'ятні дипломи, а трійка переможців ще й премії. Перше місце посів Владислав Литвиненко (ТОВ «Др.Рьодгер Сервіс Менеджмент»), друге – Володимир Гросс (ТОВ «ДІЕСА») а третє – Андрій Тлустий (ТОВ «Фомальгаут Полімін»). Не обійшлося на ювілеї й без сюрпризів. Ще одним оригінальним подарунком для всіх присутніх став виступ прозаїка, драматурга, актора театру та кіно Василя Довжика, який прочитав свої чудові вірші.

За п'ять років існування у конкурсу вже склалися, як зазначив директор УЦ «Новатор» Федір Овсянніков, свої традиції. «Новатор» відкриває нові обличчя в охороні праці та нових переможців, сприяє спілкуванню, професійному зростанню і самовдосконаленню.

Олександр Фандєєв

Юрій Сагань,
журналіст

ЗАРУЧНИКИ ОБСТАВИН

Завершилося спеціальне розслідування аварії, що сталася в ПАТ «Шахта ім. О. Ф. Засядька» 4 березня 2015 р. і в результаті якої 34 гірники загинули, 16 були травмовані. Шахтарі стали заручниками обставин, які склалися як у регіоні, так і на самому підприємстві, що й призвело до трагічних наслідків.

фото с Інтернета

НІЩО НЕ ВІЩУВАЛО БІДИ

Пролунав вибух. Потім другий, третій... Цей звук почули гірники, які перебували в цей момент під землею, але на деякій відстані від епіцентру подій. І майже в ту саму мить вибухова хвиля збила людей з ніг. Через величезну кількість пилу навколо нічого не було видно. У таких випадках кажуть, що видимість нульова. Та поступово пил осідав, а у свідомості формувалася думка про те, що сталося щось страшне й непоправне. І відразу ж промайнула інша думка — живий! Люди ніби не вірили в те, що біда цього разу їх ominула. На невеликій садня й забиті місця не звертали уваги. Без них у шахті яка робота?

Так розповідали згодом гірники, які того дня працювали на горизонті на глибині понад 1 тис. м. Шахтарям, які перебували в момент аварії на виїмковій ділянці східної похилої лави № 3 пласта мЗ, пощастило менше. Тільки 16 осіб з 50 потерпілих вдалося підня-

ти на поверхню живими. Життя 34 гірників обірвалося в момент вибуху.

Тіла загиблих піднімали на поверхню весь наступний день. Медики фіксували майже однакові ушкодження: множинні переломи й забиті місця, черепно-мозкові травми, опіки більшої частини тіла та наявність СО у крові 30–45%. Отримані травми були несумісні з життям... У ті дні там панувала звична в таких випадках метушня: зивали сирени карет швидких допомог, що поспішали доставити потерпілих до лікарні, працювали гірничорятувальники, до яких приєднувалися все нові й нові підрозділи. І лише одне запитання нікому не давало спокою: і тим, хто постраждав, але залишився живим, і тим, хто забезпечував у ту злощасну зміну безпеку гірників, і тим, хто дізнався про страшну новину й намагався аналізувати те, що сталося — невже вибуху не можна було запобігти?

Однозначної відповіді на це запитання, на жаль, немає досі. Можна

припустити, що в східній похилій лаві працювали новачки або непрофесіонали, але це не так. У кожного з них за плечима чималий гірняцький стаж. Причому саме на цьому підприємстві. А шахта ім. О. Ф. Засядька завжди славилася тим, що на ній працювали й працюють досвідчені гірники, які знають свою справу, добре заробляють і цінують свою роботу. Вони звикли до суворой виробничой дисципліни й намагаються не порушувати її. До того ж усі шахтарі своєчасно проходили необхідні інструктажі з охорони праці, і цей факт зафіксований документально. Також можна припустити, що через недогляд були порушені правила ведення гірничих робіт. Але, зважаючи на результати розслідування, і процес видобутку вугілля, і підготовчі роботи в інших вибоях проходили у штатному режимі...

Згідно з установленим графіком гірники одержали наряди на виконання робіт і розпочали їх в 00 годин з 3 на 4 березня. У шахту спустилися й інженерно-технічні працівники, у тому числі й гірничі майстри ділянки вентиляції та техніки безпеки, які повинні були стежити за тим, щоб шахтарі не порушували встановлених правил, а також відслідковувати рівень загазованості в гірничих виробках. Тут це завдання є найбільш відповідальним, оскільки шахта ім. О. Ф. Засядька належить до надкатегорійних за метаном та небезпечних за раптовими викидами. Зважаючи на матеріали розслідування, проведені гірничими майстрами вимірювання загазованості показували, що наявність метану у виробках не перевищувала встановленої норми.

На роботу служби охорони праці підприємства також не було нарікань: відділ у складі 8 осіб слідував за тим,

фото с Інтернета

щоб неухильно виконувалися заходи щодо вдосконалення системи управління охороною праці, щоб безперервно працювало устаткування, яке забезпечує провітрювання й нормальний температурний режим у підземних виробках тощо. У 2014 р. на підприємстві було проведено 24 засідання постійно діючої комісії з питань охорони праці, на яких заслухали 912 порушників правил охорони праці. До дисциплінарної відповідальності було притягнуто 863 особи, з яких 458 — інженерно-технічні працівники. Організовано на шахті і дегазацію вугільних пластів, за процесом якої намагаються ретельно стежити, а для газу, який при цьому вивільняється, знайшли застосування — його використовують у когенераційних установках, отримуючи в такий спосіб електроенергію. Здавалося б, усе на шахті влаштоване так, щоб запобігти трагедіям. Та, на жаль, це не завжди вдається...

Фото с Інтернета

СУМНА СТАТИСТИКА

Вугільні пласти, які відпрацьовують засядьківці, вирізняються своєю лихою, непередбачуваною і підступною вдачею. Протягом усієї своєї історії, а шахту здали в експлуатацію в 1958 р. і її проектна потужність становила 1,2 млн т вугілля на рік, колектив цього підприємства переслідувала лиха доля: і тоді, коли рівень видобутку був низьким, і в часи розквіту, коли за рік піднімали на-гора по 3 млн т «чорного золота». Незважаючи на суворі заходи щодо запобігання нещасним випадкам, вони все-таки ставалися, забираючи життя десятків гірників.

Не станемо заглиблюватися в далеке минуле, а зосередимо увагу на статистиці трагедій починаючи з 1999 р. Саме того року 24 травня на шахті стався вибух, у результаті якого загинуло 50 осіб і було травмовано 40. Наступний вибух газоповітряної суміші з вугільним пилом стався 19 серпня 2001 р. і забрав життя 55 осіб, з яких 45 померли на місці, а 10 — у лікувальних закладах. Ще 10 гірників зникли безвісти, 34 були травмовані.

Наступний вибух метану й вугільного пилу стався 31 липня 2002 р. —

тоді загинуло 20 осіб. А через 18 днів, 19 серпня того ж року, під землею загорівся електричний кабель, проте цього разу жертв вдалося уникнути. Раптовий викид вугілля й газу стався 20 вересня 2006 р. — загинуло 13 шахтарів, 16 було госпіталізовано. Але особливо складним для колективу виявився 2007 р.: під час вибуху 18 листопада загинув 101 гірник, 1 грудня на тому ж горизонті стався другий вибух, у результаті якого постраждало 52 особи, а 2 грудня загинуло 5 гірничорятувальників, які брали участь у ліквідації наслідків аварії. З тих пір свій кривавий норов вугільні пласти не проявляли до 4 березня 2015 р.

ТРАГЕДІЇ МОГЛО Б І НЕ СТАТИСЯ...

Утім, можна припустити, що цієї трагедії могло б і не бути, коли б не збіг обставин. Справа в тому, що впродовж усіх років існування шахта ім. О. Ф. Засядька перебувала під пильною увагою наглядових органів. У 2014 р. з 1 січня по 30 листопада інспектори теруправління Держгірпромнагляду у Донецькій області на цьому підприємстві провели 427 перевірок стану охорони праці та виявили 9663 порушення Правил безпеки у вугільних шахтах та інших нормативних документів. Через наявність порушень 212 разів призупинялося проведення гірничих робіт, у тому числі 106 разів у виїмкових і підготовчих вибоях — саме там, де й стаються трагедії, подібні до цьогогорічної. Багато в чому саме через це в 2014 р. на шахті було зареєстровано тільки 77 випадків загального травматизму та три — смертельного, причому два з них сталися в результаті артилерійських обстрілів.

Проте відповідно до ст. 3 Закону України «Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції» від 02.09.2014 № 1669-VII та розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.11.2014 № 1085-р з 1 грудня 2014 р. у ПАТ «Шахта ім. О. Ф. Засядька» було припинено проведення планових і позапланових перевірок. Не допускалися наглядові органи на підприємство і в 2015 р. Справа в тому, що шахта опинилася в досить дражливого становищі, адже зареєстрована вона на території, підконтрольній українській владі, податки сплачує в казну України, а вугілля видобуває на території самопроголошеної ДНР. Ця обставина й дала змогу керівництву шахти не допускати на підприємство не тільки представників Служби (з цієї причини Держгірпромнагляду не вдалося створити комісію зі спецрозслідування групового нещасного випадку та скласти акт, що є під-

ставою для здійснення страхових виплат Фондом соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та профзахворювань України родинам загиблих і потерпілим), а й так званих наглядових органів самопроголошеної ДНР, точніше — інспекторів державного Комітету гірничого й технічного нагляду ДНР. За кілька днів до трагедії цей комітет все-таки здійснив перевірку шахти. І за її підсумками керівництву підприємства чотири рази пропонувалося призупинити роботи з виймання вугілля з очисних вибоїв, однак застереження так званих наглядових органів ДНР були проігноровані. Тому колектив шахти працював на свій страх і ризик.

ЗАМІСТЬ ЕПІЛОГУ

Основною причиною аварії комісія зі спецрозслідування, призначена розпорядженням голови самопроголошеної ДНР, назвала організаційну. А саме: роботи, у тому числі й із виймання вугілля на ділянці, де стався вибух, велися при неузгодженому плані ліквідації аварій та при забороні ведення робіт, крім тих, які пов'язані із забезпеченням життєдіяльності підприємства. Таким чином, була порушена ст. 13 Закону України «Про охорону праці», пункт 6 глави 3 розділу 4 НПАОП 10.0-1.01-10 «Правила безпеки у вугільних шахтах». Крім цього, з початку 2015 р. в шахту для взяття проб повітря не допускалися працівники спеціалізованої газоаналітичної лабораторії оперативного державного воєнізованого гірничорятувального загону, які зобов'язані були здійснювати контроль за пило-вибухобезпекою.

Була також названа й супутня причина: іскріння на шнеках комбайна без зрощення. І все це за наявності вибухової метано-повітряної суміші, що утворилася у виробленому просторі лави в результаті обвалення основної покрівлі й низької ефективності дегазації.

Четверте березня 2015 р. стало ще однією чорною сторінкою в історії шахти. Родини загиблих і потерпіли отримали компенсації за рахунок коштів Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань ДНР (керівник цієї установи відмовився назвати цифру виплат — вона, нібито, конфіденційна. Зазначив лише, що грошова компенсація родинам загиблих і потерпілим виплачена в повному обсязі). На цьому можна поставити крапку, нагадавши ще раз про те, що будь-яке відхилення в системі виробничих, економічних, суспільних відносин рано чи пізно призводить до трагедії, яка тільки здається непередбачуваною, а насправді є неминучим наслідком подій, що відбулися раніше. Так сталося й цього разу.

Увага! АВАРІЯ!

Сергій Колесник,
експерт з умов
праці

Про особливості проведення протиаварійних тренувань на підприємствах енергетичної галузі.

К одекс цивільного захисту України (далі — КЦЗ) передбачає, що підготовка персоналу на підприємствах, незалежно від форм власності, до дій у надзвичайних ситуаціях здійснюється за спеціально розробленою схемою заходів захисту населення та територій. Ця схема включає: планування та здійснення заходів по захисту працівників і об'єктів господарювання, розробку ПЛАС та погодження їх з підрозділами ДСНС, підтримання готовності щодо застосування сил і засобів із запобігання виникненню та ліквідації наслідків аварії, створення і підтримання матеріальних резервів для попередження та ліквідації надзвичайної ситуації, а також забезпечення своєчасного оповіщення про загрозу або виникнення аварії. Ст. 130 КЦЗ регламентує розробку відповідних планів заходів органами влади усіх рівнів, органами місцевого самоврядування і суб'єктами господарювання.

Найефективнішим способом перевірки якості вжитих заходів, підвищення професійної підготовки персоналу підприємств до дій в надзвичайних ситуаціях є проведення протиаварійного тренування — як однієї з обов'язкових форм роботи з персоналом.

Нещодавно загальносистемне протиаварійне тренування було проведено в ПАТ «Одеська ТЕЦ». Це підприємство постачає електро- та теплоенергію населенню, бюджетним організаціям та іншим споживачам Одеси. Захід відбувся за участю спеціалістів держінспекції нагляду в енергетиці, машинобудуванні та ЖКГ теруправління Держгірпромнагляду в Одеській області — на виконання рекомендацій колегії теруправління щодо здійснення заходів із профілактики виробничого травматизму та поліпшення стану промбезпеки і охорони праці на підприємствах області та згідно з графіком проведення протиаварійних тренувань на 2015 р. цієї організації.

Про деталі підготовки, проведення та підбиття підсумків тренування розповіла начальник відділу охорони праці ПАТ «Одеська ТЕЦ» Лідія Онуфрієнко.

Тренування проводяться згідно з Правилами проведення протиаварійних тренувань персоналу електростанцій та мереж (далі — Правила), затвердженими наказом Міненерго-

вугілля України від 24.12.2013 № 991. В них застосовано вимоги Законів України «Про електроенергетику», «Про охорону праці», «Про пожежну безпеку» і низки інших правил, положень та інструкцій. Під час тренувань відпрацьовуються, закріплюються та перевіряються навички виконання персоналом самостійних дій з оперативної ліквідації аварійних ситуацій, здійснюється навчання оперативного персоналу найбільш оптимальним діям, а також перевіряється вміння надавати долікарську допомогу, користуватися засобами захисту тощо.

Аварія – раптова подія (потужний викид небезпечних речовин, пожежа або вибух) внаслідок порушення експлуатації підприємства (об'єкта), що призводить до негайної або подальшої загрози для життя та здоров'я людей, навколишнього середовища, матеріальних цінностей на території підприємства або за його межами

На ПАТ «Одеська ТЕЦ» проводяться кілька видів протиаварійних тренувань, які різняться за методом проведення (залежно від місця проведення, обсягу обладнання, кількості задіяного оперативного і оперативно-виробничого персоналу). Такі тренування бувають плановими, позачерговими, груповими чи індивідуальними, об'єднаними з протипожежними.

У додатку № 2 до Правил вказано періодичність проведення планових тренувань, згідно з якими складається річний графік проведення протиаварійних тренувань. Підприємство отримує від

Міненерговугілля перелік рекомендованих тем тренувань, складених (в тому числі) на підставі аналізу аварійних ситуацій, нещасних випадків та інших подій на підвідомчих об'єктах енергосистеми країни. Зокрема, загальностанційні тренування проводяться не менше чотирьох разів на рік із кожною зміною. Керівник групи начальників змін станції подає (з урахуванням рекомендованих тем Міненерговугілля) головному інженеру свої пропозиції на наступний рік.

Після затвердження графіків тренувань, тем, призначення відповідальних за їх проведення керівники розробляють програми проведення протиаварійних тренувань, тобто сценарії дій усіх учасників, де розписані всі причини умовної аварії, режим роботи ТЕЦ, дії оперативного персоналу з ліквідації аварії та можливі варіанти її ліквідації. Програма розробляється за участю всіх служб і підрозділів підприємства, в тому числі служби охорони праці. Затверджена програма загальностанційних тренувань узгоджується

з усіма керівниками структурних підрозділів, які беруть участь у тренуваннях.

Зазвичай перед проведенням тренування керівник проводить з керівниками тренування на дільницях попередній розбір програми з уточненням порядку дій, обговорюючи можливі помилки, а також звертаючи увагу на додержання вимог НПАОП.

У день проведення тренування (до першої ввідної) відповідальні спеціалісти перевіряють готовність засобів зв'язку, персоналу, робочих місць, технічних і навчальних засобів, наявність ЗІЗ, оформлення необхідної документації та обговорюють інші питання. Імітація аварійної ситуації здійснюється шляхом розвішування тренувальних плакатів і бирок на устаткованні, органах управління, приладах, пристроях захисту і сигналізації. На цих плакатах і бирках відображаються зміни, що сталися в результаті «аварії». Після цього дають команду: «Увага! Тренування почалося».

Керівником загальностанційних тренувань призначається головний інженер підприємства. Він відповідає не тільки за ліквідацію «аварії», але і за врятування людей, мінімізацію впливу небезпечних факторів аварії на людей, навколишнє середовище та майно. Під час тренувань забороняється втручатися в дії інженера або відволікати його з інших питань. Для полегшення розпізнавання він вдягає яскраво-жовту куртку і каску. Керівники підрозділів, задіяних у тренуванні, зобов'язані забезпечити виконання оперативним персоналом дій із ліквідації аварії згідно з програмою проведення протиаварійного тренування. Вони повинні оцінювати умови, виявляти кількість і місцезнаходження людей, охоплених «аварією», вживати заходів щодо оповіщення працівників підприємства, негайно приступати до локалізації і ліквідації «аварії», вивести з небезпечної зони людей, що не беруть участі в ліквідації «аварії», обмежити доступ людей і техніки до небезпечної зони. Керівник тренувань завжди уважно стежить за правильністю дій оперативного персоналу, а за потреби і за діями газорятувальних, пожежних, медичних підрозділів.

Інколи під час тренувань контролюючі особи ускладнюють обстановку з розвитку «аварії», передбаченої програмою — шляхом подачі додаткових ввідних. Таку пропозицію керівникові тренувань можуть надати і спостерігачі (частіше це представники обласних підрозділів ДСНС або Держгірпромнагляду).

Розбір загальностанційного тренування проводиться відразу після його закінчення, хоча Правила дозволяють робити це у термін не пізніше ніж 10 робочих днів. Для розбору за участю контролюючих органів та наглядців запрошуються керівники всіх служб, що мають відношення до тренування, та учасники найважливіших дільниць «аварії». Для решти учасників тренувань керівники підрозділів проводять розбір на робочих місцях.

Під час розбору оцінюється правильність прийняття рішень, ведення оперативних переговорів, здатність керувати діями підлеглих, визначення інших необхідних заходів, у тому числі з забезпечення безпеки працівників. Далеко не завжди тренування проходять без помилок і порушень. Якщо такі мають місце, з'ясовують причини, заслуховують представників контролюючих органів і спостерігачів, оцінюють індивідуальну та загальну роботу під час тренування. За результатами розбору складається протокол, де дається характеристика тренувань, враховуються

зауваження, проводиться аналіз дій оперативного персоналу, даються рекомендації щодо недопущення в подальшому виявлених недоліків, а також виставляється оцінка заходу. Особи, дії яких оцінені за шкалою «незадовільно» чи навіть «задовільно», проходять додатково індивідуальні протиаварійні тренування. Якщо і після цього вони не показали добрі знання, то їх відсторонюють від виконання посадових обов'язків і направляють на позачергове навчання та перевірку знань.

Із заходами та пропозиціями щодо забезпечення надійності роботи устаткування, безпеки праці та організації проведення тренувань, відображеними в протоколі проведення тренування, ознайомлюються всі керівники підприємства і його підрозділів. Вони є обов'язковими для виконання.

Противарійні тренування — не тільки ефективний захід, що сприяє підвищенню надійності енергопостачання, якості роботи Об'єднаної енергетичної системи України в цілому та окремих підрозділів зокрема. Це також ефективний профілактичний захід зі зменшення рівня травматизму, поліпшення стану безпеки на підприємстві. Завжди приємно, коли після розбору тренувань керівник говорить, що тренування пройшли на доброму організаційному рівні, план заходів відпрацьовано повністю, персонал з поставленим завданням справився — умовну аварію ліквідовано.

Фото автора та з Інтернету

ЕКІПАЖ
 ТЕХНОЛОГІЧНА ГРУПА

www.ekipage.com

ПОКАЖЧИКИ НАПРУГИ
 без вбудованого джерела живлення
 контактного типу
 світлозвукова індикація
 на всі класи напруги

ЗАЗЕМЛЕННЯ ПЕРЕНОСНІ
 надійні фазні затискачі
 зносостійкі провідники
 ізолюючі штанги легкі та міцні
 на всі класи напруги

можливе виготовлення заземлень
 за вимогами ЗАМОВНИКА

Тел./факс: (057) 778-0161; 752-0158; 293-3147
 e-mail: ekipage@kharkov.com

Чим закінчиться тиша?

Володимир Терещенко,
власкор

У нас есть традиция:
каждый год 31 декабря
мы с друзьями ходим в баню.

Женя Лукашин
(х/ф «Ирония судьбы,
или С легким паром!»)

Традиція на те вона
й традиція, що її потрібно
дотримуватися. Регулярно.
Раз на місяць, наприклад.
Або раз на рік.

Такою, можна сказати, традицією в Держгірпромнагляді України були перевірки технічного стану атракціонів напередодні літнього періоду. Десятки інспекторів Служби виходили на сотні об'єктів підвищеної небезпеки, якими користуються в основному наші діти, та перевіряли готовність атракціонів до активної експлуатації в період шкільних канікул. А якщо додати до цього ще кілька десятків технічних експертів, які, власне, і проводили експертизу такого устаткування, стає зрозумілим, наскільки серйозно держава ставилася до питання безпеки своїх найменших громадян.

Зі свого боку автор цих рядків традиційно щороку звертається до теми безпеки атракціонів. Після нещасного випадку у червні минулого року, що стався на каруселі біля київського торговельного центру «Даринок», я зазначав, що на цей час права наглядового органу щодо контролю за безпекою розваг наших з вами дітей суттєво скорочені. У 2014-му інспектори Держгірпромнагляду, навіть якщо виявляли серйозні несправності в роботі механізмів атракціонів, не мали права зупиняти їх роботу. Вони могли лише повідомити про це власника атракціону та після повернення на своє робоче місце готувати подання до суду. Щоб, коли серед кількох інших не менш важливих позовів дійде черга до «атракціонної справи», суд зобов'язав власників зупинити смертельно небезпечну машину.

Але, як показав час, це були ще квіточки. «Здобуток» сьогоднішнього дня є таким: рішенням Кабінету Міністрів України ЗАБОРОНЕНО всі види перевірок (за винятком питань сплати податків до державної скарбниці). Таким чином, уряду, що позиціонує себе як демократичний, який дбає про інтереси українського народу, абсолютно не цікаві здоров'я та життя маленьких громадян нашої країни. Я припускаю, що на великих підприємствах, де створені

служби охорони праці, за безпекою співробітників здійснюється внутрішній контроль.

І туди «государеве око» може поки не сягати. Але як можна не перевірити дитячі атракціони? У голові не укладається!

Усвідомлюючи всю серйозність цієї проблеми, ще наприкінці квітня теруправління Держгірпромнагляду в Київській області та м. Києві провело нараду, присвячену одному питанню — забезпеченню безпечної експлуатації атракціонної техніки у весняно-літній період у місцях відпочинку киян. До участі в нараді були запрошені власники атракціонів, фахівці з охорони праці районних держадміністрацій Києва та експертних організацій.

Звернення наглядового органу до підприємців було по-дитячому відвертим і навіть трохи наївним: «Давайте жити дружно!» Адже завдання в суб'єктів підприємництва та держави є спільним: не допустити нещасного випадку, особливо за участю дітей. І хоча контроль за безпечною експлуатацією атракціонів покладений на Держгірпромнагляд й інші центральні та місцеві органи виконавчої влади, у разі травмування людини на такій техніці кримінальну відповідальність несе саме її власник.

Підприємцям запропонували добровільно звернутися по допомогу до

інспекторів Держгірпромнагляду, для того щоб фахівці провели техогляд і діагностику розважальної техніки перед початком її експлуатації.

Довідково: такий добровільний аудит не передбачає будь-яких санкцій, інспектори просто вказують на найбільш проблемні місця при експлуатації складної техніки, допомагають оформити необхідну дозвілну документацію тощо. І все це роблять безоплатно.

Останню пропозицію підприємці схвалили, але далі цього справа не пішла. У результаті станом на 20.06.2015 жоден власник атракціонів не звертався до Служби по допомогу. Усі вони, вочевидь, вирішили, що неприємності можуть статися з ким завгодно та де завгодно, але тільки не в них.

Сьогодні ми маємо купу атракціонів, про технічний стан яких лишається тільки гадати. Чому купу? Тому що станом на 01.05.2015 (ця дата вважається неофіційним початком роботи розважальної техніки) теруправління не мало жодного уявлення про те, скільки в Києві атракціонів. Такої інформації не було і в районних держадміністраціях. Департамент туризму КМДА не надав журналу інформації про те, скільки видано дозволів на встановлення атракціонів тимчасового розміщення у столиці станом на 01.07.2015. І це викликає подив, адже тут йдеться про одну-єдину цифру, що не становить державної таємниці! Нагадаю, що торік лише в Києві перебувало в експлуатації 152 атракціони підвищеної небезпеки та ще 34 — на території області.

Тільки уявіть собі, яка кількість наших дітей щодня протягом тримісячних канікул наражається на небезпеку! Перший дзвіночок цього горіч вже був: полетів підшипник на каруселі, що розміщено на Софіївській площі у столиці. Благо, що висота та швидкість були невеликими, тому обійшлося без травм. І після цього знову тиша. Знову чекаємо, міцно стиснувши кулаки на удачу.

Автор сам пройшовся місцями відпочинку киян з дітьми, щоб на правах споживача з'ясувати ступінь безпеки атракціонів і рівень підготовки персоналу, який на них працює. Питання щодо цього спочатку викликали здивування, а потім й обурення: мовляв, чого ти тут вештаєшся, клієнтів розлякуєш, забирайся, поки цілий і здоровий. У деяких випадках не знаю, чим би й закінчилося, якби не редакційне посвідчення. Я був радий, що не взяв із собою онука — у цей день він би мене зненавидів. Адже як пояснити 7-річній дитині, що далеко не все те, що пропонують дорослі та яке виглядає гарним і привабливим, є безпечним?!

Переді мною статистика, яку ще донедавна вів Держгірпромнагляд: з 2005 до 2009 року в Україні на атракціонах одержали травми 23 особи, семеро з них — смертельні. Згодом у результаті системної роботи Служби та взаємодії з місцевими органами влади ці цифри помітно поліпилися — два роки потерпілих не було. Потім, коли були введені обмеження на проведення перевірок суб'єктів підприємництва, знову заговорили про травматизм. У травні 2012 р. протягом кількох днів — двоє загиблих дітей. Після чого уряд оперативно прийняв рішення перевірити ВСІ атракціони!

Лише за травень 2012 р. інспектори Держгірпромнагляду оглянули 1830 атракціонів підвищеної небезпеки по всій території України, із них 414 пересувних! Було виявлено 2194 порушення, 338 атракціонів було заборонено до експлуатації інспекторами, 44 одиниці за технічним станом підлягали демонтажу.

А що, за три останні роки атракціони стали безпечнішими і фізично та морально не застарівають?

Тривожна тиша...
На що чекаємо?

ПАМ'ЯТКА

ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ БЕЗПЕЧНОЇ ЕКСПЛУАТАЦІЇ АТРАКЦІОНІВ для районних державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування

(розроблена теруправлінням Держгірпромнагляду у Херсонській області)

1. Визначити у складі органу влади особу, відповідальну за організацію контролю за дотриманням нормативних актів з охорони праці щодо розміщення та експлуатації атракціонів на підпорядкованій території. Забезпечити цю особу Правилами будови і безпечної експлуатації атракціонної техніки (НПАОП 92.7-1.01-06).
2. Виділення земельних ділянок для розміщення атракціонної техніки здійснювати за наявності в суб'єкта господарювання дозволу органу Держгірпромнагляду на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію атракціонів.
3. Вимагати від суб'єктів господарювання з інших регіонів, які мають намір експлуатувати атракціони на території області, письмово повідомити про це теруправління Держгірпромнагляду з наданням копій необхідних дозволів.
4. Атракціонні комплекси, будівлі та приміщення, призначені для встановлення в них атракціонів і обладнання, що до них належить, а також пересувні містечка атракціонів розміщувати відповідно до проектів, розроблених організаціями, що мають відповідну ліцензію.
5. Вимагати від суб'єкта господарювання надати наказ про призначення працівників, відповідальних за безпечну експлуатацію атракціонів та за утримання їх у справному стані на місці дислокації атракціонів.
6. Допуск до експлуатації після монтажу нових атракціонів, а також реконструйованих і капітально відремонтованих здійснювати приймальною комісією, призначеною наказом суб'єкта господарювання, що їх експлуатує, до складу якої повинні входити такі представники:
 - суб'єкта господарювання, який експлуатує атракціон;
 - організації, що виконувала монтаж та налагодження атракціону;
 - теруправління Держгірпромнагляду;
 - Державної інспекції техногенної безпеки України.
До складу комісії можуть бути включені представники інших зацікавлених організацій.

Приймальній комісії надаються:

 - акт геологічних досліджень і дозвіл на виконання земляних робіт на місці монтажу (якщо це передбачено в експлуатаційній документації);
 - приймально-здавальний акт після монтажу;
 - протокол первинного технічного огляду з усіма додатками (за наявності);
 - експлуатаційна документація на атракціон.
За результатами приймання комісією складається акт про допуск атракціону до експлуатації встановленої форми та робиться відповідний запис у паспорті атракціону.
7. Перед введенням атракціонів, мобільних будівель та споруд в експлуатацію (вперше та після передислокування), а також після проведення ремонтних робіт електроустановки повинні проходити:
 - технічне опосвідчення;
 - необхідні профілактичні випробування електроустановок (опору заземлювальних пристроїв, опору металевого зв'язку, опору ізоляції та повного опору петлі «фаза-нуль»);
 - індивідуальні випробування обладнання;
 - функціональні випробування окремих систем (індивідуальні пуски) та комплексні випробування обладнання.
Власник атракціону зобов'язаний призначити електротехнічний персонал, який виконує роботи в електроустановках, та забезпечити його випробуваннями індивідуальними електрозахисними засобами згідно з нормами.
8. Підключення електроустановки споживача до електричної мережі здійснюється електропередавальною організацією (основним споживачем) на підставі:
 - акта-допуску на підключення (виданого інспекцією Держенергонагляду);
 - укладеного договору про постачання електричної енергії.
9. Для забезпечення дієвого нагляду за безпечною експлуатацією атракціонів, збереження життя та здоров'я працівників і громадян інформувати теруправління Держгірпромнагляду про надання дозволу на розміщення пересувних атракціонів на відповідній території із зазначенням найменування власника та його адреси, а також місцезнаходження атракціону.

ПРО ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНУ ЕКСПЕРТИЗУ

як інструмент зниження виробничого травматизму

Людмила Аладішева,
кандидат біологічних наук,
директор ТОВ «Науково-дослід-
ний інститут профілактичної
медицини», м. Харків

Для підвищення якості психофізіологічних досліджень необхідно впровадити атестацію лабораторій, які здійснюють психофізіологічну експертизу (ПФЕ), та розробити критерії ПФЕ для певних професійних груп.

АКТУАЛЬНІСТЬ ПИТАННЯ

Прискорення темпу життя в сучасному світі призводить до того, що людина зазнає постійно зростаючих навантажень, а представники багатьох галузей промисловості та сфер діяльності вимушені працювати в екстремальних умовах. Безперечно, це негативно впливає на фізичне і психічне здоров'я населення. За таких обставин надзвичайно зростає роль і відповідальність медичних працівників, які визначають ступінь придатності людини до виконання тих чи інших видів робіт.

Держава та суспільство, вирішуючи завдання щодо запобігання аваріям і нещасним випадкам на виробництві, разом із технологічними й управлінськими аспектами, повинні враховувати людський фактор, оскільки, як показує статистика виробничого травматизму, більшість аварійних і надзвичайних ситуацій виникає з вини людини. Навіть за наявності найдосконаліших систем контролю основною гарантією безпеки персоналу залишається знання ним необхідних у таких випадках дій і своєчасне та чітке їх виконання.

За результатами багаторічних досліджень, що проводилися ТОВ «Нау-

ково-дослідний інститут профілактичної медицини», серед працівників, які пройшли ПФЕ, від 10 до 12% є непридатними до виконання багатьох видів робіт підвищеної небезпеки. Психологічні аспекти безпеки праці є надзвичайно актуальними для сфери енергетики, підприємств залізничного та автомобільного транспорту, де ціна помилкових дій фахівця може бути надзвичайно високою. Тому відповідальні керівники, які, приймаючи на роботу нових співробітників, проводять їх ПФЕ, у подальшому окупають усі пов'язані з цим витрати, у тому числі й на проведення психофізіологічного тестування. Довідково: в авіації своєчасне відсіювання одного кандидата, який не відповідає вимогам, дає понад 150 тис. доларів економії.

За допомогою ПФЕ оцінюються професійно значущі психофізіологічні характеристики людини, увага, пам'ять, швидкість опрацювання зорової та слухової інформації, нервово-емоційна стійкість тощо. Після цього дається узагальнена оцінка психофізіологічного стану людини для встановлення відповідності його психофізіологічних професійно значущих якостей критеріям, необхідним для виконання конкретного виду робіт підвищеної небезпеки. За результатами психофізіологічних досліджень закладом охорони здоров'я видається висновок про професійну психофізіологічну придатність кандидата на виконання робіт підвищеної небезпеки.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ПОТРЕБУЄ ВДОСКОНАЛЮВАННЯ

Проведення професійного психофізіологічного добору та періодичного психофізіологічного огляду регламентовано Законом України «Про охорону праці» (ст. 5, 17), а також спільним наказом Міністерства охорони здоров'я та Держнаглядохоронпраці від 23.09.94 № 263/121 «Про затвердження Переліку робіт, де є необхідність у професійному доборі» (далі —

Напрями ПФЕ:

- професійний психофізіологічний добір (у разі прийняття співробітника на роботу);
- періодичний психофізіологічний огляд (у процесі трудової діяльності працівника);
- психофізіологічне супроводження професійної діяльності (передзмісний психофізіологічний контроль, спеціальні тренування із вдосконалення професійно важливих якостей, сеанси психокорекції та психотерапії тощо).

Наказ № 263/121) і Порядком проведення медичних оглядів працівників певних категорій, затвердженим наказом Міністерства охорони здоров'я від 21.05.2007 № 246 (далі — Порядок № 246).

Проте значна кількість фахівців звертає увагу на недосконалість нормативно-правової бази. Так, у Порядку № 246 (додаток 5) вказано лише 11 видів робіт підвищеної небезпеки, у той час як у НПА ОП 0.00-4.12-2005 «Перелік робіт з підвищеною небезпекою» міститься 137 найменувань.

Серйозною проблемою, з якою стикаються лікарі-психофізіологи, є відсутність затверджених Міністерством охорони здоров'я України критеріїв психофізіологічної придатності працівників певних категорій до виконання професійних обов'язків, з урахуванням специфіки діяльності, шкідливості та небезпечності чинників виробничого середовища.

На практиці під час складання висновку щодо професійної психофізіологічної придатності працівника, який проходить обстеження, лікар-психофізіолог керується нормою для здорової людини, тобто якщо показники психофізіологічного тестування відповідають цій нормі, то можна говорити про позитивний висновок ПФЕ.

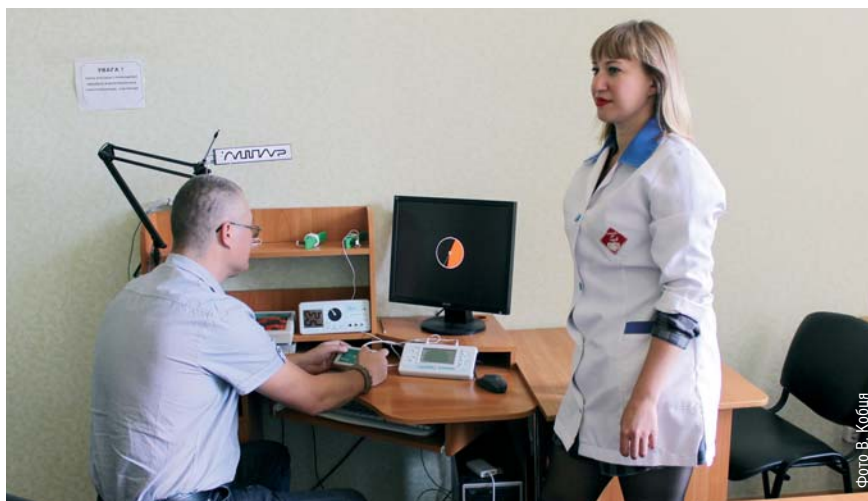

фото В. Кобія

Алгоритм проведення психофізіологічної експертизи складається з трьох етапів:

- I етап** – групове психофізіологічне обстеження з метою отримання формалізованих даних щодо психофізіологічного стану певної групи працівників. Етап завершується обробкою бланків тестів і формуванням пакета первинних матеріалів по кожній людині, яка проходить обстеження;
- II етап** – індивідуальне психофізіологічне обстеження і співбесіда з метою отримання уточненої й розгорнутої психофізіологічної та психологічної характеристики;
- III етап** – проводиться у разі виявлення ознак порушення адаптації або в інших випадках, що вимагають уточнення, із застосуванням додаткових методик та інструментальних обстежень. Це триваліший етап, що може проводитися в будь-який інший день.

Тривалий практичний досвід психофізіологічних обстежень працівників певних категорій дав можливість нашому інституту узагальнити результати багаторічних досліджень і розробити **тимчасові критерії психофізіологічної придатності для окремих категорій фахівців**. Йдеться про персонал об'єктів електроенергетики, осіб рядового та начальницького складу Державної служби України з надзвичайних ситуацій, водіїв автотранспортних засобів. Критерії затверджені медичною радою нашого інституту, і сьогодні їх використовують у своїй роботі фахівці лабораторії профдобору та психофізіологічної експертизи.

На жаль, для проведення повномасштабних наукових досліджень з метою обґрунтування критеріїв психофізіологічної придатності для таких категорій фахівців, як персонал атомних станцій, працівники нафтогазової, вугільної промисловості, з урахуванням специфіки праці в кожній галузі, не вистачає фінансового забезпечення.

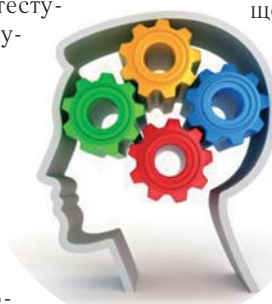
ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Психофізіологічна експертиза як складова профілактичного медичного огляду є чутливим інструментом, що

дає змогу оцінювати психофізіологічний і функціональний стан організму в цілому. Процедура психофізіологічного тестування передбачає визначення рівня психофізіологічних показників, перелік яких регламентовано Наказом № 263/121.

У лабораторії нашої установи психофізіологічні методики реалізуються за допомогою як апаратно-програмних комплексів, так і стандартних бланків. В умовах масового тестування це дає змогу збільшувати пропускну здатність обстежень.

Для психофізіологічного тестування в нашій лабораторії використовують апаратно-програмні комплекси «НС-Психотест» і «Психофізіолог». З допомогою цих засобів, окрім основного переліку психофізіологічних показників, регламентованих Наказом № 263/121, за наявності відповідних показань проводиться поглиблена оцінка психофізіологічного стану людини. Модулі психомоторних тестів дають змогу оцінювати функціональний стан центральної нервової системи за показниками сенсомоторних реакцій на колір, рух стрілок, звуковий подразник тощо.

Результати психофізіологічної експертизи заносяться до електронних баз даних та оформлюються протоколом психофізіологічного обстеження. Ця медична документація на руки не видається, а зберігається в закладі охорони здоров'я п'ять років.

За результатами психофізіологічних обстежень медичною комісією складається висновок (сертифікат) про професійну психофізіологічну придатність працівника, який пройшов обстеження, до виконання робіт підвищеної небезпеки та робіт, де є потреба в професійному доборі. У висновку ПФЕ обов'язково вказується група профпридатності, найменування професії згідно з Класифікатором професій та перелік усіх видів шкідливих і небезпечних чинників, що наявні на робочому місці обстеженого працівника.

На основі проведених досліджень наші фахівці дійшли простого, але важливого для експертів висновку: **визначальним в оцінці професійної психофізіологічної придатності людини є не тільки і не стільки набір показників психофізіологічного тестування, скільки комплексний підхід, що враховує стан здоров'я, рівень розвитку та здатність до тренування професійно значущих психофізіологічних якостей людини**.

Заклад охорони здоров'я, в якому функціонує медична комісія, що має право виносити висновок про професійну придатність обстеженої особи до виконання професійних обов'язків, повинен відповідати певним кваліфікаційним характеристикам і мати відповідну категорію акредитації. Безумовно, розглядаючи питання щодо професійного рівня закладу охорони здоров'я, необхідно звертати увагу на атестацію його лабораторії ПФЕ. В Україні існує нормативно-правова база, яка регламентує вимоги до вимірювальних лабораторій, що атестуються органами Держстандартметрології. Але, на превеликий жаль, **немає жодного документа, який би чітко прописував вимоги до лабораторій психофізіологічного забезпечення**. Фахівці нашого інституту розробили проект такого документа, що має назву «Положення про атестацію лабораторій психофізіологічної експертизи підприємств та організацій з метою надання їм права на проведення психофізіологічного огляду».

За результатами ПФЕ всіх осіб, які пройшли обстеження, умовно відносять до однієї з чотирьох груп профпридатності:

- I** – придатний без обмежень, медичних і психофізіологічних протипоказань немає;
- II** – придатний з обмеженнями, медичних і психофізіологічних протипоказань немає, при цьому даються рекомендації, що стосуються окремих знижених психофізіологічних показників;
- III** – умовно придатний, медичних протипоказань немає, але спостерігається зниження рівня психофізіологічного стану, адаптаційних можливостей організму;
- IV** – не придатний, мають місце медичні та/або психофізіологічні протипоказання.

Слід звернути увагу, що ця чотирьохрівнева система оцінки професійної психофізіологічної придатності, де особи з IV групою профпридатності не допускаються до виконання складних видів діяльності, досить умовна.

Доведено, що особи, які мають, наприклад, третю групу профпридатності, можуть наближуватися до II або IV групи, а особи з II групою – до I або III групи.

Зважаючи на те, що межі між групами носять умовний, не суворо регламентований характер, однозначно говорити про придатність або непридатність обстеженої особи до виконання конкретного виду робіт, без урахування інших її індивідуальних можливостей та рівня поточного функціонального стану, просто неможливо.

Колектив нашої установи впевнений, що впровадження суворих вимог до лабораторій психофізіологічного забезпечення сприятиме підвищенню якісного рівня психофізіологічних досліджень.

ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Один із напрямів ПФЕ (про який згадувалося вище) – це психофізіологічне супроводження професійної діяльності. Йдеться про проведення періодичних систематичних психофізіологічних обстежень, а саме:

- передзмісний психофізіологічний контроль та оцінювання поточного функціонального стану працівника;
- функціональну реабілітацію, проведення психокорекційних і психопрофілактичних заходів;
- тренування та удосконалювання професійно важливих психофізіологічних якостей.

Також психофізіологічне супроводження професійної діяльності передбачає роботу з персоналом, зокрема проведення соціально-психологічних досліджень, психологічного консультування.

Зрозуміло, що питаннями психофізіологічного супроводження професійної діяльності, як правило, повинні займатися штатні фахівці лабораторій психофізіологічного забезпечення у структурі підприємств й організацій, наприклад тієї ж енергетичної галузі. Але якщо таких фахівців немає, то підприємство повинно мати право

замовити послугу закладові охорони здоров'я, що має у своїй структурі лабораторію психофізіологічного забезпечення.

ПРОПОЗИЦІЇ

На підставі вищевикладеного хочу внести пропозиції для обговорення та вжиття відповідних заходів. Вважаю за необхідне активізувати роботу за наступними напрямками:

- 1** Проведення фізіолого-гігієнічних, медико-психофізіологічних досліджень з метою розроблення нормативних документів, що регламентують порядок проведення профілактичних медичних оглядів і психофізіологічної експертизи персоналу об'єктів електроенергетики, ядерної енергетики, нафтогазової та вугільної промисловості.
- 2** Розроблення Методичних настанов щодо передзмісного психофізіологічного контролю оперативно-го персоналу підприємств електроенергетики.
- 3** Розроблення проекту «Положення про атестацію лабораторій психофізіологічної експертизи підприємств та організацій з метою надання їм права на проведення психофізіологічного огляду» з урахуванням пропозицій, підготовлених фахівцями ТОВ «Науково-дослідний інститут профілактичної медицини» (м. Харків).

osnova@i.kiev.ua www.osnova-ua.com

ВИДАВНИЦТВО «ОСНОВА» РЕАЛІЗУЄ

ОСНОВА
ВИДАВНИЦТВО

ФЕДОРЕНКО М. Д., КРАВЧУН О. П.

ТРУДОВИЙ ТА ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ ДОГОВІР: ВСІ ЗА ТА ПРОТИ

Практичний посібник

Метою посібника є надання методологічної допомоги з питань, пов'язаних з укладання договорів між:

- підприємством та іншим підприємством;
- підприємством та тимчасовим трудовим колективом;
- підприємством та фізичною особою (за формою трудового та цивільно-правового договору).

КОДЕКС ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

(зі змінами та доповненнями)

Кодекс регулює відносини, пов'язані із захистом населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій, реагуванням на них, функціонуванням єдиної державної системи цивільного захисту, та визначає повноваження органів державної влади, органів місцевого самоврядування, права та обов'язки громадян України, іноземців та осіб без громадянства, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності.

НОРМИ ВИЗНАЧЕННЯ КАТЕГОРІЙ ПРИМІЩЕНЬ БУДИНКІВ ТА ЗОВНІШНІХ УСТАНОВОК ЗА ВИБУХОПОЖЕЖНОЮ ТА ПОЖЕЖНОЮ НЕБЕЗПЕКОЮ

НАПБ Б.03.002-2007

Норми встановлюють порядок визначення категорій приміщень і будинків виробничого, складського призначення, а також зовнішніх установок за вибухопожежною і пожежною небезпечністю залежно від кількості і властивостей речовин і матеріалів, що в них знаходяться, з урахуванням особливостей технологічних процесів виробництва та об'ємно-планувальних рішень, наявності технічних засобів, що запобігають аварійним ситуаціям.

ВОЙНАЛОВИЧ О. В. ПРАЦЕОХОРОННІ ЗАСАДИ У СХЕМАХ, ТАБЛИЦЯХ І ГРАФІКАХ

У посібнику представлено основні засади нормативно-правових актів з охорони праці та інших працезахоронних документів у вигляді схем, графіків, рисунків і таблиць. Від інших видань з питань охорони праці відрізняється тим, що у стислому вигляді подано ілюстрації до основних тем, з яких проводять навчання з охорони праці.

Адреса видавництва: 01032, Київ-32, вул. Жилиняська, 87/30.

Тел.: (044) 584-38-97, тел./факс: 584-38-95, 584-38-96

Пропонуємо комплекс послуг, які охоплюють майже всі сфери діяльності підприємства, пов'язані з роботами підвищеної небезпеки

- Навчання посадових осіб, фахівців, членів комісій та робітників з питань охорони праці
- Атестація зварників (усі способи зварювання)
- Професійно-технічне навчання: ліфтер, водій навантажувача, оператор АЗС, електрогазозварник, стропальник
- Огляд (крім первинного та позачергового), випробування, експертне обстеження машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки та їх елементів
- Послуги вимірювальної електротехнічної лабораторії
- Підготовка необхідної документації для отримання дозволів Держгірпромнагляду та свідоцтв ДП «Укрметртестстандарт»
- Розробка та атестація зварювальних технологій
- Допомога у працевлаштуванні наших випускників

02089, м. Київ, вул. Радистів, 64 (їхати 10 хвилин від метро «Лісова», автобус №11, зупинка «Радіоцентр»)
www.liftzvar.com.ua

e-mail: info@liftzvar.com.ua
тел.: (044) 496 95 89
(097) 329 47 98
(068) 373 37 88
бухгалтерія, тел.: (044) 496-95-91, (066) 323 44 95

КАРТКА ПЕРЕДПЛАТНИКА

ЕЛЕКТРОННОЇ ВЕРСІЇ

☐ українська
☐ російська
місяць
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Передплатна ціна:
один місяць – 51 грн 00 коп.

ДРУКОВАНОЇ ВЕРСІЇ

☐ на півріччя
☐ на рік
☐ кількість примірників на місяць
☐ українська
☐ російська

Передплатна ціна:
один місяць – 97 грн 50 коп.*

* Із поштовими витратами – 106 грн 40 коп.

Заповніть та надішліть факсом (044)559-19-51
або електронною поштою peredplata.op@gmail.com

Повна назва організації	
Телефон/факс	
Індивідуальний податковий номер	
Свідоцтво платника ПДВ №	
ЄДРПОУ	
Юридична адреса	
Поштова адреса	
Електронна адреса	

РИЗИКИ ЗАПОЗИЧЕНОЇ ПРАЦІ

Анна Лисохмара,
завідувач відділу з соціально-економічних
питань Миколаївської обласної ради профспілок

Незважаючи на популярність нестандартних форм запозиченої праці у вітчизняному бізнес-середовищі досвід їх застосування свідчить про суттєві ризики – як для працівників, так і для всіх сторін соціального діалогу, а також суспільства загалом.

Мал. Ю. Судака

Підвищення мобільності основних чинників виробництва, глобалізація економіки, загострення конкуренції серед роботодавців і найманих працівників стали стимулами для застосування нестандартних форм зайнятості. Поділ на стандартну і нестандартну (або типову і нетипову) зайнятість можна спостерігати все частіше, хоча він, звісно, умовний. Згідно з МОП **стандартна зайнятість** – це повна зайнятість на умовах безстрокового трудового договору з одним роботодавцем, яка передбачає захист від необґрунтованого звільнення. На противагу стандартним трудовим відносинам **нестандартна зайнятість передбачає будь-які форми залучення найманої праці з відхиленнями від традиційного трудового договору** (в різних комбінаціях).

Одним із варіантів нестандартних трудових відносин є так звана **запозичена праця – форма зайнятості, за якої суб'єкт господарювання винаймає у свій штат працівників (тимчасово або на постійній основі) для подальшого виконання ними робіт в іншого роботодавця**. Таким чином функція роботодавця, так би мовити, розщеплюється між роботодавцем де-факто (або кінцевим роботодавцем) і роботодавцем де-юре (або посередником). Це так звані розщеплені (або тристоронні) трудові відносини. Працівник стає об'єктом цивільно-правової угоди, а його реальні трудові відносини з кінцевим роботодавцем не скріплені жодним договором.

Основні форми запозиченої праці – це аутсорсинг, аутстафінг, темпінг і лізинг персоналу. **Аутсорсинг** – передавання певних функцій (як правило, непрофільних для підприємства-замовника) зовнішнім виконавцям-аутсорсерам, які спеціалізуються у даній сфері. **Аутстафінг** – підприємство на час виконання певної роботи залучає позаштатних працівників, які мають відповідні знання, професійні навички і досвід. **Темпінг** – підприємство набирає персонал через посередника на короткий період (від одного дня до трьох місяців) – для проведення вузькоспеціалізованих робіт. **Лізинг** – управлінська технологія, яка дає змогу забезпечити бізнес-процес підприємства-замовника необхідною робочою силою, використовуючи послуги лізингодавця.

В Україні питання застосування запозиченої праці широко обговорюються не так давно – з 2010 року. Фа-

хівці відзначають, що до цих пір існує дефіцит знань про ступінь поширеності розщеплених трудових відносин, немає вичерпної інформації про їх особливості. Водночас практика показує, що найбільш уживаними формами запозиченої праці в Україні є аутсорсинг та аутстафінг. У першу чергу їх застосовують власники великих компаній, які орієнтовані на зовнішній ринок або зацікавлені у залученні іноземних інвесторів. На Миколаївщині однією із перших з аутсорсингом довелося мати справу профспілковій організації ТОВ «Миколаївський глиноземний завод». А дещо пізніше – ПрАТ «Лакталіс-Миколаїв», ПАТ «Укртелеком» та іншим підприємствам. Останнім часом застосувати аутсорсинг виявили бажання відразу на кількох підприємствах суднобудування. Однією із форм запозиченої праці є також виділення служб збуту продукції в окремі підприємства – торгові дома. Так роблять на багатьох підприємствах різних галузей.

У цілому аналіз практики застосування форм запозиченої праці в Україні показує, що мають місце такі специфічні риси:

- прикриття поняттям «аутсорсинг» реорганізації підприємства, а також змін в організації виробництва і праці, масового скорочення чисельності або штату працівників (так зване виведення в аутсорсинг);
- підміна поняття «аутстафінг» виведенням працівника за штат кінцевого роботодавця і оформлення його в штат роботодавця-посередника (і це при тому, що робоче місце та обов'язки працівника залишаються без змін);
- мінливість форм і характеру використання запозиченої праці, а часто-густо – складність однозначної ідентифікації форми таких трудових відносин як аутсорсинг або аутстафінг;
- невикористання терміну «лізинг» у законодавстві, а отже, відсутність лізингових компаній, що пропонують у лізинг спеціалістів із числа штатних працівників.

Наслідками застосування нестандартних форм зайнятості для працівників, яких виводять поза штат підприємства, є погіршення умов зайнятості, а саме:

- ✓ побудова трудових відносин на умовах строкових договорів (як трудових, так і цивільно-правових);

- ✓ можливість у подальшому звільнення працівника за ініціативою роботодавця без попереднього повідомлення;
- ✓ нерегулярний, переривчастий графік роботи, який може змінюватися за бажанням роботодавця.

Практика показує також погіршення умов оплати праці для переважної більшості працівників, виведених зі штату підприємства. Передусім це стосується оплати премій, різних доплат, виплат за підсумками роботи за рік тощо, регламентованих для штатних працівників підприємств колективним договором та іншими внутрішніми документами підприємства. Як правило, вони не передбачені для сторонніх спеціалістів, тож усе залежить тільки від роботодавця. З тієї ж причини сторонні спеціалісти втрачають соціальний пакет, у них часто виникають проблеми із забезпеченням охорони праці. «Не свої» випадають із поля зору служб охорони праці роботодавця де-факто, а роботодавець де-юре не має відношення до робочих місць своїх працівників. Як наслідок, такі працівники можуть не отримувати доплати за шкідливість і додаткові відпустки. Також працюючих можуть не забезпечувати належними засобами індивідуального захисту в необхідній кількості. З ними не проводяться інструктажі з охорони праці, а нерідко вони навіть не мають доступу до медпункту підприємства.

Крім того, сторонні спеціалісти зіштовхуються з усілякого роду складнощами. Такими, приміром, як реалізація своїх колективних прав (на вступ до профспілки, ведення колективних переговорів та укладання колективного договору), застосування основних способів захисту трудових прав, які є доступними при традиційних трудових відносинах. Наприклад, повністю втрачається ефективність самозахисту трудових прав, а також захисту прав таких спеціалістів профспілками; значно ускладнюється захист через звернення до контролюючих органів або суду.

І це при тому, що застосування запозиченої праці у короткостроковій перспективі спроможне швидко поліпшити показники економічної діяльності підприємств і підвищити їх конкурентоспроможність! Віддалена перспектива переходу на нестандартні трудові відносини несе в собі значно більші, ніж тактичний вииграш, загрози і втрати для роботодавців, що пов'язані передусім із використанням праці непрофесіоналів і плінністю робочої сили (низька продуктивність праці; втрата управління виробничими процесами, розрив технологічних ланцюжків, зниження якості продукції/послуг); наявністю ризиків збереження майна, безпекою і витоком інформації конфіденційного характеру внаслідок нерегульованого доступу до документів і матеріальних цінностей підприємства; зниженням безпеки виробництва, збільшенням часу вирішення проблем в аварійних ситуаціях тощо.

Негативним є і вплив від застосування нестандартних форм зайнятості на наповнюваність державного і місцевих бюджетів, фондів обов'язкового соціального страхування. Внаслідок зростання різниці в доходах працівників однакової кваліфікації імовірно є ескалація соціальної напруги і конфліктні настрої в суспільстві, що врешті-решт може призвести до формування небезпечних умов життєдіяльності, уповільнення соціально-економічного розвитку тощо.

Практика показує, що найбільш уживаними формами запозиченої праці в Україні є **аутсорсинг** та **аутстафінг**

Застосування нетрадиційних трудових відносин на вітчизняному ринку праці супроводжується ослабленням захисту працівників та інтенсифікацією праці — має місце так звана прекарізація трудових відносин. Однією з основних причин цього є законодавча неурегульованість використання запозиченої праці в Україні. Так, прийняті у 1997 р. для захисту прав зайнятих у нетрадиційних трудових відносинах працівників Конвенція МОП № 181 про приватні агентства зайнятості та Рекомендація № 188 до неї Україною не ратифіковані.

Основні норми щодо регулювання діяльності роботодавців, які винаймають працівників для виконання робіт у інших роботодавців, викладено в Законі України «Про зайнятість населення», що набув чинності з 01.01.2013. Зокрема, ст. 39 цього Закону встановлює обов'язковість отримання роботодавцями ліцензії або дозволу для здійснення такої діяльності — як за кордоном, так і в Україні. В іншому випадку передбачено стягнення штрафу у двадцятикратному розмірі мінімальної зарплати (ст. 53 Закону).

Водночас порядок отримання дозволу, який визначено постановою Кабміну від 20.05.2013 № 359, досі не набув чинності через відсутність такого виду дозволів у законодавчій базі.

Загалом ст. 39 Закону «Про зайнятість населення», прописана за наполяганням і з урахуванням пропозицій профспілок, містить низку норм, що мають забезпечити працівників від зловживань у нетрадиційних трудових відносинах. Так, залучення роботодавцем сторонніх спеціалістів допускається, якщо це передбачено колективним договором, а також за згоди первинної профспілкової організації. Також встановлюються певні гарантії для залучених спеціалістів, у тому числі зарплата не нижче мінімальної і не нижче рівня зарплати основних працівників за виконання тієї самої роботи; поширення умов колективного договору і правил внутрішнього трудового розпорядку стосовно часу роботи та відпочинку; нарахування єдиного внеску виходячи з класу професійного ризику кінцевого роботодавця, а не посередника; заборона залучати сторонніх спеціалістів до виконання робіт з небезпечними, шкідливими і важкими умовами праці при наявності протягом року скорочень чисельності (штату) чи недотриманні нормативної чисельності працівників основних професій.

Реалізація цієї статті ускладнюється через неточність і відсутність офіційного тлумачення окремих її положень. На сьогодні чинне трудове законодавство України не здатне регулювати використання запозиченої праці, тому що не передбачає дієздатні захисні механізми для сторонніх працівників і не припускає тристороннього оформлення трудових договорів.

Практичний досвід використання запозиченої праці підприємствами, а також обговорення цього питання сторонами соціального діалогу свідчать про загальну готовність до недопущення масового поширення запозиченої праці та пріоритетність постійної, безстрокової і прямої зайнятості.

Водночас працівники, які нині перебувають у нетрадиційних трудових відносинах, мають бути максимально захищені. Вирішенню цього питання сприятиме використання повною мірою можливостей колективно-договірного регулювання. Зокрема, шляхом установлення граничного рівня сторонніх спеціалістів і зобов'язань роботодавців не залучати таких працівників до виконання робіт, що мають постійний характер, чи робіт, що можуть бути виконані штатними працівниками підприємства.

Обережно: геопатогенні зони!

Олександр Малишев,
канд. техн. наук

Наталія Костира,
канд. техн. наук

Про геопатогенні зони (далі – ГПЗ), що притягують аварії та ДТП, знають усі водії та даїшники. Згубні зони зустрічаються скрізь – в оселях, виробничих цехах, офісах тощо. У багатьох країнах ці фатальні зони виявляють перш, аніж почати будівництво, оскільки вони впливають на конструкції будівель та інженерних споруд.

У ДБН ВИЗНАЧИЛИ ТЕРМІН І ПОНЯТТЯ «ГЕОПАТОГЕННА ЗОНА»

Найчастіше в геопатогенні потрапляють ті зони, де розташовані старі цвинтарі, звалища сміття, розломи земної кори, підземні річки тощо. Геопатогенні зони здавна відомі як згубні місця. Китайці називали ці фатальні місця «зуби дракона». Вони вірили, що нечистим місцем володіють глибинні демони. Древні слов'яни ніколи не починали будівництва без лозоходця, який перевіряв місцевість на наявність аномалій. Вимірювальним інструментом йому слугувала лоза.

Від початку XVIII ст. указом Петра I будівництво в ГПЗ категорично заборонялося. Такі зони враховували, до речі, і при плануванні Санкт-Петербурга, Москви. Сьогодні будівельні норми Росії (СНиП 31-01-96 «Градостроительство. Планирование. Население», СНиП 11-02-96 «Инженерные изыскания для строительства. Общие положения», СНиП 11-03-96 «Инженерные изыскания для строительства. Основные технические требования») передбачають обов'яз-

кову перевірку будівельного майданчика на геопатогенність.

Вперше термін і поняття «геопатогенна зона» було визначено у розділі 3 «Терміни та визначення понять» в ДБН А.2.1-1-2014 «Інженерні вишукування для будівництва» (Друга редакція). Так, згідно з п. 3.5 геопатогенна зона – це «Зона прояву аномальних впливів на людей, тварин і рослини, обумовлених особливостями геологічного середовища». Треба сказати, що дане визначення є неповним.

Енергетичні аномалії розподіляються на:

- викликані тектонічними процесами земної кори, геологічними розломами, родовищами руд, підземними водами тощо;
- викликані промисловою діяльністю та значним використанням електромагнітної енергії (підземні ходи, метро, шахти, бурові свердловини, трубопроводи, кабельні сітки, відвали, поховання тощо);
- різні польові (на основі фізичних полів) утворення у вигляді сіток і плям.

Як би там не було, поки що забудовників цікавлять переважно інженерно-геологічні характеристики ділянок під забудову. І враховувати вплив геопатогенних факторів на ці ділянки законодавство нікого не зобов'язує. Тому до спеціалістів із ГПЗ будівельники звертаються з власної ініціативи. Наприклад, перед початком проектних робіт один із архітекторів попросив спеціалістів з ГПЗ дослідити територію Протасового Яру, де планувалося спорудити котеджне містечко.

Слово «геопатія» походить від грецьких слів «гео» (земля) і «патос»

(хвороби, страждання). Сутність цього явища полягає в енергоінформаційному впливі аномальних зон літосфери на біологічні об'єкти, пов'язані з фізико-хімічними процесами в земній корі. ГПЗ – це аномально активні ділянки земної кори, що генерують енергоінформаційні поля, які руйнівні (патогенно) впливають на біологічні об'єкти (людей, тварин, рослини), а також на будівлі та інженерні споруди. При цьому прискорюються корозія металів, старіння бетону, утворення тріщин у конструкціях. ГПЗ характеризуються енергетичними польовими впливами на конструкції будівель і споруд, на людей, які їх будують і в них проживають.

Візуальні явища, що свідчать про наявність ГПЗ:

- ділянки з покритвленими, деформованими деревами;
- впадини мікрорельєфу, постійні калюжі на нехарактерних для них ділянках;
- кругові, еліпсоїдні, спіральні, зіркоподібні форми рослинності;
- посилене руйнування мурування, зволоження стін, тріщини в конструкціях;
- поява гнилизни, іржі, деформацій, наявність моху, рослинності на конструкціях;
- осідання входів, цоколів, просідання частин будівлі (або будівлі загалом).

ВУЗЛОВІ ТОЧКИ РУЙНУЮТЬ І БУДІВЛІ, І ЗДОРОВ'Я

На будівлі та інженерні споруди впливають також енергетичні вузлові точки сіток, відкритих вченими-геофізиками (сітки Хартмана, Каррі, Віттмана (Німеччина) та Паньковського (Україна)). Вони утворюють каркасно-енергетичні структури, розташовані по всій

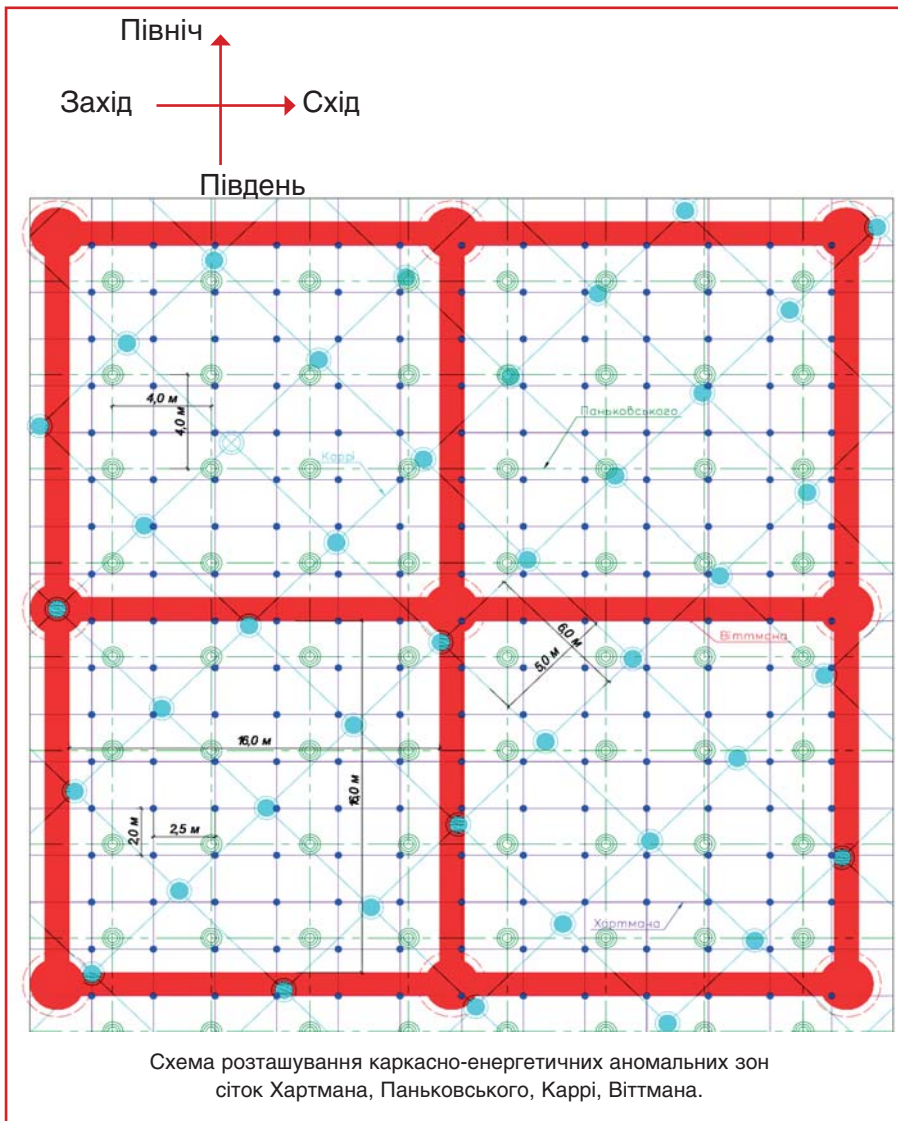
поверхні земної кулі. Кожну сітку можна порівняти з тонкою енергетичною мережею, накинutoю на земну кулю. Вона схожа на умовні лінії меридіанів та паралелей на глобусі Землі, де точки перетину — енергетичні вузлові точки.

Структура кожної сітки об'ємна і являє собою невидимі енергетичні кристалічні решітки. Сітка Хартмана включає ряд паралельних ліній (стрічок) шириною до 20–40 см, розташованих з півночі на південь приблизно через 2,0 м одна від одної, а з заходу на схід — через 2,5 м. У місцях перетину ліній Хартмана утворюються енергетичні вузли діаметром до 50 см, в яких відбувається обертово-вихороподібний рух енергетичних потоків. Ці вузли являють собою осередки небезпеки, особливо якщо вони пов'язані з іншими джерелами шкідливих випромінювань. Якщо потік обертається за годинниковою стрілкою — це плюсова вузлова точка, якщо проти — мінусова, яка діє на енергетичну структуру конструкції та людину. **Якщо людина протягом 3–5 років щодня перебуває на плюсовій вузловій точці, це, на думку дослідників, спричиняє інфаркти, онкологічні та психічні захворювання. Мінусові вузлові точки переважно спричиняють туберкульоз, мастит, ревматизм. Вузлові гепатогенні впливи на конструкції будівель викликають підвищені деформації, тріщини, відшарування захисних шарів, корозію, зволоження поверхонь тощо.**

Сітка Каррі — це діагональна енергетична сітка під кутом 450 градусів з розміром вічка 5 x 6 м; діаметр вузлів — до 50 см. Дуже небезпечною є вузлова точка, де перетинаються дві лінії сітки Хартмана і одна лінія сітки Каррі. Такі точки на Сході називають «зуби дракона». Вони негативно впливають на людей, тварин, рослини та будівельні конструкції, які перебувають у вузлі.

Сітка Віттмана включає ряд паралельних силових стрічок шириною від 1 до 3 м, які йдуть із півночі на південь та із заходу на схід через 16 м. Крім зазначених, на земну кулю мають вплив інші сітки, яких нараховують більше десяти. Для визначення гепатогенних зон і вузових точок застосовують радіохвильову інтроскопію ґрунтових масивів.

Сітка Паньковського включає ряд взаємно перпендикулярних ліній шириною 30–40 см із розміром вічка 4 x 4 м. У вузових точках діаметром до

50 см утворюються мінусові енергетично аномальні зони із силовим впливом у два рази більше, ніж в енергетичних вузових точках сітки Хартмана (див. рисунок).

Якісно провести інженерні вишукування для будівництва допомагають сучасні технології неруйнівного контролю. Один з найбільш поширених методів — радіохвильова інтроскопія. Він ґрунтується на реєстрації змін параметрів електромагнітних коливань надвисокочастотного (НВЧ) випромінювання, що взаємодіє з об'єктом дослідження. Діапазон довжини хвиль, які використовуються в радіохвильовому контролі, обмежений 1–100 мм.

Використання спеціалістами з неруйнівного контролю можливостей електромагнітного дослідження дає змогу:

- побудувати вертикальні геофізичні розрізи глибиною до 30 м;
- надати неруйнівний оперативний контроль стану ґрунтових масивів

під об'єктами і на виділених під забудову територіях;

- провести пошук і картування геологічних неоднорідностей (карст, пустот, послаблених і обводнених зон, тектонічних порушень), вивчити зсуви, які є причиною зниження стійкості будівель та інженерних споруд і несуть загрозу населенню;
- визначити місцезнаходження підземних інженерних споруд і комунікацій (штольні, трубопроводів систем водопостачання та водовідведення, теплоtras);
- знайти і провести картування джерел і русел підземних річок, визначити місця водозабірних свердловин;
- дослідити території, забруднені відходами хімічного виробництва, в тому числі нафтою і нафтопродуктами, шляхи їх підземної міграції; виявити археологічні об'єкти (печери, захоронення, старі фундаменти).

Основний захист будівель та інженерних споруд полягає в тому, щоб не будувати об'єкти у гепатогенних зонах.

ВАЖЛИВО ЗНАТИ

ГПЗ КИЄВА, ДЕ НАЙЧАСТІШЕ СТАЮТЬСЯ ДТП:

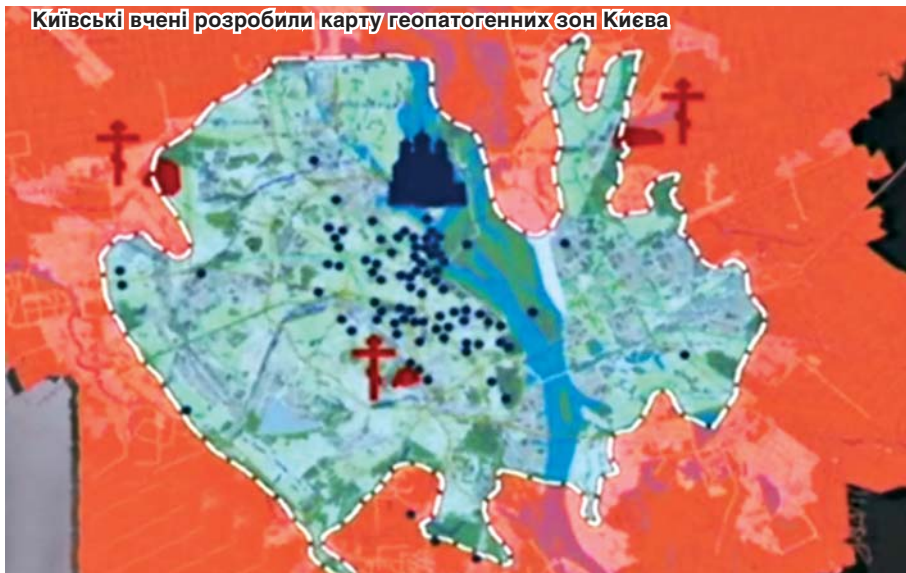
- ✎ Московський міст;
- ✎ Жулянський шляхопровід на Кільцевій дорозі;
- ✎ просп. Перемоги (біля будинку № 142);
- ✎ перехрестя Лісового просп. з вул. Братиславська;
- ✎ Повітрофлотський просп., в районі будинку № 78;
- ✎ просп. Возз'єднання (біля будинку № 7);
- ✎ перехрестя просп. Науки і Столичного шосе;
- ✎ просп. Правди (в районі будинку № 64);
- ✎ перехрестя вул. Привокзальної та Харківського шосе;
- ✎ перехрестя вул. Пушкінської та бульвару Тараса Шевченка;
- ✎ перехрестя просп. Ватутіна і вул. Оноре де Бальзака;
- ✎ ділянка Броварського просп. в районі станції м «Гідро-парк»;
- ✎ перехрестя Московського просп. і вул. Лайоша Гавро;
- ✎ перехрестя вул. Олени Теліги і Академіка Щусева;
- ✎ перехрестя вул. Симона Петлюри і бульвару Шевченка.

генних зонах. Якщо ж не можна цього уникнути, то необхідно ретельно та якісно здійснювати контроль за конструкціями на стадії будівництва й експлуатації службою спостереження підприємства.

Для захисту людей та їхнього енергоінформаційного каркасу (біополіа, аури) треба використовувати прилади захисту. У світовій практиці на сьогодні налічується до 400 патентів із захисту біологічних об'єктів (людей, тварин, рослин).

Підготував О. Фандєєв

Київські вчені розробили карту геопатогенних зон Києва

НАЙКРАЩІ ЕКСПЕРТИ З ГПЗ – ДОМАШНІ УЛЮБЛЕНЦІ

Біолокацію, або лозоходство, людство застосовує вже понад чотири тисячі років. А на думку голландського професора Тромпа, лозоходством люди займалися більше семи тисяч років тому. Лозу виготовляли у формі літери V (з кутом приблизно 50 градусів) або використовували прут, який тримали за тонкий кінець. Зараз спеціалісти з біолокації частіше використовують маятники та рамку. Найпростіші рамки мають форму літери Г. Виготовляють їх із дроту (мідного, сталюого, залізного, латунного, титанового тощо), згинаючи його під кутом 90 градусів. Пропорції короткої та довгої частин рамки становлять 1:2,5, оптимально – 12–15 см і 26–60 см. При цьому довжина руків'я (короткої частини) має дорівнювати висоті кулака оператора, а друга частина рамки повинна бути в 2–3 рази довшою. Щоб удосконалити конструкцію, коротку частину рамки можна помістити у корпус авторучки, поклавши на дно трубки металеву кульку.

Біолокація – це здатність рамки чи маятника рухатися під впливом зовнішніх факторів. Скажімо, якщо з маятником повільно пройти кімнатою, усередині енергетичної сітки він буде спокійний, на лініях сітки – розгойдуватися з одного боку в інший, на «плюсі» – обертатися за годинниковою стрілкою, а на «мінусі» – проти. Володіють методом біолокації

лише обдаровані від природи, особливо чутливі люди, яких серед нас близько 10%. За допомогою техніки біолокації вони здатні визначати місцезнаходження підземних вод, родовищ корисних копалин, карстових печер, інших предметів, а також наявність аномальних і геопатогенних зон Землі. Існують й інші випробувані народні методи пошуку геомагнітних зон. Наприклад, перед тим як оселитися, в помешкання впускають собаку або кішку та спостерігають, які місця вона обирає для відпочинку. Собаки уникають ГПЗ, кішки надають їм перевагу. Таким чином домашні улюбленці підказують господарям, в якому місці краще розмістити ліжко. «Пораду» можна отримати також від таких рослин як азалія, бегонія, кактус, що добре почуваються в безпечних місцях, а герань, аспарагус, аралія полюбують ГПЗ. Ослабити або нейтралізувати вплив ГПЗ можуть мінерали, бавовняні та шерстяні тканини, войлок, папір, картон, алюмінієва фольга, кварцовий пісок, цегляна крихта.

Деякі вчені вважають, що суттєвих доказів існування енергетичних сіток, енергоінформаційних полів, аномальних і геопатогенних зон поки не представлено. Інші проводять дослідження, що підтверджують їх існування. Так, київський геофізик Ігор Чудо існування силових ліній, вузлових перетинів і структур геопатогенних зон виявив за допомогою спеціального приладу паралельно з методом біолокації. Столичні дослідники за участю київського Інституту медицини праці відслідковували рівень електромагнітних випромінювань у вузлових точках геопатогенних зон. З'ясувалося, що ГПЗ усіх сіток мають напругу електричного поля від 6–30 В/м і щільність магнітного потоку 3–16 нТл. На основі цих та інших досліджень було складено карту ГПЗ Києва.

ОРИОН СИГНАЛИЗАТОРИ-АНАЛИЗАТОРИ ГАЗІВ "ДОЗОР-С"

СТАЦІОНАРНІ ДОЗОР-С(IP65)

- до 5 каналів

ДОЗОР-С-Ц

- до 62 каналів

- горючих газів і парів горючих рідин;
- діоксиду азоту NO_2 ;
- оксиду азоту NO ;

ПЕРЕНОСНІ ДОЗОР-С-П

- однокомпонентний

ДОЗОР-С-М

- до 5 газів

ДОЗОР-С-Пп

- течешукач

ВИМІРЮВАННЯ ДИМОВИХ ГАЗІВ

ДОЗОР-С-М-Д

- переносні
- до 5 газів

КОНТРОЛЬ:

- діоксиду вуглецю CO_2 ;
- оксиду вуглецю CO ;
- діоксиду сірки SO_2 ;
- сірководню H_2S ;

КОМПЛЕКС ТЕЛЕМЕТРІЇ ДОЗОР-С-Г

- кількість контрольованих параметрів - до 18
- кількість контрольованих об'єктів - до 200

ДОЗОР-С-Д

- стаціонарні
- до 5 газів

- хлору Cl_2 ;
- кисню O_2 ;
- аміаку NH_3 ;
- тиску.

СЕРТИФІКОВАНІ В УКРАЇНІ, РОСІЇ, БІЛОРУСІ.

НВП "Оріон", Україна, 61070, м. Харків, вул. Рудика, 4, тел.: (057) 719-40-53, 719-40-55

e-mail: info@orion.com.ua <http://www.orion.com.ua>

Лише в ДП «Редакція журналу «Охорона праці» Ви зможете придбати єдине повне великоформатне видання Правил улаштування електроустановок з останніми змінами станом на 2015 рік. Вимоги цих Правил розповсюджуються на всі підприємства, організації незалежно від форм власності на засоби виробництва.

УВАГА!
ТИРАЖ
ОБМЕЖЕНИЙ!!!

240
грн

Адреса редакції:
вул. Попудренка, 10/1
тел/факс: (044) 559-19-51
e-mail: dnopop@gmail.com

Учбовий центр

НОВАТОР

Організовує навчання в м. Києві та регіонах України за бажанням замовника без відриву від виробництва

Ліцензія № 285936 від 23.01.2014,
Ліцензія №041277 від 26.06.2012,
Свідоцтво № 80.1-1.16-045.09 від 22.04.2009

03148, Україна, м. Київ, вул. Тимофія Строкача, 7, офіс 144
e-mail: novator_n@ukr.net www.ucnovator.kiev.ua

Навчання з питань охорони праці

Навчання з питань пожежної безпеки

Навчання з електробезпеки (II, III, IV, V група допуску)

Навчання посадових осіб та спеціалістів за Правилами (понад 100 видів НПАОП)

Спеціальне навчання з питань охорони праці робітників

Професійно-технічне навчання робітничим професіям

НАВЧАННЯ

- З охорони праці під час виконання робіт на висоті (висотно-верхолазні роботи)
- За законодавчими і державними нормативними актами та галузевими інструкціями з технічної та безпечної експлуатації конструкцій, будівель і споруд
- З антикригової обробки повітряних суден

Послуги з підготовки необхідної документації для одержання дозволів Держгірпромнагляду на роботи підвищеної небезпеки та свідоцтв про атестацію вимірювальних електротехнічних лабораторій

**Дистанційне навчання
www.do.ucnovator.kiev.ua**

Лабораторія з атестації робочих місць за умовами праці

Вимірювальна електротехнічна лабораторія

Випробувальна механічна лабораторія

Лабораторія зварювання (атестація зварників)

ТРЕНІНГИ

- Надання першої долікарської допомоги потерпілим у разі нещасного випадку з використанням тренажерів «Фантом-П», «Гоша-06», «Гаврюша» та автоматичних зовнішніх дефібриляторів (АЗД)
- Гасіння осередку пожежі первинними засобами пожежогасіння
- Організація евакуації людей при виникненні надзвичайної ситуації
- Надзвичайний стан: допоможи собі сам

Методичний відділ
+ 38(044) 407-11-00
+ 38(044) 407-11-09
+ 38(067) 231-79-13
+ 38(050) 409-55-10
novator_metod@ukr.net

Бухгалтерія
+ 38(044) 407-10-17
+ 38(067) 500-97-12
novator_n@ukr.net

Відділ маркетингу (продажів)
+ 38(044) 403-83-55
+ 38(044) 407-04-57
+ 38(044) 403-83-56

Лабораторія зварювання
+ 38(044) 407-00-91
+ 38(097) 019-64-37

Відділ комп'ютерного навчання
+ 38(044) 403-84-27
+ 38(095) 807-47-21

Вимірювальна електротехнічна лабораторія
+ 38 (044) 407-10-17
+ 38 (067) 767-51-65

Випробувальна механічна лабораторія
+ 38 (044) 592-53-01
+ 38 (099) 257-00-79

Лабораторія з атестації робочих місць
+ 38(044) 466-91-62

Інтернет-магазин
індивідуальних страхувальних засобів (ІСЗ) для висотників і верхолазів
www.vysotnyk.com.ua

Філіал у м. Харків
+ 38(067) 504-30-74
+ 38(050) 409-54-05
novator_sv@ukr.net

Філіал у м. Донецьк
+ 38(067) 504-28-85
+ 38(050) 409-55-75
novator_donetsk@ukr.net

капрі Офіційний дистриб'ютор **ЗМ**
Засоби індивідуального захисту

ТОВ "СП Капрі", тел./факс (044) 274-14-45
E-mail: siz@kapri.com.ua www.kapri.com.ua

СПЕЦОДЯГ

**ВЛАСНОГО ВИРОБНИЦТВА
ЯКІСНО ТА В СТРОК
У НАЯВНОСТІ ТА НА ЗАМОВЛЕННЯ**

Магазин-склад
м. Харків, пр. Гагаріна, 101
Тел. (057) 761-22-78
Тел./факс (057) 751-83-79

НВП "АМОЛЕС"

Ми зацікавлені у Вашій безпеці

ЕКотранс КМ НВП "ЕКОТРАНС"
ЗНАКИ БЕЗПЕКИ ВІДПОВІДНО ДО "ТЕХНІЧНОГО РЕГЛАМЕНТУ"

Виготовляємо широкий асортимент продукції для оформлення кабінетів охорони праці, безпеки руху, цивільної оборони, класів технічного навчання тощо: стенди, планшети, плакати, кутки, пам'ятки, знаки безпеки, таблички, інструкції та інше. Варіанти виконання українською або російською мовою.

Сучасні технології виготовлення, євродизайн, фотоякість, широкий вибір!

Замовляйте безкоштовний каталог плакатів (електронну або друковану версію)

79016, м. Львів, вул. О. Степанівни, 2, а/с 5646,
т/ф.: (032) 294-98-42, 294-85-78, 255-55-56, 255-54-97
E-mail: Ekotrans@svitonline.com
www.ekotrans.com.ua

ЕКІПАЖ ТЕХНОЛОГІЧНА ГРУПА www.ekipage.com

ДРАБИНКИ ТА ПІДМОСТКИ ІЗОЛЮЮЧІ СКЛОПЛАСТИКОВІ

Драбинки та підмости виконані цілком з профільного електроізоляційного склопластику за безметалевою технологією та мають такі властивості:

- високу механічну міцність (витримують до 1 т на сходинку);
- стійкі до дії агресивних середовищ;
- не створюють іскру, незаймисті;
- мають пристосування, які не дозволяють тягнати доволі розсунутися під час роботи;
- стійке абразивне покриття сходинок запобігає зісковзуванню підшви взуття працюючого;
- підмости для підприємств зв'язку мають робочі поверхні з вологостійкої фанери, вкритої шаром лаку, стійкого до зносу.

варіант виготовлення 1,5...4,0 м

0,4...0,6 м 0,6 м 1,1...1,5 м 4...6 м

м. Харків, вул. Єнакіївська, 4
Тел./факс: (057) 778-01-61 (0572) 93-31-47
e-mail: ekipage@ukrpost.ua

Стенд для механічних випробувань

- драбин приставних та стрем'янок
- поясів запобіжних та їх стропів
- монтерських кігтів та лазів

НВП "ДНПРОЕНЕРГОМАШ"
Тел. (0562) 362457 www.npo-dem.com

Виробничо-комерційна фірма «КОМПЛЕКТ»
www.komplekt.ua КОМПЛЕКСНЕ ПОСТАЧАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

24 РОКИ
СТАБІЛЬНО
НА РИНКУ!

СПЕЦОДЯГ
СПЕЦВЗУТТЯ
ЗАСОБИ ЗАХИСТУ
РУКАВИЧКИ
ПРОТИПОЖЕЖНЕ
ОБЛАДНАННЯ

**НАДІЙНО!
ОПЕРАТИВНО!
ВІД ВИРОБНИКА!**

WWW.KOMPLEKT.UA

(0482) 345-345, (048) 785-02-70
для підприємств для дилерів

Навчальний центр
МПП «БУДКВАЛІФАДРИ»

Запрошує підприємства, установи і організації до співпраці з питань навчання і перевірки знань керівників, ІТП і спеціалістів на знання нормативних актів Держгірпромнагляду

- 3 питань охорони праці
- Правил будови і безпечної експлуатації (вантажопідіймальних кранів, підйомників, котлів, ліфтів, посудин, що працюють під тиском, трубопроводів)
- Правил безпеки систем газопостачання України
- Правил ТЕ і ПБЕ електроустановок споживачів (2—5 група з електробезпеки)
- Правил пожежної безпеки

Навчальний центр проводить також навчання робітників з професій: стропальник, водії навантажувача, ліфтер, оператор ПЦ-84, АЗС, пожежно-технічного мінімуму та інші.

Вартість навчання від 120 грн.

03056, Київ, провулок Ковальський, 13 (вихід з вул. Виборзької, 12).
Тел./факс 277-47-59, тел.: 277-47-60, 277-35-55
www.bqk.kiev.ua info@bqk.kiev.ua

Довіляюся Держгірпромнагляду * 34.06.3080.42.0 в.м. 27.07.2009р.
Ліцензія Міносвіти України №552.474 в.м. 19.08.2010р.

НВФ «Л.Т.В.» Охорона праці пожежних і добровольців, забезпечення пожежної безпеки

- Вогнегасники усіх типів та видів, технічне обслуговування, перезарядка.
- Спеціальний одяг, обмундирування, взуття.
- Пожежне та спеціальне устаткування, інвентар.
- Пожежно-охоронна сигналізація, автоматичні системи пожежогасіння (проекування, монтаж, обслуговування).
- Противопожежні покриття, фарби, обмазки.
- Двері протипожежні, протиударні та броньовані.

Ліцензія ДД ПБ МНС України № 595362 від 15.07.2011 р.
Тел./факс (044) 464-22-07, тел. 389-84-95.
E-mail: ltv@i.kiev.ua

Будівельно-інжинірингова компанія
ПРИМАТЕРАМ

Пропонує спектр послуг з підготовки документів для
ОТРИМАННЯ ДОЗВОЛІВ
- на виконання робіт підвищеної небезпеки;
- на експлуатацію устаткування.
(Згідно з постановою КМУ №1107 від 26.10.2011 р.)
Вартість послуг визначається індивідуально.

Для потреб підприємств
РЕАЛІЗУЄМО СПЕЦОДЯГ
якісний, вітчизняного виробництва.

+38 067 327 26 40
+38 067 551 26 18
dozvil-1107@ukr.net

ПРОФІТЕХ ПРОПОЗИЦІЯ СПІВПРАЦІ

Компанія «Профітех» проводить навчання, перепідготовку та підвищення кваліфікації робітників

Пропонуємо:

- Навчання та перевірка знань фахівців і робітників з питань охорони праці, промислової безпеки;
- Навчання спеціалістів на допуск до безпечного виконання робіт та експлуатації об'єктів підвищеної небезпеки;
- Навчання з електробезпеки (II-V група допуску), пожежної безпеки;
- Професійно-технічне навчання, перепідготовка та підвищення кваліфікації робітників;
- Консалтинг з питань охорони праці та промислової безпеки, допомога в отриманні дозволу Держгірпромнагляду на виконання робіт та експлуатацію об'єктів підвищеної небезпеки.

Наші викладачі мають спеціальну освіту і досвід практичної роботи для підготовки та перевірки знань.
Ми використовуємо зручні обладнані класи, навчально-виробничі майстерні та лабораторії, комп'ютерні класи, сучасні навчальні програми. Можливий виїзд викладачів на підприємство, індивідуальний графік навчання.

Подати заявку на навчання:

- на нашому сайті www.profitteh.kiev.ua
- електронною поштою office@profitteh.ua
- зателефонувати (044) 453-59-09, (067) 44-77-009, (095) 247-16-64
- завітати до нас в офіс за адресою м. Київ, вул. Вавілових, 9, оф. 2

ПРОПОНУЄМО ШИРОКИЙ ВИБІР МАНЕКЕНІВ-ТРЕНАЖЕРІВ ДЛЯ:

- відпрацювання прийомів надання першої допомоги, порятунку;
- транспортування потерпілих у надзвичайних ситуаціях;
- формування навичок при витяганні потерпілих із завалів, зруйнованих будівель, задимлених приміщень;
- забезпечення прохідності дихальних шляхів, проведення серцево-легеневої реанімації; базової підтримки життя.

А також муляжі ран і травм для навчання в учбових центрах і рятувальних службах.

«ОНІКО»
04070, Україна, м. Київ
вул. Волоська, 55/57
тел./факс: (044) 502-20-96,
502-24-45
models@oniko.ua
www.oniko.ua

Комплексний підбір та поставка спецодягу, спецвзуття та інших засобів індивідуального захисту

- Засоби захисту голови та обличчя
- Засоби захисту органів зору
- Засоби захисту органів слуху
- Засоби захисту органів дихання
- Засоби захисту рук
- Засоби захисту зварника
- Засоби гігієни шкіри
- Засоби захисту від падіння з висоти
- Корпоративний та захисний одяг
- Робоче та спеціальне взуття

Ansell UVEX SPERIAN MSA Stokor COFRA

ТОВ АНКОН ТРЕЙД

03057, м. Київ, вул. О.Довженка, 10, офіс 26

Тел./факс: (044) 501-13-27(28) (29)

E-mail: info@ancon.com.ua

www.ancon.com.ua

Новий проект ДП «Редакція журналу «Охорона праці»
«АКАДЕМІЯ СИСТЕМ МЕНЕДЖМЕНТУ ГІГІЄНИ ТА БЕЗПЕКИ ПРАЦІ»
при редакції журналу «Охорона праці»

ЗАПРОШЕННЯ

Тільки у нас ви зможете прослухати цілісний курс науково-практичних семінарів, тренінгів, майстер-класів з системного менеджменту, управління ризиками та набути досвіду їх практичного застосування у сфері забезпечення безпеки праці на підприємстві. Курс складається з трьох дводенних модулів. Після закінчення курсу слухачі отримують сертифікат спеціаліста систем менеджменту охорони праці міжнародного зразка.

- I модуль «РОЗРОБКА ТА ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМ МЕНЕДЖМЕНТУ ОХОРОНИ ПРАЦІ НА ОСНОВІ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ»
- II модуль «АУДИТ І СЕРТИФІКАЦІЯ СИСТЕМ МЕНЕДЖМЕНТУ ОХОРОНИ ПРАЦІ»
- III модуль «ІНСТРУМЕНТИ ТА МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В СИСТЕМАХ МЕНЕДЖМЕНТУ ОХОРОНИ ПРАЦІ»

Місце проведення:

м. Київ, вул. Попудренка, 10/1

(приміщення редакції журналу)

Детальніше – на сайті ohorona.praci.kiev.ua/ru/

Вартість участі однієї особи за модуль становить

1410 грн (із ПДВ)

без оплати проїзду та проживання

«Удосконалюватися
необов'язково.
Вживання – справа
добровільна. Глибинні
знання мають прийти
в систему ззовні та
лише за запрошенням»

Едвардс Демінг

НАБІР

учасників
проводиться
за телефоном

(044) 559 19 51

OZON®

СПЕЦОДЯГ ТА ЗАСОБИ ЗАХИСТУ

Безпека — понад усе!

Комплексний підбір та поставка засобів індивідуального захисту!

Респиратор
3M™ 9101 VFlex

Доступний
протиаерозольний захист

Напівмаска
3M™ 6000

Найпопулярніше рішення для
захисту від парів та газів

Протишумові
вставки 3M™ 1271

Комфортний захист слуху,
футляр в комплекті

Навушники
3M™ Peltor Optime I

Безкомпромісний захист слуху

ТОВ «Укртекстиль», OZON®
03151, м. Київ, вул. Волинська, 53
Тел.: (044) 495 1298, 209 0340

www.ozon.com.ua

Офіційний дистриб'ютор
засобів індивідуального захисту

ЗАСОБИ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА СПЕЦОДЯГ

044 592 7400
044 592 7300

ТОВ «Бел-Протексьон»
www.bel.ua

ВИДАВНИЦТВО
ФОРТ

23 РОКИ
РАЗОМ
З ВАМИ

**КАБІНЕТИ ОХОРОНИ ПРАЦІ,
ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ**

СТЕНДИ, ПЛАКАТИ

**ЗНАКИ БЕЗПЕКИ
ТА ДОРОЖНІ ЗНАКИ**

(057) 714-09-08

(044) 229-09-84

www.fort.kharkiv.com

fortsales@ukrpost.ua

fort@kv.ukrtel.net

ПРОФЕСІЙНА АЛКО·НАРКО ДІАГНОСТИКА

Dräger

Україна Німеччина

**ЛІДЕРИ ПРОДАЖ
У СВІТІ!**

Офіційний представник
(дистриб'ютор) в Україні
Сертифікований
сервісний центр

Гарантійне та післягарантійне обслуговування
Сертифікати МОЗ і Державного реєстру
засобів виміральної техніки
Повірки і калібрування

Досвід використання
у понад 100 країнах світу
Виробництво Німеччина
Строк роботи 10 років

WWW.SATURN-DATA.COM

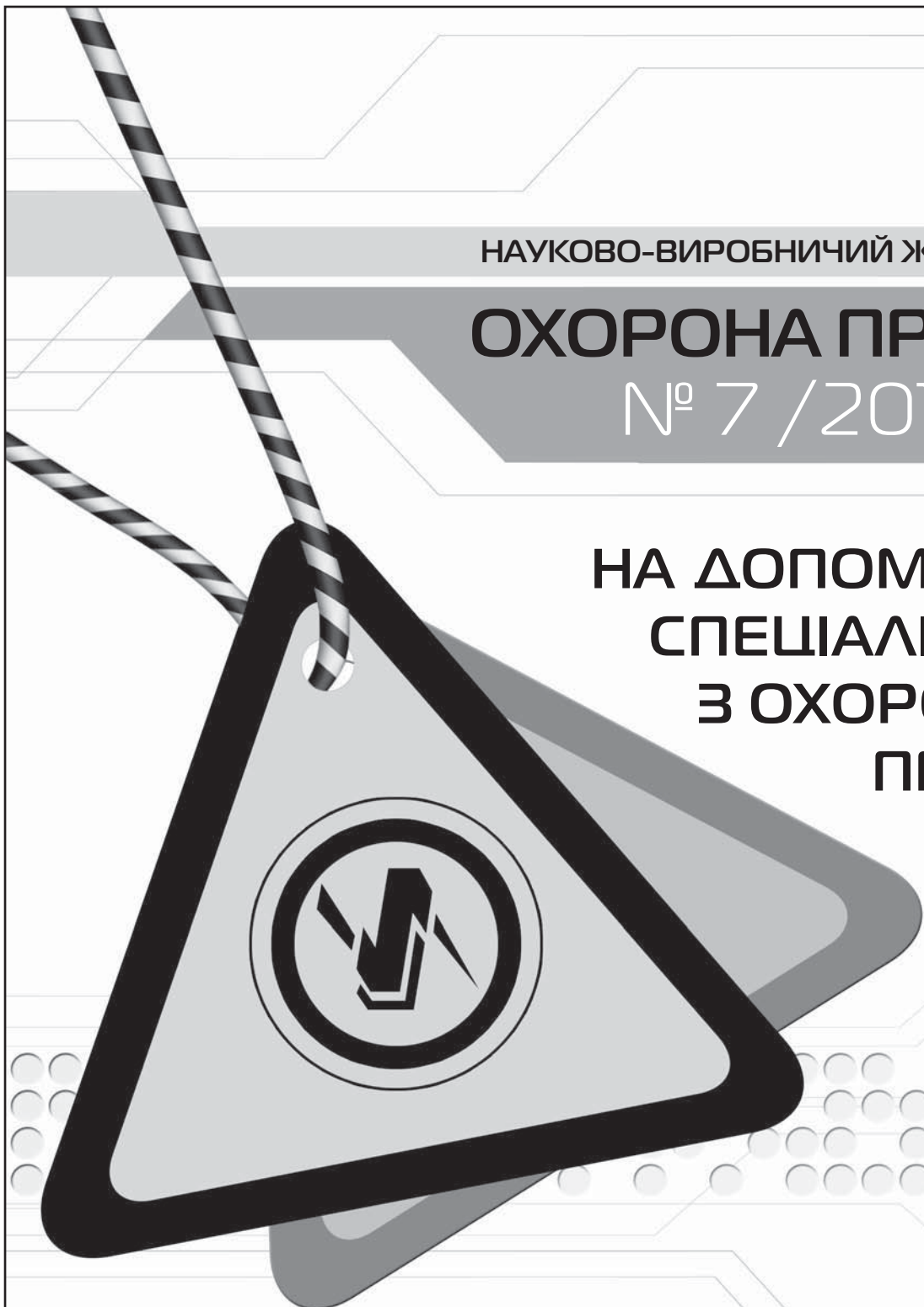
+380 (44) 457-55-55

НАУКОВО-ВИРОБНИЧИЙ ЖУРНАЛ

ОХОРОНА ПРАЦІ

№ 7 / 2015

НА ДОПОМОГУ
СПЕЦІАЛІСТУ
З ОХОРОНИ
ПРАЦІ

*Что мешает специалисту
охраны труда в действующем
ТП об обучении*

*Правила улаштування
електроустановок*

ЗМІСТ

Тетяна Бреус Новини законодавства	3
Резолюція III Національної науково-практичної конференції «Управління ризиками в системах менеджменту охорони праці та промислової безпеки»	5
Положення про Головне управління (Управління) Державної служби України з питань праці в області	6
Олег Моисеєнко Что мешает специалисту охраны труда в действующем ТП об обучении	13
Правила улаштування електроустановок	19
Технічна допомога українській інфраструктурі якості EuropeAid/126112/C/SER/UA/8 Європейська система оцінки відповідності та акредитації	36
Безопасный труд в мире – Международные информационные листки опасностей по профессиям. Водопроводчик	48
Інструкція з охорони праці для слюсаря-сантехніка	50
Инструкция по охране труда при проведении спортивно-массовых мероприятий	58
Запитували – відповідаємо	61

НАУКОВО-ВИРОБНИЧИЙ ЖУРНАЛ
ОХОРОНА ПРАЦІ

НА ДОПОМОГУ СПЕЦІАЛІСТУ З ОХОРОНИ ПРАЦІ
№ 7 /2015

Адреса редакції
02100, Київ-100, вул. Попудренка, 10/1
Тел./факс (044) 558-74-11
E-mail: mail@ohoronapraci.kiev.ua www.ohoronapraci.kiev.ua

© ОХОРОНА ПРАЦІ

Головний редактор
Дмитро МАТВІЙЧУК
Тел. 558-74-11

Комп'ютерна верстка
Олександр Антоненко

Друкується мовою оригіналу

Точка зору редакції не завжди збігається з думкою авторів матеріалів.
Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен,
географічних назв та інших відомостей несуть автори публікацій.
Рукописи не рецензуються.

За достовірність реклами несе відповідальність рекламодавець

Надруковано в друкарні ДП «Редакція журналу «Охорона праці».
02100, Київ-100, вул. Попудренка, 10/1

Реклама
Тел.: 296-05-65, 296-82-56
Відділ реалізації та маркетингу
Тел.: 559-19-51, 558-74-27

Поліграфічні послуги
Тел. 559-62-79

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Закон України «Про внесення змін до статті 10¹ Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» від 19 травня 2015 р. № 448-VIII.

Цим Законом внесено зміни до ст. 10¹ Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», в якій викладено права військовослужбовців на відпустки та порядок їх надання і відкликання з них.

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення рівня соціального захисту окремих категорій ветеранів війни» від 14 травня 2015 р. № 426-VIII.

Цим Законом, з метою підвищення рівня соціального захисту окремих категорій ветеранів війни, внесено зміни до Кодексу законів про працю України, Законів України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» та «Про відпустки».

ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ

Указ Президента України «Про День працівників морського та річкового флоту» від 12 червня 2015 р. № 332/2015.

Цим Указом встановлено в Україні професійне свято працівників морського та річкового флоту — День працівників морського та річкового флоту, яке в подальшому буде відзначатися щорічно у першу неділю липня.

Указ Президента України «Про День Військово-Морських Сил Збройних Сил України» від 12 червня 2015 року № 331/2015.

Цим Указом встановлено в Україні свято — День Військово-Морських Сил Збройних Сил України, яке в подальшому буде відзначатися щорічно у першу неділю липня.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

Розпорядження «Про призначення Румежак О. М. заступником Голови Державної служби України з питань праці» від 17.06.2015 № 607-р.

Цим розпорядженням призначено заступником Голови Державної служби України з питань праці Румежак Олега Миколайовича.

Розпорядження «Про надання дозволу Державній інспекції з питань праці та її територіальним органам на проведення перевірок підприємств, установ та організацій щодо незаконного звільнення працівників і заборгованості із заробітної плати» від 15.06.2015 № 625-р.

Цим розпорядженням надано дозвіл Державній інспекції з питань праці та її територіальним органам на проведення протягом червня 2015 року перевірок підприємств, установ та організацій щодо незаконного звільнення працівників і заборгованості із заробітної плати.

Розпорядження «Про надання дозволу на проведення планових перевірок забезпечення ядерної та радіаційної безпеки суб'єктами діяльності у сфері використання ядерної енергії протягом травня-червня 2015 року» від 20 травня 2015 р. № 502-р.

Постанова «Про внесення змін до Порядку подання і реєстрації декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства з питань пожежної безпеки» від 20 травня 2015 р. № 311.

Постанова «Про внесення змін у додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 29 лютого 2012 р. № 306» від 04 червня 2015 р. № 361.

Цією постановою внесено зміни у додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 29 лютого 2012 р. № 306 «Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) у сфері техногенної та пожежної безпеки», який викладено в іншій редакції.

До постанови КМУ від 20.05.2015 № 31

1. Однією з умов не подання декларації визнано «у разі використання об'єктів, що в установленому законодавством порядку приймаються в експлуатацію після завершення будівництва, реконструкції, реставрації, капітального ремонту».
2. Термін реєстрації декларації зменшено до 5 робочих днів з дня її надходження.
3. Внесено зміни до форми «Декларація відповідності матеріально-технічної бази вимогам законодавства з питань пожежної безпеки».

Розпорядження «Про призначення Павлюка О.П. першим заступником Голови Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки України» від 20 травня 2015 р. № 517-р.

Цим розпорядженням призначено першим заступником Голови Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки України Павлюка Олега Петровича.

Розпорядження «Про уповноваження на представництво інтересів Кабінету Міністрів України в колективному трудовому спорі між Спільним представницьким органом репрезентативних всеукраїнських об'єднань профспілок на національному рівні та Кабінетом Міністрів України» від 14 травня 2015 р. № 555-р.

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

Наказ від 18.05.2015 р. № 735/5 «Про скасування рішення про державну реєстрацію нормативно-правового акта».

Цим наказом скасовано рішення про державну реєстрацію наказу Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України, Державного комітету України по нагляду за охороною праці, Державного комітету України по геології і використанню надр, Державного комітету України по земельних ресурсах від 30 листопада 1995 року № 136/18/22/4 «Про затвердження Інструкції щодо розмежування повноважень з контролю за здійсненням заходів, пов'язаних з охороною і раціональним використанням надр», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 04 березня 1996 року за № 103/1128.

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

МІНІСТЕРСТВО ЕНЕРГЕТИКИ ТА ВУГІЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Наказ від 20 квітня 2015 р. № 455/243 «Про визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи і Міністерства палива та енергетики України від 02 вересня 2002 року № 226/508», зареєстрований у Мін'юсті 30.04.2015 за № 487/26932.

Цим наказом визнано таким, що втратив чинність, наказ Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи і Міністерства палива та енергетики України від 02 вересня 2002 року № 226/508 «Про затвердження Порядку взаємодії та розмежування повноважень гірничорятувальних служб, підпорядкованих Міністерству України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи і Міністерству палива та енергетики України», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 10 вересня 2002 р. за № 740/7028.

МІНІСТЕРСТВО СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Наказ від 27 травня 2015 р. № 556 «Про затвердження Положення про Міжвідомчу робочу групу з розгляду питання відповідності підприємств, установ, організацій встановленим Вимогам до підприємств, установ, організацій для підтвердження результатів неформального професійного навчання осіб за робітничими професіями», зареєстрований у Мін'юсті 12.06.2015 р. за № 701/27146.

До наказу Міністерства соціальної політики України від 27.05.2015 № 556

До складу Робочої групи входять представники Міністерства соціальної політики, Міністерства освіти і науки, Державної служби України з питань праці, інших зацікавлених центральних органів виконавчої влади (за згодою), Державної служби зайнятості (Центральний апарат), Спільного представницького органу сторони роботодавців на національному рівні, Спільного представницького органу репрезентативних всеукраїнських об'єднань профспілок на національному рівні, заінтересованих всеукраїнських об'єднань організацій роботодавців та всеукраїнських об'єднань профспілок

ВІДЗНАЧАЄМО В СЕРПНІ

- 2 серпня — День Повітряних Сил Збройних Сил України
День високомобільних десантних військ
- 6 серпня — Всесвітній день боротьби за заборону ядерної зброї
- 8 серпня — День військ зв'язку
- 9 серпня — День будівельника
День працівників ветеринарної медицини
- 15 серпня — День археолога
- 19 серпня — День пасічника
- 23 серпня — День Державного Прапора України
- 24 серпня — День Незалежності України
- 29 серпня — День авіації
- 30 серпня — День шахтаря

РЕЗОЛЮЦІЯ III НАЦІОНАЛЬНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ «УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В СИСТЕМАХ МЕНЕДЖМЕНТУ ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА ПРОМИСЛОВОЇ БЕЗПЕКИ»

19–20 травня 2015 р.

Учасники заходу зазначають, що з часу проведення I та II Національних науково-практичних конференцій у сфері охорони праці було досягнуто певних результатів у поширенні ризикоорієнтовних підходів на підприємствах України. Розпочато реформування державного нагляду — створено Державну службу України з питань праці, затверджено Положення про Держпраці, яка є центральним органом виконавчої влади. У низці навчальних центрів, зокрема в ГНМЦ, активізувалося навчання кращим практикам з управління ризиками. Все більше підприємств готові поділитися з колегами своїми напрацюваннями з ризик-менеджменту як у матеріалах на сторінках журналу, так і безпосередньо на самому виробництві. З цього приводу ДП «Редакція журналу «Охорона праці» визнає лідерами рейтингу видання серед підприємств за 2014 рік ДП «Головний навчально-методичний центр Держпраці» та Міжнародну компанію «PepsiCo Україна»; рейтинг журналу за вагомих особистий внесок у популяризацію та впровадження підходів ризик-менеджменту в системи управління охороною праці в Україні очолили Лисенко Олександр Іванович, провідний аудитор сертифікаційного центру «Бюро Верітас Сертіфікейшн», провідний викладач IRCA та Цопа Віталій Андрійович, доктор технічних наук, професор, міжнародний експерт із систем менеджменту ISO 9001, 14001, 50001 та OHSAS 18001.

Разом із тим учасники наголошують, що рекомендації, які містяться в резолюціях попередніх конференцій, не втрачати своєї актуальності й надалі, оскільки процес реформування системи державного нагляду в сфері охорони праці відбувається в умовах обмеження прав наглядових органів згідно з мораторієм на проведення перевірок, а запровадження ризикоорієнтовних підходів не носить системного характеру і відбувається на підприємствах виключно за ініціативи окремих власників та керівників.

Виходячи із зазначеного та з метою втілення в життя девізу Міжнародної організації праці нинішнього року «Приєднуйтеся до формування превентивної культури охорони праці» та досягнення євроінтеграційних прагнень, проголошених Україною, учасники конференції вважають за необхідне рекомендувати:

ОРГАНІЗАТОРАМ КОНФЕРЕНЦІЇ

1. Продовжити роботу над реалізацією положень, викладених у резолюціях I та II Національних науково-практичних конференцій.

2. Оцінюючи організаційний рівень проведення конференції та виходячи зі складу її учасників, змінити статус заходу з «НАЦІОНАЛЬНОГО» на «МІЖНА-

РОДНИЙ» з подальшим залученням міжнародних та європейських експертів у роботу конференції.

3. Розробити положення та критерії щорічного Національного рейтингу українських підприємств у сфері охорони праці.

4. Для підвищення статусу працівників працевохоронних структур заснувати асоціацію керівників та спеціалістів з управління охороною праці.

5. Провести IV Міжнародну науково-практичну конференцію «Управління ризиками в системах менеджменту охорони праці та промислової безпеки» із залученням більш широкого кола промислових підприємств і виробництв, які побудували свою роботу на основі світового досвіду у сфері ризик-менеджменту із запрошенням міжнародних спеціалістів відповідного профілю.

ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ПРАЦІ

6. Сформувати групу експертів для розробки стратегії розвитку охорони праці в Україні на 2016–2021 роки.

7. Створити експертну раду з управління ризиками при Державній службі України з питань праці.

8. Сформувати групу експертів (за участі міжнародних фахівців) для розробки Типової методики щодо управління ризиками в системах менеджменту охорони праці для різних галузей народного господарства України.

ДП «РЕДАКЦІЯ ЖУРНАЛУ «ОХОРОНА ПРАЦІ»

9. З метою підвищення рівня безпеки на українських підприємствах шляхом поширення кращих вітчизняних і світових практик в галузі охорони праці створити «Академію систем менеджменту гігієни та безпеки праці» для підготовки українських менеджерів і фахівців у сфері охорони праці відповідно до вимог кращих навчальних програм Європейського союзу.

10. Розробити та впровадити навчальні програми щодо практичного застосування європейських директив з питань охорони праці, які імплементуються в законодавче поле України згідно з Угодою про асоціацію з ЄС.

11. Вжити заходів щодо вступу до Європейської мережі професійних організацій з охорони праці ENSHPO з подальшим висвітленням на сторінках журналу їх напрацювань.

12. Розробити та оприлюднити Положення про визначення лідерів з ризик-менеджменту у системах управління охороною праці за рейтингом журналу з чітко прописаними критеріями оцінювання та визначення претендентів на перемогу.

Організаційний комітет конференції

НАКАЗ МІНІСТЕРСТВА СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ від 27.03.2015 р. № 340

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
20 квітня 2015 р. за № 438/26883

Про затвердження Положення про територіальні органи Державної служби України з питань праці.

Відповідно до статті 21 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» та пункту 7 Положення про Державну службу України з питань праці, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2015 року № 96, **НАКАЗУЮ:**

1. Затвердити Положення про Головне управління (Управління) Державної служби України з питань праці в області, що додається.
2. Департаменту заробітної плати та умов праці (Товстенко О.П.) забезпечити подання цього наказу в установленому порядку на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.
3. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.
4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Ярошенка В.С.

Міністр

П. Розенко

ПОЛОЖЕННЯ ПРО ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ (УПРАВЛІННЯ) ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ПРАЦІ В ОБЛАСТІ

Затверджено Наказом Міністерства соціальної політики України від 27.03.2015 № 340
Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 20 квітня 2015 р. за № 438/26883

1. Головне управління (Управління) Державної служби України з питань праці в області (далі — Управління Держпраці) є територіальним органом Державної служби України з питань праці, що їй підпорядковується.

Голови обласних державних адміністрацій координують діяльність Управлінь Держпраці і сприяють їм у виконанні покладених на них завдань.

Повноваження Управлінь Держпраці поширюються на територію відповідної області.

2. Управління Держпраці у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, нормативно-правовими актами Міністра соціальної політики, іншими актами законодавства України, а також цим Положенням.

3. Основними завданнями Управління Держпраці є:

1) реалізація державної політики у сферах промислової безпеки, охорони праці, гігієни праці, поводження з вибуховими матеріалами, здійснення державного гірничого нагляду, а також з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, зайнятість населення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування в частині призначення, нарахування та виплати допомоги, компенсацій, надання соціальних послуг та інших видів матеріального забезпечення з метою дотримання прав і гарантій застрахованих осіб;

2) здійснення комплексного управління охороною праці та промисловою безпекою на обласному рівні;

3) здійснення державного регулювання і контролю у сфері діяльності, пов'язаної з об'єктами підвищеної небезпеки;

4) організація та здійснення державного нагляду (контролю) у сфері функціонування ринку природного газу в частині підтримання належного технічного стану систем, вузлів і приладів обліку природного газу на

об'єктах його видобутку та забезпечення безпечної і надійної експлуатації об'єктів Єдиної газотранспортної системи.

4. Управління Держпраці відповідно до покладених на неї завдань:

1) бере участь у підготовці пропозицій щодо формування державної політики у сферах промислової безпеки, охорони праці, гігієни праці, здійснення державного гірничого нагляду, а також з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, зайнятість населення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування в частині призначення нарахування та виплати допомоги, компенсацій, надання соціальних послуг та інших видів матеріального забезпечення з метою дотримання прав і гарантій застрахованих осіб, державного ринкового нагляду у межах сфери своєї відповідальності;

2) координує відповідно до законодавства роботу місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, підприємств, інших суб'єктів господарювання у сферах промислової безпеки, охорони праці, гігієни праці, здійснення державного гірничого нагляду, а також з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, зайнятість населення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування в частині призначення нарахування та виплати допомоги, компенсацій, надання соціальних послуг та інших видів матеріального забезпечення з метою дотримання прав і гарантій застрахованих осіб;

3) здійснює контроль за виконанням функцій державного управління охороною праці, місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування;

4) бере участь у підготовці пропозицій до загальнодержавної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища і контролює їх виконання, бере участь у розробленні та виконанні інших державних і галузевих програм;

5) здійснює державний нагляд (контроль) за дотриманням законодавства про працю юридичними особами, у тому числі їх структурними та відокремленими підрозділами, які не є юридичними особами, та фізичними особами, які використовують найману працю;

6) здійснює контроль за правильністю застосування роботодавцями списків на пільгове пенсійне забезпечення, готує пропозиції щодо вдосконалення таких списків;

7) здійснює контроль за якістю проведення атестації робочих місць за умовами праці;

8) здійснює державний контроль за дотриманням вимог законодавства про зайнятість населення з питань дотримання прав громадян під час прийому на роботу та працівників під час звільнення з роботи; використання праці іноземців та осіб без громадянства; наймання працівників для подальшого виконання ними роботи в Україні в іншого роботодавця; дотримання прав і гарантій стосовно працевлаштування громадян, які мають додаткові гарантії у сприянні працевлаштуванню; провадження діяльності з надання послуг з посередництва та працевлаштування;

9) здійснює контроль за дотриманням вимог законодавства про рекламу щодо реклами про вакансії (прийом на роботу);

10) здійснює державний контроль за дотриманням підприємствами, установами, організаціями, у тому числі підприємств, організацій громадських організацій інвалідів, фізичними особами, які використовують найману працю, законодавства про зайнятість та працевлаштування інвалідів у частині:

- реєстрації у регіональному відділенні Фонду соціального захисту інвалідів;
- подання звітів про зайнятість та працевлаштування інвалідів;
- виконання нормативу робочих місць, призначених для працевлаштування інвалідів;

11) здійснює державний нагляд (контроль) за додержанням робочими органами виконавчої дирекції Фонду соціального страхування України (управління в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, відділення в районах і містах обласного значення) законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування в частині призначення, нарахування та виплати допомоги, компенсацій, надання соціальних послуг та інших видів матеріального забезпечення з метою дотримання прав і гарантій застрахованих осіб;

12) здійснює контроль за своєчасністю та об'єктивністю розслідування нещасних випадків на виробництві, їх документальним оформленням і веденням обліку, виконанням заходів з усунення причин нещасних випадків;

13) здійснює в установленому законодавством порядку державний нагляд (контроль) за діяльністю робочих органів виконавчої дирекції Фонду соціального страхування України (управління в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, відділення в районах і містах обласного значення);

14) здійснює державний нагляд (контроль) у сфері гігієни праці, у тому числі нагляд (контроль) за:

- факторами виробничого середовища та виробничих операцій, наявність та виконання яких можуть шкодити здоров'ю працівників;
- виконанням заходів щодо запобігання виникненню професійних захворювань;
- дотриманням вимог санітарних норм та правил;
- своєчасним здійсненням профілактичних заходів, спрямованих на попередження шкідливої дії факторів виробничого середовища і трудового процесу, збереження здоров'я працівників;
- наявністю обов'язкових медичних оглядів працівників;

15) здійснює державний нагляд (контроль) за додержанням законодавства з охорони праці в частині безпечного ведення робіт, гігієни праці, промислової безпеки, безпеки робіт у сфері поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, у тому числі з питань:

- забезпечення працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального та колективного захисту;
- монтажу, ремонту, реконструкції, налагодження і безпечної експлуатації машин, механізмів, устаткування, транспортних та інших засобів виробництва і машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки;
- безпеки робіт у сфері поводження з вибуховими матеріалами, проведення робіт з утилізації звичайних видів боєприпасів, ракетного палива та вибухових матеріалів військового призначення;
- виробництва, зберігання, використання отруйних речовин у виробничих процесах, у тому числі продуктів біотехнологій та інших біологічних агентів;
- організації проведення навчання (в тому числі спеціального) і перевірки знань з питань охорони праці; навчання працівників у сфері поводження з вибуховими матеріалами та перевірки їх знань;

16) здійснює державний гірничий нагляд з питань:

- правильності розробки родовищ корисних копалин у частині їх безпечної експлуатації;
- додержання правил проведення геологічних і маркшейдерських робіт під час дослідно-промислової розробки та експлуатації родовищ корисних копалин;
- додержання правил та технологій переробки мінеральної сировини;
- правильності та своєчасності проведення заходів, що гарантують безпеку людей, майна і навколишнього природного середовища, гірничих виробок і свердловин від шкідливого впливу робіт, пов'язаних із користуванням надрами;
- готовності державних воєнізованих гірничорятувальних служб та формувань і диспетчерських служб до локалізації та ліквідації наслідків аварій;

17) здійснює державний нагляд (контроль) у сфері гірничих відносин на підприємствах вугільної, гірничорудної та нерудної промисловості, під час проведення гірничих робіт, будівництва та експлуатації, ліквідації або консервації гірничих підприємств;

18) здійснює нагляд (контроль) за дотриманням умов спеціальних дозволів на користування надрами в частині державного гірничого нагляду;

19) здійснює державний нагляд (контроль) у сфері діяльності, пов'язаної з об'єктами підвищеної небезпеки та потенційно небезпечними об'єктами, з питань проведення ідентифікації та декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки;

20) здійснює державний ринковий нагляд у межах сфери своєї відповідальності;

21) здійснює нагляд (контроль) на ринку за об'єктами технічних регламентів та бере участь у підготовці пропозицій щодо правил і процедури ринкового нагляду за об'єктами технічних регламентів та інших нормативно-правових актів у відповідній сфері;

22) здійснює дозиметричний контроль робочих місць та доз опромінення працівників;

23) здійснює контроль за відповідністю визначеним вимогам віднесення вугільних шахт, що небезпечні внаслідок наявності газу, можливості раптових викидів та гірських ударів, до відповідних категорій;

24) забезпечує складання санітарно-гігієнічних характеристик умов праці для подальшого визначення зв'язку захворювання з умовами праці;

25) бере участь в організації проведення:

- експертизи проектної документації на відповідність вимогам нормативно-правових актів із забезпечення безпеки під час поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення;
- державної технічної експертизи безпеки проведення гірничих робіт, будівництва та експлуатації гірських гірничих підприємств, експертизи проектів з протиаварійного захисту гірських гірничих підприємств;
- державної експертизи умов праці із залученням Держсанепідслужби;
- випробування устаткування та матеріалів, технічного огляду устаткування, машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки, незалежної експертизи проектно-конструкторської документації на відповідність вимогам нормативно-правових актів із промислової безпеки, охорони та гігієни праці;
- експертизи проектної та іншої документації на виготовлення і впровадження технологій і засобів виробництва, засобів колективного та індивідуального захисту, реєстрації, огляду, випробування виробничих об'єктів, інженерних інфраструктур об'єктів соціально-культурного призначення;
- експертної оцінки стану безпеки охорони праці та безпеки промислового виробництва суб'єкта господарювання, об'єктів підвищеної небезпеки, а також експертного обстеження (технічного діагностування) устаткування машин, механізмів підвищеної небезпеки;

26) проводить:

- розслідування та веде облік аварій і нещасних випадків, які підлягають спеціальному розслідуванню, аналізує їх причини, готує пропозиції щодо запобігання таким аваріям і випадкам;

- технічне розслідування обставин та причин виникнення аварій, пов'язаних із використанням газу в побуті, а також видає за результатами таких розслідувань обов'язкові до виконання органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, громадянами рішення;

- розслідування обставин та причин виникнення гострих і хронічних професійних захворювань та отруєнь;
- моніторинг стану умов праці та здоров'я працівників як складову державного соціально-гігієнічного моніторингу;

27) бере участь у підготовці пропозиції щодо призначення органів з оцінки відповідності;

28) погоджує:

- ліквідацію та консервацію гірничих об'єктів та або їх ділянок, споруд, пов'язаних із користуванням надрами, в установленому законодавством порядку;

- проекти стандартів, технічних умов, інші документи на засоби праці та виробництва, технологічні процеси;

- проекти проведення дослідно-промислового видобування корисних копалин, проекти і щорічні плани їх видобування та переробки, а також проекти будівництва підземних споруд щодо додержання вимог Гірничого закону України, законодавства з промислової безпеки та охорони праці;

- проекти планів розвитку гірничих робіт щодо їх безпечного ведення, а також норм відбору, втрат корисних копалин на підприємствах, що видобувають тверді, рідкі та газоподібні корисні копалини;

- проекти гірничих підприємств щодо запобігання шкідливому впливу гірничих робіт на життя та здоров'я населення, а також проекти захисту об'єктів, розташованих на гірничому відводі, від шкідливого впливу гірничих робіт під час підробки таких об'єктів гірничими роботами;

29) видає у передбачених законодавством випадках:

- дозволи на право проведення вибухових робіт і виготовлення засобів їх механізації;

- свідоцтва на придбання і зберігання вибухових матеріалів промислового призначення;

- свідоцтва про державну реєстрацію об'єкта (об'єктів) підвищеної небезпеки;

30) здійснює у передбачених законодавством випадках реєстрацію великотоннажних та інших технологічних транспортних засобів, що не підлягають експлуатації на вулично-дорожній мережі загального користування, веде їх облік та визначає порядок проведення державного технічного огляду таких засобів;

31) веде облік підймальних споруд (вантажопідймальних кранів та машин, ліфтів, ескалаторів, канатних доріг, підйомників, фунікулерів тощо), парових та водогрійних котлів, посудин, що працюють під тиском, трубопроводів пари та гарячої води, атракціонів об'єктів нафтогазового комплексу та інших об'єктів;

32) бере участь:

- у проведенні державної експертизи (перевірки) технологічної, конструкторської, технічної документації впровадження нових технологій, виготовлення засобів виробництва, засобів колективного та індивідуального захисту на відповідність їх нормативним актам про охорону праці;

- у прийнятті закінчених будівництвом об'єктів промислового та виробничого призначення, об'єктів, машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки;

- у державній експертизі інвестиційних програм і проектів будівництва відповідно до вимог законодавства;

- у розслідуванні обставин і причин аварій, розкрадання та втрат вибухових матеріалів, приймає за матеріалами зазначеного розслідування у межах своєї компетенції відповідні рішення;

- у роботі комісій з розслідування нещасних випадків на виробництві;

- у роботі з удосконалення системи ведення обліку, звітності та державної статистики з питань, що належать до компетенції Управління Держпраці;

- у професійній атестації експертів, які проводять експертизу проектної та містобудівної документації щодо дотримання нормативів з питань охорони праці;

33) бере участь у веденні державного реєстру об'єктів підвищеної небезпеки;

34) сприяє формуванню реєстру підприємств та організацій відповідно до груп ризику для здоров'я працівників та Державного реєстру професійних захворювань;

35) бере участь у формуванні та веденні інформаційної бази для прогнозування та проведення аналізу тенденцій забезпечення прав людини у сфері компетенції Управління Держпраці;

36) здійснює міжнародне співробітництво з питань, що належать до компетенції Управління Держпраці, вивчає, узагальнює та поширює досвід іноземних держав, бере участь у підготовці та укладенні міжнародних договорів, залученні та координації міжнародної технічної допомоги, представляє у визначеному порядку інтереси України у міжнародних організаціях;

37) надає пропозиції до державного замовлення на науково-дослідні роботи з питань охорони та гігієни праці, промислової безпеки, безпечного ведення робіт, здійснення державного гірничого нагляду, поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, об'єктами підвищеної небезпеки, контролює виконання державного замовлення;

38) забезпечує оприлюднення інформації про стан дотримання законодавства з питань, віднесених до її компетенції, про свою діяльність та бере участь у проведенні соціального діалогу та взаємодії із всеукраїнськими професійними спілками і організаціями роботодавців з питань, що належать до її компетенції;

39) проводить інформаційно-роз'яснювальну роботу з питань, що належать до її компетенції, у тому числі з питань недопущення дискримінації на робочих місцях ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД;

40) забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, залучення громадян до участі в управлінні державними справами, ефективну взаємодію з інститутами громадянського суспільства, сприяє здійсненню громадського контролю за діяльністю Управління Держпраці;

41) забезпечує роботодавців і працівників інформацією та роз'ясненнями щодо ефективних засобів дотримання законодавства та запобігання можливим його порушенням;

42) здійснює розгляд звернень громадян з питань, пов'язаних з діяльністю Управління Держпраці;

43) забезпечує здійснення в Управлінні Держпраці соціального діалогу у питаннях реалізації державної політики у сфері трудових відносин, оплати праці, охорони праці, гігієни праці та соціального захисту, укладення колективних договорів (угод), створення умов для трудової діяльності працівників та роботи профспілкових організацій відповідно до законодавства України;

44) організовує інформаційну та видавничу діяльність з питань, що належать до її компетенції;

45) видає в установленому порядку роботодавцям, суб'єктам господарювання, які надають послуги з посередництва у працевлаштуванні в Україні або за кордоном, здійснюють наймання працівників для подальшого виконання ними роботи в Україні в іншого роботодавця, а також фондам загальнообов'язкового державного страхування обов'язкові до виконання приписи щодо усунення порушень законодавства з питань, які належать до компетенції Держпраці, та вносить пропозиції щодо накладення дисциплінарних стягнень на посадових осіб, винних у порушенні законодавства;

46) складає у випадках, передбачених законом, протоколи про адміністративні правопорушення, розглядає справи про такі правопорушення і накладає адміністративні стягнення;

47) зупиняє, припиняє, обмежує експлуатацію підприємств, окремих виробництв, цехів, дільниць, робочих місць, будівель, споруд, приміщень та інших виробничих об'єктів, виготовлення та експлуатацію машин, механізмів, устаткування, транспортних та інших засобів виробництва, виконання певних робіт, у тому числі пов'язаних із користуванням надрами, застосуванням нових небезпечних речовин, реалізацію продукції шляхом видачі відповідного розпорядчого документа у передбачених законодавством випадках;

48) здійснює фіксацію процесу проведення перевірок з використанням засобів аудіо-, фото- та відеотехніки;

49) накладає у випадках, передбачених законом, штрафи за порушення законодавства, невиконання розпоряджень посадових осіб Управління Держпраці;

50) здійснює інші повноваження, визначені законом.

5. Управління Держпраці з метою організації своєї діяльності:

1) забезпечують у межах повноважень здійснення заходів щодо запобігання корупції та контроль за їх здійсненням;

2) забезпечують ефективне, результативне і цільове використання бюджетних коштів;

3) організовують планово-фінансову роботу, здійснюють контроль за використанням фінансових і матеріальних ресурсів, забезпечують організацію та вдосконалення бухгалтерського обліку;

4) організовують розгляд звернень громадян з питань, що належать до їх компетенції, виявляють та усувають причини, що призводять до подання громадянами скарг;

5) забезпечують доступ до публічної інформації, що перебуває у їх володінні;

6) забезпечують у межах своїх повноважень реалізацію державної політики стосовно захисту інформації з обмеженим доступом;

7) забезпечують у межах своїх повноважень виконання завдань мобілізаційної підготовки та мобілізаційної готовності держави;

8) організовують роботу з ведення діловодства, укомплектування, зберігання, обліку та використання архівних документів.

6. Управління Держпраці для виконання покладених на неї завдань має право:

1) залучати спеціалістів органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, вчених, представників організацій роботодавців, профспілок та інших інститутів громадянського суспільства, а також підприємств, установ та організацій (за погодженням з їх керівниками) для розгляду питань, що належать до компетенції Управління Держпраці;

2) отримувати в установленому законодавством порядку від державних органів та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій усіх форм власності та їх посадових осіб інформацію, документи та інші матеріали, необхідні для виконання покладених завдань;

3) користуватися відповідними інформаційними базами даних державних органів, державною системою урядового зв'язку, іншими технічними засобами;

4) скликати наради, утворювати комісії та робочі групи, проводити наукові конференції, семінари з питань, що належать до її компетенції;

5) проводити безперешкодно відповідно до вимог закону без попереднього повідомлення в будь-яку робочу годину доби перевірки виробничих, службових, адміністративних приміщень та об'єктів виробництва фізичних та юридичних осіб, які використовують найману працю та працю фізичних осіб, експлуатують машини, механізми, устаткування підвищеної небезпеки, та у разі виявлення фіксувати факти порушення законодавства, нагляд та контроль за дотриманням якого віднесено до повноважень Управління Держпраці;

6) проводити безперешкодно перевірки в адміністративних приміщеннях робочих органів виконавчих дирекцій Фонду соціального страхування України, Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття (далі — фонди загальнообов'язкового державного соціального страхування) з питань призначення, нарахування та виплати допомоги, компенсацій, надання соціальних послуг та інших видів матеріального забезпечення, передбачених загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, з метою дотримання прав і гарантій застрахованих осіб, ознайомлюватися під час проведення перевірок з відповідними інформацією, документами і матеріалами та отримувати від фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування необхідні для виконання повноважень Управління Держпраці копії або витяги з документів;

7) одержувати від роботодавців і посадових осіб письмові чи усні пояснення, висновки про результати проведення експертних обстежень, аудитів, матеріали та інформацію з відповідних питань, звіти про рівень і стан виконання профілактичної роботи, причини порушень законодавства та про вжиття заходів для їх усунення;

8) надавати роботодавцю обов'язкові для розгляду рекомендації щодо внесення у відповідний строк до споруд, технологічних чи організаційних процесів змін, що необхідні для приведення таких процесів у відповідність із законодавчими положеннями з питань охорони та гігієни праці і підвищення рівня захищеності працівників;

9) залучати працівників правоохоронних органів до здійснення заходів з державного нагляду (контролю);

10) заслуховувати звіти посадових осіб місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій з питань, що належать до компетенції Управління Держпраці;

11) використовувати транспортні засоби спеціалізованого призначення, у тому числі із символікою Держпраці.

7. Управління Держпраці під час виконання покладених на нього завдань взаємодіє в установленому порядку з територіальними органами міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування, а також підприємствами, установами, організаціями на відповідній території з питань, віднесених до його компетенції.

8. Управління Держпраці в межах своїх повноважень видає накази організаційно-розпорядчого характеру і контролює їх виконання. Акти Управління Держпраці можуть бути скасовані Головою Держпраці повністю чи в окремій частині, у тому числі за дорученням Міністра соціальної політики України.

9. Управління Держпраці очолює начальник, який призначається на посаду та звільняється з посади Головою Державної служби України з питань праці за погодженням з Міністром соціальної політики України та головою відповідної обласної державної адміністрації.

Начальник Управління Держпраці за посадою є Головним державним інспектором з питань праці в області.

Начальник Управління Держпраці має двох заступників, у тому числі першого, які призначаються на посади та звільняються з посад Головою Державної служби України з питань праці за погодженням з Міністром соціальної політики України.

Заступники начальника Управління Держпраці за посадою є заступниками Головного державного інспектора з питань праці в області.

10. Начальник Управління Держпраці несе персональну відповідальність за виконання покладених на Управління Держпраці завдань і здійснення ним своїх повноважень.

11. Начальник Управління Держпраці:

— очолює Управління Держпраці, здійснює керівництво його діяльністю, представляє Управління Держпраці у відносинах з іншими органами, підприємствами, установами, організаціями;

— здійснює керівництво Управлінням Держпраці, несе персональну відповідальність за організацію та результати його діяльності;

— організовує та забезпечує виконання Управлінням Держпраці відповідно актів законодавства, наказів Міністерства соціальної політики України організаційно-розпорядчого характеру, доручень Міністра, наказів Державної служби України з питань праці, доручень Голови Державної служби України з питань праці;

— вносить Голові Державної служби України з питань праці пропозиції щодо пріоритетів роботи Управління Держпраці і шляхів виконання покладених на нього завдань, подає на затвердження плани роботи Управління Держпраці;

— звітує перед Головою Державної служби України з питань праці про виконання покладених на Управління Держпраці завдань та планів роботи;

— здійснює добір кадрів в Управлінні Держпраці, формує кадровий резерв на відповідні посади;

— організовує роботу з підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників;

— призначає на посади та звільняє з посад керівників структурних підрозділів, призначає на посади та звільняє з посад інших державних службовців та працівників Управління Держпраці, присвоює їм ранги державних службовців, приймає рішення щодо їх заохочення та притягнення до дисциплінарної відповідальності (крім своїх заступників);

— порушує перед Головою Державної служби України з питань праці питання про присвоєння рангів державних службовців своїм заступникам, а також щодо заохочення та притягнення їх до відповідальності;

— підписує накази Управління Держпраці;

— розподіляє обов'язки між своїми заступниками;

— затверджує положення про структурні підрозділи Управління Держпраці та посадові інструкції працівників;

— здійснює інші повноваження відповідно до законодавства.

12. В Управлінні Держпраці для колективного вирішення питань, що належать до його компетенції, обговорення найважливіших напрямів його діяльності може утворюватися колегія.

Рішення колегії можуть бути реалізовані шляхом видання відповідного наказу Управління Держпраці.

Для розгляду наукових рекомендацій та інших пропозицій щодо поліпшення організації і діяльності в Управлінні Держпраці можуть утворюватися інші постійні або тимчасові консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи.

Рішення про утворення чи ліквідацію колегії, інших постійних або тимчасових консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів, їх кількісний та персональний склад, положення про них затверджуються начальником Управління Держпраці.

13. Управління Держпраці діє на підставі положення, що затверджується Головою Державної служби України з питань праці.

14. Управління Держпраці утримується за рахунок коштів Державного бюджету України.

Структуру Управління Держпраці затверджує Голова Державної служби України з питань праці за погодженням з Міністром соціальної політики України.

Штатний розпис та кошторис Управління Держпраці затверджує Голова Державної служби України з питань праці.

Чисельність працівників Управління Держпраці затверджує Голова Державної служби України з питань праці в межах граничної чисельності працівників, визначеної Кабінетом Міністрів України.

15. Управління Держпраці є юридичною особою публічного права, має печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням, власні бланки, рахунки в установах Державної казначейської служби України.

Директор Департаменту заробітної плати та умов праці

О. Товстенко

Вот и исполнилось 10 лет со дня утверждения одного из самых широко известных и используемых нормативно-правовых актов охраны труда – НПАОП 0.00-4.12-05 «Типовое положение о порядке проведения обучения и проверки знаний по вопросам охраны труда» (далее – ТП). Строго говоря, кто-то уже в очередной раз безнаказанно нарушил требование абзаца 3 ст. 28 Закона Украины «Об охране труда», так как предусмотренный законом срок пересмотра уже прошел, а нового акта еще нет.

За необходимость неотложного пересмотра ТП высказались и представители предприятий на встречах с Романом Чернегой, председателем Государственной службы Украины по вопросам труда, прошедших в мае в редакции журнала «Охрана труда» и Головном научно-методическом центре (ГНМЦ).

Дабы хоть в малой мере поспособствовать пересмотру указанного норматива, автор, в прошлом инженер и руководитель службы охраны труда, решил высказать свое мнение о том,

ЧТО МЕШАЕТ СПЕЦИАЛИСТУ ОХРАНЫ ТРУДА В ДЕЙСТВУЮЩЕМ ТП ОБ ОБУЧЕНИИ

Много есть, чего вовсе не надо нам,
А того, что нам хочется, нет...
Игорь Северянин

Настоящее есть следствие прошедшего,
а потому непрестанно обращай взор свой на зады,
чем сбережешь себя от знатных ошибок.
Козьма Прутков

Олег Моисеенко, сборкор

Об отсутствии четкости и однозначности отдельных требований ТП, что очень мешает повседневной работе специалистов службы охраны труда и приводит к курьезным ситуациям в виде совершенно несхожих трактовок, к необходимости постоянно обращаться за разъяснениями некоторых его требований в органы Госгорпромнадзора, высказывались многие специалисты охраны труда. Вот именно о таких местах ТП и пойдет речь ниже. Из соображений экономии журнальной площади в основном применена такая последовательность изложения информации: порядковый номер замечания – пункт ТП – рассматриваемая цитата, термин, слова из акта – предлагаемые изменения – соответствующие комментарии, пояснения курсивом.

1 – п. 1.4. – «Субъект хозяйственной деятельности, который имеет намерение проводить обучение по вопросам охраны труда работников других субъектов хозяйственной деятельности или профессиональную подготовку, переподготовку и повышение квалификации работников... должен получить ... разрешение ... в порядке, определенном постановлением КМУ от 26.10.2011 № 1107 «Порядок выдачи разрешений на выполнение работ повышенной опасности ...»
Это требование необходимо переформулировать, так как совершенно непонятно, какое отношение данное обучение имеет к работам повышенной опасности?

Вероятно, для проведения обучения по вопросам охраны труда следует получать разрешение, точнее пройти проверку на определенное соответствие! Но почему, по какому критерию обучение по вопросам охраны труда работников отнесено к работам повышенной опасности? Можно поставить этот вопрос более конкретно, опираясь на определение этих работ из п. 1.7 ТП. Кто из участников данного учебного процесса (слушатели, преподаватели?) находится в аудитории «в условиях влияния вредных или опасных производственных факторов»? Кто из них в процессе обучения по общим вопросам охраны труда (п. 5.1 ТП) занимается «обслуживанием, управлением, применением технических средств труда или технологических процессов, которые характеризуются повышенной степенью риска возникновения аварий, пожаров, угрозы жизни»? Во время проведения специального обучения, осуществляемого по нормативно-правовым актам по охране труда, существует «угроза жизни» или возможность «причинения вреда здоровью» слушателей или преподавателей? Каждый проходивший обучение по вопросам охраны труда в учебных центрах знает, что никакой повышенной опасности в этом процессе нет.

2 – п. 1.7. – Определениям глоссария не хватает полноты и точности.

Почему в нем нет определений таких терминов, как, например, «инструктаж», «работник», «должностное лицо», «зачет», «первичная проверка знаний» (для работника – в его жизни?; во время работы на данном предприятии? в данном подразделении? в данной должности, профессии?; по конкретному НПАОП?) и др.?

3 – п. 1.7. – «обучение по вопросам охраны труда», «специальное обучение».
Необходимо уточнить определения этих терминов и как эти два вида обучения взаимосвязаны.

В обоих видах обучения: знания черпаются из нормативно-правовых актов по охране труда, следовательно, – по вопросам охраны труда; цель обучения – получение необходимых навыков и знаний. В первом обучении более широкая аудитория обучающихся (по лицам, специальностям, видам работ), чем во втором. Если читать определения буквально, то в первом случае работников обучают, а во втором – работники сами изучают. Эти два определения очень похожи, различия в их содержании прописаны невнятно. Четко их различать и оперировать такими терминами неподготовленному специалисту сложно.

4 – п. 1.7. – «работа с повышенной опасностью».
Необходимо переформулировать определение этого термина.

Из приведенного в глоссарии определения следует, что работы, которые требуют профессионального отбора, являются составной частью работ с повышенной опасностью. Но это противоречит существованию двух различных нормативных перечней:

– НПАОП 0.00-2.01-05 «Перечень работ с повышенной опасностью»;

– ДНАОП 0.03-8.06-94 «Перечень работ, где есть необходимость в профессиональном отборе».

Кроме того, если работы, для которых необходим профессиональный отбор, также являются работами с повышенной опасностью, то почему в тексте ТП все время упоминаются два вида работ? Существует явное противоречие между приведенным определением данного термина и текстом ТП.

5 – п. 1.7. – «стажировка», «дублирование».

Необходимо или уточнить определения этих терминов таким образом, чтобы была видна сущностная разница между ними, или отказаться от использования одного из них.

В сущности определений обоих терминов речь идет о приобретении практического опыта, производственных заданиях и обязанностях, рабочем месте после теоретической подготовки и до начала самостоятельной работы, под непосредственным руководством (надзором) опытного специалиста (работника). Таким образом, наличествует практически полное совпадение смысла этих понятий. Исходя из предложенных определений, дублирование есть та же стажировка, к которой добавлено прохождение противоаварийных и противопожарных тренировок, то есть «стажировка с прохождением противоаварийных и противопожарных тренировок». Возникает естественный вопрос о том, зачем к одному и тому же процессу надо применять два разных термина: «стажировка» и «дублирование». Укрепляет в этой мысли и содержание раздела 7 ТП, который состоит из 9 пунктов. В 8 из них эти два термина используются параллельно как синонимы. В результате четкого различия между этими терминами нет и оперировать ими неудобно.

6 – п. 3.1. – «...во время принятия на работу...».

Данная формулировка нуждается в пояснении.

Какой алгоритм, последовательность действий скрывается за этими словами? Обучение следует проводить **до** подписания приказа о приеме на работу (назначения на должность) или **после**? В какие сроки? А если речь идет о таком должностном лице, например, как энергетик, который является одновременно лицом, ответственным за техническое состояние и безопасную эксплуатацию машин, механизмов, оборудования повышенной опасности и за выполнение работ повышенной опасности? Какой отрезок времени займет его обучение, если в его функциональные обязанности входит соблюдение требований десятка НПАОП? Как уместить эти многочисленные обучения, на каждое из которых в учебном центре отводится несколько десятков часов, в короткую фразу «во время принятия на работу»?

7 – п. 3.3. – «...другие специалисты, которым работодателем поручена организация этой работы».

Данная формулировка нуждается в пояснении.

Фраза звучит неоднозначно. Смысл ее совершенно меняется от того, какую именно работу подразумевать под ее двумя последними словами: работы (функции) службы кадров или обучения и проверки знаний. В первом случае организацией упомянутого обучения должны заниматься те специалисты, которым поручены (в основном порядке или по совмещению) кадровые вопросы. Во втором – работодатель может поручить организацию обучения и проверки знаний по вопросам охраны труда другим (любым) специалистам.

8 – п. 3.4. – «Обучение по вопросам охраны труда в части организации учебного процесса (материально-техническое обеспечение, формирование учебных групп, составление учебно-тематических планов и программ, формы учебной документации и порядок ее ведения и т. п.) осуществляется в соответствии с требованиями действующего законодательства». ТП не должно содержать ссылок на неизвестные, даже не указанные конкретно в нем акты, а должно воспроизводить дословно все минимально необходимые существующие требования к материально-техническому обеспечению, форме и содержанию учебно-тематических планов и программ, к перечню, форме и порядку ведения учебной документации и т. д.

9 – п. 3.6. – «Лица, которых принимают на работу, связанную с повышенной пожарной безопасностью...».

Необходимо ввести перечень категорий таких лиц подобно приложению 3 ТП.

10 – п. 3.6. – «... должны предварительно пройти специальное обучение (пожарно-технический минимум)».

Необходимо конкретизировать данную формулировку.

«Предварительно» – это перед чем? Перед приемом на эту работу или перед обучением по вопросам охраны труда?

11 – п. 3.6. – «Работники, занятые на работах с повышенной пожарной безопасностью...»

В ТП необходимо ввести перечень этих работ или сделать конкретную ссылку на норматив, содержащий такой перечень.

12 – 3.6. – «Лица, которых принимают на работу, связанную с повышенной пожарной безопасностью...» и «Работники, занятые на работах с повышенной пожарной безопасностью...».

Данные формулировки необходимо уточнить или исправить.

В этих двух формулировках одного пункта ТП упоминаются одни и те же категории лиц и видов работ или разные?

13 – п. 3.6. – «... один раз в год проходят проверку знаний соответствующих нормативных актов по пожарной безопасности...».

Данная формулировка нуждается в нескольких уточнениях.

Только проверку? Без обучения? Кто на предприятии должен организовывать проведение этой проверки? Кто должен ее проводить? Само предприятие или сторонние специализированные организации?

14 – п. 3.6. – «... до начала исполнения своих обязанностей...».

Необходимо конкретизировать данную формулировку.

Это означает на каком этапе, в какие сроки? До подписания приказа о назначении на должность?

15 – п. 3.6. – «...проходят обучение и проверку знаний...» Данную формулировку необходимо уточнить или исправить. <i>Почему работники проходят только проверку знаний, а должностные лица – обучение и проверку знаний?</i>
16 – п. 3.6. – «пожарная безопасность». Этот термин необходимо уточнить. <i>Почему в случае охраны труда употребляется термин «повышенная опасность», а в аналогичных по ситуации пожарно-технических вопросах – «повышенная пожарная безопасность»?</i>
17 – п. 3.8. – «Перед проверкой знаний по вопросам охраны труда на предприятии для работников организуется обучение: лекции, семинары и консультации». <i>Несколько нелогичное на первый взгляд построение предложения. Логичнее звучало бы «после... обучения... проводится проверка знаний...» Однако небольшое уточнение «на предприятии» может прояснить ситуацию. Зачастую работодатели устраивают проверку знаний, оставляя обучение на самоподготовку. Очевидно поэтому разработчики ТП таким порядком слов попытались сделать акцент на обязательности обучения перед проверкой знаний. Только не проще ли было сказать, что «проверка знаний без организованного обучения запрещена»?</i>
18 – п. 3.9. – «Проверка знаний работников по вопросам охраны труда проводится по тем нормативно-правовым актам по охране труда, соблюдение которых входит в их функциональные обязанности». Данная формулировка нуждается в пояснении. <i>Кто, каким образом, на основе каких документов определяет, соблюдение каких нормативно-правовых актов по охране труда входит в функциональные обязанности работников, по которым должна проводиться проверка их знаний?</i>
19 – п. 3.10. – «...руководитель предприятия или его заместитель, в служебные обязанности которого входит организация работы по охране труда ...» Данную формулировку необходимо привести в соответствие с действующими законодательными и нормативно-правовыми актами по охране труда. <i>Согласно требованиям абзаца 4 ст. 15 Закона Украины «Об охране труда» и п. 1.3. НПАОП 0.00-4.21-04 «Типовое положение о службе охраны труда» служба охраны труда подчиняется непосредственно работодателю. Следовательно, заместителем работодателя, в обязанности которого в соответствии с законодательством входит организация работы по охране труда, может являться только руководитель данной службы, что и сказано в первых строках п. 51 «Начальник отдела охраны труда» раздела 1 «Профессии руководителей, профессионалов, специалистов и технических служащих» выпуска 1 «Профессии работников, являющихся общими для всех видов экономической деятельности» «Справочника квалификационных характеристик профессий работников». Так почему бы в аналогичном пункте пересмотренного ТП так прямо и не записать: «руководитель предприятия или его службы охраны труда»?</i>
20 – п. 3.10. – «Участие представителя специально уполномоченного центрального органа исполнительной власти по надзору за охраной труда или его территориального управления в составе комиссии обязательно только во время первичной проверки знаний ...» Предлагается пересмотреть целесообразность наличия этого требования в ТП. <i>При проведении обучения на предприятии почти в каждом потоке, курсе обучаемых работников бывает 1–2 работника, проходящих обучение впервые. С другой стороны, при существующей ныне нагрузке в 2–3 тысячи поднадзорных предприятий на каждого инспектора территориального управления Гоструда он физически не сможет принять участие во всех проводимых на его поднадзорных предприятиях первичных проверках знаний. Тогда имеет ли смысл закладывать это требование в Типовое положение?</i>
21 – п. 3.12. – «Перечень вопросов для проверки знаний по охране труда работников, с учетом специфики производства, составляется членами комиссии и утверждается работодателем». Необходимо уточнить формулировку данного требования. <i>Если обучение работников проводится другим субъектом хозяйственной деятельности, который в установленном Типовым положением порядке проводит это обучение, то каким образом члены его комиссии по проверке знаний могут учесть специфику многих разнообразных и незнакомых им предприятий при составлении перечня вопросов для проверки знаний по вопросам охраны труда обучаемых работников?</i>
22 – п. 3.13. – «Формой проверки знаний по вопросам охраны труда работников является тестирование, зачет...» Формулировка данного пункта требует уточнения. <i>Каким образом должна проводиться такая форма проверки знаний, как зачет?</i>
23 – п. 3.14. – «При этом в протоколе и удостоверении в краткой форме отмечается перечень основных нормативно-правовых актов по охране труда и безопасному выполнению конкретных видов работ, в объеме которых работник прошел проверку знаний». Необходимо изменить или формулировку данного пункта, или формы протокола и удостоверений (приложения 1, 2). <i>Как ни рассматривай, как ни изучай указанные приложения, но в них невозможно найти места или строки, предусмотренные для вписывания конкретных видов работ! В подстрочнике есть только «перечень нормативно-правовых актов по охране труда, по которым проводилась проверка знаний».</i>
24 – п. 3.18. Следует указать, на какую службу предприятия возлагается оформление, учет и хранение протоколов проверки знаний, оформление и учет удостоверений о проверке знаний по вопросам охраны труда в случае проведения обучения работников на своем предприятии.
25 – Раздел 4. «Специальное обучение и проверка знаний по вопросам охраны труда» должен быть более подробным. <i>Данный раздел в ТП является самым коротким и лаконичным – всего 4 пункта, хотя для предприятия и его работников роль этого вида обучения является едва ли не самой весомой, объемной, значимой, затратной и напрямую обеспечивающей их безопасность. Поэтому хотелось бы высказать пожелание, чтобы аналогичный раздел пересмотренного ТП содержал бы исчерпывающую и однозначную информацию по этому виду обучения, а также четкие алгоритмы и перечень всех необходимых документов для осуществления обоих путей его проведения – непосредственно на предприятии и в учебных центрах.</i>

26 – п. 4.1. – «...проходять ежегодное специальное обучение и проверку знаний соответствующих нормативно-правовых актов по охране труда».

Данный пункт требует более подробного изложения.

В условиях, когда отсутствует нормативно-правовой акт, устанавливающий это соответствие, кто и каким образом должен его устанавливать на предприятии? Кто, каким образом и на основании каких критериев должен контролировать правильность и полноту установленного соответствия между выполняемыми на предприятии видами работ с повышенной опасностью, тех, где есть необходимость в профессиональном отборе, с одной стороны, а с другой – нормативно-правовыми актами по охране труда, по которым проводится специальное обучение?

27 – п. 4.3. – «Специальное обучение ... проводится ... на предприятии по учебным планам и программам, которые разрабатываются с учетом конкретных видов работ, производственных условий, функциональных обязанностей работников...»

Данный пункт требует более подробного изложения.

Необходимо указать минимальные требования к содержанию, объему и продолжительности одного вида специального обучения, а также форму его учебных планов и программ.

Если в функциональные обязанности конкретного работника входит выполнение 5–10 или более видов работ с повышенной опасностью и тех, где есть необходимость в профессиональном отборе (например, электрогазосварщик или слесарь-ремонтник), то его специальное обучение должно состоять из одной программы, содержащей информацию из соответствующего количества нормативно-правовых актов или из соответствующего количества программ по каждому отдельному нормативно-правовому акту? Какова должна быть экономически обоснованная продолжительность специального обучения и проверки знаний такого работника?

28 – п. 4.4. – «Проверка знаний по вопросам охраны труда после проведения специального обучения проводится комиссией предприятия».

Данное требование необходимо либо уточнить, либо изъять.

Каким образом и для чего следует выполнять это требование при проведении специального обучения согласно п. 4.2 другим субъектом хозяйственной деятельности, который проводит его в установленном Типовым положением порядке? Учили специалисты одного предприятия, а знания проверяют специалисты другого предприятия, совершенно не знакомые с той программой, по которой учили экзаменуемых? Что делать такой комиссии, если она не выявит у кого-то из своих работников удовлетворительных знаний? Кому предъявлять претензии – бестолковому работнику или халатному учебному центру? Так как ТП не содержит по этому вопросу никаких дополнительных пояснений, то понять это требование трудно, толковать можно как угодно.

29 – п. 5.1. – «...во время принятия на работу ...»

В данный пункт необходимо внести дополнительную информацию о том, что это значит практически? В какой момент? В какие сроки?

30 – пп. 5.1, 5.2 и 5.3. – «...руководители предприятий ...руководители и специалисты служб охраны труда ... проходят обучение по вопросам охраны труда...»

Данное требование необходимо уточнить и переформулировать, так как совершенно нецелесообразно проводить совместное периодическое обучение этих двух категорий лиц по одному и тому же Типовому тематическому плану и одной и той же программе обучения должностных лиц (приложение 4).

Раз в три года помочь освежить в памяти, обновить знания основ охраны труда руководителям предприятий, которые повседневно занимаются огромным кругом других проблем и задач, – это логично. Но зачем делать то же самое с профессионалами, обязанными знать и уметь ежедневно пользоваться нормативно-правовыми актами по охране труда, что однозначно записано в их должностных инструкциях? Есть в этом логика и здравый смысл? Здесь их не больше, чем в попытке усадить за одну парту для повторения таблицы умножения учителя математики и ученика начальной школы. А вот если руководителей и специалистов службы охраны труда с определенной периодичностью направлять на курсы повышения квалификации, то пользы и отдачи от этого будет намного больше!

31 – п. 5.6. – «Лица, ответственные за техническое состояние и безопасную эксплуатацию машин, механизмов, оборудования повышенной опасности или выполнение работ повышенной опасности, и должностные лица, служебные обязанности которых связаны с руководством и контролем за выполнением работ с повышенной опасностью... во время обучения согласно п. 5.1 ТП, проходят обучение и проверку знаний по вопросам охраны труда в объеме выполняемой ими работы.»

Данное положение требует для своей реализации более подробного объяснения.

Такие должностные лица, как, например, механики или энергетики на малых предприятиях, являются одновременно многочисленными ответственными лицами и членами комиссии предприятия по проверке знаний по вопросам охраны труда (подпадают под требование пп. 5.1, 5.3 и 5.6 ТП). Хотелось бы понять, как энергетик – член комиссии, во время совместного обучения со своими руководителями предприятия и службы охраны труда в соответствии с п. 5.1 ТП в одной группе учебного центра, может вместе с ними сдать экзамен соответствующей экзаменационной комиссии, а также умудриться прослушать в эти же дни еще 5–10 курсов как ответственное лицо и сдать по ним экзамены такому же количеству различных экзаменационных комиссий? Может, слова «во время обучения» в контексте ТП следует понимать каким-то необычным образом? Каким, в какие сроки?

32 – п. 6.5. – «Повторный инструктаж проводится на рабочем месте ... в объеме и по содержанию перечня вопросов первичного инструктажа».

Два подчеркнутых слова необходимо изъять из приведенной фразы данного пункта.

Некоторые специалисты воспринимают эти слова буквально и считают необходимым для каждой профессии и вида работ предприятия, кроме соответствующей инструкции по охране труда, разрабатывать, утверждать и пересматривать еще и какой-то надуманный перечень вопросов первичного инструктажа, хотя он давно существует в виде требований пп. 2.5–2.9 НПА ОП 0.00–4.15–98 «Положение о разработке инструкций по охране труда».

33 – п. 6.9. – «При неудовлетворительных результатах проверки знаний, умений и навыков безопасного выполнения работ после первичного, повторного или внепланового инструктажей для работника в течение 10 дней дополнительно проводятся инструктаж и повторная проверка знаний».

Следует изменить или уточнить данную формулировку.

Если данную формулировку воспринимать буквально, то все указанные 10 дней кто-то должен вдалбливать в голову конкретного рабочего содержание его родной ИОТ и проверять, как он его усвоил и понял. Кто может этим заниматься в условиях реального производства?

Если подразумевается, что данному рабочему в какой-то один день из отведенных десяти еще раз (дополнительно) проводится необходимый вид инструктажа и проверка знаний в виде устного опроса, то возникает вопрос о том, к каким работам его можно допускать все предшествующие этому дни и каким образом они должны оплачиваться?

34 – п. 6.9. Содержание данного пункта следует расширить указанием того, нужно ли вносить запись в журнал регистрации инструктажей по вопросам охраны труда на рабочем месте и какую именно при неудовлетворительных результатах проверки знаний, умений и навыков безопасного выполнения работ после первичного, повторного или внепланового инструктажей.

35 – п. 6.10. – «О проведении первичного, повторного, внепланового и целевого инструктажей и о допуске к работе лицом, которое проводило инструктаж, производится запись в Журнал регистрации инструктажей по вопросам охраны труда на рабочем месте (приложение 6)».

Содержание данного пункта следует дополнить пояснением, что запись о допуске к работе делается только после первичного инструктажа и успешного окончания стажировки (дублирования). Также следует соответствующим образом изменить и форму данного журнала, а именно заголовок «Стажировка/дублирование на рабочем месте» распространить и на столбец 12.

1. Текст ТП (п. 7.9) требует оформления допуска к самостоятельной работе приказом (распоряжением) работодателя (руководителя подразделения) после окончания стажировки и при удовлетворительных результатах проверки знаний работника по вопросам охраны труда. Других вариантов оформления допуска к самостоятельной работе (без выпуска соответствующего приказа) согласно ТП не существует!!! Его разделы 6 и 7 не содержат ни одного прямого требования о том, что после проведения повторного, внепланового и целевого инструктажей должен проводиться и оформляться допуск работника к самостоятельной работе. (П. 6.10. лишь информирует о том, что запись о допуске к работе, как и о проведении инструктажей, в Журнале регистрации инструктажей по вопросам охраны труда должно делать лицо, проводившее инструктаж.)

Оформление допуска к работе после проведения любого инструктажа на рабочем месте противоречит ТП и здравому смыслу. Почему должен существовать двойной подход к оформлению допуска к работе на одном и том же рабочем месте: после первичного инструктажа и стажировки – приказом и записью в Журнале регистрации инструктажей согласно требованиям пп. 7.3 и 7.9 ТП, а после всех последующих инструктажей – только записью в журнале? Нет в этом логики!

2. В пп. 6.8 и 6.9 ТП сказано, что «Первичный, повторный, внеплановый и целевой инструктажи проводит непосредственный руководитель работ» и что они «завершаются проверкой знаний... а также проверкой приобретенных навыков безопасных методов труда...». Знания проверяет лицо, которое проводило инструктаж. Особого внимания заслуживает то, как сформулирована последовательность действий. Сказано «инструктаж завершается проверкой знаний», а не «после инструктажа проводится проверка знаний». Таким образом, проверка знаний здесь является составной и завершающей частью инструктажа, а не отдельным, самостоятельным процессом, проводимым после инструктажа. Значит, не может, не должно быть инструктажа без проверки знаний. Понятие «проведение инструктажа» автоматически включает в себя проверку знаний – устный, или с помощью технических средств опрос и проверку приобретенных навыков безопасных методов труда.

Исходя из этого, непосредственный руководитель не имеет права расписываться в столбце 9 журнала только за то, что он более или менее старательно «отбубнил» перед инструктируемым текст конкретной инструкции, а уровень ее усвоения не проверял. Инструктаж – это не чтение лекции, он не бывает без проверки знаний. Инструктирующее лицо только в одном случае имеет право расписаться за проведение инструктажа – когда оно убедилось в удовлетворительном результате проверки знаний и приобретенных работником навыков безопасных методов труда. Поэтому совершенно не имеет смысла заставлять непосредственного руководителя за единый учебный процесс проведения инструктажа ставить две подписи (столбцы 9 и 12). Иначе простая логика и справедливость требуют, чтобы инструктируемый работник также дважды расписался в журнале: за то, что присутствовал на «лекции», и за то, что у него действительно проверяли знания.

3. Допустим, инструктирующий дважды расписался в Журнале регистрации инструктажей: в столбце 9 – за «лекцию» и в столбце 12 – за проверку знаний и допуск к самостоятельной работе, а также поставил здесь дату проведения первичного инструктажа. Далее следует стажировка. После ее окончания и при удовлетворительных результатах проверки знаний практических навыков (п. 7.9 ТП) в каком столбце журнала непосредственный руководитель должен сделать отметку своей подписью и датой об этом и о допуске работника к самостоятельной работе, если место в столбце 12 уже занято соответствующей записью после первичного инструктажа?

Приходится констатировать, что воплощение идеи о необходимости инструктирующему лицу ставить две подписи за проведение каждого инструктажа, в случае первичного инструктажа не вписывается в строку журнала. Это можно расценивать как доказательство методом от противного.

4. Если следовать требованию п. 6.9 ТП о том, что проверка знаний является составной, завершающей частью любого инструктажа, без которой его просто не может быть, и поэтому непосредственный руководитель расписывается за его проведение только один раз, то ход событий и оформление записей в журнале после первичного инструктажа выглядят следующим образом:

– первичный инструктаж на рабочем месте, который естественно завершается проверкой знаний, но за его проведение инструктирующий расписывается только в столбце 9, а инструктируемый – в столбце 8;

– допуск к стажировке приказом (п. 7.3 ТП);

– стажировка на протяжении не меньше 2–15 смен (пп. 7.1, 7.6 – 7.8 ТП);

– проверка знаний по вопросам охраны труда – практических навыков работника, приобретенных им в процессе стажировки (пп. 7.8 и 7.9 ТП);

– допуск приказом к самостоятельной работе (п. 7.9 ТП);

– о стажировке делаются соответствующие записи в столбцах 10–12 журнала, причем именно за удовлетворительный результат проверки знаний практических навыков и допуск к самостоятельной работе расписывается инструктирующий второй раз в столбце 12, а инструктируемый – за прохождение стажировки в столбце 11.

Как видим, в данном случае все предусмотренные записи о проведении первичного инструктажа и стажировки полностью вписываются в строку форм журнала, что является свидетельством соответствия данного подхода требованиям ТП.

36 – п. 6.10. – «В случае выполнения работ, которые нуждаются в оформлении наряда-допуска, целевой инструктаж регистрируется в этом наряде-допуске, а в журнале регистрации инструктажей – не обязательно».

Данное требование должно быть сформулировано однозначно, чтобы не было разночтений и неразберихи.

37 – п. 6.11. – «Перечень профессий и должностей работников, которые освобождаются от повторного инструктажа, утверждается работодателем».
Термин «должности» из данного предложения следует изъять, а п. 6.2 дополнить предложением примерно такого содержания: «Первичный, повторный и внеплановый инструктажи специалистам, должностным лицам и руководителям не проводятся».

Непонятно, о какой второй категории идет речь в этом предложении. Работник с должностью – это должностное лицо, специалист, ИТР? В таком случае почему должностные лица не упомянуты в перечне лиц, которым проводится первичный (п. 6.4) и повторный (п. 6.5) инструктажи? Какому должностному лицу, ИТР может или должен проводить инструктаж самый последний в служебной иерархии руководитель – непосредственный (начальник участка, мастер – п. 6.8)?

38 – пп. 7.1 и 7.2. Из содержания этих пунктов совершенно непонятно, чем дублирование отличается от стажировки. Необходимо либо должным образом уточнить формулировки, либо отказаться от идеи использования двух этих терминов (см. п. 5 статьи).

39 – п. 7.4. – «Перечень должностей и профессий работников, которые должны проходить стажировку (дублирование)...»
Из данного предложения, касающегося стажировки, следует изъять термин «должности».

Из соображений, аналогичных тем, что приведены в п. 37 данной статьи.

40 – п. 7.9. – «После окончания стажировки (дублирование) и при удовлетворительных результатах проверки знаний по вопросам охраны труда...»
Данное требование нуждается в уточнении.

Нигде выше в разделе 7 не сказано, что стажировка заканчивается проверкой знаний. Поэтому непонятно, какая проверка знаний подразумевается в данном предложении? Та, которой завершается первичный инструктаж (п. 6.9), или та, которой должна завершаться стажировка и о необходимости проведения которой почему-то забыли упомянуть в разделе 7?

41 – п. 7.9 – «...если работник не овладел необходимыми производственными навыками или получил неудовлетворительную оценку по результатам противопоаварийных и противопожарных тренировок...»
Необходимо дополнить это требование соответствующими пояснениями.

Какая запись делается об этом в Журнале регистрации инструктажей? Каким образом и где в нем делается запись о новом приказе (распоряжении) на продление стажировки и о ее успешном завершении повторной проверкой знаний, навыков и о допуске работника к самостоятельной работе?

В завершении остается только выразить надежду, что разработчики нового ТП воспользуются советом Козьмы Пруткова, вынесенным в эпиграф, и учтут в своей работе огрехи предшествовавшего, пока еще действующего акта.

Лише в ДП «Редакція журналу «Охорона праці» Ви зможете придбати єдине повне великоформатне видання
Правил улаштування електроустановок
з останніми змінами станом на 2015 рік.
Вимоги цих Правил розповсюджуються на всі підприємства, організації незалежно від форм власності на засоби виробництва.

**УВАГА!
ТИРАЖ
ОБМЕЖЕНИЙ!!!**

Адреса редакції:
вул.Попудренка, 10/1
тел/факс: (044) 559-19-51
e-mail: dnopop@gmail.com

**240
грн**

ПРАВИЛА УЛАШТУВАННЯ ЕЛЕКТРОУСТАНОВОК*

Затверджено наказом Міністерства енергетики
та вугільної промисловості України
від 20.06.2014 № 469

ГЛАВА 1.4

ВИБІР ЕЛЕКТРИЧНИХ АПАРАТІВ І ПРОВІДНИКІВ ЗА УМОВ ВИНИКНЕННЯ КОРОТКОГО ЗАМИКАННЯ

СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ

1.4.1. Ця глава Правил поширюється на вибір і застосування електричних апаратів і провідників у електроустановках змінного струму частотою 50 Гц, напругою до 1 кВ і вище за умов виникнення КЗ.

ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ

1.4.2. За режимом КЗ треба перевіряти (винятки див. у 1.4.3):

1. В електроустановках понад 1 кВ:

а) електричні апарати, струмопроводи, кабелі та інші провідники, а також опорні та несучі конструкції для них;

б) повітряні лінії електропередавання за ударного струму КЗ 50 кА і більше для запобігання схльостуванню проводів за динамічної дії струмів КЗ.

Крім того, для ліній з розщепленими проводами мають бути перевірені відстані між розпірками розщеплених проводів для запобігання пошкодженню розпірок і проводів у разі схльостування.

Проводи ПЛ, обладнані пристроями швидкодійного автоматичного повторного увімкнення, слід перевіряти й на термічну стійкість.

2. В електроустановках до 1 кВ — тільки розподільчі** щити, струмопроводи та силові шафи. Трансформатори струму за режимом КЗ не перевіряють.

Апарати, призначені для вимкнення струмів КЗ або такі, що можуть за умовами своєї роботи вмикати короткозамкнене коло, повинні, крім того, мати здатність здійснювати ці операції за всіх можливих струмів КЗ.

Стійкими за струмів КЗ є ті апарати й провідники, які за розрахунковими умовами витримують дію цих струмів, не піддаючись електричним, механічним та іншим руйнуванням або деформаціям, що перешкоджають їх подальшій нормальній експлуатації.

1.4.3. За режимом КЗ за напруги понад 1 кВ не перевіряються:

1. Апарати та провідники, захищені плавкими запобіжниками зі вставками на номінальний струм до 60 А, — щодо електродинамічної стійкості.

2. Апарати та провідники, захищені плавкими запобіжниками незалежно від їх номінального струму і типу, — щодо термічної стійкості.

Коло вважається захищеним плавким запобіжником, якщо його вимикальну здатність вибрано відповідно до вимог цих Правил і він здатний вмикати найменший можливий аварійний струм у цьому колі.

3. Провідники в колах до індивідуальних електроприймачів, у тому числі до цехових трансформаторів загальною потужністю до $2,5 \text{ МВ} \cdot \text{А}$ і з вищою напругою до 20 кВ, якщо дотримано одночасно таких умов:

а) в електричній або технологічній частині передбачено необхідний ступінь резервування, виконаного так, що вимкнення зазначених електроприймачів не викликає розладу технологічного процесу;

* Продовження. Початок див. у №5, 6, 2015 р.

** Терміни розподільчі і розподільні, які зустрічаються в тексті, вживаються в однаковому значенні (Ред.)

- б) пошкодження провідника в разі виникнення КЗ не може викликати вибуху або пожежі;
- в) можлива заміна провідника без значних труднощів.

4. Провідники до індивідуальних електроприймачів, зазначених у п. 3, а також до окремих невеликих розподільчих пунктів, якщо такі електроприймачі та розподільчі пункти не відповідають своєму призначенню і якщо для них виконано як мінімум умову, наведену в пункті 3, перелік б.

5. Трансформатори струму в колах до 20 кВ, які живлять трансформатори або реактовані лінії, у разі, коли вибір трансформаторів струму за умовами КЗ потребує такого завищення коефіцієнтів трансформації, за якого не може бути забезпечено необхідного класу точності приєднаних вимірювальних приладів (наприклад, розрахункових лічильників); при цьому з боку вищої напруги в колах силових трансформаторів рекомендовано уникати застосування трансформаторів струму, не стійких до струму КЗ, а прилади обліку рекомендовано приєднувати до трансформаторів струму з боку нижчої напруги.

6. Проводи ПЛ (див. також 1.4.2, п. 1, б).

7. Апарати і шини кіл трансформаторів напруги в разі розташування їх в окремій камері або за додатковим резистором, убудованим у запобіжник чи встановленим окремо.

1.4.4. Під час вибору розрахункової схеми для визначення струмів КЗ слід виходити з передбачуваних для цієї електроустановки умов тривалої її роботи і не зважати на короточасні зміни схеми цієї електроустановки, які не передбачені для тривалої експлуатації (наприклад, у разі перемикачів). Ремонтні та післяаварійні режими роботи електроустановки короточасних змін схеми не стосуються.

Розрахункова схема має враховувати перспективу розвитку зовнішніх мереж та генеруючих джерел, з якими електрично пов'язується установка, яка розглядається, не менше ніж на 5 років від запланованого строку введення її в експлуатацію.

При цьому допустимо вести розрахунок струмів КЗ наближено до початкового моменту КЗ.

1.4.5. Як розрахунковий тип КЗ слід приймати:

1. Для визначення електродинамічної стійкості апаратів і жорстких шин з підтримувальними та опорними конструкціями, які належать до них — трифазне КЗ.

2. Для визначення термічної стійкості апаратів і провідників — трифазне КЗ; на генераторній напрузі електростанцій — трифазне або двофазне залежно від того, яке з них призводить до більшого нагріву.

3. Для вибору апаратів за комутаційною здатністю — за більшим із значень, які отримують для випадків трифазного і однофазного КЗ на землю (у мережах з великими струмами замикання на землю); якщо вимикач характеризується двома значеннями комутаційної здатності — трифазною і однофазною — відповідно за обома значеннями.

1.4.6. Розрахунковий струм КЗ слід визначати виходячи з умови пошкодження в такій точці цього кола, у якій апарати й провідники цього кола в разі КЗ знаходяться у найбільш важких умовах (винятки див. у 1.4.7 і 1.4.17, п. 3). Випадки одночасного замикання на землю різних фаз у двох різних точках схеми допускається не враховувати.

1.4.7. На реактованих лініях у закритих розподільчих установках провідники та апарати, розташовані до реактора і відокремлені від живильних збірних шин (на відгалуженнях від ліній — від елементів основного кола) відокремлюючими полицями, перекриттями тощо, вибираються за струмом КЗ за реактором, якщо останній розташований у тій самій будівлі і з'єднання виконане шинами.

Шинні відгалуження від збірних шин до відокремлювальних полиць і прохідні ізолятори в останніх мають бути вибрані виходячи з КЗ до реактора.

1.4.8. Під час розрахунку термічної стійкості за розрахунковий час слід приймати суму часів, яку отримують від додавання часу дії основного захисту (з урахуванням дії АПВ), встановленого біля найближчого до місця КЗ вимикача, до повного часу вимкнення цього вимикача (включаючи час горіння дуги).

За наявності зони нечутливості в основному захисті (за струмом, напругою, опором тощо) термічну стійкість необхідно додатково перевіряти виходячи з часу дії захисту, який реагує на пошкодження в цій зоні, плюс повний час вимкнення вимикача. При цьому як розрахунковий струм КЗ слід приймати те значення його, яке відповідає цьому місцю пошкодження.

Апаратуру і струмопроводи, які застосовують у колах генераторів потужністю 60 МВт і більше, а також у колах блоків «генератор — трансформатор» такої самої потужності, повинні перевіряти за термічною стійкістю виходячи з часу проходження струму КЗ 4 с.

ВИЗНАЧЕННЯ СТРУМІВ КОРОТКОГО ЗАМИКАННЯ ДЛЯ ВИБОРУ АПАРАТІВ І ПРОВІДНИКІВ

1.4.9. В електроустановках до 1 кВ і вище під час визначення струмів КЗ для вибору апаратів і провідників та визначення дії на несучі конструкції слід виходити з такого:

1. Усі джерела, які беруть участь у живленні точки КЗ, яка розглядається, працюють одночасно з номінальним навантаженням.

2. Усі синхронні машини мають автоматичні регулятори напруги та пристрої форсування збудження.

3. Коротке замикання настає в такий момент часу, за якого струм КЗ матиме найбільше значення.
4. Електрорушійні сили всіх джерел живлення збігаються за фазою.
5. Розрахункова напруга кожного ступеня приймається на 5 % вищою за номінальну напругу мережі.

6. Має враховуватися вплив на струми КЗ приєднаних до даної мережі синхронних компенсаторів, синхронних і асинхронних електродвигунів. Вплив асинхронних електродвигунів на струми КЗ не враховується за потужності електродвигунів до 100 кВт, якщо електродвигуни відокремлені від місця КЗ одним ступенем трансформації, а також за будь-якої потужності, якщо їх відокремлено від місця КЗ двома або більше ступенями трансформації або якщо струм від них може надходити до місця КЗ тільки через ті елементи, через які проходить основний струм КЗ від мережі та які мають істотний опір (лінії, трансформатори тощо).

1.4.10. В електроустановках понад 1 кВ як розрахункові опори слід брати індуктивні опори електричних машин, силових трансформаторів і автотрансформаторів, реакторів, повітряних і кабельних ліній, а також струмопроводів. Активний опір слід враховувати тільки для ПЛ з проводами малих перерізів і сталевими проводами, а також для протяжних кабельних мереж малих перерізів з великим активним опором.

1.4.11. В електроустановках до 1 кВ як розрахункові опори слід брати індуктивні та активні опори всіх елементів кола, включаючи активні опори перехідних контактів кола. Допустимо нехтувати опорами одного типу (активними або індуктивними), якщо при цьому повний опір кола зменшується не більше ніж на 10 %.

1.4.12. У разі живлення електричних мереж до 1 кВ від знижувальних трансформаторів під час розрахунку струмів КЗ слід виходити з умови, що підведена до трансформатора напруга незмінна і дорівнює його номінальній напрузі.

1.4.13. Елементи кола, захищеного плавким запобіжником зі струмообмежувальною дією, слід перевіряти на електродинамічну стійкість за найбільшим миттєвим значенням струму КЗ, який пропускається запобіжником.

ВИБІР ПРОВІДНИКІВ ТА ІЗОЛЯТОРІВ, ПЕРЕВІРКА НЕСУЧИХ КОНСТРУКЦІЙ ЗА УМОВ ДИНАМІЧНОЇ ДІЇ СТРУМІВ КОРОТКОГО ЗАМИКАННЯ

1.4.14. Зусилля, що діють на жорсткі шини і передаються ними на ізолятори і підтримувальні жорсткі конструкції, слід розраховувати за найбільшим миттєвим значенням струму трифазного КЗ i_k з урахуванням зсуву між струмами у фазах і без урахування механічних коливань шинної конструкції. В окремих випадках (наприклад, за граничного розрахункового механічного напруження) можуть бути враховані механічні коливання шин та шинних конструкцій.

Імпульси сили, які діють на гнучкі провідники та ізолятори, що їх підтримують, виводи й конструкції, розраховуються за середньоквадратичним (за час проходження) струмом двофазного замикання між сусідніми фазами. За розщеплених провідників і гнучких струмопроводів взаємодія струмів КЗ у провідниках однієї й тієї ж фази визначається за діючим значенням струму трифазного КЗ.

Гнучкі струмопроводи мають перевірятися на схльостування.

1.4.15. Визначені розрахунком відповідно до 1.4.14 механічні зусилля, що передаються в разі виникнення КЗ жорсткими шинами на опорні та прохідні ізолятори, мають становити у разі застосування одиночних ізоляторів не більше 60 % відповідних гарантійних значень найменшого руйнівного зусилля; у разі застосування спарених опорних ізоляторів — не більше ніж 100 % руйнівного зусилля одного ізолятора.

У разі застосування шин складених профілів (багатосмугові, з двох швелерів тощо) механічне напруження визначають як арифметичну суму напруження від взаємодії фаз і взаємодії елементів кожної шини між собою.

Найбільше механічне напруження в матеріалі жорстких шин не має перевершувати 0,7 тимчасового опору розриву за ГОСТом.

ВИБІР ПРОВІДНИКІВ ЗА УМОВ НАГРІВУ ПІД ЧАС ВИНИКНЕННЯ КОРОТКОГО ЗАМИКАННЯ

1.4.16. Температура нагріву провідників під час КЗ має бути не вищою за такі гранично допустимі значення, °С:

Шини:

мідні	300
алюмінієві	200
сталеві, такі, що не мають безпосереднього з'єднання з апаратами	400
сталеві з безпосереднім приєднанням до апаратів	300

Кабелі з паперовою просоченою ізоляцією на напругу, кВ:

до 10	200
20—220	125

Кабелі та ізольовані проводи з мідними та алюмінієвими жилами та ізоляцією:

полівінілхлоридною і гумовою	150
поліетиленовою	120

Мідні неізольовані проводи за натягу, Н/мм²:

менше 20	250
----------------	-----

20 і більше.....	200
Алюмінієві неізолювані проводи за натягу, Н/мм ² :	
менше 10.....	200
10 і більше.....	160
Алюмінієва частина сталюалюмінієвих проводів	200

1.4.17. Перевірка кабелів на нагрів струмами КЗ у тих випадках, коли це потрібно відповідно до 1.4.2 і 1.4.3, має проводитися для:

- 1) одиночних кабелів однієї будівельної довжини, виходячи з того, що КЗ виникло на початку кабелю;
- 2) одиночних кабелів зі ступінчастими перерізами по довжині, виходячи з КЗ на початку кожної ділянки нового перерізу;
- 3) пучка з двох і більше паралельно увімкнених кабелів, виходячи з того, що КЗ виникло безпосередньо за пучком (за наскрізним струмом КЗ).

1.4.18. Під час перевірки на термічну стійкість апаратів і провідників ліній, обладнаних пристроями швидкодійного АПВ, має враховуватися підвищення нагріву через збільшення сумарної тривалості проходження струму КЗ по таких лініях.

Розщеплені проводи ПЛ під час перевірки на нагрів в умовах КЗ розглядаються як один провід сумарного перерізу.

ВИБІР АПАРАТІВ ЗА КОМУТАЦІЙНОЮ ЗДАТНІСТЮ

1.4.19. Вимикачі вище 1 кВ слід вибирати:

- 1) за вимикальною здатністю з урахуванням параметрів відновлювальної напруги;
- 2) за вмикальною здатністю. При цьому вимикачі генераторів, установлені з боку генераторної напруги, перевіряють тільки на несинхронне вмикання в умовах протифазі.

1.4.20. Запобіжники слід вибирати за вимикальною здатністю. При цьому як розрахунковий струм слід приймати діюче значення періодичної складової початкового струму КЗ без урахування струмообмежувальної здатності запобіжників.

1.4.21. Вимикачі навантаження і короткозамикачі слід вибирати за гранично допустимим струмом, який виникає в разі їх увімкнення на КЗ.

1.4.22. Віддільники і роз'єднувачі не потрібно перевіряти за комутаційною здатністю в разі виникнення КЗ. У разі використання віддільників і роз'єднувачів для вимкнення-увімкнення ненавантажених ліній, ненавантажених трансформаторів або зрівняльних струмів паралельних ланцюгів віддільники і роз'єднувачі слід перевіряти за режимом такого вимкнення-увімкнення.

ГЛАВА 1.5

ОБЛІК ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ

СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ

1.5.1. Ця глава Правил містить вимоги до улаштування обліку електроенергії в електроустановках нового будівництва, а також тих, які реконструюють або технічно переоснащують.

1.5.2. Додаткові вимоги до улаштування обліку електроенергії встановлено Правилами користування електричною енергією, затвердженими постановою Національної комісії з питань регулювання електроенергетики України від 31.07.96 № 28 (зі змінами від 04.02.2010 № 105) (далі — ПКЕЕ), Інструкцією про порядок комерційного обліку електричної енергії, затвердженою постановою Національної комісії регулювання електроенергетики України від 26.06.2003 № 612 (далі — ІКОЕ), ДБН В.2.5-23:2010 «Проектування електрообладнання об'єктів цивільного призначення», СОУ-Н МЕВ 40.1-00100227-93:2014 (МВУ 031/08-2013) «Кількість електричної енергії та електрична потужність. Типова методика виконання вимірювань», ІКЗС-Р-005 «Регламент учета межгосударственных перетоков электроэнергии», СОУ-Н МПЕ 40.1.35.110:2005 «Додаткові вимоги до засобів обліку електроенергії, спрямовані на запобігання несанкціонованому втручанням в їх роботу», керівним документом Міністерства енергетики України «Побудова та експлуатація електричних мереж. Технічна політика», відповідними розділами цих Правил та іншими нормативними документами.

ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ

1.5.3. Нижче подано терміни, які вжито в цій главі, та визначення позначених ними понять:

Вимірювальний комплекс (ВК).

Сукупність обладнання та засобів вимірювальної техніки, з'єднаних між собою за встановленою схемою з метою забезпечення вимірювання та обліку електричної енергії в заданій точці електричної мережі. Типовий ВК складається з засобів вимірювальної техніки (трансформатори струму, трансформатори напруги, лічильники

ки електроенергії), засобів захисту (автоматичні вимикачі або запобіжники), вторинних кіл струму і напруги та інших допоміжних засобів (збірки затискачів, реле, перетворювачі імпульсів, інформаційно-вимірювальні системи тощо). Характеристики складу ВК мають бути достатніми для вимірювання електричної енергії та потужності із заданими періодичністю та похибкою.

Вимірювальний комплекс розрахункового обліку (розрахунковий ВК).

Вимірювальний комплекс, результати вимірювань з якого використовують для фінансових (комерційних) розрахунків.

Вимірювальний комплекс технічного обліку (технічний ВК).

Вимірювальний комплекс, результати вимірювань з якого використовують для контролю технологічних процесів роботи електричної мережі. Генеруючий блок (генеруюча установка).

Одиниця електрогенеруючого обладнання, що складається з одного або більшої кількості генераторів, вироблення електроенергії на яких можна окремо вимірювати.

Засіб вимірювальної техніки (ЗВТ).

Технічний засіб, який має нормовані метрологічні характеристики і який застосовують під час вимірювань. Засоби обліку.

Засоби вимірювальної техніки і кола обліку, які використовують для визначення кількості електричної енергії та величини споживання електричної потужності.

Локальне устаткування збору і оброблення даних (ЛУЗОД).

Сукупність засобів обліку (або один засіб обліку) та обладнання для передачі даних, які забезпечують вимірювання, збір, накопичення, оброблення результатів вимірювань за відповідними періодами часу (формування первинної вимірювальної інформації про обсяги і параметри потоків електричної енергії та значення споживаної потужності) на окремій площадці вимірювання та мають інтерфейс дистанційного зчитування даних для роботи в складі автоматизованої системи обліку електричної енергії.

У передбачених нормативно-правовими актами випадках або за наявності техніко-економічного обґрунтування ВК та/або ЛУЗОД об'єднують в автоматизовану систему обліку електроенергії.

Автоматизована система обліку електроенергії (АСОЕ).

Сукупність ВК та/або ЛУЗОД, каналів зв'язку, апаратного та програмного забезпечення, а також баз даних обліку, функціонально об'єднаних з метою забезпечення збору, оброблення та передачі результатів вимірювань і формування даних обліку, які використовують у процесі обліку електроенергії.

АСОЕ, їх складові і дані, які використовують для комерційних (фінансових) розрахунків, називають розрахунковими (комерційними).

АСОЕ, їх складові і дані, які використовують для контролю витрати електроенергії в технологічних процесах на електростанціях, підстанціях, підприємствах, у будівлях тощо, називають технічними (контрольними, внутрішніми).

Результат вимірювання.

Значення фізичної величини, знайдене шляхом її вимірювання.

Дані обліку.

Значення облікових показників, які отримано в процесі здійснення обліку електроенергії.

Облік електроенергії.

Процес формування даних обліку для забезпечення фінансових розрахунків на ринку електричної енергії або контролю витрати електроенергії в технологічних процесах.

Точка вимірювання.

Місце в електричній мережі, в якому за допомогою засобів обліку вимірюють кількість електроенергії і значення електричної потужності.

Лічильник електроенергії інтервальний.

Лічильник електроенергії, який вимірює, фіксує та відображає кількість електроенергії, яка перетікає через точку вимірювання, за кожен з періодів інтеграції у вигляді масиву даних і за розрахунковий період у цілому.

Період інтеграції.

Інтервал часу, протягом якого інтервальний лічильник вимірює, фіксує та/або відображає кількість електроенергії.

Лічильник електроенергії інтегральний.

Лічильник електричної енергії, який вимірює і відображає кількість електроенергії, яка перетекла через точку вимірювання від початку вимірювання.

Лічильник електроенергії розрахунковий.

Лічильник, який використовують для розрахункового (комерційного) обліку електроенергії.

Лічильник електроенергії технічного обліку.

Лічильник, який використовують для технічного обліку електроенергії.

Повірочна лабораторія.

Підприємство, установа, організація чи їх окремий підрозділ, що здійснює повірку засобів вимірювальної техніки.

Тавро.

Засіб пломбування виробника засобів вимірювальної техніки, повірочної лабораторії або електропередавальної організації.

Технічні умови на приєднання до електричних мереж (ТУ).

Установлений електропередавальною організацією згідно з чинним законодавством комплекс умов і вимог до інженерного забезпечення електроустановок споживача, які повинні відповідати розрахунковим параметрам їх енергопостачання. ТУ можуть містити технічні рекомендації в частині улаштування ЛУЗОД або АСОЕ.

Межа балансової належності.

Точка розподілу електричних мереж між суб'єктами господарювання.

Багатофункціональний лічильник електроенергії.

Лічильник електроенергії, який, крім вимірювання електроенергії та електричної потужності, виконує ряд другорядних функцій, у тому числі видачу інформації в цифровому вигляді, моніторинг параметрів електричної мережі та якості електроенергії, відтворення та/або складання імпульсних сигналів, видачу або прийом команд тощо.

Приєднана потужність.

Сума номінальних потужностей генераторів, трансформаторів та (або) струмоприймачів електричної енергії, безпосередньо приєднаних до електричної мережі в точці приєднання.

ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ

1.5.4. Установлювані ЗВТ повинні бути дозволені до використання в Україні та мати чинний відбиток тавра виробника або повірочної лабораторії.

Технічні характеристики складових ВК, ЛУЗОД та АСОЕ мають відповідати умовам використання і вимогам документації виробника.

За наявності зустрічних перетікань електроенергії в точці вимірювання лічильники повинні вимірювати і фіксувати кількість електроенергії для кожного напрямку окремо.

Облік активної електроенергії має забезпечувати визначення кількості енергії:

- переданої та отриманої іншими країнами та електроенергетичними системами;
- виробленої генераторами електростанцій;
- спожитої на власні та господарські (окремо) потреби електростанцій та підстанцій;
- відпущеної споживачам по лініях, які відходять від шин електростанції безпосередньо до споживачів;
- переданої іншим електропередавальним організаціям або отриманої від них;
- відпущеної споживачам з електричної мережі;
- відпущеної електростанціями в мережі електропередавальних організацій;
- спожитої споживачами екологічної броні;
- яка надійшла до електричних мереж електропередавальної організації з електричних мереж споживача.

Крім того, облік активної електроенергії в електропередавальній організації має забезпечувати можливість:

- визначення надходження електроенергії до електричних мереж різних класів напруги;
- складання балансів електроенергії;
- визначення втрат електричної енергії в елементах електричної мережі;
- здійснення контролю за дотриманням споживачами заданих ним режимів споживання електроенергії.

1.5.5. Облік реактивної електроенергії має забезпечувати також можливість визначення кількості реактивної електроенергії, отриманої суб'єктом господарювання чи споживачем від електропередавальної організації або переданої їй тільки в тому разі, якщо за цими даними виконують розрахунки за неї або здійснюють контроль за дотриманням погодженого режиму роботи засобів генерації реактивної потужності споживача.

МІСЦЯ ВСТАНОВЛЕННЯ ЗАСОБІВ ОБЛІКУ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ

1.5.6. Розрахункові ВК потрібно встановлювати на межі поділу мережі за балансовою належністю або на визначеній межі експлуатаційної відповідальності (за винятком випадків, передбачених 1.5.10–1.5.11).

Якщо напруга в точці вимірювання становить 110 кВ і більше, ВК має бути забезпечено основним і дублюючим лічильниками електричної енергії. Дублюючі лічильники, як правило, повинні отримувати вимірювальні сигнали від інших обмоток трансформаторів струму, ніж основні лічильники.

Засоби обліку треба встановлювати таким чином, щоб забезпечити технічну можливість безперешкодного доступу до них відповідальних працівників зацікавлених сторін.

1.5.7. Розрахункові ВК активної електроенергії на електростанції потрібно встановлювати:

1) на кожному генераторі з таким розрахунком, щоб враховувалася вся вироблена генератором електроенергія (для блоків генератор-трансформатор розрахункові ВК встановлюють, як правило, на стороні вищої напруги трансформатора);

2) на сонячних батареях (групі сонячних батарей), генераторах (групі генераторів) вітрових електростанцій та інших електростанціях альтернативної енергетики;

3) для всіх приєднань шин генераторної напруги, за якими можлива реверсивна робота — ВК, які обліковують відпущену і отриману електроенергію;

4) на міжсистемних лініях електропередавання — ВК, які обліковують відпущену і отриману електроенергію; ЗВТ повинні бути одного класу точності і мати однакові знаки похибки;

5) для ліній усіх класів напруги, які відходять від шин електростанцій і належать споживачам (див. також 1.5.10).

Для ліній напругою до 10 кВ, які відходять від шин електростанцій, у всіх випадках треба передбачати кола обліку, збірки затискачів (див. 1.5.23) і місця для встановлення лічильників;

6) для всіх трансформаторів і ліній, які живлять шини основної напруги (вище 1 кВ) власних потреб. ВК встановлюють на стороні вищої напруги, в разі, якщо трансформатори власних потреб електростанції живляться від шин 35 кВ і вище або відгалуженням від блоків на напругу вище 10 кВ; дозволено також встановлювати ВК на стороні нижчої напруги трансформаторів;

7) для ліній господарських потреб (наприклад, живлення механізмів і установок ремонтно-виробничих баз) і сторонніх споживачів, приєднаних до розподільного пристрою ВП електростанцій;

8) для кожного обхідного вимикача або для шиноз'єднувального (міжсекційного) вимикача, який використовують як обхідний для приєднань, що мають розрахунковий облік, — ВК, який обліковує відпущену і отриману електроенергію.

Електростанції потрібно обладнувати АСОЕ; зазначені системи слід використовувати для централізованого розрахункового і технічного обліку електроенергії.

1.5.8. На електростанції потужністю до 1 МВт розрахункові ВК активної електроенергії дозволено встановлювати лише: для генераторів і трансформаторів власних потреб; для трансформаторів власних потреб та відхідних ліній; у місцях отримання електроенергії для власних потреб та видачі виробленої електроенергії.

1.5.9. Розрахункові ВК активної електроенергії на підстанції потрібно встановлювати:

1) для кожної лінії електропередавання, якщо вона живить окремого споживача, розрахунки з яким здійснюють за показами лічильника, що входить до складу ВК;

2) для ліній електропередавання між двома електропередавальними організаціями — ВК, які обліковують відпущену і отриману електроенергію; за наявності відгалужень від цих ліній до мереж інших електропередавальних організацій — ВК, які обліковують відпущену і отриману електроенергію, на вводах у підстанції цих електропередавальних організацій;

3) на трансформаторах власних потреб;

4) для ліній господарських потреб та/або споживачів, приєднаних до шин власних потреб;

5) для кожного обхідного вимикача або для шиноз'єднувального (міжсекційного) вимикача, використовуваного як обхідний для приєднань, що мають розрахунковий облік, — ВК, який обліковує відпущену і отриману електроенергію.

Для ліній електропередавання напругою 6 кВ і більше у всіх випадках має бути виконано кола обліку, збірки затискачів (див. 1.5.23), а також передбачено місця для встановлення лічильників.

1.5.10. Розрахункові ВК, які передбачено відповідно до 1.5.7 (підпункт 4) і 1.5.9 (підпункт 1), дозволено встановлювати не з боку живлення лінії електропередавання, а на приймальному кінці лінії в споживача у випадках, коли трансформатори струму на електростанціях і підстанціях, які вибрано за струмом КЗ або за характеристиками диференціального захисту шин, не забезпечують необхідної точності вимірювання.

1.5.11. Розрахункові ВК на підстанції, що належить споживачеві, потрібно встановлювати:

1) на вводі (приймальному кінці) лінії електропередавання в розподільний пристрій споживача відповідно до 1.5.10 за відсутності електричного зв'язку з іншою підстанцією енергосистеми або іншого споживача на живильній напрузі;

2) на стороні вищої напруги трансформаторів підстанції споживача за наявності електричного зв'язку з іншою підстанцією електропередавальної організації або наявності іншого споживача на живильній напрузі.

Дозволено встановлювати ВК на стороні нижчої напруги силових трансформаторів у разі, якщо трансформатори струму, які вибрано за струмом короткого замикання або за характеристиками диференціального захисту шин, не забезпечують необхідної точності вимірювання кількості електроенергії, а також у разі, якщо в наявних убудованих трансформаторах струму відсутня обмотка необхідного класу точності.

У разі, якщо встановити додаткові комплекти трансформаторів струму зі сторони нижчої напруги силових трансформаторів для увімкнення розрахункових лічильників неможливо, засоби обліку електроенергії дозволено встановлювати на відхідних лініях електропередавання 6—10 кВ.

Для об'єкта споживача (крім багатоквартирних житлових будинків і населених пунктів) з приєднаною потужністю 150 кВт і більше або середньомісячним споживанням електроенергії понад 50 тис. кВт · год (фактичним за попередні 12 місяців або планованим) передбачають встановлення ЛУЗОД; за наявності на

об'єкті двох або більше точок обліку із сумарною приєднаною потужністю понад 150 кВт треба передбачати об'єднання ЛУЗОД в АСОЕ;

3) на стороні середньої та нижчої напруг силових трансформаторів, якщо на стороні вищої напруги застосовувати вимірювальні трансформатори не потрібно для інших цілей;

4) на трансформаторах власних потреб, якщо електроенергія, відпущена на власні потреби, не обліковується іншими ВК; при цьому ВК, як правило, встановлюють на стороні нижчої напруги;

5) на межі балансової належності мереж основного споживача і стороннього споживача (субспоживача), якщо від лінії або трансформаторів споживачів живиться ще сторонній споживач (субспоживач), який перебуває на самостійному балансі.

Окремі площадки вимірювання треба забезпечувати ВК, які дають можливість організувати розрахунковий облік за відповідним тарифом на всій площадці вимірювання.

За наявності в споживача електроустановок різних тарифікаційних груп розрахункові лічильники встановлюють на кожен тарифну групу, а за наявності в споживача струмоприймачів з різними режимами роботи установлюють багатотарифні розрахункові лічильники.

1.5.12. Для споживача, який розраховується за спожиту реактивну електроенергію або має на балансі джерела реактивної енергії, засоби обліку реактивної електроенергії потрібно встановлювати на тих самих елементах схеми, на яких встановлено засоби обліку активної електроенергії.

Якщо споживач може видавати реактивну електроенергію в мережу енергосистеми, то необхідно встановлювати лічильники, які обліковують відпущену і отриману реактивну електроенергію окремо.

ВИМОГИ ДО РОЗРАХУНКОВИХ ЛІЧИЛЬНИКІВ

1.5.13. Кожен установлений розрахунковий лічильник повинен мати на гвинтах, які кріплять кожух лічильника, пломбу з чинним відбитком тавра виробника або повірочної лабораторії, а на затискній кришці — пломбу електропередавальної організації. У разі використання лічильника для розрахунків з кількома юридичними особами на лічильнику допускається встановлювати пломби всіх зацікавлених сторін.

Лічильники та їх кола треба опломбовувати таким чином, щоб забезпечити безперешкодне (без зняття пломб) технічне обслуговування іншого електрообладнання цієї електроустановки.

1.5.14. Облік електроенергії трифазного струму потрібно виконувати трифазними триелементними лічильниками. Облік електроенергії однофазного струму потрібно виконувати однофазними лічильниками безпосереднього увімкнення.

Основний і дублюючий лічильники одного приєднання повинні бути одного класу точності і мати однакові функціональні можливості. Струмові кола основного і дублюючого лічильників, як правило, потрібно приєднувати до різних вторинних обмоток трансформаторів струму і трансформаторів напруги.

Таблиця 1.5.1

Технічні характеристики лічильників електроенергії

Напруга, кВ	Приєднана потужність	Наявність функцій інтервального обліку і дистанційного зчитування показів	Клас точності лічильника енергії	
			активної	реактивної
220—750	Понад 63 МВ • А	Наявні	0,2S	2
	До 63 МВ • А	Те саме	0,5S	2
110—150	Понад 63 МВ • А	« «	0,2S	2
	До 63 МВ • А	« «	0,5S	2
	Понад 1 МВ • А	« «	0,5S	2
6—35	Від 160 кВ • А до 1 МВ • А	« «	1,0	2
	До 160 кВ • А	Згідно з ТУ	1,0	2
0,4	Понад 63 кВ • А	Те саме	1,0	2
	До 63 кВ • А	« «	2,0	3

1.5.15. Класи точності і технічні характеристики лічильників електроенергії (розрахункових і технічних) мають бути не гіршими від наведених у табл. 1.5.1.

Лічильники електроенергії, які вмикають через трансформатори напруги, мають здійснювати контроль наявності використовуваних під час обліку напруг і видавати інформацію (сигнал) у разі їх зникнення.

ОБЛІК ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ВИМІРЮВАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАТОРІВ

1.5.16. Класи точності трансформаторів струму і трансформаторів напруги для приєднання розрахункових лічильників електроенергії повинні бути не гіршими від наведених у табл. 1.5.2.

Дозволено використовувати блоки трансформаторів струму-трансформаторів напруги (комбіновані трансформатори), класи точності яких відповідають вимогам табл. 1.5.2.

У разі встановлення дублюючих лічильників трансформатори струму повинні мати не менше двох вторинних обмоток для вимірювання і обліку необхідного класу точності.

Марка, технічні характеристики і заводський номер вимірювального трансформатора мають бути доступними для зчитування; вимірювальний трансформатор треба позначати відповідно до схеми електроустановки.

Таблиця 1.5.2

Класи точності трансформаторів струму і трансформаторів напруги

Напруга, кВ	Приєднана потужність	Клас точності трансформаторів	
		струму	напруги
220-750	Понад 50 МВт	0,2S	0,2
	До 50 МВт	0,2S	0,2
110-150	Понад 50 МВт	0,2S	0,2
	До 50 МВт	0,2S	0,2
6-35	Понад 1 МВт	0,5S	0,5
	Від 150 кВт до 1 МВт	0,5S	0,5
	До 150 кВт	0,5S	0,5
0,4	Понад 50 кВт	0,5S	—
	До 50 кВт	—	—

1.5.17. Дозволено застосовувати трансформатори струму із завищеним коефіцієнтом трансформації (за умов електродинамічної та термічної стійкості або захисту шин), якщо:

— у разі застосування трансформаторів струму класу точності 0,5S за максимального навантаження в точці обліку струм у вторинній обмотці трансформатора струму складатиме не менше ніж 40 % номінального струму лічильника, а за мінімального навантаження — не менше ніж 5 %;

— у разі застосування трансформаторів струму класу точності 0,2S і 0,5S за максимального навантаження в точці обліку струм у вторинній обмотці трансформатора струму складатиме не менше ніж 20 % номінального струму лічильника, а за мінімального навантаження — не менше ніж 1 %.

1.5.18. Приєднувати струмові кола основних лічильників до вторинних обмоток трансформаторів струму треба окремо від кіл захисту та електровимірювальних приладів.

Дозволено виконувати спільне приєднання струмових кіл основних лічильників і кіл захисту в разі, якщо окреме їх приєднання потребує встановлення додаткових трансформаторів струму, а спільне приєднання не призводить до зростання похибки вимірювання і забезпечує необхідні характеристики пристроїв релейного захисту.

Використовувати проміжні трансформатори струму для увімкнення розрахункових лічильників заборонено.

1.5.19. Навантаження вторинних обмоток вимірювальних трансформаторів, до яких приєднують лічильники, мають відповідати діапазону значень, для яких унормовано клас точності.

Вторинні обмотки вимірювальних трансформаторів і лічильники потрібно з'єднувати мідним ізольованим проводом (кабелем).

Переріз і довжину проводів і кабелів у колах напруги розрахункових лічильників потрібно вибирати такими, щоб втрати напруги в цих колах не перевищували:

— 0,12 % номінальної напруги — на виводах трансформатора напруги класу точності 0,2S;

— 0,25 % номінальної напруги — на виводах трансформатора напруги класу точності 0,5S. Для забезпечення цієї вимоги дозволено застосовувати окремі кабелі від трансформаторів напруги до лічильників.

1.5.20. Для приєднання розрахункових лічильників на напругу 110 кВ і вище потрібно встановлювати додаткові трансформатори струму (за відсутності вторинних обмоток для приєднання дублюючих лічильників, для забезпечення роботи лічильників у необхідному класі точності, за умов навантаження на вторинні обмотки тощо).

1.5.21. Для обхідних вимикачів напругою 110 і 220 кВ із вбудованими трансформаторами струму дозволено знижувати клас точності цих трансформаторів струму відносно зазначеного в 1.5.16, але не гірше ніж клас точності 0,5S.

Для обхідного вимикача напругою 110 кВ і шиноз'єднувального (міжсесійного) вимикача напругою 110 кВ, який використовують як обхідний, з окремо встановленими трансформаторами струму (які мають не більше трьох вторинних обмоток) дозволено вмикати струмові кола лічильника спільно з колами захисту.

Таке саме увімкнення лічильників дозволено для шиноз'єднувального (міжсесійного) вимикача на напругу 220 кВ, використовуваного як обхідний, з окремо встановленими трансформаторами струму, і на напругу 110–220 кВ із вбудованими трансформаторами струму.

1.5.22. Для живлення кіл лічильників можна застосовувати як однофазні, так і трифазні трансформатори напруги, у тому числі чотири- і п'ятистержневі, які застосовують для здійснення контролю ізоляції.

1.5.23. Кола обліку слід виводити на самостійні збірки затискачів або секції в загальному ряду затискачів. За відсутності збірок затискачів необхідно встановлювати випробувальні блоки.

Затискачі мають забезпечувати закорочування вторинних кіл трансформаторів струму, вимкнення струмових кіл лічильника і кіл напруги в кожній фазі лічильника в разі його заміни або перевірки, а також увімкнення еталонного лічильника без від'єднання проводів і кабелів.

Конструкція збірок і коробок затискачів розрахункових лічильників має забезпечувати можливість їх пломбування.

1.5.24. Трансформатор напруги, використовуваний тільки для обліку і захищений на стороні вищої напруги запобіжниками, має бути обладнаний пристроєм контролю цілісності запобіжників, який видає сигнал (світловий, звуковий, телемеханіки).

1.5.25. За декількох систем шин і в разі приєднання кожного трансформатора напруги тільки до своєї системи шин має бути передбачено пристрій для перемикання кіл лічильників кожного приєднання на трансформатори напруги відповідних систем шин.

1.5.26. На підстанціях споживачів конструкція решіток і дверей камер, у яких встановлено запобіжники на стороні вищої напруги трансформаторів напруги, які використовують для розрахункового обліку, має забезпечувати можливість їх пломбування.

Приводи роз'єднувачів трансформаторів напруги, використовуваних для розрахункового обліку, повинні мати пристосування для їх пломбування.

УСТАНОВЛЕННЯ ЛІЧІЛЬНИКІВ І ЕЛЕКТРОПРОВОДКА ДО НИХ

1.5.27. Лічильники потрібно розміщувати в легкодоступних для обслуговування сухих приміщеннях, у вільному і не тісному для роботи місці. Робочий температурний діапазон лічильника має відповідати температурі умов використання протягом року. Лічильники загальнопромислового виконання заборонено встановлювати в приміщенні з агресивним середовищем.

Лічильники дозволено розміщувати в неопалюваних приміщеннях і коридорах розподільчих пристроїв електростанцій і підстанцій, а також у шафах зовнішнього установлення.

1.5.28. Лічильники, призначені для обліку електроенергії, яку виробляють генератори електростанцій, слід розміщувати в приміщеннях із середньою температурою навколишнього повітря від +15 до +25°C. За відсутності таких приміщень лічильники рекомендовано розміщувати в спеціальних шафах, де зазначену температуру підтримують протягом усього року.

1.5.29. Лічильники треба встановлювати в шафах, камерах комплектних розподільчих пристроїв, на панелях, щитах, у нішах, на стінах, які мають жорстку конструкцію.

Лічильники потрібно кріпити до пластмасових або металевих щитків. Висота від підлоги до коробки затискачів лічильника повинна бути в межах 0,8–1,7 м.

1.5.30. Для розрахункових лічильників, встановлюваних на будівельних конструкціях і панелях, потрібно передбачати шафу (оболонку) відповідного кліматичного виконання або нішу з дверцятами. Відстані між корпусом розрахункового лічильника і стінками та дверцятами мають бути не меншими ніж 0,05 м.

Дверцята треба закривати на механічний замок. Конструкція дверцят має забезпечувати можливість їх пломбування, зняття показів лічильника та увімкнення/вимкнення захисного апарата (за наявності) або контроль цілісності запобіжників (у разі їх встановлення) без відкривання дверцят і зняття пломби. Номінальні струми плавких вставок запобіжників і струми уставок спрацьовування захисних апаратів мають відповідати номінальному струму лічильника і значенню дозволеної до використання потужності.

Аналогічні шафи (ніші) потрібно використовувати для спільного розмішування лічильників і трансформаторів струму в разі виконання обліку на стороні нижчої напруги (на вводі у споживача).

Розрахункові лічильники приватних домоволодінь потрібно розміщувати в місцях, доступних для персоналу енергопостачальної компанії. Місце встановлення лічильника повинне бути визначене проектом та погоджене зі споживачем.

У багатоквартирних будинках, як правило, використовують лічильники з дистанційним зчитуванням показів.

1.5.31. Конструкції та розміри шаф, оболонок, ніш, щитків тощо мають забезпечувати зручний доступ до затискачів лічильників і трансформаторів струму. Крім того, має бути забезпечено можливість зручної заміни лічильника та установлення його з допустимим кутом нахилу (не більше ніж 3 градуси для індукційних лічильників класу точності 2S і 0,5 градуса для індукційних лічильників класу точності 0,5S). Конструкція кріплення має також забезпечувати можливість установлення і знімання лічильника з лицьового боку.

1.5.32. У електропроводці до лічильників заборонено виконувати з'єднання, окрім передбачених 1.5.23. На пристроях (кришках), які закривають первинні і вторинні кола засобів обліку, кришках кнопок управління комутаційних апаратів та автоматичних вимикачів, установлених у цих колах, кришках на збірках і колодках застискачів ліній зв'язку АСОЕ (ЛУЗОД) та в інших місцях, які унеможливають доступ до струмовідної частини схеми обліку, треба передбачати можливість встановлення пломб.

1.5.33. Електропроводка до лічильників має відповідати вимогам цих Правил.

1.5.34. Перерізи проводів і кабелів, які приєднують до лічильників, повинні відповідати вимогам 3.4.4 (див. також 1.5.19), якщо інше не передбачено заводом-виробником в експлуатаційній документації.

1.5.35. Під час монтажу електропроводки для приєднання лічильників безпосереднього увімкнення біля лічильників необхідно залишати кінці проводів завдовжки не менше ніж 120 мм. Ізоляція або оболонка нейтрального провідника на довжині 100 мм перед лічильником мають відрізнятись забарвленням від ізоляції (оболонки) фазних проводів.

1.5.36. Для безпечного встановлення і заміни лічильників у мережах напругою до 380 В потрібно передбачати можливість вимкнення лічильника за допомогою встановленого до нього на відстані, не більшій ніж 10 м, комутаційного апарата або запобіжників. Зняття напруги треба передбачати з усіх фаз, які приєднують до лічильника.

Трансформатори струму, які використовують для приєднання лічильників на напругу до 380 В, потрібно встановлювати після комутаційних апаратів у напрямку потоку потужності.

1.5.37. Заземлення лічильників, трансформаторів струму і трансформаторів напруги слід виконувати відповідно до вимог глави 1.7 цих Правил.

1.5.38. Марка, технічні характеристики, заводський номер і тавра, що є на корпусі лічильника, мають бути доступними до зчитування.

За наявності на об'єкті декількох приєднань з окремим обліком електроенергії на панелі лічильників треба наносити маркування відповідно до однолінійної схеми електропостачання та розрахункові коефіцієнти приєднань.

ТЕХНІЧНИЙ ОБЛІК

1.5.39. На електростанціях з агрегатами (блоками), не обладнаними АСОЕ, слід установлювати стаціонарні ВК або застосовувати інвентарні переносні ВК технічного обліку в системі ВП для можливості виконання розрахунків техніко-економічних показників. При цьому ВК активної електроенергії потрібно встановлювати в колах електродвигунів, які живляться від шин розподільного пристрою основної напруги (вище 1 кВ) власних потреб, і в колах усіх трансформаторів, які живляться від цих шин.

1.5.40. На електростанціях з поперечними зв'язками (які мають загальний паропровід) потрібно передбачати установлення ВК технічного обліку активної електроенергії на стороні генераторної напруги підвищувальних трансформаторів.

1.5.41. Вимірювальні комплекси активної електроенергії для технічного обліку треба установлювати на підстанціях напругою 35 кВ і вище електропередавальних організацій: на сторонах середньої та нижчої напруг силових трансформаторів; на кожній відхідній лінії електропередавання напругою 6 кВ і вище, яка знаходиться на балансі електропередавальної організації.

1.5.42. На підприємствах треба передбачати установлення стаціонарних або застосування інвентарних переносних ВК для контролю за дотриманням лімітів витрат електроенергії цехами, технологічними лініями, окремими енергоємними агрегатами, для визначення витрат електроенергії на одиницю продукції або напівфабрикату.

Дозволено встановлювати ВК технічного обліку на вводі підприємства, якщо розрахунковий облік із цим підприємством виконують за допомогою лічильників, які встановлено на підстанціях або електростанціях енергосистем.

1.5.43. Засоби вимірювальної техніки технічного обліку на підприємствах (лічильники і вимірювальні трансформатори) мають знаходитися у віданні користувачів. Вимоги до пломбування лічильників технічного обліку визначають виключно їх користувачі.

АВТОМАТИЗОВАНИЙ ОБЛІК ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ

1.5.44. Автоматизацію обліку електричної енергії потрібно передбачати за допомогою ЛУЗОД та/або АСОЕ. Характеристики лічильників мають відповідати вимогам 1.5.15 і нормативних документів, наведених у 1.5.2. Додаткові вимоги щодо АСОЕ наведено в розділі 3 цих Правил.

1.5.45. Проект улаштування ЛУЗОД та/або АСОЕ для електроустановок споживача потрібно виконувати відповідно до технічного завдання, яке розробляють згідно з технічними умовами електропередавальної організації з урахуванням технічних рекомендацій.

Технічні рекомендації, як правило, включають відомості щодо:

— переліку даних, які передають до електропередавальної організації;

- протоколу передачі даних;
- переліку місць установлення засобів обліку;
- переліку місць установлення комунікаційного обладнання;
- параметрів каналів зв'язку, які будуть застосовуватись для зчитування даних з ЛУЗОД або обміну даними з АСОЕ споживача;
- апаратного та програмного інтерфейсу лічильників;
- граничних показників похибки вимірювання обсягу (кількості) електричної енергії;
- граничних показників розсинхронізації часу;
- алгоритму приведення даних вимірювань з лічильників до даних, які будуть використовувати для проведення комерційних розрахунків;
- умов спільного використання ЛУЗОД.

Розроблення та погодження технічного завдання на проектування ЛУЗОД та/або АСОЕ виконують відповідно до вимог чинних стандартів України, ПКЕЕ, цих Правил та інших нормативних документів щодо улаштування АСОЕ.

ГЛАВА 1.6

ВИМІРЮВАННЯ ЕЛЕКТРИЧНИХ ВЕЛИЧИН

СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ

1.6.1. Вимоги цієї глави поширюються на вимірювання електричних величин (напруги, струму, потужності, частоти) у колах електроустановок, яке здійснюють за допомогою стаціонарних засобів вимірювальної техніки (показуючих, реєструючих приладів, вимірювальних перетворювачів тощо).

Правила не поширюють на лабораторні вимірювання і на вимірювання, здійснювані за допомогою переносних приладів.

Вимірювання неелектричних величин, а також інших електричних величин, які потрібні у зв'язку з особливостями технологічного процесу або основного устаткування, але які не регламентовано цією главою, виконують на підставі відповідних нормативних документів.

ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ

У цій главі вжито терміни, визначені в законах і нормативних документах України, які стосуються електроенергетики та електротехніки.

ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ

1.6.2. Усі засоби вимірювальної техніки електричних величин необхідно повірити, калібрувати або проводити їх метрологічну атестацію в установленому порядку. Необхідно застосовувати засоби вимірювальної техніки, внесені до державного реєстру засобів вимірювальної техніки України, або ті, що пройшли метрологічну атестацію. Вони мають задовольняти таким основним вимогам:

- клас точності щитових вимірювальних приладів безперервного вимірювання має бути не гірше 1,5 (допускається застосовувати щитові вимірювальні прилади класу точності 2,5, якщо за їх допомогою не здійснюють безперервний контроль технологічного режиму роботи устаткування), вимірювальних приладів — не гірше 0,5;
- класи точності вимірювальних шунтів, додаткових резисторів, вимірювальних трансформаторів і перетворювачів мають бути не гірше класів точності, наведених у табл. 1.6.1;
- межі вимірювання приладів необхідно вибирати з урахуванням можливих найбільших відхилень вимірюваних величин від номінальних значень;
- прилади, що мають електроживлення тільки від зовнішнього незалежного джерела (без вбудованого в прилад додаткового незалежного джерела) необхідно обладнувати сигналізацією про зникнення цього — електроживлення.

1.6.3. Установлювати засоби вимірювальної техніки, як правило, необхідно в пунктах, звідки здійснюють управління або періодичний контроль технологічного режиму роботи обладнання.

На підстанціях і гідроелектростанціях без постійного чергування виробничого (електротехнічного) персоналу стаціонарні показуючі засоби вимірювальної техніки допускається не встановлювати. При цьому необхідно передбачати:

- установлення засобів вимірювальної техніки з можливістю автоматичної або за «викликом» передавання необхідних параметрів каналами телекомунікацій на диспетчерський пункт вищого рівня;

Таблиця 1.6.1

Класи точності засобів вимірювальної техніки

Клас точності			
приладу	шунта, додаткового резистора	вимірювального перетворювача	вимірювального трансформатора
0,5	0,2	0,2	0,2 (допускається 0,5)
1,0	0,5	0,5	0,5
1,5	0,5	0,5	0,5
1,5(2,5) (див.1.6.2)	0,5	1,0	1,0

— місця для приєднання переносних засобів вимірювальної техніки виробничим (електротехнічним) персоналом.

1.6.4. Вимірювання на лініях електропередавання (ЛЕП) напругою 330 кВ і вище, а також на генераторах і силових трансформаторах необхідно здійснювати безперервно.

На генераторах і силових трансформаторах гідроелектростанцій допускається здійснювати вимірювання періодично за допомогою засобів централізованого контролю.

Допускається здійснювати вимірювання «за викликом» на спільний для декількох приєднань (за винятком зазначених у першому абзаці) комплект показуючих засобів вимірювальної техніки, а також застосовувати інші засоби централізованого контролю.

1.6.5. У разі встановлення реєструючих засобів вимірювальної техніки у оперативному контурі пункту управління, показуючі засоби вимірювальної техніки для безперервного вимірювання тих самих величин допускається не встановлювати.

ВИМІРЮВАННЯ СТРУМУ

1.6.6. Струм необхідно вимірювати в колах усіх напруг, де це необхідно для систематичного контролю технологічного процесу або устаткування.

1.6.7. Постійний струм необхідно вимірювати в колах:

- генераторів постійного струму і силових перетворювачів;
- акумуляторних батарей, зарядних, підзарядних і розрядних пристроїв;
- збудження синхронних генераторів, компенсаторів, а також електродвигунів із регульованим збудженням;
- електродвигунів приводу живлення подачі палива;
- електродвигунів аварійних маслососів змащування турбоагрегатів;
- електродвигунів аварійних маслососів ущільнення валів турбогенераторів. Засоби вимірювальної техніки постійного струму повинні мати індикацію щодо напрямку перетікання струму або двосторонні шкали, якщо можлива зміна напрямку струму.

1.6.8. У колах змінного трифазного струму слід, як правило, вимірювати струм однієї фази.

Струм кожної фази необхідно вимірювати в колах:

- синхронних, асинхронизованих генераторів, компенсаторів незалежно від потужності;
- ліній електропередавання з пофазним керуванням вимикачем;
- ліній електропередавання з поздовжньою компенсацією і ліній електропередавання, для яких передбачається можливість тривалої роботи в неповнофазному режимі.

В обґрунтованих випадках може бути передбачено вимірювання струму кожної фази ЛЕП напругою 330 кВ і вище з трифазним управлінням вимикачем;

- установок, які працюють із несиметрією навантажень по фазах (наприклад, електродугові печі, електротермічні, електрозварювальні установки тощо).

1.6.9. Реєстрацію струму необхідно здійснювати:

- на одній із фаз статора генератора потужністю 12 МВт і більше;
- на одній із фаз статора синхронного компенсатора потужністю 25 МВАр і більше;
- ротора генераторів із безпосереднім охолодженням 12 МВт і більше;
- на одній із фаз ЛЕП напругою від 220 кВ до 500 кВ електростанцій і трьох фаз ЛЕП напругою 750 кВ.

ВИМІРЮВАННЯ НАПРУГИ

1.6.10. Напругу, як правило, вимірюють:

- на секціях збірних шин постійного і змінного струму, які можуть працювати окремо, а також на ЛЕП у разі відсутності збірних шин розподільчих пристроїв підстанцій (схеми «місток», «блок лінія-трансформатор», «чотирикутник», «розширений чотирикутник» тощо).

Допускається встановлювати один засіб вимірювальної техніки із перемиканням на декілька точок вимірювання.

На підстанціях допускається вимірювати напругу тільки на боці нижчої напруги, якщо встановлювати трансформатор напруги на боці вищої напруги не має потреби для інших цілей;

- у колах генераторів постійного і змінного струму, синхронних компенсаторів, а також в окремих випадках у колах агрегатів спеціального призначення. У разі автоматизованого пуску генераторів або інших агрегатів установлювати на них засіб вимірювальної техніки для безперервного вимірювання напруги не обов'язково;

- у колах збудження синхронних машин потужністю 1 МВт і більше. У колах збудження гідрогенераторів вимірювати напругу не обов'язково;

- на боці нижчої або середньої напруги автотрансформаторів 330 кВ і вище з регулюванням напруги в нейтралі для можливості контролю перезбудження магнітопроводу;

- у колах силових перетворювачів, акумуляторних батарей, зарядних і підзарядних пристроїв;

- у колах установок, які працюють із несиметрією навантажень по фазах (наприклад, електродугові печі, електротермічні, електрозварювальні установки тощо).

1.6.11. У трифазних мережах вимірюють, як правило, одну міжфазну напругу. У мережах напругою вище 1 кВ з ефективно заземленою нейтраллю для контролю справності кіл напруги допускається вимірювати три міжфазні напруги за допомогою одного засобу вимірювальної техніки (із перемиканням).

1.6.12. Клас точності щитових засобів вимірювальної техніки безперервного вимірювання на збірних шинах напругою 110 кВ і вище електростанцій і підстанцій, які є вузловими в енергосистемі (у частині ведення режиму), має бути не гірше 1,0.

1.6.13. На збірних шинах напругою 110 кВ і вище електростанцій і підстанцій, які є вузловими в енергосистемі (у частині ведення режиму), на блочних синхронних та асинхронизованих генераторах потужністю 12 МВт і більше, синхронних компенсаторах потужністю 25 МВАр і більше необхідно реєструвати значення однієї міжфазної напруги (або відхилення напруги від заданого значення).

КОНТРОЛЬ ІЗОЛЯЦІЇ

1.6.14. У мережах змінного струму напругою вище 1 кВ з ізолюваною, компенсованою і/або заземленою нейтраллю через резистор, у мережах змінного струму напругою до 1 кВ з ізолюваною нейтраллю, як правило, необхідно здійснювати автоматичний контроль ізоляції, що діє на сигнал у разі зниження опору ізоляції однієї з фаз нижче заданого значення, з наступним контролем асиметрії напруги за допомогою показуючого засобу вимірювальної техніки (із перемиканням).

У мережах постійного струму з ізолюваними полюсами або з ізолюваною середньою точкою, як правило, необхідно здійснювати автоматичний контроль ізоляції, що діє на сигнал у разі зниження опору ізоляції одного з полюсів нижче заданого значення, з наступним контролем асиметрії напруги за допомогою показуючого засобу вимірювальної техніки (із перемиканням).

У мережах об'єднаного силового та оперативного постійного струму з ізолюваними полюсами електростанцій і підстанцій, як правило, здійснюють автоматичний контроль ізоляції, що діє на сигнал у разі зниження опору ізоляції одного з полюсів нижче заданого значення і вимірювання напруги між кожним з полюсів і «землею», а також між полюсами.

Необхідно здійснювати контроль ізоляції шляхом періодичних вимірювань напруг з метою візуального контролю асиметрії напруг.

На підстанціях напругою 330 кВ і вище необхідно реєструвати напругу полюсів акумуляторної батареї, при цьому максимальне значення напруги полюсів батареї відносно «землі» необхідно брати орієнтовно $1,5U_{\text{АКБАТ}}$.

ВИМІРЮВАННЯ ПОТУЖНОСТІ

1.6.15. Потужність необхідно вимірювати в колах:

- генераторів — активну і реактивну. На електростанціях із установленою потужністю 200 МВт і більше необхідно також вимірювати і сумарну активну потужність. Рекомендовано вимірювати сумарну активну потужність електростанцій із установленою потужністю меншою ніж 200 МВт, за необхідності автоматичного передавання цього параметра на вищий рівень оперативного управління;

- на генераторах, якщо вони працюють у блоці з трансформатором — активну і реактивну. Клас точності щитових показуючих засобів вимірювальної техніки на генераторах потужністю 100 МВт і більше має бути не гірше 1,0;

- конденсаторних батарей потужністю 25 МВАр і більше та синхронних компенсаторів — реактивну;

- трансформаторів і ЛЕП напругою 6 кВ і вище, що живлять власні потреби теплових електростанцій — активну;

- підвищувальних двообмоткових трансформаторів електростанцій — активну і реактивну;

- триобмоткових підвищувальних трансформаторів (або автотрансформаторів із використанням обмотки нижчої напруги) — активну і реактивну. Активну і реактивну потужності необхідно вимірювати на боці середньої і нижчої напруг;

- знижувальних трансформаторів напругою 220 кВ і вище — активну і реактивну потужності, напругою 110–150 кВ — активну потужність. Активну і реактивну потужність необхідно вимірювати на боці середньої і нижчої напруг;

- на підстанціях напругою від 110 кВ до 220 кВ без вимикачів на боці вищої напруги потужність допускається не вимірювати. При цьому необхідно передбачати місця для приєднання контрольних показуючих або реєструючих засобів вимірювальної техніки;

- ЛЕП напругою 110 кВ і вище з двостороннім живленням — активну і реактивну;

- ЛЕП напругою від 110 кВ до 220 кВ підстанцій за схемою «мостик» (за наявності щита управління) — активну та реактивну;

- обхідних вимикачів — активну та реактивну.

1.6.16. У разі встановлення щитових показуючих засобів вимірювальної техніки у колах, у яких напрямок потужності може змінюватися, ці засоби вимірювальної техніки повинні мати індикацію щодо напрямку перетікання потужностей або двосторонню шкалу. Клас точності цих засобів вимірювальної техніки має бути не гірше 1,0, а вимірювальних перетворювачів — не гірше 0,5.

1.6.17. На інших елементах підстанцій, де для періодичного контролю режимів мережі необхідно вимірювати перетікання активної та реактивної потужностей, необхідно передбачати можливість приєднання контрольних переносних засобів вимірювальної техніки.

1.6.18. Реєстрацію потужності необхідно здійснювати:

- на генераторах потужністю 60 МВт і більше — активну та реактивну;

- на електростанціях із установленою потужністю 200 МВт і більше — сумарну активну.

ВИМІРЮВАННЯ ЧАСТОТИ

1.6.19. Вимірювання частоти необхідно здійснювати:

- на кожній секції шин генераторної напруги;

- на кожному генераторі блочної електростанції;

- на кожній системі (секції) шин вищої напруги електростанції;

- у вузлах можливого поділу енергосистеми на несинхронно працюючі частини.

1.6.20. Реєстрацію частоти або її відхилення від заданого значення необхідно здійснювати:

- на електростанціях із установленою потужністю 200 МВт і більше;

- на електростанціях із установленою потужністю 6 МВт і більше, які працюють ізольовано.

1.6.21. Абсолютна похибка реєструючих частотомірів на електростанціях, які беруть участь у регулюванні потужності, має бути не гірше $\pm 0,1$ Гц.

ВИМІРЮВАННЯ ПРИ СИНХРОНІЗАЦІЇ

1.6.22. Для вимірювань у разі точної (ручної або напівавтоматичної) синхронізації необхідно передбачати такі засоби вимірювальної техніки: два вольтметри (або подвійний вольтметр), два частотоміри (або подвійний частотомір), синхроскоп.

РЕЄСТРАЦІЯ ЕЛЕКТРИЧНИХ ВЕЛИЧИН В АВАРІЙНИХ РЕЖИМАХ

1.6.23. Для автоматичної реєстрації аварійних і аномальних процесів у електричній частині енергосистеми на всіх нововведених і реконструйованих об'єктах необхідно передбачати цифрові багатоканальні реєстратори аварійних сигналів (РАС) з аналоговими і дискретними входами, реєстрацією передаварійного режиму і можливістю автоматичного передавання даних каналами телекомунікацій, у тому числі окремих або вбудованих у пристрій захисту на мікропроцесорах.

Розстановку реєстраторів аварійних сигналів на об'єктах енергогенеруючих, енергопостачальних компаній, а також вибір електричних параметрів, які ними реєструють, як правило, слід здійснювати за погодженням із об'єднаною енергетичною системою України (електроенергетичними системами) та відповідно до рекомендацій, наведених у табл. 1.6.2 і 1.6.3, які також необхідно коригувати з урахуванням можливостей цифрової техніки.

Кількість сигналів, що реєструється реєстраторами аварійних подій, вибирають залежно від схеми об'єкта.

Вибір кількості реєстраторів має бути пов'язаним з необхідністю резервування запису певних параметрів у разі виведення одного з РАС.

За погодженням із об'єднаною енергетичною системою України (електроенергетичними системами) енергогенеруючі та енергопостачальні компанії можуть передбачати додаткове встановлення реєструючих засобів вимірювальної техніки з прискореним записом у разі аварії (для реєстрації необхідних додаткових електричних параметрів, не контрольованих за допомогою реєстраторів аварійних сигналів енергосистемою).

Таблиця 1.6.2

**Рекомендації
щодо розстановки реєстраторів аварійних сигналів на об'єктах електроенергосистем**

Напруга розподільного пристрою, кВ	Схема розподільного пристрою	Кількість ліній, підключених до секції (системи шин) розподільного пристрою	Кількість установлюваних реєстраторів аварійних сигналів
750	Будь-яка	Будь-яка	Один для кожної лінії
500	—»—	Одна або дві	Один для кожної лінії
500	—»—	Три або більше	Один для кожної лінії (переважно хоча б на одній з ліній із записом передаварійного режиму)
330	—»—	Одна	Не встановлюється
330	—»—	Дві або більше	Один для кожної лінії
220(150)	Із секціями або системами шин	Одна або дві на кожну секцію або робочу систему шин	Один для двох секцій або робочих систем шин
220(150)	Те саме	Три або чотири на кожну секцію або робочу систему шин	Один для кожної секції або робочої системи шин
220(150)	—»—	П'ять або більше на кожну секцію або робочу систему шин	Один-два для кожної секції або робочої системи шин з одним пусковим пристроєм
220(150)	Полуторна або «багатокутник»	Три або більше	Один для трьох-чотирьох ліній або для кожної системи шин
220(150)	Без вимикачів 220 кВ або з одним вимикачем	Одна або дві	Не встановлюється
220(150)	«Трикутник», «чотирикутник», «місток»	Те саме	Допускається установлювати один реєстратор аварійних сигналів, якщо на протилежних кінцях ліній 220 кВ немає реєстраторів аварійних сигналів або підстанції на протилежних кінцях ліній мають іншого власника
110	Із секціями або системами шин	Одна-три на кожну секцію або систему шин	Один для двох секцій або робочих систем шин
110	Те саме	Чотири-шість на кожну секцію або робочу систему шин	Один для кожної секції або робочої системи шин
110	—»—	Сім або більше на кожну секцію або робочу систему шин	Один для кожної секції або робочої системи шин. Допускається установлювати два реєстратори аварійних сигналів для кожної секції або робочої системи шин
110	Без вимикачів на боці ліній 110 кВ, за схемами «місток», «трикутник», «чотирикутник»	Одна або дві	Не встановлюється

Таблиця 1.6.3

Рекомендації щодо вибору електричних параметрів реєстраторів аварійних сигналів

Напруга розподільного пристрою, кВ	Параметри, рекомендовані для реєстрації аварійних сигналів
750, 500, 330	Фазна напруга трьох фаз ліній. Напруга і струм нульової послідовності ліній. Струми двох або трьох фаз ліній. Струм підсилювача потужності, струм приймання високочастотного приймача і положення контактів вихідного проміжного реле високочастотного захисту
220, 110	Фазна напруга і напруга нульової послідовності секції або робочої системи шин. Струми нульової послідовності ліній, приєднаних до секції або робочої системи шин. Фазні струми (двох або трьох фаз) найбільш відповідальних ліній. Струми приймання високочастотних приймачів диференціально-фазних захистів міжсистемних ліній електропередавання

1.6.24. На електричних станціях (блок-станціях), що належать споживачам і мають зв'язок з енергосистемою через ЛЕП напругою 110 кВ, на кожній системі шин напругою 110 кВ необхідно передбачати цифрові багатоканальні реєстратори аварійних сигналів, які використовують для аналізу роботи релейного захисту, автоматики і телемеханіки та визначення місць пошкоджень на лініях. Ці реєстратори, як правило, повинні реєструвати напруги (фазні і нульової послідовності) відповідної системи шин, струми генераторів за потужності 100 МВт і більше (блок «генератор-трансформатор») та ЛЕП (фазні і нульової послідовності), які зв'язують блок-станцію з системою. Перелік реєстрованих параметрів погоджує енергосистема.

1.6.25. На енергооб'єктах напругою 110 кВ і вище необхідно реєструвати напругу від усіх вимірювальних ТН, встановлених на енергооб'єкті, а саме:

- фазні напруги U_A, U_B, U_C від обмотки, включеної по схемі «зірка»;
- напруги нульової послідовності від обмотки, включеної по схемі «розімкнений трикутник».

При наявності на ЛЕП напругою 750 кВ двох ТН повинна реєструватися напруга від обох ТН.

На енергооб'єктах напругою 330 кВ і вище необхідно реєструвати фазні струми I_A, I_B, I_C і струми нульової послідовності $3I_0$ всіх приєднань напругою 110 кВ і вище.

Для приєднань, що мають два вимикачі, необхідно реєструвати струми в кожному вимикачеві.

При наявності на ЛЕП шунтуючих реакторів необхідно реєструвати струми шунтуючого реактора.

При наявності на ЛЕП лінійних трансформаторів струму необхідно реєструвати струми ЛЕП.

1.6.26. Вимоги до живлення реєстраторів аварійних подій.

Для забезпечення безперебійного живлення всі реєстратори аварійних подій повинні бути розраховані на живлення від двох гальванічно не зв'язаних мереж первинного електроживлення:

- від мережі однофазного змінного струму частотою 50 Гц та мережі постійного струму напругою 220 В — для енергооб'єктів з однією акумуляторною батареєю;
- для енергооб'єктів, де встановлено дві акумуляторні батареї, живлення реєстраторів виконувати від двох акумуляторних батарей.

1.6.27. Для реєстрації дії пристроїв протиаварійної системної автоматики, релейного захисту та роботи телемеханіки на всіх нововведених і реконструйованих об'єктах додатково необхідно передбачати цифрові багатоканальні реєстратори аварійних сигналів. Розстановку цих реєстраторів і вибір параметрів, які ними реєструють, необхідно передбачати в проектах протиаварійної системної автоматики.

1.6.28. Для визначення місць пошкоджень на ЛЕП напругою 110 кВ і вище довжиною понад 20 км необхідно передбачати прилади для дистанційного визначення місць пошкоджень. Реєстратори необхідно підключати до обмоток трансформаторів струму класу 10Р (5Р).

Рекомендовано використовувати можливості визначення місць пошкодження на ЛЕП в реєстраторах аварійних сигналів.

1.6.29. На ЛЕП напругою 6–10 кВ рекомендовано встановлювати фіксуючі прилади:

- амперметри;
- вольтметри;
- показчики місць пошкоджень, що реагують на струм і напругу зворотної послідовності і за якими визначають місце пошкодження на лініях.

1.6.30. На боці вищої напруги підстанції для визначення місць пошкоджень на ЛЕП напругою від 330 кВ до 750 кВ і на ЛЕП напругою 220 кВ, у разі наявності не менше двох ЛЕП напругою 220 кВ довжиною понад 100 км без відгалужень або довжиною її ділянки до першого відгалуження понад 80 км, необхідно передбачати автоматичні імпульсні шукачі місць пошкоджень.

1.6.31. Для визначення місць пошкоджень ЛЕП напругою 220 кВ, які розташовані в зоні скельних порід, або ЛЕП з важкодоступними трасами у гірській або болотистій місцевості необхідно передбачати автоматичні імпульсні шукачі місць пошкоджень.

ЗНАКИ З ЕЛЕКТРОБЕЗПЕКИ

ТЕХНІЧНА ДОПОМОГА
УКРАЇНСЬКІЙ ІНФРАСТРУКТУРІ ЯКОСТІ
EUROPEAID/126112/C/SER/UA/8

AENOR

ЄВРОПЕЙСЬКА СИСТЕМА ОЦІНКИ ВІДПОВІДНОСТІ ТА АКРЕДИТАЦІЇ*

Навчальний посібник
Складено на основі документів ЄС, ЕА, ISO/CASCO
Євангелос Вардакас
для EUROPEAN PROFILES S.A. та AENOR

9. НОВА ЗАКОНОДАВЧА БАЗА В ЄС

9.1. Огляд законодавчої бази ЄС (Старий та Новий підходи)

Традиційний спосіб гармонізації продукції вводився через законодавче зобов'язання для певних видів продукції, виробленої в ЄС, мати однакові технічні умови. Цей підхід до гармонізації правил часто полягав у дуже детально виписаному законодавстві, оскільки його метою є відповідність окремим вимогам кожної категорії продукції. Такий підхід до гармонізації застосовується, наприклад, у секторальному законодавстві для автомобілів (це підхід, якого традиційно дотримувалася Європейська економічна комісія Організації Об'єднаних Націй).

Традиційний підхід до гармонізації не підходить для всіх секторів продукції, тому у 1985 р. Європейською Радою було прийнято Новий підхід до технічної гармонізації та стандартів. Новий підхід — це законодавчий метод, за допомогою якого законодавство щодо продукції обмежене вимогами, необхідними для захисту суспільних цілей охорони здоров'я та безпеки, що слугує стратегії Союзу, для доповнення внутрішнього ринку та реалізації цілей Лісабонської угоди про створення кращого регламенту.

Новий підхід є важливим інструментом, оскільки він забезпечує поєднання суттєвих вимог з технічними умовами, затвердженими зацікавленими сторонами та експертами в галузі, зазвичай гармонізованими європейськими стандартами. На додаток до цього механізм Нового підходу включає послідовну та прозору політику оцінки відповідності. Це передбачає стандартизовані процедури відповідності та критерії для її застосування, а також чіткі стандартизовані умови для втручання третьої сторони, коли цього вимагає законодавець.

Запровадження Нового підходу зумовило високу гнучкість законодавчого процесу, уможливівши гармонізацію лише суттєвих вимог. Воно також сприяло інноваціям, залишивши визначення технічних вимог суб'єктам економічної діяльності — що пришвидшує процес — та значно скоротивши навантаження контролю з боку державних органів перед виведенням продукції на ринок. Найважливішу роль Новий підхід зіграв у сприянні завершенню програми Єдиного ринку 1992 р., оскільки його результатом стало розблокування переговорів з гармонізації у багатьох секторах.

Однак два десятиліття дії Нового підходу виявили низку галузей, де ще є простір для вдосконалення. Хоча Новий підхід здобув популярність та підтримку у багатьох секторах, він не завжди гарантував достатній, відчутний рівень довіри на ринку, як стосовно продукції, що виробляється в ЄС або імпортується з третіх країн. Це призвело до нерівномірного запровадження в країнах — членах ЄС нерівного втручання ринкового нагляду та неправильного використання захисних механізмів. У деяких секторах споживачам або кінцевим користувачам також не вистачало довіри до дійсності та доданої вартості маркування CE на продукції. Таким чином, суб'єкти економічної діяльності іноді відчували, що вони не можуть отримувати вигоди від «єдиного ігрового поля» на ринку, тоді як споживачі не завжди відчували, що вони ефективно захищені.

З метою підвищення ефективності системи та її прозорості, а також забезпечення її безперешкодного функціонування на користь усіх, хто бере в ній участь (виробники, органи з оцінки відповідності, органи влади та споживачі і користувачі), Новий підхід у 2008 р. переглянули, що призвело до створення Нової законодавчої бази для збуту продукції. Завдяки прийняттю Нової законодавчої бази деякі з складових частин Нового підходу були зміцнені, при цьому не ставилися під сумнів основні

*Закінчення. Початок див. у № 10, 11, 2014 р.; № 1, 3, 5, 6, 2015 р.

принципи Нового підходу, але він почав заслуговувати на більшу довіру та, можливо, став дещо привабливішим для секторальних законодавчих органів, які все ще сумнівалися в його доцільності для вирішення їхніх проблем.

Нова законодавча база, модернізація Нового підходу для збуту продукції, була прийнята в Раді 9 липня 2008 р. та опублікована в Офіційному бюлетені 13 серпня 2008 р. Цей широкий комплекс заходів, метою якого було подолання остаточних перешкод для вільного обігу продукції, представляє основний підйом у торгівлі товарами між країнами — членами ЄС.

Він буде особливо вигідним для малих та середніх підприємств (МСП), у яких більше не залишиться перешкод для ведення підприємницької діяльності за межами своїх внутрішніх ринків. Наявні системи ринкового нагляду для промислових товарів будуть зміцнені та приведені у відповідність до контролю над імпортом. Ці заходи посилять роль маркування СЕ і довіру до нього.

Крім того, буде удосконалено торгівлю товарами, що не підпадають під законодавство ЄС. Відтепер країни — члени ЄС, що мають намір заборонити доступ на ринок, будуть зобов'язані провести переговори з підприємством та детально викласти об'єктивні причини для будь-якої можливої відмови, що полегшить життя для компаній.

Комплекс заходів буде впливати на багато секторів промисловості, які представляють обсяг ринку, що дорівнює приблизно 1500 млрд євро на рік. У Офіційному бюлетені Європейського Співтовариства надруковані такі правові документи:

- Регламент 764/2008/ЄС Європейського Парламенту та Ради Європи від 9 липня 2008 р., що викладає процедури, пов'язані із застосуванням певних національних технічних правил до продукції, що законно продається в іншій країні — члені ЄС та замінює Рішення № 3052/95/ЄС;
- Регламент 765/2008/ЄС Європейського Парламенту та Ради Європи від 9 липня 2008 р., що викладає вимоги до акредитації та ринкового нагляду, пов'язані з продажем продукції, та замінює Регламент 339/93/ЄЕС;
- Рішення № 768/2008/ЄС Європейського Парламенту та Ради Європи від 9 липня 2008 р. щодо загальної бази для продажу продукції, що замінює Рішення Ради 93/465/ЄЕС.

Метою комплексу заходів є сприяння функціонуванню внутрішнього ринку товарів, зміцненню і модернізації умов для розміщення широкого асортименту промислової продукції на ринку ЄС. Комплекс ґрунтується на наявних системах для втілення чіткої політики Співтовариства, що зміцнить застосування законодавчих норм внутрішнього ринку та набрання ними чинності, а також він:

- запроваджує кращі правила щодо ринкового нагляду для захисту як споживачів, так і професіоналів від небезпечних товарів, включаючи імпорт з третіх країн. Це особливо стосується процедур для продукції, що може становити загрозу, наприклад, для здоров'я або зовнішнього середовища, яка у такому випадку буде відкликана з ринку;
- зміцнює довіру до оцінки відповідності та покращує її якість через суворіші та чіткіші правила щодо вимог до нотифікації органів з оцінки відповідності (випробування, сертифікації та контролю), включаючи розширене використання акредитації, зміцнену систему, що гарантує надання цими органами високоякісних послуг, яких потребують виробники, споживачі та державні органи;
- зміцнює довіру до маркування СЕ та пояснює його значення. Окрім цього, маркування СЕ буде захищене як колективний товарний знак Співтовариства, який дасть органам влади та конкурентам додаткові засоби для вжиття законних дій проти виробників, які зловживають ним;
- встановлює спільну законодавчу базу для промислової продукції у формі пакету заходів для застосування в майбутньому законодавстві. Він містить, поміж іншого, положення для підтримки ринкового нагляду та використання маркування СЕ, викладає прості визначення (термінів, які іноді використовують по-різному) та процедури, що дозволять майбутньому секторальному законодавству стати більш послідовним та простішим для впровадження. Положення розділені із законодавчих причин, але мають розглядатися паралельно, оскільки вони повністю доповнюють одне одного і разом утворюють основу послідовної законодавчої бази для продажу продукції. Положення Рішення будуть введені до чинних Директив у міру їх перегляду — введені в дію вони є основою для майбутнього регламенту.

Комплекс також зміцнює внутрішній ринок цілої низки інших продуктів, які не підлягають гармонізації з ЄС, а саме: різні види продовольчих продуктів (наприклад, хліб та макаронні вироби), меблі, велосипеди, драбини та дорогоцінні метали тощо. Разом вони складають більше ніж 15% внутрішньої торгівлі товарами ЄС. Новий Регламент взаємного визнання охоплює такі продукти.

9.2. Керівні принципи Нового підходу

Новий підхід до технічної гармонізації та стандартизації встановив такі принципи:

- Гармонізація законодавства обмежена суттєвими вимогами, яким повинна відповідати продукція, що потрапила на ринок Співтовариства, якщо вона скористається вигодами від вільного пересування у межах Співтовариства.

- Технічні умови продукції, що відповідають суттєвим вимогам, визначеним у директивах, викладені у гармонізованих стандартах.
- Застосування гармонізованих або інших стандартів залишається добровільним, а виробник може завжди застосувати інші технічні умови для демонстрування відповідності вимогам.
- Продукція, виготовлена відповідно до гармонізованих стандартів, отримує користь від презумпції відповідності суттєвим вимогам.

Застосування Нового підходу вимагає від стандартів забезпечення гарантованого рівня захисту стосовно суттєвих вимог, встановлених директивами, та від національних органів — виконання своїх зобов'язань для захисту безпеки або інших інтересів, охоплених директивою. Крім того, процедура вжиття захисних заходів необхідна для надання можливості опротестувати відповідність продукції або недоліки гармонізованих стандартів.

Оскільки Новий підхід вимагає, щоб суттєві вимоги були гармонізовані та стали обов'язковими відповідно до директив, цей підхід застосовний тільки у випадках, коли дійсно можливо відрізнити суттєві вимоги від технічних умов. Крім того, великий асортимент продукції має бути достатньо однорідним, або небезпека повинна виявлятися на горизонтальному рівні, щоб уможливити загальні суттєві вимоги. Товарна сфера або ризик, що розглядається, також повинні бути придатними для стандартизації.

9.3. Директиви Старого та Нового підходу

Директиви Нового підходу ґрунтуються на таких принципах:

- гармонізація обмежена суттєвими вимогами;
- тільки продукція, що задовольняє суттєвим вимогам, може отримати доступ на ринок та бути введена в експлуатацію;
- допускається, що гармонізовані стандарти, ідентифікаційні номери яких були опубліковані в Офіційному бюлетені та які були перенесені у національні стандарти, відповідають застосовним суттєвим вимогам;
- застосування гармонізованих стандартів або інших технічних умов залишається добровільним, а виробники можуть обирати будь-яке технічне рішення, що забезпечує відповідність суттєвим вимогам;
- виробники можуть обирати з-поміж різних процедур оцінок відповідності, передбачених у застосовній директиві.

Директиви Нового підходу мають таку структуру:

► *Обсяг*

Обсяг визначає асортимент продукції, охоплений директивою, або характер небезпеки, яку директива покликана попередити. Зазвичай вона охоплює види небезпеки, пов'язані з продукцією або з явищем. Таким чином, декілька директив можуть стосуватися одного продукту.

► *Вихід на ринок та введення в експлуатацію*

Країни — члени ЄС зобов'язані вжити необхідних заходів для забезпечення того, щоб продукція потрапляла на ринок та вводилася в експлуатацію тільки за умови, що вона не загрожує безпеці та здоров'ю людей або іншим суспільним інтересам, охопленим директивою, у разі, якщо вона належним чином встановлена, утримується та використовується за призначенням. Це вимагає обов'язкового ринкового нагляду з боку країни — члена ЄС.

Країнам-членам дозволяється пристосувати додаткові національні положення для захисту, зокрема, працівників, споживачів або зовнішнього середовища. Однак ці положення можуть не вимагати модифікації продукції, а також не впливати на умови її виходу на ринок.

► *Суттєві вимоги*

Суттєві вимоги викладені у додатках до директив та включають все, що є необхідним для досягнення мети директиви. Продукція може бути випущена на ринок і введена в експлуатацію тільки за умови виконання нею суттєвих вимог.

Директиви Нового підходу загалом розроблені так, щоб охопити усі види небезпеки, пов'язані з суспільним інтересом, для захисту якого призначена директива. Отже, виконання законодавства Співтовариства часто вимагає одночасного застосування декількох директив Нового підходу та, можливо, інших законодавчих актів Співтовариства. Крім того, деякі елементи можуть бути залишені за рамками застосовного законодавства Співтовариства. Це дозволяє країнам-членам розробити національне законодавство.

► *Вільне пересування*

Країни-члени повинні допускати, що продукція, яка має маркування СЕ, відповідає усім положенням застосовних директив, що передбачають його нанесення. Таким чином, країни-члени не можуть забороняти, обмежувати або перешкоджати виходу на ринок та введенню в експлуатацію на їх тери-

торії продукції, що має маркування СЕ, якщо положення, що стосуються маркування СЕ, не застосовуються неправильно.

Як виняток, країни — члени ЄС можуть забороняти, обмежувати або перешкоджати вільному пересуванню продукції, що має маркування СЕ, у випадку небезпеки, не охопленої застосовними директивами.

► *Презумпція відповідності*

Продукція, що відповідає національним стандартам, що транспонують гармонізовані стандарти, ідентифікаційні номери яких були опубліковані в Офіційному бюлетені Європейського Співтовариства, має презумпцію відповідності суттєвим вимогам. Якщо виробник не застосовував такий стандарт або застосовував його частково, вжиті заходи та їх достатність повинні бути задокументовані з метою виконання суттєвих вимог.

► *Положення про гарантії*

Країни — члени ЄС зобов'язані вжити всіх необхідних заходів для заборони або обмеження розміщення на ринку продукції, що має маркування СЕ, або для відкликання її з ринку, якщо ця продукція може поставити під загрозу безпеку та здоров'я окремих осіб або інші суспільні інтереси, охоплені застосовними директивами, якщо продукція використовується за призначенням. Крім того, країни — члени ЄС повинні інформувати Єврокомісію про вжиття таких заходів. Коли Єврокомісія вважає заходи, вжиті на національному рівні, виправданими, вона інформує всі країни — члени ЄС, які повинні виконати відповідні дії у зв'язку з їх загальним обов'язком щодо виконання законодавства Співтовариства.

► *Оцінка відповідності*

Перед виходом продукції на ринок Співтовариства виробник повинен провести процедуру оцінки відповідності продукції, передбачену у застосовній директиві, з метою нанесення маркування СЕ.

► *Нотифіковані органи*

Оцінка відповідності третьою стороною здійснюється нотифікованими органами, які були призначені країнами — членами ЄС з-поміж органів, що виконують вимоги, викладені у директиві, та створених на їх території.

► *Маркування СЕ*

Продукція, що відповідає усім положенням застосовних директив, які передбачають маркування СЕ, повинна мати це маркування. Отже, маркування СЕ, зокрема, означає, що продукт відповідає всім суттєвим вимогам застосовних директив та що продукція пройшла процедуру оцінки відповідності, передбачену у директивах. Крім того, країни-члени зобов'язані вживати відповідних заходів для захисту маркування СЕ.

► *Координування впровадження*

Коли країна — член ЄС або Єврокомісія вважає, що гармонізований стандарт не повною мірою задовольняє вимогам директиви, справа передається на розгляд комітету, заснованого Директивою 98/34/ЄС (Комітет з технічних стандартів та регламентів). Єврокомісія, враховуючи думку Комітету, повідомляє країни — члени ЄС про те, чи повинен стандарт бути відкликаний із списку, опублікованого в Офіційному бюлетені Європейського Співтовариства.

Багато директив Нового підходу передбачають створення постійного комітету для надання допомоги Єврокомісії, висловлюючи свою думку щодо пропонованих заходів для реалізації положень застосовної директиви та вивчаючи питання, що стосуються впровадження і практичного застосування директиви. Також проводяться регулярні засідання для обговорення технічних питань запровадження у робочих групах, які складаються з представників, призначених країнами-членами та зацікавленими групами (наприклад, нотифікованими органами, організаціями зі стандартизації, виробниками, дистриб'юторами, організаціями споживачів та професійними спілками) та очоленими Єврокомісією.

► *Транспонування (перенесення) та тимчасові положення*

Від країн — членів ЄС вимагається перенести положення директив у своє національне законодавство. Вони також повинні проінформувати Єврокомісію про виконані дії.

Країни-члени повинні дозволяти вихід на ринок продукції, що відповідає регламентам, які діють на їх території на дату застосування директиви, про яку йде мова, до дати, визначеної директивою. За умови деяких обмежень необхідно також давати змогу вводити таку продукцію в експлуатацію після цієї дати.

9.4. Європейські гармонізовані стандарти

Гармонізовані стандарти — це європейські стандарти, прийняті європейськими організаціями зі стандартизації, розроблені відповідно до Загальних вказівок, узгоджених між Єврокомісією та Європейською організацією зі стандартизації, у відповідності до мандату, виданого Єврокомісією за узгодженням з країнами-членами.

Гармонізовані стандарти у значенні Нового підходу вважаються наявними, коли європейські організації зі стандартизації офіційно представляють Єврокомісії європейські стандарти, розроблені або ідентифіковані відповідно до мандату.

Директива 98/34/ЄС визначає європейські стандарти як технічні умови, прийняті європейськими організаціями зі стандартизації для повторного або постійного застосування, виконання яких не є обов'язковим. Згідно з внутрішніми правилами цих організацій, європейські стандарти повинні бути транспоновані на національному рівні. Таке транспонування означає, що європейські стандарти, які розглядаються, мають бути доступні як ідентичні національні стандарти, та що всі конфліктуючі національні стандарти повинні бути відкликані протягом визначеного періоду.

Гармонізовані стандарти не є окремою категорією серед європейських стандартів. Термінологія, що використовується у директивах Нового підходу, є правовою кваліфікацією технічних умов, які представлено як європейські стандарти, але яким ці директиви дали нове значення. Гармонізовані стандарти зберігають свій статус добровільного застосування у сфері директив Нового підходу.

Європейські організації зі стандартизації несуть відповідальність за ідентифікацію та розробку гармонізованих стандартів у значенні Нового підходу та за представлення списку прийнятих гармонізованих стандартів Єврокомісії. За технічний зміст таких стандартів повну відповідальність несуть європейські організації зі стандартизації. Після того як державні органи дали згоду щодо мандату, пошук технічних рішень необхідно в принципі залишити зацікавленим сторонам. У певних сферах, а саме: зовнішнє середовище та здоров'я і безпека, важливою є участь державних органів у процесі стандартизації на технічному рівні. Однак директиви Нового підходу не передбачають процедури, згідно з якою державні органи затверджують або схвалюють на рівні Співтовариства або на національному рівні зміст гармонізованих стандартів, що були прийняті з процесуальними гарантіями процесу стандартизації. Діалог між органами стандартизації і органами влади та, коли це доцільно, їх участь у процесі стандартизації має допомогти забезпеченню правильного розуміння умов мандату і належного урахування суспільних інтересів у цьому процесі.

Європейські організації зі стандартизації не зобов'язані представляти заново розроблені стандарти як гармонізовані стандарти. Вони також можуть ідентифікувати чинні стандарти, які після вивчення та можливого перегляду вважають такими, що відповідають умовам мандату, або вносити зміни у діючі стандарти для того, щоб вони відповідали цим умовам. Аналогічно, вони можуть ідентифікувати міжнародні або національні стандарти та приймати їх як європейські і представляти Єврокомісії як гармонізовані стандарти.

Гармонізований стандарт повинен відповідати суттєвим вимогам застосовної директиви. Європейський стандарт може містити положення, що стосуються не тільки суттєвих вимог, але також інших положень. У такому випадку ці положення слід чітко відрізнити від положень, що стосуються суттєвих вимог. Крім того, гармонізований стандарт не обов'язково стосується усіх суттєвих вимог. Це зобов'язало б виробника використовувати інші застосовні технічні умови для того, щоб відповідати усім суттєвим вимогам директиви.

Гармонізовані стандарти забезпечують презумпцію відповідності суттєвим вимогам, якщо довідкова інформація про них була опублікована в Офіційному бюлетені та якщо вони були транспоновані на національному рівні. Однак не є необхідним, щоб транспозиція відбувалася у всіх країнах-членах з початку дії презумпції відповідності. Оскільки європейські стандарти повинні бути транспоновані однаковим способом, виробник може обрати будь-який з відповідних національних стандартів.

9.5. Регламент 765/2008/ЄС

Як уже зазначалося, Регламент 765/2008/ЄС висуває вимоги до акредитації та ринкового нагляду, що стосуються продажу продукції.

Цей Регламент вважається таким, що доповнює Рішення 768/2008/ЄС Європейського Парламенту та Ради щодо спільної основи для продажу продукції та замінює Регламент 339/93/ЕЕС.

Завданням ринкового нагляду є забезпечення того, щоб вихід на ринок Співтовариства дозволявся тільки безпечній продукції. Необхідно забезпечити, щоб продукція, яка користується перевагами вільного пересування в межах Співтовариства, задовольняла вимогам, забезпечуючи високий рівень захисту суспільних інтересів, а саме: здоров'я та безпека в цілому, здоров'я та безпека на робочому місці, захист споживачів, захист та безпека зовнішнього середовища, при одночасній гарантії того, що вільне пересування продукції не обмежується більше, ніж це дозволено відповідно до гармонізованого законодавства Співтовариства або будь-яких інших застосовних норм Співтовариства. На практиці ринковий нагляд складається з низки взаємопов'язаних дій та заходів, вжитих національними органами для забезпечення того, щоб продукція, яка виходить на ринок Співтовариства, відповідала усім вимогам, викладеним у застосовному гармонізованому законодавстві Співтовариства, і не ставила під загрозу здоров'я або будь-який інший аспект захисту інтересів суспільства.

Ринковий нагляд організовано та здійснюється на національному рівні, де кожна країна — член ЄС несе відповідальність за наглядову діяльність на своїй території, у тому числі за вжиття всіх необхідних заходів для приведення продукції, що не відповідає вимогам, у відповідність до них, для вжиття обмежувальних заходів (заборони, відкликання) та для застосування санкцій.

Ринковий нагляд є частиною введення в дію нової законодавчої бази, яка містить великий комплекс заходів, викладених у певних правових документах, включаючи Регламент 765/2008/ЄС. З метою забезпечення рівноцінного та послідовного введення в дію гармонізованого законодавства Співтовариства Регламент 765/2008/ЄС запроваджує основу для ринкового нагляду Співтовариства, яка визначає мінімальні вимоги на фоні цілей, які мають бути досягнуті країнами-членами, та основу для адміністративного Співтовариства, у тому числі обмін інформацією між країнами-членами.

Як останній етап національного контролю ринковий нагляд має важливе значення для європейських споживачів для надання їм можливості отримати користь від еквівалентного рівня захисту на всьому єдиному ринку незалежно від того, у якій країні вони живуть, або від походження продукції. Також ринковий нагляд сприяє усім діючим особам ланцюга постачання: виробникам, імпортерам, уповноваженим представникам та навіть дистриб'юторам, оскільки він усуває недобросовісних суб'єктів економічної діяльності. Отже, ринковий нагляд допомагає зменшити несправедливу конкуренцію та забезпечує однакове конкурентне середовище для всіх.

Регламент 765/2008/ЄС містить чіткі вимоги до країн — членів ЄС щодо здійснення та організації діяльності з ринкового нагляду. Однак принцип субсидійності продовжує бути застосовним, що означає, що кожна країна-член повинна організовувати свою внутрішню адміністративну структуру та наглядову діяльність таким чином, щоб виконувати свої зобов'язання.

Ринковий нагляд організовано та здійснюється на двох основних етапах:

Перший етап: національні наглядові органи слідкують за тим, щоб продукція, що потрапила на їх ринок, відповідала положенням гармонізованого законодавства Співтовариства, транспонованого у національне законодавство.

Другий етап: національні наглядові органи вживають заходів, коли це необхідно, для того, щоб або привести у відповідність до вимог продукцію, що їм не відповідає, усунути небезпечну продукцію з ринку та /або заборонити чи знищити її — в обґрунтованих випадках.

У критичних випадках є також третій етап, коли органи влади можуть застосовувати санкції відповідно до серйозності випадку.

Регламент 765/2008/ЄС визначає чіткі обов'язки для органів ринкового нагляду і передбачає, що вони можуть мати необхідні повноваження, ресурси та знання, щоб належним чином виконувати свої функції. Регламент окреслює вимогу до наявності необхідних процедур для:

- нагляду за реагуванням на скарги;
- моніторингу нещасних випадків;
- перевірки виконання коригуючих дій;
- контролю за науковими та технічними знаннями стосовно питань безпеки.

Окрім того, країни-члени повинні запроваджувати та періодично оновлювати свої програми ринкового нагляду, аналізувати й оцінювати наглядову діяльність не рідше ніж один раз на чотири роки.

Регламент також визначає заходи ринкового нагляду, які мають бути вжиті наглядовими органами. До них належать:

- організація довільних та вибіркового перевірок;
- вимагання всієї документації від виробника, щоб мати змогу оцінювати відповідність продукції;
- коли це виправдано, заходити до приміщення виробника, брати зразки для випробувань та, у екстремальних випадках, знищувати продукцію.

Якщо органи виявляють небезпеку, вони несуть відповідальність за попередження інших потенційних користувачів цієї продукції для зниження ризику будь-якої подальшої травми або пошкодження. Продукція, що становить серйозний ризик, вимагає швидких дій та має бути відкликана з ринку. Потрібно вжити заходів для того, щоб вона більше не з'являлася на ринку.

Органи ринкового нагляду явно вимагають відповідних перевірок характеристик продукції у достатньому масштабі шляхом перевірок документації та, коли це доцільно, фізичних і лабораторних перевірок на основі адекватних вибірок, з урахуванням встановлених принципів оцінки ризиків, скарг та іншої інформації, а також звітів про випробування або сертифікатів, що засвідчують відповідність, виданих акредитованими органами з оцінки відповідності.

Важливо, щоб органи ринкового нагляду виконували свої обов'язки незалежно та неупереджено, враховуючи також питання конфіденційності.

У випадках відкликання, скасування або заборони продажу продукції, яка становить серйозний ризик, будь-яке таке рішення повинно ґрунтуватися на відповідній оцінці ризику, яка враховує характер небезпеки та ймовірність її настання.

Ефективне міжнародне співробітництво між органами ринкового нагляду є дуже важливим для забезпечення однаково високого рівня нагляду на всій території Європейського Союзу. Співробітництво органів на національному та міжнародному рівнях в обміні інформацією, розслідуванні порушень та вжитті заходів для їх припинення, навіть до виходу на ринок небезпечної продукції, шляхом підсилення заходів для її ідентифікації, головним чином у морських портах, має велике значення для захисту здоров'я й безпеки та забезпечення безперешкодного функціонування внутрішнього ринку. Обмін інформацією, об'єднання ресурсів та співробітництво між органами країн — членів ЄС необхідні для забезпечення ефективного, комплексного та послідовного ринкового нагляду через:

- **Обмін інформацією — Система оперативного інформування Співтовариства**

Якщо наглядовий орган виявив продукт, що становить серйозний ризик та міг би мати вплив за межами території країни-члена, цей орган зобов'язаний інформувати Європейську Єврокомісію про будь-які заходи, вжиті ним, або такі, яких він має намір вжити, для відкликання або обмеження виходу на ринок цього продукту, включаючи будь-які добровільні обмеження. Потім ця інформація передається всім країнам — членам ЄС через використання Системи швидкого інформування Співтовариства (RAPEX). Зараз RAPEX використовується тільки для споживчих товарів, що становлять серйозний ризик. Однак після запровадження Регламенту 765/2008/ЄС цей засіб буде адаптовано із включенням також інших продуктів.

- **Загальна система інформаційної підтримки**

Європейська комісія розробить систему для обміну інформацією, яка буде включати передову практику, результати спільних дій, детальну інформацію про продукцію, що не відповідає вимогам, та інформацію про програми національного ринкового нагляду тощо. Ця система також відобразить нотифікації RAPEX.

- **Співробітництво на рівні ЄС та національному рівні**

Регламент включає чітко визначені обов'язки для країн-членів співпрацювати на внутрішньому (країна — член ЄС) рівні з різними органами, з іншими країнами — членами ЄС та з Європейською комісією та її усіма компетентними органами.

- **Спільне використання ресурсів**

Ініціативи щодо спільного використання передової практики та ресурсів сприятимуть здійсненню ринкового нагляду. До них можуть належати, наприклад, навчання, обмін персоналом, обмін досвідом, спільні проекти та інформаційні кампанії, а також програма спільних відвідувань.

- **Групи адміністративного Співтовариства**

Генеральний директорат Європейської комісії з питань підприємств та промисловості започаткував і сприяє дискусіям у межах Груп адміністративного Співтовариства з конкретних директив (AdCo), що складаються з експертів з ринкового нагляду. Ці групи дають можливість експертам з національного ринкового нагляду зустрічатися, ділитися інформацією та співпрацювати з практичних питань, пов'язаних з реалізацією конкретних директив.

- **Співробітництво з компетентними органами третіх країн**

Обмін інформацією з компетентними органами у третіх країнах заохочується, включаючи усі види діяльності, що пов'язані із спільним використанням ресурсів.

Також Регламент 765/2008/ЄС визначає загальні принципи та вимоги, які керують маркуванням CE. Маркування CE, що демонструє відповідність продукту, є візуальним результатом усього процесу, який включає в себе оцінку відповідності у широкому сенсі. Маркування CE повинно бути єдиним маркуванням відповідності, яке свідчить про те, що продукт відповідає гармонізованому законодавству Співтовариства. Однак може бути використане інше маркування, якщо воно сприяє поліпшенню захисту споживача, не охоплено гармонізованим законодавством Співтовариства та не погіршує видимість, розбірливість і значення маркування CE.

Маркування CE може бути нанесене тільки виробником або його уповноваженим представником та тільки на продукцію, його нанесення на яку передбачене спеціальним гармонізованим законодавством Співтовариства. Нанесення маркування CE вказує на те, що виробник бере на себе відповідальність за відповідність продукції застосовним вимогам, викладеним у застосовному гармонізованому законодавстві Співтовариства та передбаченим для його нанесення.

На додаток до Регламенту 765/2008/ЄС Рішення 768/2008/ЄС містить положення про ринковий нагляд, включаючи зобов'язання суб'єктів економічної діяльності та простежуваність і захисні механізми. Також Директива 2001/95/ЄС про загальну безпечність продукції (GPSD) містить положення про те, як забезпечити безпечність споживчих продуктів. Наприклад, GPSD створює законодавчу базу для RAPEX.

Більша частина секторального законодавства ЄС передбачає застосування процедури вжиття захисних заходів. Вона зобов'язує країни — члени ЄС повідомляти, коли вони вживають заходів, які обмежують вільний обіг продукту, що становить ризик (або серйозний ризик), або коли вони планують

вжити обмежувальних заходів, оскільки мають достатню підставу для того, щоб вважати, що продукт, про який іде мова, становить ризик. Це зобов'язання існує паралельно із зобов'язанням про нотифікацію RAPEX, встановленим у статті 12 GPSD, яка стосується заходів, вжитих щодо продукції, яка становить ризик (незалежно від того, охоплені вони гармонізованим законодавством Співтовариства чи ні).

Також країни — члени ЄС зобов'язані вживати обмежувальних заходів щодо продукції, яка, як виявилось, є небезпечною/не відповідною до вимог. Наприклад, якщо з'ясується, що на продукті, на який має бути нанесене маркування CE, воно відсутнє, органи ринкового нагляду можуть визнати продукцію такою, що не відповідає вимогам. Процедура застосування захисних заходів потім дозволяє Європейській комісії перевіряти підстави для таких національних заходів, які обмежують вільний обіг товарів, та приймати рішення про виправданість або невиправданість національного заходу.

9.6. Рішення 768/2008/ЄС

Рішення 768/2008/ЄС встановлює вимоги щодо загальної бази для продажу продукції.

Це Рішення встановлює загальні принципи та довідкові положення, призначені для застосування поза межами секторального законодавства з метою забезпечення послідовної бази для перегляду або перебудування цього законодавства. Крім того, воно складає загальну базу горизонтального характеру для майбутнього законодавства, яке гармонізує умови для продажу продукції, а також вихідний текст для чинного законодавства. Воно сприяє зміцненню довіри споживача та поліпшенню вільного обігу товарів у межах Європейського Союзу.

Рішення 768/2008/ЄС забезпечує загально застосовні вимоги, які необхідно запровадити у застосовне гармонізоване законодавство Співтовариства. У цьому контексті вимоги Рішення визначають загальні принципи, призначені для застосування у майбутніх редакціях директиви.

Така загальна основа для продажу продукції встановлює:

- загальні означення;
- зобов'язання для суб'єктів економічної діяльності (виробників, імпортерів та дистриб'юторів),
- правила використання маркування CE, уможливаючи у такий спосіб підвищення довіри до продукції, що продається на території ЄС;
- критерії та процедури нотифікації органів з оцінки відповідності;
- загальні процедури оцінки відповідності;
- процедури вжиття захисних заходів, що стосуються продукції, яка становить ризик, з метою забезпечення безпеки на ринку.

Загальною основою буде комплекс засобів для майбутніх секторальних регламентів щодо зближення законодавства (гармонізації). Він спирається на Новий підхід, відповідно до якого законодавство повинно бути обмежене встановленням суттєвих вимог та використанням гармонізованих стандартів. Наскільки це можливо, майбутнє секторальне законодавство повинне таким чином спиратися на положення цього Рішення та визначати суттєві вимоги до продажу продукції. При необхідності, однак, спеціальне законодавство може пропонувати інші рішення.

Це Рішення вводить чіткі визначення основних понять, а саме: «виробник», «дистриб'ютор», «імпортер», «гармонізований стандарт», «розміщення на ринку» та «оцінка відповідності». Створення чітких, однозначних визначень полегшить тлумачення та правильне застосування майбутніх законів у цій сфері.

Продукція, що розміщена на ринку Співтовариства, повинна відповідати застосовному законодавству Співтовариства, а суб'єкти економічної діяльності мають нести відповідальність за відповідність продукції вимогам залежно від їх ролі у ланцюзі постачання, щоб забезпечити високий рівень захисту інтересів суспільства, а саме: здоров'я і безпека та захист споживачів і зовнішнього середовища, а також гарантія чесної конкуренції на ринку Співтовариства. Для досягнення цих цілей очікується, що усі суб'єкти економічної діяльності будуть діяти відповідально та у повній відповідності до законодавчих вимог, застосовних до виводу або розміщення продукції на ринку.

Оскільки певні завдання можуть бути виконані тільки виробником, має бути чітке розмежування між виробником та діючими особами далі у ланцюзі постачання. Має бути також чітке розмежування між імпортером та дистриб'ютором, оскільки імпортер вводить продукцію з третіх країн на ринок Співтовариства. Таким чином, імпортер повинен переконатися, що така продукція відповідає застосовним вимогам Співтовариства. З іншого боку, виробник, володіючи детальним знанням процесу розробки та виробництва, має найкращу позицію для проведення повної процедури оцінки відповідності. Тому оцінка відповідності повинна залишатися обов'язком виключно виробника.

Це Рішення забезпечує чіткий та пропорційний розподіл обов'язків, що відповідає ролі кожного учасника процесу постачання і розповсюдження (виробники, уповноважені представники, імпортери, дистриб'ютори).

Для того щоб потрапити на ринок, продукція має відповідати певним суттєвим вимогам. Виробник повинен забезпечити відповідність своєї продукції застосовним вимогам шляхом проведення або доручення провести процедуру оцінки відповідності продукції. Якщо вона відповідає суттєвим вимогам, виробник наносить на продукцію маркування CE та складає декларацію відповідності ЕС. Виробник зазначає на продукції свою назву, зареєстроване торгове найменування або зареєстрований товарний знак та свою адресу. Він гарантує збереження відповідності вимогам серійної продукції. До продукції має бути додана інструкція та інформація щодо безпечності добре зрозумілою мовою. У разі участі стороннього органу з оцінки відповідності виробник зазначає ідентифікаційний номер такого органу.

Імпортёр та дистриб'ютор повинні гарантувати виконання виробником своїх зобов'язань, тобто перевірити, чи продукція має маркування відповідності стандартам і чи надані необхідні документи.

Імпортёр або дистриб'ютор, який або розміщує продукцію на ринку під своїм ім'ям або торговою маркою, або вносить зміни до продукції, що вже розміщена на ринку, у спосіб, що може вплинути на відповідність застосовним вимогам, має вважатися виробником та приймати на себе зобов'язання виробника.

Виробники (або їх уповноважені представники), дистриб'ютори та імпортери повинні надавати компетентним органам усю необхідну інформацію про продукт, що розглядається, для забезпечення його простежуваності.

У Рішенні викладені положення, які стосуються відповідності продукції вимогам, включаючи презумпцію відповідності, коли продукція відповідає гармонізованим стандартам, видачі декларації відповідності ЕС та правилам і умовам нанесення маркування CE, яке також регулюється відповідними загальними принципами, визначеними Регламентом 765/2008/ЕС. Країни — члени ЕС повинні забезпечити правильне використання порядку, що регулює маркування CE та передбачає санкції за його порушення.

Рішення встановлює загальні критерії для нотифікації органів з оцінки відповідності, що здійснюють діяльність з оцінки відповідності, визначену у гармонізованому законодавстві Співтовариства. Визначені вимоги, що стосуються нотифікуючих органів, нотифікованих органів та їх обов'язків, процедури нотифікації та координування нотифікованих органів.

Органи з оцінки відповідності мають надати всі гарантії незалежності, об'єктивності, неупередженості, конфіденційності та компетентності. Вони також повинні мати необхідну технічну компетентність та засоби для належного виконання завдань, що їм доручені. Єврокомісія забезпечує відповідне координування та співробітництво між нотифікованими органами.

Рішення створює основу для оцінки відповідності. Воно передбачає вибір чітких, прозорих та послідовних процедур оцінки відповідності (наведених у додатку), обмежуючи можливі варіанти. Це досягається за допомогою набору модулів, які дають законодавчому органу можливість вибрати відповідну процедуру, від найменш суворої до найсуворішої, пропорційно до рівня ризику та необхідного рівня безпеки.

У додатку II Рішення наведені такі модулі, описані у розділі «Модулі оцінки відповідності для розробки та виробництва»:

Модуль А: Внутрішній контроль виробництва.

Модуль В: Проведення випробувань на відповідність вимогам стандартів ЕС.

Модуль С: Відповідність типу, що ґрунтується на внутрішньому контролі виробництва.

Модуль D: Відповідність типу, що ґрунтується на забезпеченні якості виробничого процесу.

Модуль E: Відповідність типу, що ґрунтується на забезпеченні якості продукції.

Модуль F: Відповідність типу, що ґрунтується на перевірці продукції.

Модуль G: Відповідність, що ґрунтується на перевірці одиниці продукції.

Модуль H: Відповідність, що ґрунтується на повному забезпеченні якості.

Нарешті, Рішення передбачає процедури вжиття захисних заходів, застосовні до всієї продукції, що становить ризик на національному рівні.

Крім того, чинна система доповнюється процедурою, згідно з якою зацікавлені сторони інформуються про заходи, стосовно яких є намір щодо їх вжиття відносно продукції, що становить ризик для здоров'я та безпеки людей, або для інших аспектів захисту інтересів суспільства. Ця процедура також дозволяє органам ринкового нагляду у співробітництві з відповідними суб'єктами економічної діяльності діяти на більш ранньому етапі по відношенню до такої продукції.

Зокрема, вона передбачає інформування Єврокомісії та інших країн-членів, також може бути ініційована у випадку розбіжності між країнами — членами ЕС відносно заходів, вжитих однією з них.

9.7. Система оцінки відповідності ЕС

Два з найважливіших елементів Нової законодавчої бази (НЗБ) такі:

- суттєві вимоги, що регулюють характеристики продукції, охопленої нею;

• процедури оцінки відповідності, необхідні для демонстрації того, що продукт, перш ніж потрапити на ринок, відповідає даним суттєвим вимогам директиви, застосовної до нього.

Оцінку відповідності не можна плутати з ринковим наглядом, який полягає у контролі продукту після його розміщення на ринку. Однак обидва методи доповнюють один одного та є однаково необхідними для забезпечення безперешкодного функціонування внутрішнього ринку.

У контексті Нової законодавчої бази оцінка відповідності продукту проводиться до його розміщення на ринку та полягає у демонструванні того, що він відповідає усім законодавчим вимогам, застосовним до нього. Суттєвою метою процедури оцінки відповідності є продемонструвати державним органам, що продукція, розміщена на ринку, відповідає вимогам, викладеним у положеннях застосовного законодавства, зокрема стосовно здоров'я та безпеки користувачів і споживачів.

9.7.1. Піраміда довіри Нового підходу

Піраміда довіри Нового підходу складається з:

- суттєвих вимог, що складають основу піраміди та визначені у застосовних директивах;
- гармонізованих стандартів, які, хоча і не є обов'язковими, передбачають презумпцію відповідності;
- процедур оцінки відповідності, що передбачають вибір технічних рішень для доведення відповідності вимогам;
- маркування CE, що наноситься на продукцію, яка відповідає суттєвим вимогам.

9.7.2. Модулі оцінки відповідності

Новий підхід спричинив уточнення оцінки відповідності таким чином, щоб дозволити законодавчому органу Співтовариства оцінювати наслідки використання різних механізмів оцінки відповідності. Метою цього було забезпечення гнучкості оцінки відповідності протягом усього процесу виробництва для її адаптації до потреб кожної окремої операції.

Глобальний підхід запровадив модульний підхід, який поділив оцінку відповідності на декілька операцій (модулів). Ці модулі відрізняються залежно від етапу розвитку продукції (наприклад, проект, дослідний зразок, серійне виробництво), використовуваного типу оцінки (наприклад, перевірка документації, затвердження типу, забезпечення якості) та особи, що здійснює оцінку (виробник або третя сторона).

Отже, оцінка відповідності ґрунтується на:

- внутрішній діяльності виробників з контролю розробки та виробництва;
- перевірці, що проводиться третьою стороною, у поєднанні з внутрішнім контролем виробництва з боку виробника;
- типі третьої сторони або перевірці правильності проектування в поєднанні із схваленням продукту третьою стороною або системами забезпечення якості продукції, або підтвердження якості продукції третьою стороною;
- перевірці розробки та виготовлення одиниці продукції третьою стороною, або
- схваленні повної системи забезпечення якості третьою стороною.

В основі помодульної оцінки відповідності — участь або першої сторони (виробника), або третьої сторони (нотифікованого органу), вона застосовна до етапу розробки та виробництва продукції, або ж до обох. Якщо виробник уклав договір субпідряду на розробку або виготовлення, він все ж залишається відповідальним за проведення оцінки відповідності для обох етапів.

Модулі надають законодавцям, залежно від виду продукції та можливої небезпеки, засоби для створення відповідних процедур для демонстрування виробниками відповідності продукції згідно з положеннями директиви. При встановленні асортименту можливих модулів директиви враховують, відповідно до принципу пропорційності, зокрема, такі питання, як вид продукції, природу пов'язаних ризиків, економічні інфраструктури даного сектора (а саме: наявність або відсутність третіх сторін), види та важливість продукції для забезпечення високого ступеня захисту.

Модулі, в основі яких — методи забезпечення якості, які отримані з серії стандартів EN ISO 9000, створюють зв'язок між регульованим та нерегульованим секторами. Це повинно допомогти виробникам виконати одночасно зобов'язання, що ґрунтуються на директивах та потребах клієнтів. Також, за певних умов, це дозволяє виробникам отримати користь від своїх інвестицій у системи якості. Це сприяє розвитку ланцюга якості (від якості продукції до якості самих компаній) та усвідомленню важливості стратегії управління якістю для підвищення конкурентоспроможності.

Крім того, процедури оцінки відповідності згідно з конкретною директивою повинні забезпечити рівноцінну, хоча процедури не є ідентичними, достатню упевненість стосовно відповідності продукції суттєвим вимогам. Принцип пропорційності також вимагає, щоб директиви не містили непотрібних процедур, які є надто обтяжливими по відношенню до цілей, зокрема, як це викладено у суттєвих вимогах. Фактори, що були враховані при визначенні набору можливих процедур, описані у директивах.

9.7.3. Процедури оцінки відповідності

Оцінка відповідності виконується згідно з технічними процедурами, визначеними у секторальному законодавстві. Процедури оцінки відповідності складаються з одного або двох модулів оцінки відповідності. Процедура оцінки відповідності охоплює етапи як розробки, так і виробництва, тоді як модуль може охоплювати будь-який один з цих двох етапів (коли процедура оцінки відповідності складається з двох модулів) або обидва (у разі, коли процедура оцінки відповідності складається з одного модуля).

Усі процедури /модулі визначені у Новій законодавчій базі та служать для секторального законодавця як простий, послідовний та повний набір для вибору найбільш придатного модуля (модулів)/процедури (процедур) для конкретної сфери діяльності.

Оцінка відповідності продукції, що розглядається, може виконуватися або самим виробником, органом оцінки відповідності виробника (внутрішнім або стороннім), залежно від положень модулів, обраних застосовним секторальним законодавчим актом.

Країни — члени ЄС несуть відповідальність за нотифікацію таких сторонніх органів з оцінки відповідності в рамках їх юрисдикції, які є технічно компетентними для оцінки відповідності продукції вимогам директиви (директив), застосовних до них. Внутрішні органи не потребують нотифікації, але вони все одно повинні демонструвати таку ж технічну компетентність, як і сторонні органи. Країни — члени ЄС також зобов'язані забезпечити постійне підтримання технічної компетентності (внутрішніми або сторонніми) органами.

Як уже зазначалося, процедури оцінки відповідності є рівноцінними з точки зору законодавства, але не є технічно ідентичними в тому, що стосується методів. Однак їх застосування на практиці є таким, що результатом є достатня упевненість з усіх сторін у відповідності продукції застосовним суттєвим вимогам.

Як правило, продукт повинен бути охопленим оцінкою відповідності як під час етапу розробки, так і під час етапу виробництва. Директиви визначають поєднання модулів, тобто процедур оцінки відповідності, які охоплюють обидва етапи, розробки та виробництва, та дозволяють виробникові продемонструвати відповідність вимогам.

Директиви Нового підходу визначають різні процедури відповідно до категорій продукції, охоплених ними, не залишаючи виробникам вибору або надаючи їм свободу вибору в рамках однієї категорії продукції. Або ж директиви також можуть визначати для всієї продукції, охопленої даною галуззю, низку процедур, серед яких виробник має вибрати. Кожна директива Нового підходу визначає зміст застосовної процедури оцінки відповідності, яка може відрізнятися від моделей, заданих модулями.

Кілька модулів мають свої варіанти. Причиною для надання варіантів у межах модулів (це стосується усіх варіантів усіх модулів НЗБ) є уможливлення того, щоб для продукції, що становить високий рівень ризику, був забезпечений необхідний рівень захисту, без одночасного ускладнення модулів. Якби таких варіантів не було, законодавцеві необхідно було б обирати процедуру, більш обтяжливу для виробників.

9.7.4. Контроль до виходу на ринок (виробники)

Як уже зазначалося, відповідність продукту суттєвим вимогам вимагається на етапі його розробки/виробництва, полягаючи у так званому контролі до виходу на ринок.

Відповідальність за контроль до виходу на ринок несе виробник, а також інші суб'єкти економічної діяльності у ланцюзі постачання та розповсюдження продукції.

Контроль до виходу на ринок здійснюється через реалізацію відповідної процедури оцінки відповідності залежно від виду продукції та характеру і рівня ризику, який вона становить. Такий контроль має бути пропорційним до економічної інфраструктури даного сектора (типу та розміру компаній, складності технології виробництва тощо) і виду та важливості виробництва. Остаточною метою є наявність ефективного контролю.

Система оцінки відповідності ЄС забезпечує справедливую рівновагу між контролем до та після виходу на ринок.

9.7.5. Контроль після виходу на ринок (країни — члени ЄС)

Контроль після виходу на ринок здійснюється органами ринкового нагляду з метою виявлення того, чи відповідає продукція, розміщена на ринку, застосовним вимогам, які ставить до неї застосовне гармонізоване законодавство Співтовариства.

Відповідальність за контроль після виходу на ринок несе кожна країна — член ЄС, визначаючи необхідні наглядові заходи, однак необхідне тісне співробітництво та спілкування з іншими країнами — членами ЄС та Єврокомісією для забезпечення достатнього захисту суспільства.

9.8. Приклади дослідження модулів оцінки відповідності

9.8.1. Безпечність електричного обладнання згідно з Директивою 2006/95/ЄС (Директива про низьковольтне обладнання – LVD)

Директива 2006/95/ЄС застосовна до електричного обладнання, призначеного для використання при номінальній напрузі 50–1000 В (перемінного струму) / 75–1500 В (постійного струму). Ця Директива є директивою «повної гармонізації» та «повної безпеки».

Процедура оцінки відповідності, що вимагається, – внутрішній контроль виробництва (Модуль А). Згідно з цією процедурою виробник випускає технічну документацію та зберігає її протягом 10 років. Технічна документація дозволяє оцінювати відповідність електричного обладнання вимогам директиви. Процес виробництва забезпечує відповідність продукції вимогам технічної документації. Виробник гарантує та заявляє, що електричне обладнання задовольняє вимогам директиви, складаючи Декларацію відповідності ЄС та наносячи маркування CE на продукцію.

9.8.2. Безпечність іграшок відповідно до Директиви 2009/48/ЄС (Директива щодо безпечності іграшок)

Директива 2009/48/ЄС застосовна до безпечності іграшок та включає явне зобов'язання проводити аналіз небезпеки і детально описувати його у комплексній оцінці безпечності, яка повинна входити до комплексу технічної документації на продукцію.

Необхідні процедури оцінки відповідності:

- *Внутрішній контроль виробництва (Модуль А)*

Цей модуль може бути застосований тільки у випадку наявності гармонізованих стандартів, що охоплюють усі аспекти безпеки та використовуються виробником.

- *Проведення випробувань на відповідність вимогам стандартів ЄС (Модуль В)*

Цей модуль застосовний, коли:

- не існує гармонізованих стандартів;
- гармонізовані стандарти не застосовуються або застосовуються тільки частково;
- гармонізовані стандарти публікуються з обмеженням;
- виробник вважає, що продукція потребує перевірки третьою стороною.

КАРТКА ПЕРЕДПЛАТНИКА

ЕЛЕКТРОННОЇ ВЕРСІЇ

місяць ☐ українська ☐ російська

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Передплатна ціна:

один місяць – 51 грн 00 коп.

ДРУКОВАНОЇ ВЕРСІЇ

☐ кількість примірників на місяць ☐ на півріччя ☐ на рік ☐ українська ☐ російська

Передплатна ціна:

один місяць – 97 грн 50 коп.*

* Із поштовими витратами – 106 грн 40 коп.

Заповніть та надішліть факсом (044)559-19-51
або електронною поштою peredplata.op@gmail.com

Повна назва організації	
Телефон/факс	
Індивідуальний податковий номер	
Свідоцтво платника ПДВ №	
ЄДРПОУ	
Юридична адреса	
Поштова адреса	
Електронна адреса	

ВОДОПРОВОДЧИК*

СТРАНИЦА 1

КТО ТАКОЙ ВОДОПРОВОДЧИК?

Это работник, который обслуживает и чинит водопроводную систему, собирает, устанавливает и чинит трубы, гарнитуру и арматуру водопровода, канализации и нагревательной системы зданий.

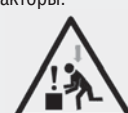
ЧТО ОПАСНОГО В ЭТОЙ РАБОТЕ?

- Водопроводчики постоянно рискуют поскользнуться и упасть.
- Работа водопроводчика часто включает значительные физические усилия, подъем тяжелых грузов, неудобные рабочие позы и постоянные повторяющиеся движения. Это может привести к травмам и, с течением времени, к болям в спине, руках и ногах.
- Водопроводчики, работающие в канализационной системе, могут серьезно пострадать и даже погибнуть от выпускаемых ядовитых газов и недостатка кислорода.

ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЕ ОПАСНОСТИ

СТРАНИЦА 2

	Несчастные случаи и травмы:	Падения с высоты, особенно при нахождении/работе на лестницах	1
		Поскальзывания и падения (особенно при переносе тяжелых и неудобных грузов)	2
		Порезы и травмы, вызванные острыми инструментами и орудиями	
		Опасность удушья от выпускаемых в канализации удушливых газов или от недостатка кислорода во время работ по обслуживанию и уборке	3
		Ожоги от горячих частей оборудования, паровых линий и т. д. или от выпускаемых горячей воды и пара	
		Электротравмы, вызванные неправильной установкой или дефектным оборудованием (особенно переносным)	4
		Мышечно-скелетные травмы (особенно спины) из-за подъема и переноса тяжелых грузов	5
	Физический риск:	Тепловой и/или холодный удар из-за быстрых передвижений между холодными и горячими районами (см. примечание)	
		Контакт с ультрафиолетовым излучением при сварочных работах	6
	Химический риск:	Контакт с различными химикатами, например: клеями, смолистыми веществами, флюсами (при пайке), хлороводородной кислотой, хлоридом цинка, гидроксидом и растворами, различными жирами и неорганическим свинцом (см. примечание)	
	Биологический риск:	Контакт с паразитами, например, глистами, аскариями, а также различными клещами (см. примечание)	
	Эргономические, психосоциальные и организационные факторы:	Травма повторных растяжений и другие мышечно-скелетные проблемы в результате постоянно повторяющихся движений (например, завинчивания), перенапряжения при подъеме и передвижении тяжелых грузов, работа в неудобных (согнутых и т. п.) позах	5
		Психологический стресс из-за неудовлетворенности работой в результате скуки, монотонности, низких заработков, проблемных взаимоотношений с коллегами и/или начальниками	
		Плохое общее самочувствие в результате работы в замкнутых пространствах и развитие клаустрофобии	

МЕРЫ ПО ПРЕДОТВРАЩЕНИЮ ОПАСНОСТЕЙ
СТРАНИЦА 3

1	Осмотрите лестницу-стремянку прежде, чем взбираться на нее. Никогда не взбирайтесь на неустойчивую лестницу или лестницу со скользкими ступенями
2	Носите специальную обувь с нескользкими подошвами
3	При вхождении в замкнутое пространство соблюдайте все рекомендуемые меры безопасности
4	Для обращения с горячими деталями пользуйтесь теплозащитными перчатками. Носите теплозащитные перчатки, защиту для глаз и лица от горячих газов или выплесков горячих жидкостей
5	Изучите и используйте безопасные техники подъема и передвижения тяжелых или неудобных грузов; используйте при подъеме вспомогательные механические приспособления
6	При сварке носите сварочный шлем с защитой от ультрафиолетового излучения

СТРАНИЦА 4

Синонимы	Наладчик труб, работник по обслуживанию канализации, «установщик» по обслуживанию				
Определение и/или описание	Собирает, устанавливает и чинит трубы, гарнитуру и арматуру систем отопления, водоснабжения и канализации согласно спецификациям и правилам водопроводных работ. Изучает строительные планы и рабочие чертежи, чтобы определить требуемые вспомогательные устройства и последовательность установки. Осматривает структуру, чтобы установить, каких препятствий следует избегать, чтобы не допустить ослабления структуры из-за установки трубы. Устанавливает и обозначает положения труб, соединений труб и отверстия для труб в стенах и полах, используя линейку, спиртовой уровень и отвес. Прорезает отверстия в стенах и полах для укладки труб и гарнитуры, используя ручные и электрические инструменты. Режет трубы и делает в них нарезку, используя резаки для труб, горелки и нарезной автомат. Сгибает трубу под требуемым углом с помощью трубогибочного автомата или путем помещения трубы на блок и сгибания ее руками. Собирает и устанавливает клапаны, арматуру и трубы, состоящие из металлов (железа, стали, меди и свинца) и неметаллов (стекла, стекловидной глины и пластика), используя ручные и электроинструменты. Соединяет трубы с помощью винтов, арматуры, пайки, пластикового раствора и засмоленных соединений. Наполняет трубопровод водой или воздухом и проверяет давление по приборам, чтобы обнаружить утечку. Устанавливает и чинит водопроводные приспособления, например, раковины, унитазы, ванны, колонки, резервуары для горячей воды, мусоропроводы, мойки и смягчители воды. Чинит и обслуживает сантехнику, заменяя прокладки в протекающих кранах, заделывая прорвавшиеся трубы и прочищая забитые сливы. Может приваривать приспособления к стальным опорным трубам. Контролирует и координирует деятельность рабочих, занятых сборкой, установкой и починкой труб, арматуры и приспособлений систем отопления, водоснабжения и мусороуборки в зданиях и т.д.				
Родственные и более узкие профессии	Сантехник на стройке, ученик водопроводчика, помощник водопроводчика, водопроводчик-контролер, ассенизатор и другие профессии, указанные в словаре названий профессий под общим заголовком «Водопроводчики, газовщики, монтеры паровых установок и другие профессии», а также различные профессии, указанные под заголовком «Профессии по уборке мусора и отходов»				
Выполняемые операции	Налаживать Собирать Прикреплять Сгибать Надувать Скреплять болтами Паять Ломать (полю стены и т. д.) Строить Проверять Чистить Взбираться	Связывать Сжимать Резать Проектировать Разбирать Сверлить Полировать Наполнять Настилать Строить Приклеивать Смазывать Шлифовать	Обращаться Вставлять Осматривать Устанавливать Раскладывать и выравнивать (трубопровод) Поднимать и опускать Устанавливать местонахождение Намазывать Обслуживать	Производить (аксессуары, детали и т.д.) Ухаживать Нарезать Сваривать Отмечать Измерять Заделывать Двигать Наблюдать Штукатурить Готовить Тянуть и толкать	Получать (грузы) Регулировать Выпускать Снимать Чинить Заменять Клепать Пилить Скрести Завинчивать Заделывать швы Укреплять
Используемые инструменты и оборудование	Ручные инструменты, рулетка, резак, трубогибочный автомат, отвес, электроинструменты, линейка, спиртовой уровень и т. д.				
Отрасли, где распространена данная профессия	Все отрасли, ремесла, службы и учреждения				

Примечания: 	Некоторые развивают сверхчувствительную реакцию на холод. Контакт с жирами: фолликулит и прыщиобразные дерматиты, включая хлорные прыщи, характеризующиеся закупоренными сальными фолликулами и гнойными узелковыми трещинами. Эти дерматозы вызваны контактом с неразложимыми жирами. Контакт с неорганическим свинцом: может произойти во время высокотемпературных (выше 500° C) операций, например, сварки. Симптомы — это ухудшение физической формы, усталость, расстройство сна, головная боль, проблемы с пищеварением, боли в животе и т. д. Контакт с хлоридом цинка: твердый хлорид цинка действует разъедающе на кожу и слизистые оболочки. Водные растворы 10% и больше также являются разъедающими и вызывают первичный дерматит и химические ожоги; чрезвычайно опасны для глаз. Контакт с хлороводородной кислотой: хлороводородная кислота разъедает глаза, кожу и слизистые оболочки. Анцилостомияз или глисты считаются одной из наиболее серьезных инфекций из-за своих патогенных эффектов и широкого распространения. Другие паразиты, составляющие биологическую опасность, это: нематода аскарида, которая вызывает аскариоз, и различные клещи	Литература: 	Энциклопедия охраны труда МОТ, 3-е издание, МОТ, Женева, 1983, т.1, стр. 235-236, 839-891 Адамс Р. М.: Профессиональные заболевания кожи. Сондерс и компания, Филадельфия, 1990, стр. 651-652 Разработано Израильским институтом охраны труда Спонсировано Национальным институтом охраны труда США
------------------------	--	------------------------	--

*Международные информационные листки опасностей по профессиям. www.safework.ru.
Начало в № 1, 3, 4, 6, 2015 г.

(повне найменування підприємства із зазначенням підпорядкованості)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ _____

(посада роботодавця і найменування підприємства)

№ _____

(число, місяць, рік)

ІНСТРУКЦІЯ З ОХОРОНИ ПРАЦІ № _____ ДЛЯ СЛЮСАРЯ-САНТЕХНІКА

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Інструкція з охорони праці слюсаря-сантехніка (далі — Інструкція) є інструкцією за професією (код професії 7136.2 за Національним класифікатором України ДК 003:2010 «Класифікатор професій») та встановлює вимоги безпеки під час утримання будинкових сантехнічних систем. До сантехнічних систем можуть бути віднесені: системи опалення та вентиляційні системи, холодного та гарячого водопостачання, водовідведення і зливової каналізації.

1.2. Інструкцію розроблено на основі Положення про розробку інструкцій з охорони праці, затвердженого наказом Держнаглядохоронпраці від 29.01.1998 № 9; Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, затвердженого наказом Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 № 15; а також з урахуванням вимог Правил техніки безпеки при експлуатації систем водопостачання та водовідведення населених пунктів, затверджених наказом Мінжитлокомунгоспу УРСР від 29.12.1979; Правил технічної експлуатації систем водопостачання і каналізації населених пунктів України, затверджених наказом Держжитлокомунгоспу від 05.07.1995 № 30 (у редакції від 21.09.2008); п.27 таблиці розділу II Норм безплатної видачі спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту працівникам загальних професій різних галузей промисловості, затверджених наказом Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 16.04.2009 № 62.

1.3. Утримання санітарно-технічних систем здійснюється шляхом їх експлуатаційного та ремонтно-обслуговування, а саме: усунення несправності, що вимагає негайного вжиття заходів, налагодження і регулювання обладнання сантехнічних систем, усунення нещільності трубопроводів та арматури (трубопроводних засувок, муфт, вентилів, кранів тощо) шляхом заміни дефектної арматури, затяжки фланцевих, сальникових та інших з'єднань, змащення (фарбування) трубопроводів та арматури, ущільнення трубопроводів на вводах у будинки (герметизація інженерних вводів). Сантехнічні системи обслуговуються відповідно до річного (квартального) плану-графіка або графіка планово-попереджувального ремонту, затвердженого технічним керівником підприємства. Якщо потребується заміна ділянок водопровідних трубопроводів довжиною понад 7% від загальної їх довжини та теплоізоляції трубопроводів опалення понад 10% від загальної їх довжини, то сантехнічна система підлягає капітальному ремонту. Капітальний ремонт сантехнічних систем та метрологічну повірку контрольно-вимірювальних пристроїв виконують спеціалізовані організації (дільниці).

1.4. Слюсар-сантехнік забезпечує безперерйну роботу підконтрольних сантехнічних систем. Межею розподілу зовнішніх і внутрішніх комунікацій для каналізації є: найближчий до будівлі оглядовий колодязь (обріз труби випуску в першому від будівлі каналізаційному колодязі); для водопроводу та тепломережі: вентиль або трійник біля будівлі. Межа розподілу може визначатись договором з постачальною організацією. Утримання зовнішніх санітарно-технічних систем здійснюють представники місцевих постачальних організацій.

1.5. Слюсар-сантехнік контролює цілісність пломб на контрольно-вимірювальних пристроях (манометрах, водопровідних та теплових лічильниках); забезпечує справний технічний стан будинкових пожежних гідрантів; забезпечує підготовку сантехнічних систем до експлуатації у осінньо-зимовий та весняно-літній періоди; вживає заходів щодо несанкціонованого відбору з будинкової системи водо- та теплопостачання. До сантехнічних систем повинні підключати тільки тих споживачів, що знаходяться на балансі підприємства та з якими існують договірні відносини.

1.6. Встановлення контрольно-вимірювальних пристроїв (наприклад, водолічильників) та ремонтне обслуговування сантехнічного обладнання (арматури, радіаторних блоків, стояків, ванн, умивальників, раковин, унітазів, смивних бачків тощо) орендарів, здійснюються бригадою у складі не менше двох осіб за оформленою в установленому порядку заявкою.

1.7. Робочим місцем слюсаря-сантехніка є механічна частина сантехнічних систем. Робоче місце слюсаря-сантехніка не є постійним протягом зміни. Режим роботи встановлюється ро-

ботодавцем відповідно до колективного (трудового) договору. Розподіл сантехнічних систем між слюсарями-сантехніками встановлюється роботодавцем або уповноважено ним відповідальною особою. Для виконання окремих видів робіт слюсарі-сантехніки можуть об'єднуватись у виробничі бригади.

1.8. Робота з утримання сантехнічних систем може відноситись до переліку робіт підвищеної небезпеки (наприклад, як роботи у замкненому та важкодоступному просторі, приміщення з підвищеною електробезпекою).

1.9. До виконання обов'язків слюсаря-сантехніка може бути допущена особа віком не молодше 18 років, яка пройшла медичний огляд для визначення відповідності її фізичного стану вимогам, що висуваються до цієї професії. Виходячи з конкретної санітарно-гігієнічної ситуації, за рішенням територіальної санітарно-епідеміологічної станції слюсар-сантехнік може бути включений до Переліку осіб, які проходять періодичний медичний огляд.

1.10. Основні шкідливі та небезпечні чинники, що можуть діяти на слюсаря-сантехніка:

- замкнений та важкодоступний простір споруд;
- електричний струм (за наявності незахищених струмоведучих частин електрообладнання та незаземлених металевих трубопроводів);
- падіння у незакриті прорізи інженерних споруд (колодязі, камери), падіння предметів;
- дія на організм внутрішнього середовища інженерних мереж та споруд;
- підвищена температура інженерних мереж (наприклад, тепломереж);
- рухомі частини обладнання сантехнічних систем;
- захаращеність та недостатнє освітлення робочої зони;
- протиправні дії сторонніх осіб;
- дія метеорологічних умов, а саме: низькі температури взимку та високі влітку;
- укуси тварин, комах тощо.

1.11. Під час улаштування на роботу слюсар-сантехнік ознайомлюється під підпис з умовами праці та про наявність на його робочому місці небезпечних і шкідливих чинників.

1.12. Роботодавець повинен застрахувати слюсаря-сантехніка від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань. У разі пошкодження здоров'я на виробництві, слюсар-сантехнік має право на відшкодування заподіяної йому шкоди.

1.13. Під час улаштування на роботу слюсар-сантехнік проходить вступний інструктаж з питань охорони праці.

1.14. За даною інструкцією, інструкціями з електробезпеки, пожежної безпеки та надання домедичної допомоги слюсар-сантехнік інструктується перед початком роботи (первинний інструктаж), а потім через кожні 3 місяці (повторний інструктаж). Результати інструктажу заносяться в Журнал реєстрації інструктажів з питань охорони праці (на робочому місці). В журналі після проходження інструктажу повинен бути підпис того, хто інструктує, та слюсаря-сантехніка.

1.15. Перед допуском до самостійної роботи слюсар-сантехнік повинен пройти стажування, термін якого повинен бути достатнім для придбання практичних навичок, ознайомлення з технологією виконання робіт, обладнанням сантехнічних систем та робочими пристроями інструкціями з охорони праці та експлуатації обладнання сантехнічних систем.

1.16. Слюсар-сантехнік проходить навчання та перевірку знань з питань охорони праці в постійно-діючій комісії, призначеній наказом роботодавця. Перевірка знань у слюсаря-сантехніка проводиться в обсязі інструкцій з охорони праці за професією та окремими видами робіт, інструкцій з експлуатації обладнання та принципових схем сантехнічних систем, з якими він буде працювати, розроблених з урахуванням місцевих умов технологічних карт, інструкцій з електробезпеки, пожежної безпеки та надання домедичної допомоги.

1.17. Інструктаж та перевірка знань з питань охорони праці слюсаря-сантехніка може проводитися в інших випадках, що передбачені чинним законодавством про охорону праці.

1.18. Слюсар-сантехнік забезпечується спецодягом, спецвзуттям та іншими засобами індивідуального захисту, перелік та строки носіння яких встановлюються колективним (трудоим) договором:

- костюм — 12 місяців;
- берет — 12 місяців;
- черевики — 12 місяців;
- наруківники прогумовані — 6 місяців;
- рукавиці — 2 місяці;
- окуляри захисні відкриті — до зносу.

При виконанні зовнішніх робіт узимку додатково:

- куртка та брюки на утеплювальній прокладці — 36 місяців;
- чоботи — 24 місяці;
- шапка — 48 місяців;
- рукавиці — 12 місяців.

Спецодяг та спецвзуття повинні бути відповідного розміру та зросту.

1.19. Захисні окуляри повинні використовуватися при виконанні робіт на верстатах (наприклад, заточувальному, свердлильному), пробиванні (свердлінні) отворів у стіні та перекритті з використанням ручного механізованого інструменту, використанні ручного інструменту для рубки металу, очищенні стояків сантехнічних систем тощо. При виконанні робіт у замкнених та важкодоступних просторах приміщень та споруд слюсар-сантехнік додатково забезпечується захисним шоломом. Для виконання робіт на проїзній частині внутрішньоквартальних проїздів слюсар-сантехнік забезпечується сигнальним жилетом (оранжевого кольору) та переносним інвентарним захисним огороженням, пофарбованим червоними і білими горизонтальними смугами, висотою і шириною 0,8 м.

1.20. Слюсар-сантехнік забезпечується необхідними для проведення робіт засобами виробництва, в тому числі: слюсарно-монтажним робочим інструментом (гайковими ключами, молотком, плоскогубцями, викрутками, зубилом тощо); достатньою кількістю витратного матеріалу (хомутами, прокладками, ущільнюючими матеріалами для з'єднань трубопровідної арматури тощо); сталевим тросом для очищення стояків сантехнічних систем; спеціальним гаком для піднімання (опускання) кришки люків оглядових колодязів, ломиком (оправкою) для перевірки збігу отворів, ключами від запірних пристроїв виробничих приміщень. Засоби виробництва (слюсарно-монтажний ручний інструмент та витратний матеріал) повинні зберігатись у переносній сумці.

1.21. Для виконання робіт у приміщеннях з ненормативним освітленням слюсар-сантехнік забезпечується переносним засобом освітлення (ручним акумуляторним ліхтарем), а для роботи з електроінструментом підвищеної напруги в приміщенні з підвищеною небезпекою — засобами електрозахисту (діелектричними рукавицями та килимком). У приміщенні з підвищеною електробезпекою допускається використовувати переносний освітлювальний пристрій із захисним ковпаком та подовжувачем (акумуляторний або ручний інвентарний світильник).

1.22. У приміщеннях підвищеної небезпеки використовують ручний електроінструмент та переносну лампу на безпечну наднизьку напругу змінного струму, а в особливо небезпечних приміщеннях — не вище 12 В (під безпечною наднизькою напругою розуміють номінальну напругу, що не перевищує 42 В між провідниками та між провідником і землею, або у разі трифазного живлення не перевищує 24 В між провідниками і нейтраллю). В усіх інших випадках допускається використання електрифікованого інструменту напругою змінного струму 220 В. У виняткових випадках (аварії) допускається виконання робіт з використанням електроінструменту підвищеної напруги після вжиття організаційно-технічних заходів, якими досягається безпека праці (наприклад, використання діелектричних рукавиць, килимка).

1.23. Слюсар-сантехнік забезпечується виробничим приміщенням для зберігання робочого інструменту та витратних матеріалів, медичною аптечкою і первинними засобами пожежогасіння, а також інформується про місце знаходження у виробничому підрозділі інвентарних огорожень, сигнальної стрічки та знаків безпеки (наприклад, попереджувачі таблички), що використовуються для огороження робочих зон в місцях проходів, проїздів та інших небезпечних зон.

1.24. Слюсар-сантехнік повинен:

- виконувати правила внутрішнього трудового розпорядку підприємства, не перебувати на робочому місці в нетверезому стані, стані наркотичного та токсичного сп'яніння;
- бути уважним під час роботи та пересування в місцях виконання робіт, не займатися сторонніми справами та не відволікати увагу інших працівників;
- виконувати тільки ту роботу, яка доручена відповідальною особою роботодавця за якою отримав інструктаж;
- контролювати наявність запірних пристроїв у приміщеннях, де розташовані сантехнічні системи та освітлення у цих приміщеннях;
- використовувати нормативний спецодяг, спецвзуття та інші засоби індивідуального захисту, робочий інвентар;
- вживати заходів щодо недопущення перебування сторонніх осіб у робочій зоні та виробничих приміщеннях;
- не захаращувати робочі місця та проходи до них, дбайливо ставитись до майна, що знаходиться у виробничих та побутових приміщеннях;
- ходити територією підприємства встановленими для переміщення людей місцями (тротуарами), у темний час доби ходити тільки по добре освітленій місцевості, за необхідності користуватися переносними засобами освітлення; бути обережним і уважним під час пересування.

1.25. Усі трудові роботи (вантажно-розвантажувальні, пробиття отворів для прокладання труб тощо) повинні бути механізовані. Перед залученням до вантажно-розвантажувальних робіт (не передбачених службовими обов'язками) слюсар-сантехнік повинен пройти інструктаж за інструкцією з охорони праці при виконанні вантажно-розвантажувальних робіт вручну. Слюсар-сантехнік під час ручного перенесення вантажів не повинен перевищувати вагові нормативи, а засоби виробництва вагою від 20 до 50 кг (наприклад, насосний агрегат типу «ГНОМ») повинні переміщуватися з використанням засобу малої механізації (наприклад, візка), у виняткових випадках допускається переносити засоби виробництва чоловіками удвох на відстань не більше 25 м.

1.26. Допуск слюсаря-сантехніка до обслуговування тепловикористовуючих установок (бойлерів) може бути здійснений після проведення інструктажу за Інструкцією з охорони праці при роботі на тепло-використовуючих установках (теплопункті, бойлері). В неопалюваних приміщеннях будинку всі трубопроводи гарячого водопостачання і арматура повинні бути термоізольовані, температура відкритих частин трубопроводу гарячого водопостачання не повинна перевищувати 45°C. Перед початком опалювального періоду та після ремонтних робіт водопровідних систем повинно проводитися випробовування на щільність і міцність будинкової водопровідної системи. В процесі випробовування виконується усунення дефектів, налагодження і регулювання сантехнічної системи. Усунення виявлених дефектів після випробування слід виконувати після зняття тиску у трубопровідній системі. Після закінчення опалювального сезону виконується дренавання опалювальної системи. Відповідальність за організацію проведення випробувань несе місцева тепло- або водопостачальна організація. Порядок випробування та дренавання визначається експлуатаційною інструкцією, розробленою з урахуванням місцевих умов сантехнічної системи.

1.27. Допуск слюсаря-сантехніка до робіт з використанням засобів виробництва з підвищеною небезпекою здійснюється після проведення інструктажу за відповідною інструкцією з охорони праці. Наприклад, у разі використання ручного електроінструмента слюсар-сантехнік проходить інструктаж за інструкцією з охорони праці під час роботи з ручним електроінструментом; свердлильного верстата — інструкцією з охорони праці під час роботи на свердлильному верстаті, заточувального верстата — інструкцією з охорони праці під час роботи на заточувальному верстаті.

1.28. У разі використання електротехнічних пристроїв I класу (наприклад, насосного агрегату типу «ГНОМ») та виконання робіт з використанням електротехнічних пристроїв у приміщеннях з підвищеною небезпекою слюсарю-сантехніку повинна бути присвоєна кваліфікаційна група II з електробезпеки.

1.29. Для виконання робіт на висоті 1,3 м і вище слюсар-сантехнік забезпечується інвентарним засобом підмоцнування з перильним огородженням та повинен пройти інструктаж за Інструкцією з охорони праці під час використання засобів підмоцнування. Для виконання робіт на висоті, що не потребують упору в конструкції споруд (наприклад, огляду обладнання, розташованого на висоті), допускається використовувати інвентарну приставну драбину-стрем'янку. Стрем'янка повинна мати пристрій, що не допускає самовільного її розсування під час роботи.

1.30. Перед залученням до підсобних робіт з проведення зварювальних та інших полумєневих робіт, пов'язаних із нагріванням деталей до температур, спроможних викликати займання матеріалів та конструкцій, слюсар-сантехнік повинен пройти інструктаж за Інструкцією з охорони праці під час виконання полумєневих робіт.

1.31. Перед залученням до земляних робіт слюсар-сантехнік повинен пройти інструктаж за Інструкцією з охорони праці під час виконання земляних робіт.

1.32. Роботи в колодязях (камерах) та затоплених приміщеннях допускається виконувати тільки за нарядом-допуском, після проведення цільового інструктажу, з використанням відповідних засобів індивідуального захисту (рятувального поясу, страхувальної мотузки, газоаналізатора тощо) та під керівництвом відповідальної особи роботодавця. Для закриття з поверхні землі засувки водопровідних мереж, що знаходяться в колодязі, слюсар-сантехнік може забезпечуватися спеціальним пристроєм (подовженим воротком).

1.33. Перед залучення до робіт на проїзній частині слюсар-сантехнік повинен пройти цільовий інструктаж за Інструкцією з охорони праці при роботі на проїзній частині вулиць. У складі бригади повинно бути не менше трьох осіб. Місце виконання робіт огорожується захисним огородженням, яке повинно бути виставлено на відстані не менше ніж 5 м від місця роботи.

1.34. Усі роботи з обслуговування електротехнічних пристроїв будинкового та прибудинкового майна виконує електротехнічний персонал.

1.35. До функціональних обов'язків сантехніка не входить обслуговування газового обладнання. Сучасні технології сантехнічних робіт не передбачають використання розплавленої сірки для заливки стиків каналізаційних труб.

1.36. Слюсар-сантехнік несе відповідальність за порушення вимог, викладених у даній інструкції, згідно з правилами внутрішнього трудового розпорядку підприємства.

2. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПЕРЕД ПОЧАТКОМ РОБОТИ

2.1. Отримати від відповідальної особи роботодавця завдання на виконання робіт або виконувати роботи згідно з планом-графіком обслуговування сантехнічних систем.

2.2. Ознайомитися з інформацією за період попередньої зміни (із записами в оперативному або змінному журналі), за необхідності з принциповою схемою або інструкцією з експлуатації сантехнічних пристроїв, що підлягають обслуговуванню.

2.3. Надіти спецодяг та спецвзуття, застібнути на гудзики рукави та заправити одяг так, щоб не було звисаючих кінців. За необхідності одягнути головний убір (берет). Переодягатись у встановлених місцях, не працювати в легкому взутті (тапочках, сандалях, босоніжках тощо).

2.4. Підготувати засоби виробництва, пересвідчитись у їх справності, перевірити достатність для роботи витратних матеріалів та наявність ключів від запірних пристроїв виробничих приміщень. Ручний інструмент має бути у справному, сухому та чистому стані, а саме:

- гайкові ключі повинні відповідати розмірам гайок і головок болтів, не мати тріщин і забоїв, губки ключів повинні бути паралельними та не загорнені;
- розсувні ключі не повинні бути ослабленими в рухливих частинах;
- кувалди та молотки повинні мати бойки з гладкою злегка опуклою поверхнею, не косою, не збитою, без відколів, вибоїв і тріщин, задирок; рукоятки молотків і кувалд повинні бути виконані з деревини твердих і в'язких порід (дуба, бука тощо), мати гладку поверхню, робоча частина повинна бути надійно закріплена;
- ручна пилка-ножівка повинна мати справну рукоятку, ножівкове полотно без надламів і тріщин;
- ударні інструменти (зубила, крейцмейселі, борідки, кернери тощо) не повинні мати тріщин, задирок і наклепу; зубила повинні мати довжину не менше 150 мм;
- робоча частина викрутки повинна мати товщину, необхідну для входження її без зазору в проріз головки гвинта чи шурупа;

2.5. Необхідні для роботи засоби виробництва (робочий інструмент та витратні матеріали) скласти в переносну сумку.

2.6. Перевірити освітленість робочої зони, за необхідності увімкнути освітлення в приміщенні. Переконатися, що світло не сліпить очі. Якщо виникає потреба користуватися переносним освітлювальним пристроєм, перевірити наявність на ньому захисного кожуха та справність кабелю електроживлення. Забороняється знімати стаціонарні світильники і використовувати їх замість переносних, встановлювати електролампи під напругою, обвішувати електролампи папером або тканиною.

2.7. Привести у належний стан робоче місце; прибрати сторонні предмети, що заважають проведенню робіт. Перед виконанням робіт у не провітрюваних приміщеннях або в приміщеннях з підвищеною температурою попередньо провітрити приміщення відкриттям дверей або фрамуги.

2.8. До початку довготривалого прибирання проїзної частини прибудинкової території місце виконання робіт огородити переносним захисним інвентарним огороженням та одягнути сигнальний жилет.

2.9. Якщо відсутнє контактне з'єднання (розетка) для електрифікованого інструменту, то підключення електрифікованого інструменту до розподільчого електрощита здійснює тільки електротехнічний персонал — виконувати таке підключення слюсарю-сантехніку забороняється.

2.10. Якщо отримано наряд-допуск, то слід перевірити виконання вказаних у ньому заходів безпеки з підготовки робочого місця.

2.11. Для підготовки робочого місця та засобів виробництва на початку зміни має бути надано необхідний час.

2.12. Якщо виявлено несправності або дефекти, що перешкоджають безпечній роботі на обладнанні сантехнічної системи, і неможливості їх усунення своїми силами, не приступаючи до роботи, інформувати керівника робіт.

3. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ РОБОТИ

3.1. Слюсар-сантехнік повинен виконувати роботу тільки на підконтрольних сантехнічних системах. У разі проведення робіт за нарядом-допуском слюсар-сантехнік не повинен змінювати передбачені нарядом організаційно-технічні заходи безпеки з підготовки робочих місць. Обслуговування обладнання сантехнічних систем в приміщеннях з підвищеною небезпекою проводити удвох.

3.2. Перед ремонтним обслуговуванням діючого трубопроводу відключити ділянку, що ремонтується, при цьому необхідно закрити запірну арматуру (засувку, вентиль) з обох сторін ділянки (спочатку закрити запірну арматуру на напірному, потім на зворотному трубопроводі); переконатися за контрольними приладами (манометрами) у відсутності тиску в трубопроводах. Під час випробування сантехнічних систем не допускається виконувати будь-які ремонтні роботи (крім обтяжки фланців) та знаходитися біля заглушок трубопроводів.

3.3. Робочі інструменти повинні використовуватися за призначенням. Робочий інструмент та матеріали потрібно розміщувати таким чином, щоб виключити можливість їх падіння. Заготовлені для ремонту труби або стояки укладати горизонтально, не приставляти їх до стін. Не класти робочий інструмент на поручні огорожень, трубопроводи або з краю конструкцій. Під час перенесення довгомірних вантажів (наприклад, труб) необхідно стежити, щоб не зачепити інженерні мережі.

3.4. Слюсар-сантехнік не повинен виконувати з приставних драбин роботи на висоті, що потребують упору в конструкції споруд (наприклад, роботи з ручним інструментом). Ці роботи повинні виконуватися з інвентарних засобів підмоцнування. Не використовувати замість засобів підмоцнування випадкові предмети (ящики, бочки тощо). Допускається виконувати роботи на висоті, що не потребують упору в конструкції споруди (наприклад, огляд обладнання) з використанням інвентарної випробуваної приставної драбини (стрем'янки). Ці роботи повинні виконуватися удвох (одна особа повинна страхувати іншу від можливого падіння).

3.5. Не залишати матеріали та обладнання сантехнічних систем у нестійкому положенні. При монтажі (демонтажі) ділянок трубопроводів консольно висячі трубопроводи повинні опиратися на тимчасові опорні стояки.

3.6. Слюсар-сантехнік не повинен допускати знаходження людей під (над) конструкціями, де проводяться роботи. Якщо роботи проводяться в місцях проходів або проїзду, то робоча зона повинна бути огорожена.

3.7. Перед гнуттям труб з використанням трубогнального верстату попередньо просушити труби. Наповнення труб допускається тільки сухим піском. При гнутті довгих труб з нагріванням використовувати підтримуючі підставки, а при охолодженні труб водою — ківш з подовженим держакон. Не допускається згинати на трубогнальному верстаті труби з вологими внутрішніми поверхнями, а взимку — з поверхнями, покритими снігом.

3.8. Задля підвищення терміну служби сантехнічних систем зовнішню поверхню вузлів та деталей неокцинкованих трубопроводів слід покривати ґрунтовкою або олійною фарбою відповідного кольору, а різьбові з'єднання — антикорозійною змазкою. Різьбові з'єднання ущільнюються, як правило, льняним жмутом, просоченим свинцевим сурикон або білилами, розмішаними на оліфі.

3.9. Під час проведення полуменевих (зварювальних) робіт у сантехнічних системах слюсар-сантехнік повинен керуватися вказівками зварника. В будинках, що не мають пристроїв вирівнювання потенціалів сантехнічних мереж, під час заміни частини трубопроводу сантехнічної системи повинні використовуватися засоби електрозахисту (діелектричні рукавиці, переносні заземлюючі пристрої тощо).

3.10. Під час роботи в неосвітлених приміщеннях потрібно використовувати переносні інвентарні освітлювальні пристрої.

3.11. Для перевірки збігу болтових отворів на фланцях труб використовувати монтажні ключі, спеціальні ломик та оправки. Не перевіряти отвори пальцями. Головки болтів на поверхні фланцевих з'єднань розташовувати на одній стороні з'єднання, на вертикальних ділянках трубопроводів гайки розташовувати низу. Кінці болтів повинні виступати не більше трьох кроків різьби.

3.12. Навішувати радіатор як мінімум удвох (залежно від його маси). Під час закріплення раковин, умивальників, ванн та радіаторів забезпечити надійне їх утримування до повного закріплення, не допускаючи затиснення рук. Допустима відстань від поверхні штукатурки або облицювання до осі неізолюваного трубопроводу при умовному діаметрі 32 мм при відкритому прокладанні становить 35...55 мм, при умовному діаметрі 40...50 мм — 50...60 мм. Очищення стояків сантехнічних систем виконується сталевим тросом у захисних окулярах та рукавицях. Для ущільнення стиків чавунних каналізаційних труб використовується змащений пеньковий канат або інші засоби герметизації.

3.13. При роботі зубилом або іншим ударним інструментом для рубки металу не стояти напроти кінця заготовки, що обробується, слід користуватися захисними окулярами (для запобігання ураження очей металевими частинками).

3.14. Під час роботи з ручним електроінструментом слюсар-сантехнік повинен дотримуватись вимог безпеки, встановлених відповідною інструкцією з охорони праці, в тому числі:

- роботи з використанням обертового інструменту виконувати без рукавиць та із заправленими рукавами спецодягу;
- під час свердління стежити, щоб не було перекосів свердла; при виході свердла з деталі не натискати на дріль; не вилучати стружку руками; не працювати свердлами з пошкодженими хвостовиками; при наскрізному свердлінні перегородок упевнитися в тому, що на іншій стороні на шляху свердла не має проводів, що знаходяться під напругою; знімати інструмент із дрилі за допомогою спеціального пристрою (воротка);
- під час роботи шліфувальною машинкою впевнитися в надійному кріпленні і справному технічному стані шліфувального або обрізного круга (круг не повинен мати тріщин і вибоїн, радіального або осевого биття); круг повинен бути захищений запобіжним кожухом та надійно закріплений до корпусу шліфувальної машинки.

3.15. Слюсарю-сантехніку забороняється:

- використовувати несправні, неінвентарні та саморобні засоби виробництва;
- відкручувати гайки ключами більших розмірів з підкладання металевих пластинок між гранями гайки і ключа, подовженням рукоятки ключа шляхом приєднання іншого ключа або труби;
- виконувати роботи на діючих електроустановках, перебувати в зонах з потенційно діючими небезпечними чинниками (у місцях, де відсутнє огороження або перекриття прорізів підземних інженерних споруд);
- знаходитися в затопленому приміщенні під час відкачування з нього води (наприклад, за допомогою насосного агрегату типу «ГНОМ»);
- піднімати (опускати) кришку люка оглядових колодязів руками (кришку люка колодязів піднімати і опускати тільки за допомогою спеціального гака);

- встановлювати сантехнічні прилади, арматуру та інші елементи сантехнічних систем, що не відповідають проектній документації (завданню відповідальної особи роботодавця), підключати до діючої мережі (без узгодження з відповідальною особою роботодавця) додаткове сантехнічне обладнання.

3.16. Слюсар-сантехнік повинен дотримуватись вимог пожежної безпеки та палити в установлених місцях, не повинен: зберігати пожежонебезпечні матеріали та сторонні речі; захащувати виробничі приміщення; використовувати для відігрівання водопровідних труб відкритий вогонь (наприклад, паяльну лампу).

3.17. Для попередження випадків обморожування під час усунення несправностей зимою за межами приміщення (при мінусових температурах) роботи виконувати у рукавицях. При мінусовій температурі не торкатися руками без рукавиць металевих частин.

3.18. Під час проведення робіт дотримуватись вимог санітарних норм і правил особистої гігієни. Приймати їжу дозволяється у спеціально відведених місцях.

3.19. Слюсар-сантехнік не повинен виконувати роботи із сантехнічним обладнанням зовні приміщень під час ожеледі, грози, туману, швидкості вітру 15 м/с і більше.

3.20. Про всі виявлені під час роботи несправності інформувати керівника робіт.

4. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ РОБОТИ

4.1. Привести в порядок робоче місце, прибрати сміття і відходи.

4.2. Робочий інструмент та невикористані витратні матеріали очистити від бруду і скласти їх у сумку (ящик). Не залишати робочий інструмент в проходах, проїздах.

4.3. У випадку проведення полумневих (зварювальних) робіт обстежити робоче місце на залишки тління горючих матеріалів, наявність горіння та усунути можливі причини виникнення пожежі.

4.4. Відключити за допомогою вимикача електротехнічні пристрої, що використовувалися під час роботи. Перед уходом закрити відкриті фрамуги та двері приміщення на запірний пристрій (замок).

4.5. Зняти спецодяг, спецвзуття та інші засоби індивідуального захисту, очистити їх від пилу, іншого бруду і віднести у відведене для зберігання місце (шафу). Не зберігати чистий (домашній) та робочий одяг в одній шафі.

4.6. Вимити відкриті частини тіла м'яким засобом.

4.7. Для прибирання робочого місця і засобів виробництва повинен надаватися в кінці зміни необхідний час.

4.8. Повідомити керівника робіт про обсяги виконаних робіт, про помічені під час роботи несправності та дефекти. Ця інформація може бути відображена у оперативному (змінному) журналі та буде враховуватися під час складання планів-графіків планово-попереджувальних робіт.

5. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ В АВАРІЙНИХ СИТУАЦІЯХ

5.1. Причинами аварійної ситуації, що може призвести до нещасних випадків, є: травмування під час проведення технічного обслуговування сантехнічного обладнання (дія частин обладнання та механізмів, що рухаються та обертаються); падіння у незакриті прорізи інженерних споруд (колодязі, камери) або під час перебування на висоті; дія на організм внутрішнього середовища інженерних мереж та споруд; дія електричного струму (за наявності незахищених струмопровідних частин електрообладнання; несправність робочого інвентарю, що використовується під час роботи (гострі краї, задири та шорсткість на поверхнях робочих інструментів); загоряння (пожежа) пожежонебезпечних речовин; протиправні дії сторонніх осіб (мешканців будинку); дія на проїзній частині доріг рухомих транспортних засобів; укуси тварин на прибудинковій території або комах у підвальних приміщеннях.

5.2. У разі настання нещасного випадку зберегти до прибуття комісії з розслідування обстановку на робочому місці та обладнання у такому стані, в якому вони були на момент події (якщо це не загрожує життю, здоров'ю людей та не призведе до більш тяжких наслідків), а також вжити заходів щодо недопущення подібних випадків у ситуації, що склалася. Інформувати керівника робіт або інших посадових осіб підприємства та в подальшому керуватися їх вказівками.

5.3. У разі погіршення самопочуття та за будь-яких інших причин, що вимагають припинення роботи, інформувати по телефону керівника робіт та діяти за його вказівками.

5.4. Слюсар-сантехнік не повинен вживати самостійних заходів, якщо виявлено порушення громадського порядку мешканцями будинку та інші протиправні дії стосовно мешканців будинку, а повинен інформувати про це в найближчий правоохоронний орган (дільничного інспектора, чергового у відділенні міліції тощо).

5.5. Якщо сталася ситуація, що може призвести до аварії, а саме: руйнування конструктивних елементів будівлі, відсутність електроенергії, освітлення, несправність ліфтового та електрообладнання, вибух, стихійне лихо тощо слюсар-сантехнік інформує керівника робіт або іншу уповноважену ним особу, та вживає заходів щодо недопущення людей в зону аварії. Якщо виявлено виток газу у середині будинку слюсар-сантехнік повинен відкрити вікна на сходовому марші, при цьому забороняється виконувати будь-які комутаційні дії на діючих будинкових електроустановках.

5.6. Якщо виявлено порив внутрішніх сантехнічних трубопроводів негайно перекрити подачу води до аварійної ділянки з обох їх сторін (спочатку закрити запірну арматуру на напірному, а потім на зворотному трубопроводі) та вжити заходів щодо відновлення нормального режиму роботи сантехнічної системи (усунути течію накладанням хомута, замінити засувку, викликати аварійну службу тощо).

5.7. Якщо виявлено порив зовнішньої сантехнічної мережі (поза межами будинку) вжити заходів щодо недопущення людей в зону аварії (виставити сигнальне огороження зони аварії) та не залишати місце до прибуття аварійної служби, а у разі пориву водопровідної мережі та за можливості використанні спеціальних подовжених ворітків — перекрити водопровідну засувку зовні колодязя.

5.8. У випадку аварії, що призводить до припинення циркуляції сільової води в опалювальних системах будинків, при температурах зовнішнього повітря нижче 0°C, для запобігання її заморожування і виходу із ладу опалювальної системи за розпорядженням керівника робіт або іншої уповноваженої ним особи слюсар-сантехнік дренує воду з цієї системи.

5.9. Якщо виявлено відкритий проріз підземної споруди (колодязя, теплової камери) або проміїну слюсар-сантехнік вживає заходів щодо недопущення падіння людей шляхом улаштування захисного огороження або перекриття прорізу міцним захисним настилом.

5.10. Роботи в колодязях повинні виконуватися тільки за нарядом-допуском, після проведення цільового інструктажу, за наявності нормативних засобів виробництва, засобів індивідуального захисту, під керівництвом відповідальної особи роботодавця та з урахуванням таких вимог:

- роботу в колодязях виконує бригада у складі не менше 3 осіб: один — працює в колодязі, другий — страхує на поверхні, інший — спостерігає і надає допомогу в разі виникнення небезпеки особі, яка перебуває в колодязі;
- особа, яка перебуває в колодязі, повинна використовувати рятувальний пояс з прикріпленою на ньому страхувальною мотузкою, довжиною на 2 м більше глибини колодязя, інший кінець якої повинен знаходитися у особи, яка знаходиться на поверхні;
- перед спуском в колодязь необхідно впевнитися у відсутності в ньому газів (наявність в колодязі газів визначається за допомогою газоаналізатора або лампи ЛБВК), не допускається використовувати для визначення загазованості відкритий вогонь;
- якщо газ видалити неможливо, то необхідно провітрити колодязь шляхом відкриття кришки суміжного колодязя, використання примусової вентиляції або застосуванням шлангового протигазу;
- перед спуском в колодязь упевнитися у міцності скоб для спуску (за їх наявності);
- у колодязях допускається використовувати тільки освітлювальні пристрої напругою змінного струму до 12 В;
- дотримуватися інших заходів безпеки, визначених нарядом-допуском.

5.11. Якщо виникла пожежа (ознаки горіння) вжити заходів щодо гасіння (локалізації) пожежі наявними засобами первинного пожежогасіння та збереження майна у приміщеннях, дотримуючись порядку дій згідно з Інструкцією з пожежної безпеки. Якщо неможливо усунути пожежу власними силами, викликати представників пожежної охорони за телефоном (101).

5.12. Під час виклику аварійно-рятувальних служб слюсар-сантехнік називає адресу будинку, місце виникнення події, обстановку, наявність потерпілих осіб та повідомляє своє прізвище.

5.13. Слюсар-сантехнік повинен виконувати вказівки представників аварійно-рятувальних служб, пов'язані з усуненням небезпечних наслідків аварії, пожежі, нещасного випадку, стихійного лиха та інших надзвичайних ситуацій.

5.14. При нещасному випадку надати домедичну допомогу, дотримуючись порядку дій згідно з Інструкцією з надання домедичної допомоги. За потреби викликати машину швидкої медичної допомоги.

(посада керівника підрозділу (організації-розробника))

(підпис)

(прізвище, ініціали)

УЗГОДЖЕНО:

Керівник (спеціаліст)

служби охорони праці підприємства

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Юрисконсульт

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Підготував **М. Федоренко**

ПРИКАЗ

г. Киев

10 сентября 2013 г. № _____

О ВВЕДЕНИИ В ДЕЙСТВИЕ ИНСТРУКЦИИ ПО ОХРАНЕ ТРУДА ПРИ ПРОВЕДЕНИИ СПОРТИВНО-МАССОВЫХ МЕРОПРИЯТИЙ

Во исполнение требований ст. 18 Закона Украины «Об охране труда», на основании Положения о разработке инструкций по охране труда (НПАОП 0.00-4.15-98) и Типового положения о порядке проведения обучения и проверки знаний по вопросам охраны труда (НПАОП 0.00-4.12-05), с целью предотвращения несчастных случаев и проведения первичных и повторных инструктажей по охране труда на рабочем месте, **приказываю:**

1. С момента утверждения данного приказа ввести в действие Инструкцию по охране труда при проведении спортивно-массовых мероприятий (далее — Инструкция).

2. Заблаговременно и до начала соревнований, спортивных мероприятий и сборов всем участникам проводить инструктаж по разработанной Инструкции.

3. Руководителям структурных подразделений доводить данную Инструкцию под роспись в Журнале регистрации инструкций по вопросам охраны труда на рабочем месте, а также проводить проверку знаний и соответствующее оформление и записи в журнале.

4. Специалистам по охране труда и ответственным лицам труда обеспечить наличие необходимого количества экземпляров данной Инструкции в структурных подразделениях компании.

3. Настоящий приказ довести до ведома всех руководителей структурных подразделений.

5. Региональным специалистам по персоналу ознакомить с данным приказом должностных и ответственных лиц под роспись.

6. Контроль за исполнением приказа возложить на руководителя департамента охраны труда и экологической безопасности ООО «Сандора».

Директор ООО «Сандора»

(подпись)

Нил Старрок

Исполнитель:

Начальник отдела охраны труда
(продажи и логистики)

(подпись)

Шевчук И. Е.

Согласовано:

Руководитель департамента охраны труда
и экологической безопасности ООО «Сандора»

(подпись)

Бусиек С.А.

ОБЩЕСТВО С ОГРАНИЧЕННОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТЬЮ «САНДОРА»Общество с ограниченной ответственностью
«Сандора»**ИНСТРУКЦИЯ
ПО ОХРАНЕ ТРУДА № ФТ
ПРИ ПРОВЕДЕНИИ
СПОРТИВНО-МАССОВЫХ
МЕРОПРИЯТИЙ**

Киев – 2013 г.

УТВЕРЖДЕНО

Приказ руководителя департамента охраны труда
и экологической безопасности ООО «Сандора»

10 сентября 2013 г. № _____

**ИНСТРУКЦИЯ
ПО ОХРАНЕ ТРУДА № ФТ
ПРИ ПРОВЕДЕНИИ СПОРТИВНО-МАССОВЫХ МЕРОПРИЯТИЙ****1. ОБЩИЕ ПОЛОЖЕНИЯ**

1.1. Эта Инструкция определяет организационно-правовые основы и порядок выполнения директив участниками соревнований и болельщиками в процессе подготовки и проведения спортивно-массовых мероприятий (футбольных матчей).

1.2. К спортивным соревнованиям допускаются работники, прошедшие предварительный медицинский осмотр (обследование) и инструктаж по вопросам охраны труда. При неудовлетворительных результатах проверки состояния здоровья работники к соревнованиям не допускаются.

- 1.3. Участники спортивных соревнований обязаны соблюдать правила их проведения.
- 1.4. При проведении спортивных соревнований возможно воздействие на участников спортивно-массовых мероприятий следующих опасных факторов:
 - травмы при проведении спортивных соревнований с использованием неисправного спортивного оборудования;
 - травмы во время прыжков, спотыкания, бега, растяжение связок в процессе проведения соревнований без разминки;
 - травмы ног при использовании тесной спортивной обуви;
 - растяжения мышц при неправильном выполнении физических упражнений;
 - травмы при падении на скользкой почве или твердом покрытии;
 - травмы при столкновении во время бега или спортивной игры;
 - травмы при грубой игре и невыполнение требований судьи и т. д.
- 1.5. Спортивные соревнования необходимо проводить в спортивной одежде и обуви, соответствующих виду спорта, сезону и погодным условиям.
- 1.6. При проведении спортивных соревнований должна быть в наличии медицинская аптечка, укомплектованная необходимыми медицинскими препаратами и перевязочными средствами для оказания доврачебной помощи пострадавшим с учетом возможных травм и ухудшений состояния здоровья.
- 1.7. О каждом несчастном случае с участниками спортивных соревнований необходимо немедленно сообщить руководителю/ответственному лицу, оказать пострадавшему доврачебную помощь, при необходимости отправить его в ближайшее лечебное учреждение или вызвать машину скорой помощи по телефону 103.
- 1.8. При неисправности спортивного инвентаря и оборудования соревнования необходимо немедленно прекратить и сообщить об этом руководителю/ответственному лицу.
- 1.9. Во время спортивных соревнований участники должны соблюдать правила ношения спортивной одежды и спортивной обуви, правила личной гигиены.
- 1.10. Лица, допустившие невыполнение или нарушение инструкции по охране труда, привлекаются к дисциплинарной ответственности и, при необходимости, подвергаются внеочередной проверке знаний норм и правил охраны труда.

2. ТРЕБОВАНИЯ БЕЗОПАСНОСТИ ПЕРЕД НАЧАЛОМ СПОРТИВНО-МАССОВЫХ МЕРОПРИЯТИЙ

- 2.1. Надеть спортивную форму и спортивную обувь с нескользкой подошвой.
- 2.2. Одежда участников спортивных соревнований/игр должна быть легкой, не затруднять движений, обувь у футболистов должна быть на жесткой подошве.
- 2.3. До начала соревнований необходимо проверить исправность и надежность установки спортивного инвентаря и оборудования.
- 2.4. Игрокам не следует носить на себе аксессуары и любые предметы, опасные для них и других игроков. Во время игры на руках не должно быть колец, браслетов, серьг в ушах и других украшений. Ногти должны быть коротко острижены.
- 2.5. Участникам, которые играют в футбол, следует иметь индивидуальные средства защиты: защитные щитки под гетры, вратарям дополнительно — перчатки.
- 2.6. Занятия по спортивным и подвижным играм проводятся на спортивных площадках и в залах, которые отвечают по размерам и соответствуют требованиям правил игры.
- 2.7. До начала соревнований необходимо провести разминку под контролем квалифицированного тренера.
- 2.8. Перед началом игры следует отработать технику ударов и ловли мяча, правильную стойку и падения во время приема мяча, персональную защиту.
- 2.9. До начала игры необходимо проверить надежность установки и крепления стоек и перекладин футбольных ворот и другого спортивного оборудования.
- 2.10. Проверить состояние и отсутствие посторонних предметов на полу или спортивной площадке.
- 2.11. Спортивные площадки должны иметь покрытие с ровной и нескользкой поверхностью, не иметь механических включений, которые могут привести к травмам.
- 2.12. Площадки нельзя ограждать канавами и устраивать деревянные или кирпичные бровки. Не менее чем на 2 м от площадки не должно быть деревьев, столбов, заборов и других предметов, которые могут нанести травму.

3. ТРЕБОВАНИЯ БЕЗОПАСНОСТИ ПРИ ПРОВЕДЕНИИ СПОРТИВНО-МАССОВЫХ МЕРОПРИЯТИЙ

- 3.1. Участникам спортивно-массового мероприятия запрещается:
 - организовывать спортивные игры в отсутствие судьи и ответственного лица;
 - участвовать в спортивных и подвижных играх без спортивной формы и обуви;
 - нарушать требования охраны труда во время спортивных и подвижных игр.
- 3.2. На спортивной площадке, где проводятся массовые мероприятия, должны неотлучно находиться назначенные ответственные лица.

- 3.3. Начинать соревнования и заканчивать их необходимо только по сигналу судьи.
- 3.4. Не допускается нарушать правила проведения соревнований.
- 3.5. Необходимо строго выполнять указания руководителя/ответственного лица при проведении массового мероприятия, самостоятельно не предпринимать никаких действий.
- 3.6. Во время проведения спортивно-массовых мероприятий необходимо строго выполнять все команды (сигналы), подаваемые судьей соревнований.
- 3.7. Во время проведения соревнования участники должны следовать игровой дисциплине и порядку, не применять грубых и опасных приемов, вести игру согласно правилам соревнований.
- 3.8. Во время игры и нахождения на соревнованиях нужно избегать столкновений с другими участниками соревнований, не допускать толчков и ударов по рукам и ногам.
- 3.9. При падениях необходимо сгруппироваться во избежание получения телесных повреждений и травм.
- 3.10. Все эвакуационные выходы во время проведения массового мероприятия должны быть свободными, световые указатели «Выход» должны быть во включенном состоянии.
- 3.11. Переодевание в спортивную форму необходимо проводить в специально отведенных местах (раздевалках).
- 3.12. Запрещается во время проведения спортивно-массовых мероприятий употребление алкогольных напитков, наркотических средств и курения (за исключением специально отведенных и укомплектованных мест) на территории спортивной площадки.
- 3.13. Запрещается посещать спортивно-массовые мероприятия с признаками алкогольного, наркотического опьянения, состояния инфекционного острого заболевания.
- 3.14. Запрещается заносить на территорию спортивно-массовых мероприятий колющие, режущие, взрывчатые, легковоспламеняющиеся предметы, пиротехнику, огнестрельное и травматическое оружие, электрошокеры и другие потенциально опасные средства.

4. ТРЕБОВАНИЯ БЕЗОПАСНОСТИ ПО ОКОНЧАНИИ СПОРТИВНО-МАССОВЫХ МЕРОПРИЯТИЙ

- 4.1. Проверить по списку наличие всех участников соревнований.
- 4.2. Убрать в отведенное место спортивный инвентарь и оборудование.
- 4.3. Снять спортивную одежду и спортивную обувь, принять душ или тщательно вымыть лицо и руки с мылом.
- 4.4. Проверить противопожарное состояние помещений, спортивных площадок, закрыть помещения и выключить свет.

5. ТРЕБОВАНИЯ БЕЗОПАСНОСТИ В АВАРИЙНЫХ СИТУАЦИЯХ

- 5.1. При обнаружении неисправности спортивного инвентаря и оборудования необходимо немедленно прекратить соревнования и сообщить об этом судье соревнований и руководителю. Соревнования продолжать только после устранения неисправности или замены спортивного инвентаря и оборудования.
- 5.2. При плохом самочувствии прекратить участие в спортивных соревнованиях и сообщить об этом судье соревнований и руководителю.
- 5.3. При получении травмы участником соревнований немедленно сообщить об этом судье соревнований и администрации учреждения, оказать доврачебную помощь пострадавшему, при необходимости отправить его в ближайшее лечебное учреждение, или вызвать машину скорой/неотложной медицинской помощи по телефону 103.
- 5.4. При возникновении пожара без паники эвакуировать участников спортивно-массового мероприятия, используя все эвакуационные выходы, сообщить о пожаре в ближайшую пожарную охрану по телефону 101 или 112 и по возможности приступить к тушению пожара с помощью первичных средств пожаротушения.

(должность руководителя подразделения
организации-разработчика)

Согласовано:
Начальник отдела охраны труда
(продажи и логистики)

(подпись)

(подпись)

(Ф. И. О.)

(Ф. И. О.)

Подготовила **Ирина Шевчук**

Прошу вас роз'яснити, в які терміни проводяться випробування та вимірювання заземлювальних пристроїв у лікувально-профілактичних закладах. Згідно з ПТЕЕС: *опір заземлювальних пристроїв*: не рідше ніж один раз на 12 років, в умовах підвищеної небезпеки — один раз на рік, з масовим перебуванням людей — один раз на 3 роки; *перевірка стану кола між заземлювальними пристроями та елементами, які заземлюються*: що експлуатуються до 25 років, не рідше ніж один раз на 12 років, що експлуатуються понад 25 років, не рідше ніж один раз на 6 років, в умовах підвищеної небезпеки — один раз на рік; *перевірка значення повного опору петлі фаза-нуль*: один раз на 6 років. У які терміни нам потрібно проводити випробування, якщо перевіряючі органи вимагають, щоб ми проводили щорічно і на які нормативно-правові документи посилалися?

За зверненням інженера ОП Каховської ЦРП Л. Пінаєвої

**Лист Міністерства енергетики та вугільної промисловості України
(Відділ взаємодії із ЗМІ та зв'язків з громадськістю) від 26.03.2015 № 20/124**

Забезпечити виконання вимог щодо забезпечення електробезпеки на виробництві можна за допомогою технічних заходів, реалізованих у конструкції електроустановок, електрозахисних заходів, що не входять до конструкції електроустановок, виконання організаційно-технічних заходів.

Основними технічними заходами щодо попередження електротравм при замиканнях на корпус електрообладнання є захисне заземлення, занулення, захисне відключення.

Електрозахисні засоби під час експлуатації та виконання робіт в електроустановках реалізуються відповідно до діючих ПТЕЕС.

Відповідно до вимог п. 7.3 глави 7 розділу VII ПТЕЕС, для визначення технічного стану заземлювального пристрою необхідно періодично здійснювати:

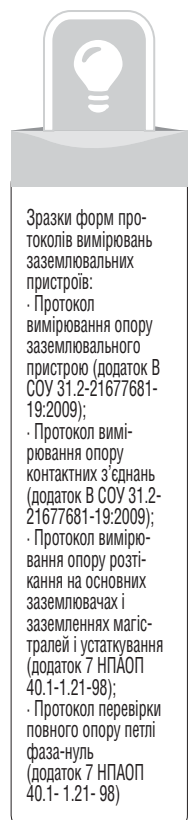
- зовнішній огляд видимої частини заземлювального пристрою, а для електроустановок на напругу до 1 кВ — і системи зрівнювання потенціалів;
- перевірку кола між заземлювачем і заземлювальними елементами, між головною заземлювальною шиною і провідними частинами системи зрівнювання потенціалів;
- вимірювання значення опору заземлювального пристрою;
- вибіркове розкриття ґрунту для огляду елементів заземлювального пристрою, що розміщені у землі;
- вимірювання значення питомого опору ґрунту для опор ліній електропередавання напругою понад 1 кВ;
- вимірювання значення напруги дотику в електроустановках, заземлювальний пристрій яких виконано за нормами на напругу дотику;
- перевірку пробивних запобіжників в електроустановках на напругу до 1 кВ з ізольованою нейтраллю;
- вимірювання значення повного опору петлі фаза-нуль або сили струму однофазного замикання на відкриту провідну частину або на захисний провідник в електроустановках на напругу до 1 кВ з глухозаземленою нейтраллю.

За необхідності повинні вживатися заходи для доведення параметрів заземлювальних пристроїв до нормативних.

Випробування та вимірювання заземлювальних пристроїв проводяться відповідно до таблиці 25 додатка 1 до цих Правил.

Отже, терміни для перевірки заземлювальних пристроїв встановлені такі:

- після монтажу, переобладнання, ремонтів;
- термін вимірів перехідних опорів з'єднань для заземлювальних пристроїв, що експлуатуються до 25 років, не рідше ніж один раз на 12 років, понад 25 років не рідше ніж один раз на 6 років, а при улаштуванні заземлення електроустановок (окремих струмоприймачів), які ек-

Відповідно до ПУЕ, Правил технічної та безпечної експлуатації електроустановок споживачів існує поняття межа балансової належності та експлуатаційної відповідальності. Якщо заземлювальні пристрої у межах балансової або експлуатаційної відповідальності лікувально-профілактичного закладу, то останній несе відповідальність за утримання цих пристроїв відповідно до нормативних вимог

платуються у особливо небезпечних приміщеннях, та заземлювальних пристроїв електроустановок вантажопідіймальних машин, механізмів — не рідше ніж один раз на рік;

- візуальний огляд видимої частини заземлювального пристрою проводиться не рідше ніж один раз на рік;
- огляд заземлювального пристрою проводиться також після коротких замикань або грозових розрядів.

Звертаємо увагу на те, що згідно з вимогами п. 1.1.13 Правил улаштування електроустановок (ПУЕ), приміщення за безпекою електротравм поділяються на три категорії: без підвищеної небезпеки, з підвищеною безпекою та особливо небезпечні. Категорія приміщення визначається наявністю в приміщенні чинників підвищеної або особливої небезпеки електротравм.

Особливо небезпечні приміщення характеризуються наявністю однієї з умов, що створюють особливу небезпеку: дуже високої відносної вологості повітря (близько 100 %), хімічно активного середовища, або одночасною наявністю двох чи більше умов, що створюють підвищену небезпеку (сирість, висока температура, струмопровідна підлога, наявність струмопровідного пилу).

Території розміщення зовнішніх електроустановок прирівнюються до особливо небезпечних приміщень.

Виходячи з цієї класифікації душові, лазні, пральні, сушарки, кухні лікарняного закладу — особливо небезпечні приміщення. Приміщення без підвищеної небезпеки — конторські приміщення, лабораторії з точними приладами, лікарняні палати тощо.

Відповідно до вищезазначеного відповідний перевірячці підлягають заземлювальні пристрої електроустановок вантажопідіймальних машин та механізмів (ліфти, підйомники тощо), електроустановок, які розміщені на зовнішній території лікарні та в особливо небезпечних приміщеннях, не рідше ніж один раз на рік.

Прес-служба Міністерства енергетики

ОХОРОНА ПРАЦІ

Просимо надати роз'яснення щодо відповідності вимогам законодавства збірника інструкцій з охорони праці, розробленого на підприємстві, а також можливості використання таких інструкцій іншими підприємствами як типових для окремих спеціальностей та видів робіт.

*За зверненням заступника генерального директора з охорони праці
ТОВ «Солстрой» О. Кравчука*

Лист Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки України від 09.02.2015 № 620/0/8-6/6/15

Основні положення щодо реалізації конституційного права працівників на охорону їхнього життя і здоров'я в процесі трудової діяльності, на належні, безпечні і здорові умови праці визначені у Законі України «Про охорону праці» (далі — Закон).

Враховуючи зазначене, Закон передбачає принципи на яких базується реалізація державної політики в сфері охорони праці, у тому числі пріоритет життя і здоров'я працівників, повна відповідальність роботодавця за створення належних, безпечних і здорових умов праці (ст. 4 Закону).

Відповідні положення закріплені у статті 13 Закону та передбачають, що роботодавець зобов'язаний створити на робочому місці в кожному структурному підрозділі умови праці відповідно до нормативно-правових актів, а також забезпечити додержання вимог законодавства щодо прав працівників у галузі охорони праці.

З цією метою роботодавець забезпечує функціонування системи управління охороною праці, у тому числі: створює відповідні служби і призначає посадових осіб, які забезпечують вирішення конкретних питань охорони праці, затверджує інструкції про їх обов'язки, права та відповідальність за виконання покладених на них функцій, а також контролює їх додержання; розробляє і затверджує положення, інструкції, інші акти з охорони праці, що діють у межах підприємства (далі — акти підприємства), та встановлюють правила виконання робіт і поведінки працівників на території підприємства, у виробничих приміщеннях, на будівельних майданчиках, робочих

місцях відповідно до нормативно-правових актів з охорони праці, забезпечує безоплатно працівників нормативно-правовими актами та актами підприємства з охорони праці.

Також нормами ст. 13 Закону визначено, що роботодавець несе безпосередню відповідальність за порушення зазначених вимог.

Інструкції з охорони праці відповідно до вимог п. 1.2 Положення про розробку інструкцій з охорони праці, затвердженого наказом Держнаглядохоронпраці від 29.01.98 № 9, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 7 квітня 1998 р. за № 226/2666 (далі — Положення) є нормативним актом, що містить обов'язкові для дотримання працівниками вимоги з охорони праці при виконанні ними робіт певного виду або за певною професією на робочих місцях, на території підприємства і будівельних майданчиках або в інших місцях, де за дорученням власника чи уповноваженого ним органу (далі — роботодавець) виконуються ці роботи, трудові чи службові обов'язки.

Інструкції поділяються на:

- інструкції, що належать до державних міжгалузевих нормативних актів про охорону праці;
- примірні інструкції;
- інструкції, що діють на підприємстві.

Відповідно до п. 1.5 Положення інструкції, що діють на підприємстві, належать до нормативних актів з охорони праці, чинних у межах конкретного підприємства. Інструкції розробляються на основі чинних державних міжгалузевих і галузевих нормативних актів з охорони праці, примірних інструкцій та технологічної документації підприємства з урахуванням конкретних умов виробництва та вимог безпеки, викладених в експлуатаційній та ремонтній документації підприємств-виготовлювачів обладнання, що використовується на даному підприємстві. Вони затверджуються роботодавцем і є обов'язковими для дотримання працівниками відповідних професій або при виконанні відповідних робіт на цьому підприємстві.

Інструкції повинні відповідати чинному законодавству України, вимогам державних міжгалузевих і галузевих нормативних актів з охорони праці: правил, норм, стандартів, інших нормативних і організаційно-методичних документів з охорони праці, на основі яких вони розробляються.

Пунктом 4.3.2 Положення передбачено, що інструкції, які діють на підприємстві, розробляються відповідно до переліку інструкцій, який складається службою охорони праці підприємства за участю керівників підрозділів, служб головних спеціалістів (головного технолога, головного механіка, головного енергетика, головного металурга тощо), служби організації праці та заробітної плати.

Таким чином, розроблення інструкцій з охорони праці на підприємстві має свою певну специфіку та певні особливості, які притаманні кожному окремому підприємству.

Враховуючи зазначене, а також, що організація розробки нормативних актів з охорони праці покладається на роботодавця і за не дотримання цих вимог роботодавець несе відповідальність, питання застосування або врахуванням збірника інструкцій з охорони праці на своєму підприємстві є виключною компетенцією роботодавця.

Головною умовою чинності інструкцій з охорони праці є їх відповідність чинному законодавству України, вимогам державних міжгалузевих і галузевих нормативних актів з охорони праці: правил, норм, стандартів, інших нормативних і організаційно-методичних документів з охорони праці, на основі яких вони розробляються.

С. Дунас, заступник Голови Служби

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ!

Просимо надсилати запитання до редакції у зручний для вас спосіб за вказаною нижче адресою. Ваші запитання будуть надані на розгляд до компетентних фахівців, а їхні відповіді опубліковані на сторінках додатка.

Адреса для письмової кореспонденції:

ДП «Редакція журналу «Охорона праці», вул. Попудренка, 10/1, м. Київ, 02100.
Електронна пошта: dnorop@gmail.com

Якщо збірник інструкцій введено наказом по підприємству, то відповідно до статті 27 Закону України «Про охорону праці» дотримання цих інструкцій є обов'язком працівників підприємства (як нормативно-правових актів з охорони праці). Аналогічні вимоги стосуються Типових технологічних карт (наприклад, на проведення вантажно-розвантажувальних робіт з використанням вантажопідіймальних кранів)

Редакція журналу «ОХОРОНА ПРАЦІ»

Ціни від виробника!

Знаки безпеки, що відповідають Технічному регламенту,
стандартні і на замовлення

Передплачуєте єдиний в Україні
державний науково-виробничий
журнал «Охорона праці»

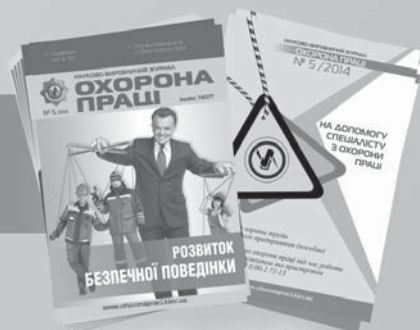
Індекси журналів:

«Охорона праці» – 74377

«Охрана труда» – 74378

Поліграфічні послуги:

знаки безпеки,
брошури, буклети,
календарі, грамоти, листівки
(044) 559-62-79

64 стор. + 64 стор.
КОРИСНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Плакати з охорони праці

Надаємо рекламні
послуги на сторінках
журналу та додатка
тел.: (044) 296-05-65,
296-82-56

mail@ohoronapraci.kiev.ua
www.ohoronapraci.kiev.ua

02100, Київ-100, вул. Попудренка, 10/1,
тел./факс (044) 559-19-51, тел. 558-74-27

ЛІТЕРАТУРА: НОРМАТИВНА, ТЕХНІЧНА,
НАВЧАЛЬНА, ДОВІДКОВА

НОВИНКА

- ОХОРОНА ПРАЦІ
- БУДІВНИЦТВО
- ПОЖЕЖНА БЕЗПЕКА
- ЕЛЕКТРОБЕЗПЕКА
- БЕЗПЕКА ГАЗОВИХ РОБІТ
- РОБОТИ НА ВИСОТІ
- РОБОТИ З ІНСТРУМЕНТАМИ
- ПЕРША МЕДИЧНА ДОПОМОГА
- БЕЗПЕКА ДОРОЖНЬОГО РУХУ
- ВАНТАЖНО-РОЗВАНТАЖУВАЛЬНІ РОБОТИ

Російською
та українською мовами

ЗНАКИ ДОРОЖНІ, ЗНАКИ БЕЗПЕКИ

- НА ПЛАСТИКУ ТА САМОКЛІЙЦІ
- СТАНДАРТНІ ТА НА ЗАМОВЛЕННЯ

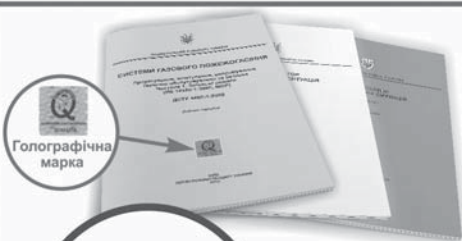
КОЛЬОРОВІ НАОЧНІ ПОСІБНИКИ:
СТЕНДИ, ПЛАКАТИ, ПЛАНШЕТИ

- СТЕНДИ ЗА ІНДИВІДУАЛЬНИМ ЗАМОВЛЕННЯМ
- ОФОРМЛЕННЯ КАБІНЕТІВ ОХОРОНИ ПРАЦІ, ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ, ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

ВСІ ЧИННІ В УКРАЇНІ ДСТУ, ГОСТИ

ЖУРНАЛИ, ПОСВІДЧЕННЯ,
ІНСТРУКЦІЇ, БЛАНКИ

Поштова адреса:
61023, м. Харків
а/с 10325
www.fort.kharkiv.com

Центральний офіс у Харкові:
пров. Театральний, 11/13, к. 518
Тел.: (057) 714-09-08, 714-20-57,
715-63-65, 760-17-08, 715-66-77
e-mail: fortsales@ukrpost.ua

Офіс у Києві:
вул. Саксаганського, 110, оф. 5
Тел.: (044) 229-09-84
Факс: (044) 234-94-63
e-mail: fort@kv.ukrtel.net